

**ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE” A MINISTERULUI
AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA.
ȘCOALA DOCTORALĂ „ȘTIINȚE PENALE ȘI DREPT PUBLIC”**

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 343.982.343.343.6(043.3)**

**GINA-AURORA NECULA
INVESTIGAREA CRIMINALISTICĂ A
ORGANIZĂRII MIGRAȚIEI ILEGALE**

Teză de doctor în drept

Specialitatea: 554.04 – Criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative

Conducător de doctorat:

OSTAVCIUC Dinu
doctor habilitat în drept,
conferențiar universitar

Comisia de îndrumare:

OSOIANU Tudor
doctor în drept,
profesor universitar

ODAGIU Iurie
doctor în drept,
conferențiar universitar

RUSNAC Constantin
doctor în drept,
conferențiar universitar

CHIȘINĂU, 2025

© NECULA Gina-Aurora, 2025

CUPRINS

ADNOTARE (în limbile: română, rusă și engleză).....	5-7
LISTA ABREVIERILOR	8
INTRODUCERE	9-23
1. ANALIZA SITUAȚIEI PRIVIND METODOLOGIA INVESTIGĂRII INFRAȚIUNILOR DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE	24
1.1. Studiul publicațiilor doctrinare din Republica Moldova cu privire la investigarea criminalistică a organizării migrației ilegale	24-40
1.2. Recomandări metodice cu privire la investigarea criminalistică a organizării migrației ilegale în alte state	41-54
1.3. Concluzii la Capitolul 1	54-55
2. CARACTERISTICA CRIMINALISTICĂ A ORGANIZĂRII MIGRAȚIEI ILEGALE ȘI CIRCUMSTANȚELE CARE NECESITĂ A FI DOVEDITE	56
2.1. Modalități de pregătire, comitere și disimulare a organizării migrației ilegale	56-65
2.2. Specificul mediului de săvârșire a organizării migrației ilegale	65-73
2.3. Studiu criminalistic al subiecților preocupați de organizarea migrației ilegale și al migranților ilegali	73-84
2.4. Situațiile tipice de urmărire penală și circumstanțele care necesită a fi stabilite la cercetarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale	85-95
2.5. Concluzii la Capitolul 2	95-96
3. ASPECTE CRIMINALISTICE ALE DESCOPERIRII ȘI CERCETĂRII INFRAȚIUNILOR PRIVIND ORGANIZAREA MIGRAȚIEI ILEGALE	97
3.1. Particularitățile depistării semnelor infracțiunii și începerii urmăririi penale în cazul comiterii infracțiunii de organizare a migrației ilegale	97-109
3.2. Particularitățile efectuării audierilor și confruntărilor la cercetarea infracțiunii de organizare ilegală a migrației	109-119
3.3. Cercetarea la fața locului, cercetarea (examinarea) obiectelor și documentelor, percheziția și ridicarea în cazurile de investigarea a infracțiunii de organizare a migrației ilegale	119-137
3.4. Prezentarea spre recunoaștere și verificarea declarațiilor la locul infracțiunii în cazurile de investigare a infracțiunilor de organizare a migrației ilegale	137-144

3.5. Folosirea cunoștințelor speciale, dispunerea și efectuarea măsurilor speciale de investigații la cercetarea organizării migrației ilegale	144-159
3.6. Concluzii la Capitolul 3	160-163
4. COOPERAREA ORGANELOR DE APLICARE A LEGII ȘI ALTOR INSTITUȚII LA INVESTIGAREA INFRAȚIUNII DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE	164
4.1 Cooperarea organului de urmărire penală cu alte subdiviziuni și instituții din Republica Moldova în vederea investigării organizării migrației ilegale	164-182
4.2 Asistența juridică internațională în materie penală privind investigarea organizării migrației ilegale	182-197
4.3. Concluzii la Capitolul 4	197-198
CONCLUZII GENERALE și RECOMANDĂRI	199-208
BIBLIOGRAFIE	209-228
DECLARAȚIE PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	229
CV AL AUTORULUI	230-238

ADNOTARE

Gina-Aurora NECULA. „Investigarea criminalistică a organizării migrației ilegale”. Teză de doctor în drept. Școala Doctorală Științe penale și Drept public a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova. Chișinău, 2025.

Structura tezei: text de bază 172 pagini, adnotare în limbile română, engleză și rusă, lista abrevierilor, introducere, patru capitole divizate în paragrafe, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 225 surse. Rezultatele obținute sunt publicate în 8 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: migrație ilegală, investigare criminalistică, metode, tactici, probe, cooperare.

Domeniul cercetării: criminalistică, expertiză judiciară, investigații operative.

Scopul și obiectivele lucrării: Scopul tezei constă în realizarea unei cercetări complexe în domeniul criminalisticii, având ca obiectiv elaborarea unei metodologii inovatoare și adaptate la realitățile contemporane pentru investigarea organizării migrației ilegale. Lucrarea vizează abordarea unei problematice de actualitate și de mare relevanță, având în vedere amploarea migrației ilegale și caracterul său transnațional, care impun dezvoltarea unor noi abordări și strategii eficiente de investigare. **Obiectivele lucrării includ:** evaluarea stării actuale a infraționalității de organizare a migrației ilegale în Republica Moldova; elaborarea caracteristicii criminalistice; determinarea semnelor infrațiunii și a particularităților începerii urmăririi penale; realizarea unei cercetări complexe a situațiilor tipice de urmărire penală și elaborarea recomandărilor tactice îndreptate la descoperirea și investigarea organizării migrației ilegale; identificarea dificultăților de ordin juridic și organizatoric ale interacțiunii dintre organele de aplicare a legii și propunerea soluțiilor specifice particularităților de colaborare ale diferitelor organe ale statului și străine (ale altor state) în timpul urmăririi penale; constatarea dificultăților juridice și organizaționale ale efectuării unor acțiuni de urmărire penală specifice, precum și elaborarea recomandărilor și procedeele tactice pentru efectuarea acestora la etapa inițială a urmăririi penale; propunerea de modificări la legislația în vigoare.

Noutatea și originalitatea științifică: noutatea este argumentată prin existența unei cercetări doctrinare criminalistice insuficiente a metodicii de cercetare a organizării migrației ilegale în doctrina criminalistică din țară, iar originalitatea cercetării se deduce din abordarea sistematică și integrată a fenomenului migrației ilegale, prin identificarea și analiza detaliată a aspectelor specifice ale investigării acestei infrațiuni, precum și prin propunerea unor metode inovatoare și eficiente de investigare, care pot contribui la îmbunătățirea practicilor curente în domeniu.

Semnificația teoretică a tezei: este determinată de formularea și soluționarea unui complex de probleme criminalistice actuale legate de combaterea infrațiunii de organizare a migrației ilegale, precum și de faptul că rezultatele cercetării contribuie la dezvoltarea conceptelor din aspectul criminalisticii, dedicat metodicii de investigare a infrațiunilor și pot fi utilizate în cercetări științifice ulterioare. Concluziile propuse de autor și principiile formulate pot, de asemenea, să stabilească direcțiile de sprijin științific în domeniul combaterii organizării migrației ilegale.

Valoarea aplicativă a tezei: constă în elaborarea unei metodici specifice de investigare a infrațiunii de organizare a migrației ilegale. Principalele concluzii și recomandări obținute în urma cercetării pot fi utilizate de către angajații practicieni ai organelor de aplicare a legii în scopul identificării, descoperirii, investigării și prevenirii mai eficiente a infrațiunilor discutate, pot fi folosite în sistemul de pregătire și recalificare a angajaților care cercetează aceste infrațiuni. Rezultatele cercetării vor fi utile, în cazuri de necesitate, la elaborarea programelor, strategiilor naționale de combatere a organizării migrației ilegale, traficului de persoane etc.

Implementarea rezultatelor științifice: Concluziile formulate contribuie la dezvoltarea unui cadru metodic și tactic actualizat, indispensabil pentru abordarea complexităților asociate acestui fenomen infrațional, care are implicații semnificative asupra securității naționale și internaționale. De asemenea, acestea oferă un instrumentar util lucrătorilor practicieni, contribuind la optimizarea activității de investigare și descoperire a infrațiunilor transfrontaliere și la adaptarea proceselor la noile provocări impuse de acest fenomen global. Acest demers are scopul de a optimiza metodologia de investigare, de a sprijini dezvoltarea unui cadru normativ adecvat și de a răspunde cerințelor impuse de complexitatea fenomenului în contextul actual.

ANNOTATION

Gina-Aurora NECULA. "Criminalistic investigation of the organization of illegal migration." Doctoral thesis in law. Doctoral School of Criminal Sciences and Public Law, "Ștefan cel Mare" Academy of the Ministry of Internal Affairs, Republic of Moldova. Chișinău, 2025.

Thesis structure: The main text consists of 172 pages, including annotations in Romanian, English, and Russian, a list of abbreviations, an introduction, four chapters divided into paragraphs, general conclusions and recommendations, and a bibliography comprising 225 sources. The research results have been published in 8 scientific papers.

Keywords: illegal migration, criminal investigation, methods, tactics, evidence, cooperation.

Field of research: criminalistics, judicial expertise, operative investigations.

Objective and aims of the thesis: The aim of the thesis is to conduct a comprehensive research in the field of criminalistics, with the objective of developing an innovative methodology adapted to contemporary realities for investigating the organization of illegal migration. The thesis addresses a highly relevant and current issue, considering the scale and transnational nature of illegal migration, which requires the development of new approaches and effective investigation strategies. **The objectives include:** assessing the current state of crime related to the organization of illegal migration in the Republic of Moldova; developing the criminalistic profile; identifying the indicators of the offense and the particularities of initiating criminal proceedings; conducting an in-depth study of typical criminal investigation scenarios and formulating tactical recommendations for uncovering and investigating the organization of illegal migration; identifying legal and organizational challenges in the cooperation between law enforcement agencies and proposing specific solutions for collaboration with domestic and foreign authorities during criminal investigations; addressing legal and organizational difficulties in conducting specific criminal procedural actions and developing tactical recommendations and procedures for their execution during the initial phase of the investigation; proposing amendments to the current legislation.

Scientific novelty and originality: The novelty is substantiated by the insufficient doctrinal and criminalistic research on the methodology for investigating the organization of illegal migration in national criminalistics doctrine. The originality of the research is derived from the systematic and integrated approach to the phenomenon of illegal migration, through the identification and detailed analysis of the specific aspects of investigating this offense, as well as through the proposal of innovative and effective investigation methods that can contribute to improving current practices in the field.

Theoretical significance of the thesis: It is determined by the formulation and resolution of a set of current criminalistic issues related to combating the offense of organizing illegal migration, as well as by the fact that the research results contribute to the development of concepts in criminalistics dedicated to investigation methodologies and can be utilized in future scientific research. The conclusions proposed by the author and the principles formulated can also establish directions for scientific support in the field of combating the organization of illegal migration.

Practical value of the thesis: It lies in the development of a specific methodology for investigating the offense of organizing illegal migration. The main conclusions and recommendations derived from the research can be used by law enforcement practitioners for the more effective identification, detection, investigation, and prevention of the discussed offenses. They can also be used in the training and retraining systems for employees investigating these crimes. The research results will be useful, when necessary, for developing national programs and strategies to combat the organization of illegal migration, human trafficking, etc.

Implementation of scientific results: The formulated conclusions contribute to the development of an updated methodological and tactical framework, essential for addressing the complexities associated with this criminal phenomenon, which has significant implications for national and international security. Moreover, they provide useful tools for practitioners, contributing to the optimization of investigative activities related to transborder crimes and the adaptation of processes to the new challenges posed by this global phenomenon. This endeavor aims to optimize the investigation methodology, support the development of an adequate normative framework, and meet the demands imposed by the complexity of the phenomenon in the current context.

АННОТАЦИЯ

Джина-Аурора НЕКУЛА. «Криминалистическое расследование организации незаконной миграции». Диссертация на соискание степени доктора юридических наук. Докторантура по уголовным наукам и публичному праву Академии «Штефан чел Маре» МВД Республики Молдова. Кишинев, 2025.

Структура диссертации: основной текст 172 страницы, аннотация на румынском, английском и русском языках, список аббревиатур, введение, четыре главы, разделённые на параграфы, общие выводы и рекомендации, библиография, включающая 225 источников. Полученные результаты опубликованы в 8 научных работах.

Ключевые слова: нелегальная миграция, криминалистическое расследование, методы, тактики, доказательства, сотрудничество.

Область исследования: криминалистика, судебная экспертиза, оперативные расследования.

Цель и задачи исследования: Целью диссертации является проведение комплексного исследования в области криминалистики, направленного на разработку инновационной методологии, адаптированной к современным реалиям, для расследования организации нелегальной миграции. Работа направлена на изучение актуальной и значимой проблемы, учитывая масштабы нелегальной миграции и её транснациональный характер, что требует разработки новых подходов и эффективных стратегий расследования. **Задачи работы включают:** оценку текущего состояния преступности, связанной с организацией нелегальной миграции в Республике Молдова; разработку криминалистической характеристики; определение признаков преступления и особенностей начала уголовного преследования; проведение комплексного исследования типичных ситуаций уголовного преследования и разработку тактических рекомендаций, направленных на выявление и расследование организации нелегальной миграции; выявление юридических и организационных трудностей взаимодействия правоохранительных органов и предложение решений, учитывающих особенности сотрудничества различных государственных органов и иностранных (других государств) в ходе уголовного преследования; выявление юридических и организационных трудностей при проведении определённых следственных действий, а также разработку тактических рекомендаций и методов для их проведения на начальном этапе уголовного преследования; предложение изменений в действующее законодательство.

Научная новизна и оригинальность: Научная новизна подтверждается недостаточной разработанностью в отечественной криминалистической доктрине методики исследования организации нелегальной миграции, а оригинальность исследования проявляется в системном и интегрированном подходе к феномену нелегальной миграции, в выявлении и детальном анализе специфических аспектов расследования этого преступления, а также в предложении инновационных и эффективных методов расследования, которые могут способствовать улучшению текущей практики в данной области.

Теоретическая значимость диссертации: Определяется формулированием и решением комплекса актуальных криминалистических проблем, связанных с борьбой против преступлений, связанных с организацией нелегальной миграции, а также тем, что результаты исследования способствуют развитию концепций в области криминалистики, посвящённых методике расследования преступлений, и могут быть использованы в дальнейших научных исследованиях. Предложенные автором выводы и сформулированные принципы могут также определить направления научной поддержки в области борьбы с организацией нелегальной миграции.

Практическая значимость диссертации: Заключается в разработке специфической методики расследования преступления, связанного с организацией нелегальной миграции. Основные выводы и рекомендации, полученные в результате исследования, могут быть использованы практическими работниками правоохранительных органов для более эффективной идентификации, выявления, расследования и предотвращения рассматриваемых преступлений, а также могут быть применены в системе подготовки и переподготовки сотрудников, занимающихся расследованием таких преступлений. Результаты исследования будут полезны, при необходимости, для разработки программ, национальных стратегий по борьбе с организацией нелегальной миграции, торговлей людьми и т.д.

Реализация научных результатов: Сформулированные выводы способствуют развитию актуализированной методической и тактической базы, необходимой для решения сложностей, связанных с этим преступным феноменом, который имеет значительные последствия для национальной и международной безопасности. Кроме того, они представляют собой полезный инструмент для практических работников, способствуя оптимизации деятельности по расследованию и выявлению трансграничных преступлений и адаптации процессов к новым вызовам, связанным с этим глобальным явлением. Данное исследование направлено на оптимизацию методологии расследования, поддержку развития адекватной нормативной базы и ответ на вызовы, продиктованные сложностью данного феномена в современном контексте.

LISTA ABREVIERILOR

Alin.- alineat

Art. - articol

BMA – Biroul Migrație și Azil

Cap. - capitol

CEDO – Convenția Europeană a Drepturilor Omului

CP – Codul penal

CPP – Codul de procedură penală

CSI – Comunitatea Statelor Independente

CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului

DPF – Departamentul Poliției de Frontieră

DR – Direcția Regională

ECI – Echipa comună de investigații

IGM – Inspectoratul General pentru Migrație

IGP – Inspectoratul General al Poliției

IGPF – Inspectoratul General al Poliției de Frontieră

Lit. - litera

MAI – Ministerul Afacerilor Interne

OIM – Organizația Mondială pentru Migrațiune

OIPC – Organizația Internațională a Poliției Criminale

ONG – Organizație non-guvernamentală

PCCOCS – Procuratura pentru Combaterea Crimei Organizate și Cauze Speciale

Pct. – punct

PTC – Punct de Trecere și Control

RM – Republica Moldova

RO – România

SF – Semn de frontieră

UE – Uniunea Europeană

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei abordate, încadrarea temei în preocupările internaționale, naționale, zonale. Cercetarea criminalistică a organizării migrației ilegale, în special, în contextul geopolitic actual al UE, impactului războiului din Ucraina, precum și persistența „valurilor de migranți” din zona asiatică și de pe continentul „african” este extrem de actuală și relevantă din mai multe perspective. Războiul din Ucraina a generat o criză umanitară semnificativă, cu milioane de refugiați care au fost nevoiți să-și părăsească țara. Aceasta a dus la o creștere a migrației ilegale, pe măsură ce unii dintre acești refugiați caută rute alternative pentru a ajunge în UE sau în alte state. Tensiunile geopolitice din regiune, inclusiv relațiile dintre UE, Rusia și alte state, influențează fluxurile migratorii și au creat oportunități pentru rețelele traficantilor de persoane. Astfel, organizațiile criminale preocupate de organizarea migrației ilegale și/sau traficului de ființe umane au devenit mai sofisticate în timp și spațiu, profitând de vulnerabilitățile refugiaților și ale migranților. Elaborarea și perfecțiunea proceselor de cercetare criminalistică a infracțiunilor de organizare a migrației ilegale ale acestor rețele sau ale unor persoane în parte și a metodelor lor de operare este esențială pentru a dezvolta metodologii și tactici operaționale eficiente de cercetare, curmare și de prevenire a organizării migrației ilegale.

Favorizarea masivă a organizării migrației ilegale poate avea implicații semnificative asupra securității naționale, inclusiv riscuri legate de terorism, criminalitate organizată și instabilitate socială. UE a implementat o serie de politici și reglementări pentru a gestiona migrația, inclusiv măsuri de securitate la frontiere și cooperare între statele membre și cele asociate. O analiză a acestor politici, în contextul organizării migrației ilegale, este crucială pentru a evalua eficiența lor, a propune îmbunătățiri și a adapta procesele operaționale de investigare a organizării migrației ilegale din Republica Moldova la standardele recunoscute la nivel european. Cercetarea criminalistică a organizării migrației ilegale implică analiza tehnicilor de investigare actualmente utilizate pentru a identifica și desființa rețelele de trafic de persoane. Aceasta mai poate include analiza datelor, utilizarea tehnologiei și cooperarea internațională.

Încadrarea temei cercetate în preocupările internaționale, naționale ale Republicii Moldova și zonale este esențială pentru a înțelege complexitatea fenomenului organizării migrației ilegale și impactului său asupra securității, economiei și societății. La nivel internațional, există o serie de convenții și tratate care abordează migrația ilegală, inclusiv și organizarea migrației ilegale, cum ar fi Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate¹ și Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de

¹Legea R. Moldova Nr. 15 din 17-02-2005 pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate. Publicat: 04-03-2005 în Monitorul Oficial Nr. 36-38 art. 122. Versiune în vigoare din data 01.10.2012, în baza modificărilor prin LP120 din 25.05.12, MO103/29.05.12 art. 353.

persoane, în special al femeilor și copiilor². Aceste instrumente subliniază importanța cooperării internaționale în combaterea migrației ilegale la general și organizarea migrației ilegale în special. Organizația Națiunilor Unite (ONU), Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) și Agenția Națională pentru Refugiați (UNHCR) au un rol important la nivel mondial în abordarea migrației ilegale, oferind asistență tehnică, resurse și platforme pentru dialog între state. Agenda globală pentru migrație, cum ar fi Pactul Global pentru Migrație Sigură, Ordinară și Reglementată, adoptat în 2018 de ONU³, subliniază importanța gestionării migrației într-un mod care respectă drepturile omului și promovează dezvoltarea durabilă, precum și Pactul privind migrația și azilul al UE⁴, un set de noi norme de gestionare a migrației și de instituire a unui sistem comun de azil la nivelul UE, care produce rezultate, rămânând totodată întemeiat pe valorile europene.

Republica Moldova a adoptat o serie de acte normative cu caracter special pentru a reglementa migrația și a combate migrația ilegală: Legea privind azilul⁵ și Legea privind regimul străinilor.⁶ Cadrul legal organic pentru investigarea și sancționarea organizării migrației ilegale constituie Codul de procedură penală și Codul penal ale R. Moldova. Guvernul Republicii Moldova a elaborat strategii naționale în domeniul migrației, care includ măsuri pentru prevenirea și combaterea migrației ilegale, protecția refugiaților și integrarea migranților⁷. Aceste programe sunt aliniate cu politicile UE, având în vedere aspirațiile de integrare europeană ale țării. Moldova colaborează cu agenții internaționale, cum ar fi Frontex și OIM, pentru a îmbunătăți capacitățile de gestionare a migrației și a combate migrația ilegală. Aceasta include formarea personalului, schimbul de informații și implementarea de proiecte comune, iar pentru investigarea calitativă și deplină a infracțiunilor de organizare a migrației ilegale R. Moldova folosește platformele puse la dispoziție de Interpol și Europol, precum și alte instrumente de cooperare în scop de identificare a rețelelor, a persoanelor implicate și a victimelor.

Republica Moldova se află într-o zonă geografică strategică, la intersecția dintre Europa de Est și Europa Centrală, ceea ce o face vulnerabilă la migrația ilegală. Aceasta implică o

² Legea R. Moldova Nr. 17 din 17.02.2005 pentru ratificarea Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate Publicat : 04-03-2005 în Monitorul Oficial Nr. 36-38 art. 126.

³ Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration, Resolution adopted by the General Assembly on 19 December 2018. <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n18/451/99/pdf/n1845199.pdf>

⁴ Pactul privind migrația și azilul din 10 aprilie 2024. Parlamentul european. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_ro

⁵ Legea nr. 270 din 18.12.2008 privind azilul în Republica Moldova. Publicat: 13.03.2009 în Monitorul Oficial Nr. 53-54 art. 145.

⁶ Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 179–181, art. 610).

⁷ Hotărârea Guvernului nr. 808 din 23.11.2022 cu privire la aprobarea Programului privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025. Publicat: 19.01.2023 în Monitorul Oficial Nr. 10-12 art. 21.

cooperare strânsă cu țările vecine, cum ar fi Ucraina și România, pentru a gestiona fluxurile migratorii și a combate rețelele de trafic de persoane și organizare a migrației ilegale. Există inițiative regionale, cum ar fi Parteneriatul Estic, care vizează consolidarea cooperării între UE și țările din estul Europei, inclusiv Moldova, în domeniul migrației și securității. Aceste inițiative promovează schimbul de bune practici și coordonarea politicilor. Țările din regiune se confruntă cu provocări similare în ceea ce privește migrația ilegală și organizarea acesteia. Colaborarea regională este esențială pentru a aborda aceste probleme într-un mod eficient și coordonat.

Cercetarea criminalistică a organizării migrației ilegale este profund înrădăcinată în preocupările internaționale, naționale și zonale. La nivel internațional, există un cadru legislativ și organizațional care sprijină combaterea migrației ilegale. La nivel național, Republica Moldova își dezvoltă propriile politici și legislații pentru a răspunde provocărilor specifice. În sfârșit, la nivel regional, cooperarea între țările vecine este esențială pentru a gestiona fluxurile migratorii și a combate rețelele criminale de organizare ilegală a migrației ilegale. Această temă oferă oportunități de cercetare interdisciplinară și contribuie la dezvoltarea unor soluții eficiente pentru provocările legate de organizarea migrației ilegale.

Datele recente din Republica Moldova reflectă amploarea acestui fenomen. În 2021, au fost raportate 20 de cazuri de migrație ilegală organizată, în timp ce în 2022 numărul acestora a crescut la 346, iar în 2023 au fost înregistrate 219 cazuri. Aceste cifre demonstrează nu doar creșterea fenomenului, ci și adaptabilitatea rețelelor infracționale, evidențiind urgența dezvoltării unor metodologii de investigare mai performante. Este de reținut faptul că, din numărul total de cauze penale înregistrate, în perioada menționată, doar 15 cauze au fost dispuse justiției.

Aceasta se explică, în primul rând, prin lipsa de pregătire corespunzătoare a organelor de aplicare a legii pentru a lupta eficient împotriva noilor forme de manifestare a activității infracționale, absența cunoștințelor suficiente în rândul lucrătorilor practici cu privire la legislația migrațională, insuficiența experienței și metodologiei de investigare a acestor infracțiuni, precum și complexitatea desfășurării anumitor acțiuni de urmărire penală și speciale de investigații, lipsa literaturii necesare și a recomandărilor metodologice generalizate.

Toate acestea demonstrează relevanța și importanța socială și juridică semnificativă a problemelor de descoperire și cercetare a acestui gen de infracțiuni. Complexitatea descoperirii și investigării lor, alături de alți factori, se datorează lipsei de practică în investigarea infracțiunilor din această categorie, metodologiilor de investigare științific fundamentate, precum și deficiențelor în organizarea interacțiunii între organele de aplicare a legii în procesul de combatere a organizării migrației ilegale. Prin urmare, este necesară o pregătire cuprinzătoare a angajaților organelor de aplicare a legii din țară pentru a desfășura o cercetare eficientă a

infracțiunilor din această categorie, organizarea unei interacțiuni corecte și strânse, dezvoltarea de noi instrumente tehnico-criminalistice, tehnici și recomandări metodologice.

Cu titlu de exemplu ne vom referi la următorii autori din R. Moldova și din alte state care au abordat aspectele de metodică și tactică criminalistică, referitoare la investigarea criminalistică a organizării migrației ilegale: Osoianu T., Ostavciuc D., Odagiu Iu., Rusnac C., Glavan B., Cicala A., Vizdoagă I., Ghiorghiță M., Dolea I., Roman D., Cojocaru R., Pîntea A., Rusu O., Ursu V., Golubenco Gh., Suciu E., Stancu Em., Lazăr Au., Labo Gr.-N., Popa Gh., Draghici V., Ruiu M., Ciopraga Au., Bastrîkin A., Polejaev S., Suharnikov A., Biriukov S., Papadimitriou P., etc.

În plan internațional, migrația ilegală este recunoscută drept o problemă globală ce necesită soluții comune. Republica Moldova, în calitate de stat candidat la Uniunea Europeană, trebuie să își modernizeze abordarea în investigarea acestui fenomen, adoptând metode care să răspundă cerințelor europene. Prin integrarea experiențelor internaționale și ajustarea acestora la specificul local, autoritățile pot crea un cadru mai eficient pentru combaterea migrației ilegale.

Tema investigării organizării migrației ilegale este mai relevantă ca niciodată. Instabilitatea globală, avansul tehnologic și conflictele armate subliniază necesitatea unei cercetări aprofundate. Propunerile rezultate din această cercetare au potențialul de a facilita activitatea organelor de urmărire penală, contribuind la dezvoltarea unor mecanisme eficiente de combatere a fenomenului. Într-o lume aflată într-o continuă schimbare, această abordare reprezintă un pas esențial pentru consolidarea securității naționale și internaționale.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Cercetările întreprinse în cadrul acestei lucrări se bazează pe studierea doctrinei, legislației și practicii judiciare asociate infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Domeniul investigării acestui tip de criminalitate este unul de o complexitate deosebită, mai ales pentru Republica Moldova, unde acest fenomen a cunoscut o intensificare semnificativă în ultimii ani. În prezent, se resimte lipsa unei baze teoretice aprofundate și bine consolidate, care să fie specific orientată către metodică investigării organizării migrației ilegale. Astfel, lucrarea de față își propune să aducă o contribuție în acest sens, prin abordarea unor aspecte practice și teoretice legate de investigarea organizării migrației ilegale. Complexitatea acestei infracțiuni constă în utilizarea unor mijloace tehnologice avansate, cum ar fi tranzacțiile anonime prin criptomonede, aplicațiile criptate de comunicare și planificarea logistică prin intermediul hărților digitale. Aceste inovații tehnologice permit organizarea activităților infracționale la distanță, ceea ce îngreunează procesul de identificare a autorilor și de colectare a probelor necesare. În plus, caracterul transnațional al acestor activități infracționale impune o cooperare națională și internațională solidă și bine coordonată, pentru a asigura o intervenție eficientă.

Un alt element central al acestei cercetări este recunoașterea provocărilor legate de absența unui cadru metodologic unificat pentru investigarea organizării migrației ilegale. Cercetarea subliniază, de asemenea, importanța protejării drepturilor migranților, astfel încât investigarea să fie realizată cu respectarea normelor internaționale și a drepturilor fundamentale ale omului. Acest aspect este crucial pentru asigurarea legitimității procesului de investigare și pentru crearea unui climat de încredere între autorități și persoanele vizate.

Problema științifică importantă soluționată prin această cercetare constă în dezvoltarea unei metodici criminalistice eficiente pentru investigarea organizării migrației ilegale. Rezultatele obținute oferă soluții concrete, menite să îmbunătățească performanța organelor de urmărire penală, prin aplicarea unor instrumente și tehnici adaptate contextului actual. Contribuția acestei lucrări constă nu doar în analiza fenomenului, ci și în oferirea unor direcții practice pentru implementarea unei strategii eficiente de combatere a migrației ilegale, adaptate atât contextului național, cât și celui internațional.

Scopul lucrării constă în realizarea unei cercetări complexe în domeniul criminalisticii, având ca obiectiv elaborarea unei metodologii inovatoare și adaptate la realitățile contemporane pentru investigarea organizării migrației ilegale. Lucrarea vizează abordarea unei problematice de actualitate și de mare relevanță, având în vedere amploarea migrației ilegale și caracterul său transnațional, care impun dezvoltarea unor noi abordări și strategii eficiente de investigare.

Pentru atingerea scopului cercetării sunt propuse următoarele **obiective**:

- evaluarea stării actuale a infraționalității de organizare a migrației ilegale în Republica Moldova, tendințele și particularitățile acesteia în contextul actual;
- elaborarea caracteristicii criminalistice a organizării migrației ilegale;
- determinarea semnelor infracțiunii și a particularităților începerii urmăririi penale în cazul infracțiunilor de organizare a migrației ilegale;
- realizarea unei cercetări complexe a situațiilor tipice de urmărire penală și elaborarea recomandărilor tactice îndreptate la descoperirea și investigarea organizării migrației ilegale;
- identificarea dificultăților de ordin juridic și organizatoric ale interacțiunii dintre organele de aplicare a legii la cercetarea organizării migrației ilegale și propunerea soluțiilor specifice particularităților de colaborare ale diferitelor organe ale statului și străine (ale altor state) în timpul urmăririi penale în cazurile de organizare a migrației ilegale;
- constatarea dificultăților juridice și organizaționale ale efectuării unor acțiuni de urmărire penală specifice, precum și elaborarea recomandărilor și procedeele tactice pentru efectuarea acestora la etapa inițială a urmăririi penale privind organizarea migrației ilegale;

- propunerea de modificări la legislația în vigoare care reglementează procesele migratorii, precum și activitatea organelor de aplicare a legii competente să investigheze organizarea migrației ilegale.

Ipoteza de cercetare. Ipoteza acestei cercetări se bazează pe premisa că dezvoltarea și implementarea unei metodici criminalistice specifice și adaptate pentru investigarea organizării migrației ilegale va conduce la o creștere semnificativă a eficienței procesului de investigare. Aceasta va permite o colectare mai precisă și rapidă a probelor relevante, inclusiv a celor obținute prin mijloace tehnologice moderne, și va contribui la destructurarea rețelelor infracționale implicate. Totodată, presupunem că prin identificarea și remedierea lacunelor din legislația de profil, procesul de investigare va deveni mai bine adaptat complexității și caracterului transnațional al acestei infracțiuni. În acest sens, realizarea acestei ipoteze ar implica o cercetare amănunțită care să contribuie la dezvoltarea unei metodici, a unor procedee și recomandări tactice criminalistice mai eficiente în combaterea organizării migrației ilegale.

Noutatea și originalitatea științifică a prezentei teze de doctorat este argumentată prin existența unei cercetări doctrinare criminalistice insuficiente a metodicii de cercetare a organizării migrației ilegale în doctrina criminalistică din țară, iar originalitatea cercetării se deduce din abordarea sistematică și integrată a fenomenului migrației ilegale, prin identificarea și analiza detaliată a aspectelor specifice ale investigării acestei infracțiuni, precum și prin propunerea unor metode inovatoare și eficiente de investigare, care pot contribui la îmbunătățirea practicilor curente în domeniu. Această cercetare nu doar că completează lacunele existente în literatura de specialitate, dar oferă și soluții aplicabile pentru organele de aplicare a legii, facilitând astfel o reacție mai rapidă și mai eficientă împotriva rețelelor preocupate de organizarea migrației ilegale.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese. Baza metodologică a cercetării de doctorat a fost constituită din principiile generale ale filozofiei (teoria cunoașterii, teoria reflecției etc.), logicii, științelor juridice, științelor naturale și teoriei criminalisticii. În procesul de cercetare a fost utilizat un complex de metode teoretice și empirice, generale și specifice: metode de prelucrare a informației și de analiză logică, sinteză, inducție, deducție și generalizare, metode de cercetare a sistemelor. Cercetarea se fundamentează pe metodele de investigare selectate, care permit o evaluare detaliată și obiectivă a justificării practicii actuale ale organelor de aplicare a legii de investigare a organizării migrației ilegale.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. *Semnificația teoretică* este determinată de formularea și soluționarea unui complex de probleme criminalistice actuale legate de combaterea infracțiunii de organizare a migrației ilegale, precum și de faptul că rezultatele cercetării contribuie la dezvoltarea conceptelor din aspectul criminalisticii, dedicat metodicii de

investigare a infracțiunilor și pot fi utilizate în cercetări științifice ulterioare. Concluziile propuse de autor și principiile formulate pot, de asemenea, să stabilească direcțiile de sprijin științific în domeniul combaterii organizării migrației ilegale. *Valoarea aplicativă* constă în elaborarea unei metodici specifice de investigare a infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Principalele concluzii și recomandări obținute în urma cercetării pot fi utilizate de către angajații practicieni ai organelor de aplicare a legii în scopul identificării, descoperirii, investigării și prevenirii mai eficiente a infracțiunilor discutate, pot fi folosite în sistemul de pregătire și recalificare a angajaților care cercetează aceste infracțiuni. Rezultatele cercetării vor fi utile, în cazuri de necesitate, la elaborarea programelor, strategiilor naționale de combatere a organizării migrației ilegale, traficului de persoane, la fel, pentru îmbunătățirea legislației procesual-penale, precum și a actelor normative interne ale organelor de aplicare a legii. Rezultatele cercetării pot fi aplicate în procesul educațional, în cadrul desfășurării instruirilor teoretice și practice la disciplina „Criminalistica”.

Sumarul compartimentelor tezei. Cercetarea noastră este compusă din: adnotări în limbile română, engleză și rusă, lista abrevierilor, introducere, patru capitole divizate în secțiuni, anexe, concluzii generale și recomandări, urmat de o bibliografie din 225 titluri, declarația privind asumarea răspunderii, CV-ul autorului.

Capitolul I denumit „*Analiza situației privind metodologia investigării infracțiunilor de organizare a migrației ilegale*”, reprezintă o evaluare complexă a materialelor relevante pentru investigarea organizării migrației ilegale, integrând perspective naționale și internaționale. Cercetarea se concentrează pe analiza doctrinară, legislația aplicabilă și provocările actuale, oferind o sinteză clară a situației.

Autorii din Republica Moldova au adus contribuții relevante pentru înțelegerea fenomenului migrației ilegale și dezvoltarea tacticilor de investigare. De exemplu, autorii Ostavciuc Dinu, Odagiu Nicolae, Rusnac Constantin, abordează metodologia investigației criminalistice, punând accent pe adaptarea metodelor tradiționale la realitățile actuale și pe colaborarea dintre organele de aplicare a legii. Alți autori precum Cojocar Ion și Russu Sergiu analizează conceptele fundamentale ale criminalisticii, aplicabile investigării infracțiunilor de migrație ilegală. Doctrinariii Osoianu Tudor și Botezatu Elena oferă perspective critice asupra legislației naționale, identificând lacunele existente și propunând soluții pentru eficientizarea cadrului normativ. Cercetătorii Dolea Igor, Purici Svetlana și Vizdoga Ion se axează pe tactici de investigare și prevenire, evidențiind importanța unei abordări integrate în combaterea fenomenului. Aceste lucrări subliniază importanța unei metodologii criminalistice bine definite, care să includă atât tehnici de investigare specifice, cât și cooperarea interinstituțională.

Autorii și organizațiile internaționale au adus contribuții esențiale în dezvoltarea unei perspective globale asupra investigării migrației ilegale. Sorin Rădulescu și Nicolae Sfetcu oferă analize comparative între legislațiile statelor europene, evidențiind bune practici care pot fi adaptate la nivel național. Kemal Veli Açar și Abramova Svetlana explorează tacticile investigative aplicabile infracțiunilor transnaționale, concentrându-se pe utilizarea tehnologiilor moderne. Haliullina Aiguli și Iablokov Nicolai examinează utilizarea criptomonedelor și a aplicațiilor criptate în organizarea migrației ilegale, oferind soluții pentru depășirea provocărilor tehnologice. Organizații precum UNODC, Interpol și Europol oferă ghiduri practice pentru destructurarea rețelelor infracționale și pentru promovarea cooperării internaționale. Aceste lucrări evidențiază caracterul interdisciplinar al cercetării, combinând aspecte legislative, tehnologice și operaționale. Analizele comparative între diferite cadre legislative și metodologii investigative oferă o perspectivă valoroasă pentru îmbunătățirea practicilor naționale din Republica Moldova.

În cadrul cercetării metodicii de investigare a organizării migrației ilegale, a fost esențial să luăm în considerare lucrările următorilor autori: Suciu Elena, Vizdoagă Ion, Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Rusnac Constantin, Covalciuc Ion, Glavan Boris, Doraș Simion, Gheorghiiță Mihail, Pântea Andrei, Oganesean Armen, Botezatu Raisa, Dolea Igor, Roman Dumitru, Cicală Alexandru, Cojocar Radion, Țical George-Marius, Zbancă Tatiana, Alexe Iris, Păunescu Bogdan, Cryer, R.; Friman, H.; Robinson, D.; Wilmshurst, E. Prost, Stancu Emilian, Bercheșan Vasile, Hurdubaie Ioan, Mircea Ion, Ciopraga Aurel, Crișu Anastasiu, Dongoroz Vintilă, Kahane Siegfried, Antoniu George, Bulai Constantin, Iiescu Nicoleta, Stănoiu Rodica Mihaela, Neagu Ion, Damaschin Mircea, Radu Florin Răzvan, Stănoiu Rodica Mihaela, Кушпель Е.В., Бирюков С.Ю., Герасимов И.Ф., Денежкин Б., Желтобрюхов С., Плеснева Л.П., Сухарникова А.В., Полежаева С.А., Левченко О.П., Ткач Е.В. și alții

Capitolul analizează legislația națională și internațională de profil, care subliniază importanța unui cadru legislativ armonizat, capabil să răspundă complexității fenomenului.

Contribuțiile doctrinare menționate subliniază importanța integrării rezultatelor cercetărilor internaționale cu realitățile naționale, oferind astfel un fundament solid pentru dezvoltarea unor metodici criminalistice adaptate specificului investigării organizării migrației ilegale.

Capitolul II „*Caracteristica criminalistică a organizării migrației ilegale și circumstanțele care necesită a fi dovedite*”, constituie un pilon central al cercetării, oferind o analiză amplă a caracteristicilor criminalistice ale organizării migrației ilegale. Prin structurarea pe teme esențiale, de la metodele de pregătire, comitere și disimulare a infracțiunii, la mediul și subiecții implicați, capitolul evidențiază complexitatea fenomenului și necesitatea unor abordări investigative adaptate noilor realități.

În acest capitol este abordată problematica investigării organizării migrației ilegale ca un fenomen complex, cu implicații semnificative asupra economiei și securității naționale. Aceasta contribuie la dezvoltarea unor sectoare necontrolate ale economiei și este adesea asociată cu activități infracționale precum contrabanda și traficul de persoane. Infracțiunile de organizare a migrației ilegale se caracterizează printr-o latență ridicată, ceea ce complică identificarea și investigarea acestora. Aceste activități sunt planificate minuțios, implicând recrutarea de complici și măsuri de disimulare, ceea ce sugerează existența unor rețele infracționale bine organizate.

Capitolul pune în evidență cadrul legislativ din Republica Moldova, care include Legea privind regimul străinilor, prevederile Codului penal etc. De asemenea, sunt analizate standardele internaționale, cum ar fi Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate. Se subliniază că legislația națională necesită actualizări pentru a răspunde provocărilor generate de noile metode tehnologice și caracterul transnațional al migrației ilegale. Capitolul încheie cu propuneri practice pentru îmbunătățirea metodologiei criminalistice: *dezvoltarea unei metodologii moderne* – investigarea infracțiunilor de migrație ilegală trebuie să includă tehnici avansate pentru colectarea probelor digitale și analiza fluxurilor financiare; *instruirea investigatorilor* – autoritățile trebuie să fie echipate cu cunoștințele și tehnologiile necesare pentru a combate noile metode infracționale; *creșterea cooperării internaționale* – schimbul de informații și colaborarea între state sunt esențiale pentru destructurarea rețelelor criminale.

Capitolul II oferă o imagine detaliată asupra organizării migrației ilegale, evidențiind caracterul dinamic și complex al acestui fenomen. Prin abordarea sa interdisciplinară, capitolul contribuie la dezvoltarea unei metodologii criminalistice adaptate realităților actuale, necesare pentru investigarea eficientă a migrației ilegale organizate.

Capitolul III, intitulat „*Aspecte criminalistice ale descoperirii și cercetării infracțiunilor privind organizarea migrației ilegale*”, reprezintă o sinteză amplă a metodelor și strategiilor criminalistice utilizate pentru identificarea și investigarea infracțiunilor privind organizarea migrației ilegale. Acesta combină analiza legislației aplicabile, evaluarea practicilor investigative și propuneri pentru optimizarea procesului penal, având în vedere specificul fenomenului infracțional și provocările curente. Acest capitol cuprinde următoarele subiecte: 3.1. Particularitățile depistării indicilor infracțiunii și începerii urmăririi penale în cazul comiterii infracțiunii de organizare a migrației ilegale; 3.2. Particularitățile efectuării audierilor și confruntărilor la cercetarea infracțiunii de organizare ilegală a migrației; 3.3. Cercetarea la fața locului, cercetarea (examinarea) obiectelor și documentelor, percheziția și ridicarea în cazurile de investigarea a infracțiunii de organizare a migrației ilegale; 3.4. Prezentarea spre recunoaștere și

verificarea declarațiilor la locul infracțiunii în cazurile de investigare a infracțiunilor de organizare a migrației ilegale; 3.5. Folosirea cunoștințelor speciale, dispunerea și efectuarea măsurilor speciale de investigații la cercetarea organizării migrației ilegale; 3.6. Concluzii la Capitolul 3.

Capitolul abordează aspectele criminalistice esențiale în descoperirea și cercetarea infracțiunilor legate de organizarea migrației ilegale, se discută particularitățile depistării indicilor infracțiunii și inițierii urmăririi penale, subliniind complexitatea acestor procese. Cercetarea se concentrează pe specificul audierilor și confruntărilor, evidențiind tehnicile necesare pentru obținerea de informații relevante, sunt analizate așa acțiuni de urmărire penală cum ar fi cercetarea la fața locului, inclusiv examinarea obiectelor și documentelor, precum și perchezițiile, care sunt cruciale pentru colectarea probelor, prezentarea spre recunoaștere și verificarea declarațiilor, esențiale pentru clarificarea circumstanțelor infracțiunii. La fel în acest capitol se discută despre utilizarea cunoștințelor speciale și aplicarea măsurilor speciale de investigație, care sunt vitale pentru descoperirea rețelelor infracționale preocupate de organizarea migrației ilegale.

3.1. Particularitățile depistării indicilor infracțiunii și începerii urmăririi penale în cazul comiterii infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Paragraful analizează procedurile utilizate pentru identificarea semnelor inițiale ale organizării migrației ilegale, evidențiind necesitatea utilizării informațiilor provenite din diverse surse, inclusiv sesizări, mărturii și rapoarte anonime. Este subliniată dificultatea depistării rapide a acestor infracțiuni, având în vedere natura lor transnațională și caracterul ascuns al rețelelor infracționale. Se propune crearea unor mecanisme mai eficiente pentru evaluarea sesizărilor inițiale și stabilirea unor termene clare pentru începerea urmăririi penale, inclusiv o prelungire justificată a termenului de examinare a materialelor de constatare la 60 de zile.

3.2. Particularitățile efectuării audierilor și confruntărilor la cercetarea infracțiunii de organizare ilegală a migrației. Paragraful subliniază rolul central al declarațiilor martorilor, migranților și organizatorilor în stabilirea circumstanțelor esențiale ale cazurilor. Tactica audierii trebuie să țină cont de vulnerabilitatea migranților, care pot fi intimidați sau manipulați de organizatori. Migranții ilegali sunt adesea reticenți în a colabora, temându-se de consecințele juridice sau de represalii. Declarațiile acestora sunt deseori incomplete sau contradictorii. Confruntarea este analizată ca un mijloc eficient de clarificare a divergențelor și consolidare a probelor. Paragraful recomandă pregătirea minuțioasă a investigatorilor pentru această etapă, incluzând utilizarea unor tehnici psihologice specifice.

3.3. Cercetarea la fața locului, cercetarea (examinarea) obiectelor și documentelor, percheziția și ridicarea în cazurile de investigarea a infracțiunii de organizare a migrației

ilegale. Paragraful tratează cuprinzător aspectele legate de investigarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale prin intermediul cercetărilor la fața locului, examinarea obiectelor și documentelor, percheziții și ridicări. Este subliniată importanța acestor acțiuni procesuale pentru colectarea de probe și stabilirea circumstanțelor necesare unei investigații eficiente.

Cercetarea la fața locului este considerată o acțiune procesuală crucială, având rolul de a fixa locul exact al comiterii infracțiunii, urmele existente, traseul utilizat și mijloacele implicate. Exemplul analizat prezintă un caz în care cercetarea imediată a locului a permis identificarea locației traversării ilegale și obținerea probelor relevante. Se recomandă utilizarea metodelor moderne de documentare, precum înregistrările video și fotografiile, care pot completa procesul-verbal și pot fi utilizate pentru verificarea ulterioară a declarațiilor.

Examinarea obiectelor și documentelor. Accentul este pus pe analiza documentelor, precum contracte de muncă, vize, permise de ședere sau alte acte false. Acestea oferă indicii privind implicarea suspectilor. Examinarea fizică detaliată a obiectelor și documentelor descoperite poate evidenția falsificări, completări sau deteriorări care indică activități ilegale.

Percheziția și ridicarea. În majoritatea cazurilor, perchezițiile se efectuează la locuințele suspectilor, sedii de companii implicate sau locații temporare unde migrații sunt găzduiți. Au fost descrise exemple relevante, cum ar fi depistarea unui grup de migrați și a membrilor unui grup criminal organizat într-un apartament, ceea ce a dus la obținerea de probe suplimentare. Ridicările de documente, echipamente informatice sau alte obiecte relevante joacă un rol esențial în reconstrucția modului de operare a rețelelor infracționale.

Particularități tactice: este importantă planificarea detaliată și implicarea specialiștilor în timpul acțiunilor de cercetare și percheziție. Se evidențiază utilizarea perimetrelor de securitate, pentru a preveni evadarea migraților sau distrugerea probelor.

Paragraful include analize ale unor cazuri concrete, cum ar fi utilizarea hotelurilor pentru cazarea migraților sau descoperirea unor mijloace de transport folosite în traficul persoanelor. Aceste exemple subliniază importanța acțiunilor procesuale bine coordonate. Analiza detaliată a cercetării la fața locului, a examinării documentelor și a altor acțiuni procesuale oferă un cadru comprehensiv pentru investigarea eficientă a infracțiunii de organizare a migrației ilegale, relevând atât provocările, cât și soluțiile posibile în acest domeniu.

3.4. Prezentarea spre recunoaștere și verificarea declarațiilor la locul infracțiunii în cazurile de investigare a infracțiunilor de organizare a migrației ilegale. Paragraful respectiv analizează rolul și relevanța unor proceduri procesuale specifice în investigarea infracțiunilor de organizare a migrației ilegale, punând accent pe două aspecte fundamentale: prezentarea persoanei spre recunoaștere și verificarea declarațiilor la locul infracțiunii.

Prezentarea persoanei spre recunoaștere. Această acțiune procesuală și de tactică criminalistică reprezintă un instrument esențial pentru identificarea participanților la infracțiune, fie că este vorba despre organizatori, complici sau alte persoane implicate. Prezentarea persoanei poate avea loc în mod direct („pe viu”), prin intermediul fotografiilor sau al transmisiunilor video. În cazul migrației ilegale, martorii sau migranții sunt adesea temători, ceea ce face ca metodele indirecte să fie preferate. Este menționat că această procedură a fost utilizată în 31,8% din cazurile analizate, ceea ce indică frecvența sa relativ ridicată. Eficiența prezentării depinde de pregătirea martorilor și de protecția acordată acestora. Temerea martorilor de represalii din partea organizatorilor sau a rețelelor criminale reduce adesea fiabilitatea identificărilor. Aceasta necesită o pregătire minuțioasă din partea investigatorilor, precum și implementarea unor măsuri de siguranță, cum ar fi protecția identității. Autorii vin cu unele recomandări: utilizarea unor tehnici avansate, cum ar fi recunoașterea facială digitală; implicarea unor psihologi în procesul de prezentare pentru a reduce stresul martorilor; asigurarea unui mediu sigur pentru martori, astfel încât aceștia să ofere identificări precise și fără rețineri.

Verificarea declarațiilor la locul infracțiunii. Această acțiune procesuală și de tactică criminalistică este esențială pentru confirmarea și validarea declarațiilor oferite de martori, victime sau suspecți. Este utilizată în aproximativ 18% dintre cazurile analizate, demonstrând o aplicabilitate mai restrânsă, dar extrem de valoroasă în investigarea cazurilor complexe. Acțiunea este utilizată pentru a confrunța declarațiile cu realitatea fizică, identificând inconsecvențe sau confirmând aspectele relatate. În cazurile de migrație ilegală, această metodă poate include verificarea punctelor de trecere a frontierei, locațiile folosite pentru cazare sau ascundere și traseele utilizate de migranți. Autorii recomandă utilizarea tehnologiilor moderne, precum hărți digitale, înregistrări video și fotografii, pentru a completa procesul de verificare. Aceasta permite investigatorilor să stabilească detalii precise, cum ar fi locurile de ascundere a migranților sau rutele exacte folosite pentru transport.

Autorii recomandă și introducerea unei pregătiri speciale pentru investigatorii care participă la astfel de verificări, pentru a asigura o evaluare riguroasă și imparțială, precum și utilizarea tehnologiei GPS și a dronelor pentru reconstituirea traseelor migranților.

Paragraful identifică mai multe provocări în aplicarea acestor acțiuni procesuale și de tactică criminalistică, inclusiv temerile martorilor, utilizarea tehnologiilor avansate de către rețelele infracționale și lipsa resurselor umane și tehnologice adecvate. În acest sens, sunt propuse următoarele soluții: crearea unui cadru legislativ mai clar pentru utilizarea probelor tehnologice, instruirea continuă a personalului implicat în investigarea migrației ilegale, consolidarea cooperării internaționale pentru schimbul de bune practici și resurse.

3.5. *Folosirea cunoștințelor speciale, dispunerea și efectuarea măsurilor speciale de investigații la cercetarea organizării migrației ilegale.* Paragraful analizează importanța utilizării cunoștințelor speciale și măsurilor speciale de investigație în investigarea infracțiunilor legate de organizarea migrației ilegale. Aceste măsuri sunt fundamentale pentru stabilirea faptelor, identificarea participanților și obținerea probelor necesare pentru tragerea la răspundere penală.

Sunt evidențiate lacunele legislative care limitează aplicarea unitară a măsurilor speciale în cazurile de migrație ilegală. Propunerea principală vizează extinderea cadrului normativ pentru a permite aplicarea măsurilor speciale în toate cazurile relevante. Se subliniază necesitatea de adaptare continuă la noile metode infracționale, inclusiv utilizarea tehnologiilor moderne de comunicație și criptovalute, care complică procesele de investigație. Autorii recomandă ajustarea cadrului normativ prin extinderea termenelor pentru investigarea inițială și clarificarea competențelor organelor implicate. De asemenea, se propune introducerea unor reglementări speciale pentru investigarea utilizării criptovalutelor în context infracțional. Capitolul III evidențiază complexitatea investigării infracțiunilor privind organizarea migrației ilegale, subliniind necesitatea unei metodologii adaptate noilor realități tehnologice și sociale. Prin analiza detaliată a procesului investigativ și formularea unor propuneri concrete, acest capitol oferă soluții practice pentru eficientizarea și modernizarea abordării criminalistice în acest domeniu.

Capitolul IV, intitulat *„Cooperarea organelor de aplicare a legii și altor instituții la investigarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale”*, reprezintă un alt pilon esențial al lucrării, axându-se pe rolul crucial al cooperării interinstituționale și internaționale în investigarea infracțiunilor de organizare a migrației ilegale. Acest capitol integrează multiple perspective legislative, operaționale și strategice, evidențiind importanța unei abordări coordonate și integrate în combaterea acestui fenomen.

Capitolul începe prin analiza detaliată a cooperării între instituțiile naționale, subliniind faptul că succesul investigațiilor depinde de implicarea activă și coordonată a mai multor entități, inclusiv: Poliția de frontieră – responsabilă de monitorizarea punctelor de trecere și identificarea încercărilor de traversare ilegală; Inspectoratul General pentru Migrațiune – implicat în verificarea legalității statutului migranților și a documentelor acestora; Agențiile de expertiză – asigură analiza documentelor, identificarea falsurilor și examinarea probelor tehnice.

Capitolul identifică obstacolele întâmpinate în cooperarea națională, cum ar fi: lipsa unui sistem centralizat de schimb de informații în timp real; supraîncărcarea instituțiilor cu cazuri complexe, ceea ce duce la întâzieri în procesul investigativ; necesitatea clarificării atribuțiilor fiecărei instituții pentru evitarea suprapunerilor sau conflictelor de competență. În acest sens, autorii vin cu următoarele recomandări: crearea unui centru național de coordonare a

investigațiilor legate de migrația ilegală și dezvoltarea unor protocoale clare pentru schimbul de informații între instituțiile implicate.

Un aspect fundamental al capitolului este dedicat cooperării internaționale, având în vedere caracterul transnațional al migrației ilegale. Rețelele criminale operează dincolo de granițe, utilizând rute complexe și tehnologii avansate pentru a evita detectarea. Capitolul analizează: rolul organizațiilor internaționale, precum Europol și Interpol, în facilitarea schimbului de informații și în coordonarea acțiunilor comune între state; instrumentele juridice internaționale, cum ar fi convențiile ONU și acordurile bilaterale, care asigură cadrul legal pentru cooperare; studiile de caz care evidențiază succesul unor operațiuni internaționale complexe datorită colaborării eficiente; se evidențiază că, în lipsa unei colaborări bine organizate între state, rețelele criminale își pot adapta rapid strategiile pentru a exploata vulnerabilitățile din cadrul legislativ sau operațional al unui stat.

Autorii propun: crearea unor grupuri operative comune între statele vecine, în special cu Ucraina și România, pentru a monitoriza și combate rețelele transfrontaliere; armonizarea legislației naționale cu standardele europene pentru facilitarea cooperării internaționale.

Capitolul evidențiază o serie de deficiențe în legislația națională care limitează eficiența investigațiilor. Printre aceste lacune se numără: lipsa unor reglementări clare privind utilizarea tehnologiilor moderne în investigații; absența unor sancțiuni eficiente pentru persoanele implicate în facilitarea migrației ilegale; inexistența unui cadru legislativ adaptat utilizării criptomonedelor, o metodă frecvent folosită de rețelele infracționale pentru finanțare.

Sunt propuse modificări legislative care includ reglementarea explicită a măsurilor speciale de investigații, precum interceptările comunicațiilor digitale și analiza fluxurilor financiare.

Un alt aspect important al capitolului este analiza cazurilor concrete de organizare a migrației ilegale, care ilustrează complexitatea fenomenului și importanța cooperării interinstituționale. Aceste studii de caz demonstrează că: lipsa unei colaborări eficiente poate duce la eșecul investigațiilor, cooperarea internațională poate avea un impact semnificativ asupra destrucției rețelelor infracționale.

Capitolul IV subliniază că investigarea infracțiunilor de organizare a migrației ilegale necesită o coordonare bine structurată atât la nivel național, cât și internațional. Prin utilizarea cunoștințelor speciale, armonizarea legislației și adoptarea unor strategii moderne, autoritățile pot crește semnificativ eficiența procesului de combatere a acestui fenomen. Propunerile legislative și operaționale incluse în capitol oferă soluții concrete pentru depășirea provocărilor actuale, subliniind necesitatea unui efort colectiv în lupta împotriva migrației ilegale.

Implementarea rezultatelor științifice. Implementarea rezultatelor științifice obținute în cadrul cercetării privind metodica investigării infracțiunilor de organizare a migrației ilegale are o semnificație deosebită, atât în plan teoretic, cât și practic. Aceste rezultate contribuie la dezvoltarea unui cadru metodic și tactic actualizat, indispensabil pentru abordarea complexităților asociate acestui fenomen infracțional, care are implicații semnificative asupra securității naționale și internaționale. Astfel, baza teoretică și concluziile formulate pot fi integrate în programele de formare inițială și continuă destinate studenților, masteranzilor și doctoranzilor din facultățile de drept, oferindu-le o perspectivă aprofundată asupra fenomenului migrației ilegale. Aceste cunoștințe sunt esențiale pentru pregătirea viitorilor profesioniști în drept, care trebuie să fie capabili să aplice eficient normele juridice și tehnicile de investigare în cazurile complexe de migrație ilegală. În același timp, rezultatele cercetării sunt relevante pentru programele de formare continuă a procurorilor, polițiștilor de frontieră, judecătorilor și altor specialiști implicați în investigarea și soluționarea acestor infracțiuni. Prin includerea acestora în curricula de formare, se poate îmbunătăți capacitatea practicienilor de a recunoaște și interpreta corect probele colectate, de a aplica tactici de audiere adaptate specificului cazurilor de organizare a migrației ilegale și de a utiliza măsurile speciale de investigație în mod legal și eficient.

Rezultatele cercetării au fost diseminate și prin intermediul articolelor publicate în reviste de specialitate, contribuind astfel la extinderea cunoștințelor în domeniu. De asemenea, comunicările prezentate la conferințe naționale și internaționale au facilitat schimbul de idei și bune practici între specialiștii implicați în combaterea migrației ilegale, oferind un context amplu pentru discuții și colaborări viitoare.

Un aspect important al implementării rezultatelor îl reprezintă aplicarea acestora în activitatea practică a organelor de urmărire penală, poliției de frontieră, procuraturii și instanțelor de judecată. Integrarea metodicilor și tacticilor propuse în procesul de investigare poate contribui la eficientizarea acțiunilor procesuale, la destructurarea rețelelor infracționale și la aplicarea corectă a legii, protejând totodată drepturile migranților și asigurând respectarea normelor internaționale.

Având în vedere caracterul transnațional al migrației ilegale și noile provocări asociate utilizării tehnologiilor avansate, diseminarea și aplicarea concluziilor acestei cercetări reprezintă o prioritate. Acest demers are scopul de a optimiza metodologia de investigare, de a sprijini dezvoltarea unui cadru normativ adecvat și de a răspunde cerințelor impuse de complexitatea fenomenului în contextul actual.

1. ANALIZA SITUAȚIEI PRIVIND METODOLOGIA INVESTIGĂRII INFRAȚIUNILOR DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE

1.1 Studiul publicațiilor doctrinare din Republica Moldova cu privire la investigarea criminalistică a organizării migrației ilegale

În cadrul acestui capitol din teza de doctorat, se analizează lucrările unor autori autohtoni ce au abordat fie direct investigarea infraționii de organizare a migrației ilegale, fie infraționii conexe sau metodici generale de investigare a altor tipuri de infraționii. Astfel, cercetarea se axează pe trei categorii principale de lucrări: prima, dedicată exclusiv metodicii investigării organizării migrației ilegale; a doua, care vizează infraționii conexe, cum ar fi traficul de persoane sau traficul de copii, infraționii care împărtășesc trăsături comune cu organizarea migrației ilegale; și a treia, care deși nu abordează direct această infraționie, oferă tactici generale de investigare ce pot fi adaptate la investigarea organizării migrației ilegale.

Scopul acestui capitol este de a evidenția elementele comune și diferențele dintre metodicile și tacticile utilizate în investigarea acestor tipuri de infraționii, și de a propune modalități de adaptare a acestor metode pentru o investigare eficientă a organizării migrației ilegale. Această infraționie, deși complexă și deseori transnațională, implică adesea acțiuni similare cu alte infraționii de criminalitate organizată, necesitând abordări tactice specializate și eficiente, atât la nivel național, cât și internațional.

Prin urmare, analiza acestor lucrări contribuie nu doar la înțelegerea aprofundată a metodicii generale de investigare, dar și la identificarea celor mai eficiente instrumente tactice și juridice care pot fi utilizate în combaterea organizării migrației ilegale, precum și la elaborarea unor propuneri de perfecționare a legislației și procedurilor investigative în acest domeniu.

O primă lucrare este „Metodica cercetării organizării migrației ilegale”⁸. Autorii au realizat un ghid metodic esențial pentru ofițerii de urmărire penală, contribuind semnificativ la dezvoltarea unei baze solide pentru investigarea infraționilor legate de organizarea migrației ilegale în Republica Moldova. Aceasta reprezintă prima lucrare practică de acest tip în țară și, la momentul publicării, a fost considerată un instrument important în lupta împotriva organizării migrației ilegale. Autorii au abordat aspecte esențiale pentru identificarea și investigarea acestui fenomen, evidențiind caracteristica criminalistică a organizării migrației ilegale, precum și metodele și tehnicile folosite în cadrul investigațiilor penale.

⁸ Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Metodica cercetării organizării migrației ilegale, Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală, Colecția juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020.

Un punct forte al lucrării este accentul pus pe practicile de depistare a indicilor infracțiunii și pe inițierea urmăririi penale. Autorii au reușit să creeze un ghid practic bine structurat și ușor de utilizat, oferind îndrumări clare ofițerilor de urmărire penală cu privire la modalitățile de identificare a elementelor esențiale ale infracțiunii și la demararea procesului de investigare. Astfel, lucrarea a adus o contribuție valoroasă la consolidarea capacităților autorităților în ceea ce privește investigarea migrației ilegale.

Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că migrația ilegală a devenit un fenomen mult mai complex în anii care au urmat publicării ghidului. Evoluțiile regionale, precum conflictul militar din Ucraina și crizele migraționale globale, au condus la creșterea fluxurilor de migrație, transformând modul în care se comit aceste infracțiuni. Migrația ilegală nu mai poate fi analizată doar în termeni de depistare și investigare conform schemelor tradiționale, deoarece noile metode utilizate de grupurile infracționale includ tehnologii avansate, rețele de crimă organizată și rute schimbătoare, toate acestea fiind factori care complică procesul de urmărire penală.

Autorii ghidului au făcut o descriere detaliată a procedurilor de investigație necesare în cazul migrațiilor ilegale, dar analiza lor se limitează la condițiile și metodele existente la momentul respectiv. Ghidul nu abordează în mod explicit noile rute de migrație și metodele de comitere a infracțiunilor apărute în urma modificărilor geopolitice și sociale. În acest sens, o cercetare științifică actualizată, de amploarea unei teze de doctorat, este necesară pentru a oferi o analiză aprofundată și complexă a fenomenului, care să includă nu doar aspectele criminalistice, ci și implicațiile internaționale și impactul migrației ilegale asupra securității naționale.

Mai mult decât atât, ghidul nu analizează în detaliu impactul migrației ilegale asupra Republicii Moldova în contextul crizei migraționale actuale, în special în ceea ce privește fluxurile de migrați din Ucraina. Acest aspect devine din ce în ce mai important, având în vedere apropierea geografică a Moldovei de zonele afectate de conflicte militare și instabilitate politică. De asemenea, este necesară o analiză aprofundată a modului în care autoritățile din Republica Moldova colaborează cu partenerii internaționali și cu organizațiile internaționale în procesul de prevenire și combatere a migrației ilegale. Ghidul metodic nu abordează aceste aspecte în profunzime, iar o cercetare actualizată ar trebui să includă o evaluare critică a cooperării internaționale, în special în contextul intensificării fluxurilor migratorii în regiune.

Deși ghidul oferă un fundament important pentru ofițerii de urmărire penală, este esențial ca investigațiile privind migrația ilegală să fie adaptate la noile realități și provocări. În acest sens, cercetarea propusă în cadrul tezei de doctorat va avea ca scop nu doar actualizarea și completarea metodicii existente, ci și dezvoltarea unor soluții inovatoare pentru combaterea acestui fenomen. O astfel de cercetare trebuie să fie una complexă, având în vedere natura dinamică a migrației ilegale și implicațiile sale asupra securității naționale și internaționale.

Prin urmare, cercetarea noastră va aduce o contribuție esențială la dezvoltarea teoriei și practicii în domeniul investigării organizării migrației ilegale, oferind o analiză actualizată și aprofundată a fenomenului. De asemenea, va propune soluții concrete și aplicabile pentru autoritățile de aplicare a legii, ținând cont de noile provocări și de evoluția rapidă a modului în care se desfășoară migrația ilegală. Astfel, cercetarea va reprezenta un pas important în eforturile de a eficientiza procesul de investigare și combatere a acestui fenomen, consolidând totodată cooperarea internațională și capacitatea Republicii Moldova de a face față noilor provocări de securitate generate de migrația ilegală.

În concluzie, lucrarea autorilor Ostavciuc Dinu și Odagiu Iurie rămâne o referință importantă și valoroasă în domeniul investigării migrației ilegale. Însă, evoluțiile recente și noile provocări impun o actualizare și o extindere a analizei, astfel încât aceasta să răspundă realităților contemporane. Prin urmare, cercetarea propusă în cadrul tezei de doctorat va completa și îmbogăți aceste eforturi, oferind o bază solidă atât pentru teoreticieni, cât și pentru practicieni.

Analizei a fost supusă lucrarea „Analiza juridico-penală a organizării migrației ilegale”⁹ a lui Cojocaru Ion, care reprezintă un studiu important în domeniul dreptului penal, fiind axată pe o problemă de actualitate și de interes major pentru Republica Moldova. Autorul abordează infracțiunea de organizare a migrației ilegale dintr-o perspectivă juridico-penală, concentrându-se asupra normei de incriminare prevăzute la art. 362/1 din Codul penal al Republicii Moldova. În contextul dezvoltării fenomenului migrației ilegale și al provocărilor cu care se confruntă autoritățile statului, lucrarea devine un reper esențial pentru analiza acestei infracțiuni.

Autorul își structurează cercetarea pe două dimensiuni principale. În primul rând, analiza juridică detaliată a elementelor constitutive ale infracțiunii, pornind de la textul normei penale și standardele internaționale relevante, și, în al doilea rând, evaluarea aspectelor practice și problematice cu care se confruntă organele de urmărire penală și instanțele în aplicarea normei respective. Domnul Cojocaru Ion subliniază importanța înțelegerii atât a substanței juridice a infracțiunii, cât și a condițiilor faptice în care aceasta este comisă, pentru a elabora un algoritm eficient de investigare și sancționare.

Un alt aspect notabil al lucrării este caracterul său novator, care rezidă în analiza aprofundată a normei de incriminare și în propunerea de soluții pentru reconceptualizarea acesteia în conformitate cu standardele internaționale de protecție a drepturilor migranților. Autorul argumentează că o astfel de reconceptualizare este necesară pentru a aborda într-un mod eficient fenomenul traficului de migranți, care a evoluat semnificativ în ultimii ani. Această

⁹ Cojocaru Ion, Analiza juridico-penală a organizării migrației ilegale, Teză de doctor în drept, Chișinău, 2023. Disponibilă: https://anacec.md/files/Cojocari-teza_0.pdf [accesată: 09.08.2024].

propunere are la bază o analiză comparativă între legislația națională și cea internațională, ceea ce subliniază importanța armonizării normelor juridice naționale cu standardele globale.

De asemenea, lucrarea aduce în discuție problemele cu care se confruntă autoritățile în aplicarea normei penale actuale, autorul subliniind divergențele apărute în practica judecătorească. Din această perspectivă, autorul propune recomandări concrete pentru perfecționarea cadrului normativ, sugerând soluții de unificare a practicii judiciare și de clarificare a interpretării art. 362/1 din Codul penal. Din punct de vedere teoretic, cercetarea contribuie la dezvoltarea conceptelor de protecție a drepturilor migranților în Republica Moldova, evidențiind lacunele legislative și necesitatea unei reglementări mai clare și mai previzibile. Totodată, lucrarea oferă o bază solidă pentru viitoare studii științifice în domeniul dreptului penal, fiind o resursă valoroasă atât pentru mediul academic, cât și pentru practicieni.

Domnul Cojocaru Ion evidențiază necesitatea unui cadru juridic bine definit, care să răspundă provocărilor moderne legate de migrația ilegală și să ofere soluții viabile pentru protejarea drepturilor migranților. Cercetarea sa reușește să îmbine aspectele teoretice cu cele practice, contribuind astfel la o înțelegere mai profundă a fenomenului și oferind o bază de reflecție pentru reformarea normelor juridice în acest domeniu sensibil. În concluzie, lucrarea lui Cojocaru Ion aduce o contribuție importantă în domeniul juridico-penal, oferind o analiză comprehensivă și bine fundamentată a infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Cu toate acestea, realitățile migrației ilegale continuă să evolueze, ceea ce impune nevoia continuării cercetării pentru a adapta legislația națională la noile provocări internaționale.

Cercetarea respectivă are o valoare esențială pentru analiza noastră, deoarece fără o înțelegere solidă a componentelor juridice ale infracțiunii, crearea unui algoritm eficient de investigare criminalistică ar fi imposibilă. Investigarea criminalistică a organizării migrației ilegale implică o cunoaștere detaliată atât a normei penale, cât și a modalităților faptice în care această infracțiune este comisă. Astfel, aspectele teoretice pe care domnul Cojocaru Ion le detaliază sunt fundamentale pentru a putea elabora proceduri obiective și metodologii practice în investigarea acestei infracțiuni. Lucrarea sa reprezintă un punct de plecare pentru analiza noastră, deoarece elementele juridice descrise influențează în mod direct modul în care organul de urmărire penală poate identifica și documenta faptele relevante.

Analizei a fost supusă și cercetarea „Aspecte procesual-penale privind investigarea organizării migrației ilegale,”¹⁰ care aduce o perspectivă practică importantă asupra investigării

¹⁰ Suci Elena, Aspecte procesual-penale privind investigarea organizării migrației ilegale, În: Materialele Conferinței științifice naționale „Codul de procedură penală al Republicii Moldova – 20 de ani de la intrarea în vigoare”, Chișinău, Republica Moldova, 9 noiembrie 2023. Disponibilă: https://www.academy.police.md/wp-content/uploads/2024/01/Materialele_conferintei_Codul_procedura_penala_RM-20_ani.pdf [accesată: 18.07.2024]. (pp. 145-151 ISBN: 978-9975-170-09-3).

infrațiunii de organizare a migrației ilegale. Această lucrare evidențiază provocările și complexitatea activităților infracționale transfrontaliere, mai ales în contextul actual al crizei din Ucraina, care a amplificat oportunitățile de îmbogățire pentru grupurile criminale organizate.

Cercetarea descrie metodele inovatoare folosite de rețelele criminale, care includ atât elemente logistice – cum ar fi posesia de bărci, mașini de teren, și personal care asigură identificarea ambuscadelor – cât și tehnologie avansată, cum ar fi sisteme de vedere nocturnă și sisteme de comunicații radio care sunt dificil de interceptat. Aceste aspecte operaționale aduc un plus de dificultate pentru organele de aplicare a legii, creând un mediu criminal foarte sofisticat, în care schema de migrație ilegală este organizată cu meticulozitate.

Din punct de vedere criminalistic și procesual-penal, lucrarea oferă soluții practice privind desfășurarea unor acțiuni precum identificarea, audierea, și investigarea participanților la rețelele de migrație ilegală, punând accent pe complexitatea urmăririi și reținerii celor implicați. Un alt element esențial pe care autoarea îl evidențiază este dificultatea obținerii probelor și a identificării suspectilor, în condițiile în care infractorii utilizează tehnologii de ultimă oră și procedee care le permit să rămână nedetecți pentru o perioadă îndelungată.

Această cercetare contribuie semnificativ la înțelegerea modului în care migrația ilegală, în contextul geopolitic actual, devine o provocare majoră pentru autoritățile din domeniul securității naționale și impune o abordare complexă, atât din punct de vedere juridic, cât și operațional.

O altă cercetare constituie „Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii”¹¹. Cercetarea oferă o contribuție importantă în domeniul investigării infracțiunilor grave, chiar dacă aceasta se concentrează pe o infracțiune distinctă, anume traficul de copii. Din perspectiva cercetării noastre asupra organizării migrației ilegale, lucrarea prezintă o serie de aspecte utile pentru elaborarea și aplicarea unor metode eficiente de investigare a acestor infracțiuni. În mod particular, abordările tactice și procesual-penale descrise în lucrarea respectivă pot servi drept punct de referință în investigarea infracțiunilor de migrație ilegală, unde complexitatea rețelelor criminale implicate impune o analiză minuțioasă și bine fundamentată.

În lucrare sunt relevate tehnici detaliate privind tactica efectuării acțiunilor de urmărire penală și cooperarea între organele de investigație, elemente care pot fi extrapolate și adaptate în contextul organizării migrației ilegale. Deși cele două tipuri de infracțiuni prezintă diferențe substanțiale în modul de operare, ambele implică structuri organizate și complexe, ceea ce impune necesitatea unei investigații multidisciplinare și colaborative între diferitele autorități

¹¹ Ostavciuc Dinu, Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii, Editura Pro Universitaria, București, 2023. (250 p. ISBN 978-606-26-1707-3).

implicate. În acest sens, principiile de cooperare și metodică propusă în investigarea traficului de copii oferă un cadru de referință valoros pentru investigarea migrației ilegale.

Un alt aspect important descris în cercetare este identificarea timpurie a semnelor infracționale și declanșarea urmăririi penale. În contextul migrației ilegale, aceste elemente sunt esențiale pentru desfășurarea unei investigații eficiente, având în vedere că această infracțiune implică adesea activități transfrontaliere și rețele criminale bine organizate. Prin analogie, în investigarea migrației ilegale, depistarea indicilor de infracțiune și inițierea rapidă a urmăririi penale sunt cruciale pentru prevenirea și destructurarea rețelelor care facilitează trecerile ilegale de frontieră.

De asemenea, caracteristica criminalistică a infracțiunii descrisă în lucrare constituie un element de importanță pentru cercetarea noastră. În lipsa unei înțelegeri clare a caracteristicii criminalistice a infracțiunii de organizare a migrației ilegale, algoritmele de investigare nu pot fi corect aplicate, iar acțiunile de urmărire penală riscă să fie ineficiente. Astfel, deși lucrarea se referă la infracțiunea distinctă de trafic de copii, metodică propusă pentru identificarea și investigarea semnelor infracționale pot fi utilizate și în investigarea migrației ilegale.

Pe lângă metodică de investigare, lucrarea pune un accent deosebit pe organizarea cooperării între autoritățile naționale și internaționale. În contextul migrației ilegale, această cooperare este de o importanță crucială, având în vedere că fluxurile migraționale și activitățile ilegale asociate nu se limitează la o singură jurisdicție. Prin urmare, experiența și concluziile prezentate în lucrare privind cooperarea în investigarea traficului de copii pot oferi direcții importante pentru consolidarea colaborării internaționale în investigarea migrației ilegale.

Lucrarea relevă, de asemenea, necesitatea aplicării unor norme procesual-penale bine fundamentate și coerente, fără de care cercetarea penală riscă să fie fragmentată și ineficientă. În cazul migrației ilegale, acest lucru este la fel de valabil, deoarece diversitatea legislației internaționale și lipsa unui cadru unitar pot îngreuna investigarea și sancționarea celor implicați în rețelele de migrație ilegală. De aceea, lucrarea poate fi privită ca un punct de plecare pentru adaptarea normelor și metodicii de investigare criminalistică la realitățile contemporane ale fenomenului migrației ilegale.

În concluzie, deși această cercetare se axează pe investigarea traficului de copii, ea oferă o bază valoroasă pentru dezvoltarea și perfecționarea metodicii de investigare criminalistică a migrației ilegale. Tactica acțiunilor de urmărire penală, colaborarea internațională și identificarea timpurie a semnelor infracționale sunt aspecte esențiale care, în contextul cercetării noastre, contribuie la o mai bună înțelegere și investigare a fenomenului migrației ilegale.

Lucrarea „Ghidul ordonatorului expertizei judiciare”¹² constituie o altă lucrare analizată de noi. Această lucrare reprezintă o contribuție valoroasă în domeniul expertizei judiciare, fiind destinată practicienilor din sistemul judiciar care sunt implicați în dispunerea și realizarea expertizelor. Acest ghid se evidențiază prin abordarea riguroasă a etapelor și particularităților referitoare la dispunerea expertizelor judiciare, oferind un cadru clar și bine structurat pentru o gestionare corectă a acestor procese, având la bază atât legislația națională, cât și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Din punct de vedere criminalistic și procedural penal, ghidul este de o importanță majoră deoarece investigarea corectă a infracțiunilor depinde în mod esențial de obiectivitatea și exactitatea concluziilor experților judiciari. În contextul organizării migrației ilegale, expertiza judiciară joacă un rol decisiv în evaluarea și analiza probelor materiale și electronice care, de multe ori, constituie fundamentul probatoriului. Dat fiind caracterul complex al infracțiunilor de organizare a migrației ilegale, care implică frecvent utilizarea tehnologiilor moderne de comunicare și a documentelor falsificate, expertiza criminalistică poate oferi clarificări asupra autenticității și provenienței acestora, identificând conexiuni între suspecți și activitățile ilicite.

Primul capitol al ghidului, care prezintă standardele și jurisprudența relevante, este util pentru a înțelege dimensiunile europene ale procesului de investigare și pentru a încadra activitatea de expertiză judiciară în conformitate cu normele internaționale, ceea ce este esențial în investigarea infracțiunilor transnaționale, cum ar fi organizarea migrației ilegale. Expertiza criminalistică internațională devine un instrument vital în urmărirea acestor infracțiuni, mai ales atunci când se implică cooperarea între state.

Capitolul referitor la etapele dispunerii expertizei judiciare, care evidențiază responsabilitățile ordonatorului expertizei, reprezintă un element central în asigurarea unei anchete obiective și eficiente. În cadrul investigării organizării migrației ilegale, ordonatorul trebuie să fie capabil să formuleze cerințe clare și precise față de experți pentru a obține răspunsuri pertinente la întrebările legate de rețelele de migrație ilegală, falsificarea documentelor și utilizarea mijloacelor electronice pentru organizarea acesteia. O deficiență în formularea întrebărilor sau în evaluarea probelor poate compromite întregul proces penal, periclitând atât corectitudinea investigației, cât și rezultatul acesteia.

În fine, capitolul despre particularitățile expertizei judiciare este deosebit de relevant pentru cercetarea noastră, deoarece infografiile și informațiile prezentate despre diverse genuri și specialități de expertiză pot servi drept ghid în alegerea tipului de expertiză necesară în contextul

¹² Dolea Igor (coordonator), Ghidul ordonatorului expertizei judiciare / Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2022, 276 p. ISBN 978-9975-87-972-9.

unui caz specific. În infracțiunile legate de organizarea migrației ilegale, este esențial ca investigația să se bazeze pe expertize adecvate, cum ar fi expertiza documentelor, expertiza informatică, sau expertiza financiară, în vederea elucidării modului în care rețelele de crimă organizată funcționează și sunt finanțate.

Impactul acestei lucrări asupra investigării infracțiunilor de organizare a migrației ilegale este semnificativ, deoarece ghidul contribuie la profesionalizarea și standardizarea procesului de dispunere și realizare a expertizelor judiciare. Acest lucru este esențial pentru investigarea organizată și sistematică a rețelelor de migrație ilegală, având în vedere complexitatea și caracterul transnațional al acestor infracțiuni. Aplicarea corectă a expertizei judiciare conform recomandărilor din ghid asigură colectarea și utilizarea unor probe de înaltă calitate, care sunt esențiale pentru fundamentarea acuzațiilor în dosarele de migrație ilegală și pentru asigurarea unui proces echitabil. Astfel, „Ghidul ordonatorului expertizei judiciare” oferă un cadru teoretic și practic extrem de util în contextul organizării migrației ilegale, constituind o resursă valoroasă pentru cercetători și practicieni în elaborarea unor proceduri criminalistice coerente și eficiente.

„Ghid practic pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane”¹³ constituie o altă lucrare analizată de noi. Aceasta oferă o analiză structurată și amplă a infracțiunilor de trafic de persoane și proxenetism, detaliind elementele esențiale pentru înțelegerea acestor fenomene din perspectiva criminalisticii și procedurii penale. Această cercetare se concentrează pe caracteristicile acestor infracțiuni, mecanismul infracțional, modul de operare al infractorilor și particularitățile victimelor, aspecte fundamentale pentru investigarea și combaterea acestor fapte. De asemenea, lucrarea abordează într-un mod metodic procesul de sesizare, înregistrare, examinare și investigare a infracțiunilor, subliniind importanța competențelor organelor de urmărire penală și a procurorului în fazele procesului penal.

Din punct de vedere criminalistic, lucrarea prezintă un model bine definit al infracțiunilor de trafic de persoane și proxenetism, care permite identificarea unor tipare de acțiune, circumstanțe tipice și comportamente infracționale recurente. Aceste modele sunt cruciale pentru o investigare eficientă, în special în contextul infracțiunilor transfrontaliere și organizate, cum este cazul traficului de persoane și migranți ilegali. De asemenea, particularitățile tipologice ale traficantilor și victimelor sunt relevante pentru orientarea anchetei, oferind indicii clare despre

¹³ Vizdoagă Ion și alții, Ghid practic pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane, finanțat de Oficiul pentru Monitorizarea și Combaterea Traficului de Persoane al Departamentului de Stat al Statelor Unite în baza Termenilor Grantului nr. S-SGTIP-10-GR-0023 vizând proiectul „Prevenirea corupției și impunității în lupta împotriva traficului de persoane prin abilitarea media și prin consolidarea cooperării între societatea civilă și organele de drept 2010-2013” implementat de Organizația Internațională pentru Migrație (OIM). Chișinău, 2013.

profilurile infractorilor și despre vulnerabilitățile victimelor, care pot influența atât modul de desfășurare a infracțiunii, cât și strategiile de combatere a acesteia.

Din perspectiva procedurii penale, lucrarea subliniază importanța etapelor inițiale ale urmăririi penale, cu accent pe sesizarea și investigarea promptă a infracțiunilor, fiind descrise metode proactive și reactive de detectare. Acest aspect este esențial în contextul migrării ilegale, deoarece rețelele de trafic operează adesea în mod ocult, iar intervenția rapidă și eficientă a organelor de anchetă este crucială pentru prevenirea escaladării activităților infracționale. În plus, acțiunile și măsurile procesuale speciale descrise oferă soluții pentru gestionarea cazurilor complexe, inclusiv protecția victimelor și a datelor lor personale, aspect deosebit de important în investigarea traficului de persoane.

Impactul acestei lucrări asupra investigației organizării migrației ilegale este semnificativ, deoarece principiile și metodele prezentate pot fi aplicate direct în combaterea acestui fenomen. Mecanismele infracționale, tehnicile de investigație, precum și cooperarea internațională și interdepartamentală, detaliate în text, constituie elemente esențiale pentru prevenirea și combaterea eficientă a migrației ilegale organizate. Traficul de persoane și migrația ilegală au adesea intersecții comune, ceea ce face ca modelele criminalistice și procedurile prezentate în această cercetare să fie extrem de relevante pentru investigațiile noastre actuale

Analiza caracteristicilor și metodologiilor utilizate în investigarea infracțiunilor comise de grupările criminale organizate, așa cum este detaliat într-un alt ghidul metodic analizat de noi „Cercetarea infracțiunilor din materia crimei organizate”¹⁴, oferă o bază solidă pentru aprofundarea înțelegerii fenomenului infracțional complex. Lucrarea se concentrează pe identificarea și abordarea particularităților criminalistice asociate cu activitatea acestor grupări, inclusiv circumstanțele care trebuie stabilite și probate, planificarea și efectuarea acțiunilor de urmărire penală, precum și utilizarea măsurilor speciale de investigație.

În mod particular, ghidul subliniază importanța unei abordări structurate și metodologice în analiza și combaterea infracțiunilor comise de asociațiile criminale. Documentul oferă detalii esențiale despre modul de desfășurare a infracțiunilor, identificarea și analiza circumstanțelor tipice, precum și utilizarea măsurilor speciale de investigație care sunt cruciale în dezvăluirea și prevenirea activităților infracționale organizate. Acest aspect este deosebit de relevant pentru domeniul dreptului penal, oferind cadrul necesar pentru abordarea eficientă a cazurilor complexe.

¹⁴ Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Cercetarea infracțiunilor din materia crimei organizate, Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală, Colecția juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020.

Pentru investigația noastră privind organizarea migrației ilegale, această lucrare are o semnificație sporită. Analiza efectuată a demonstrat că, în multe cazuri, organizarea migrației ilegale este orchestrată de grupări criminale organizate. Acest fapt subliniază relevanța aplicării metodicii și tehnicilor prezentate în ghidul metodic pentru investigarea infracțiunilor de migrație ilegală. Implementarea acestor tehnici permite o abordare mai sistematică și mai eficientă în identificarea și desfacerea rețelelor de trafic, ceea ce contribuie semnificativ la succesul investigațiilor și la prevenirea acestui fenomen complex.

Astfel, ghidul oferă un cadru metodic aplicabil, ce poate fi adaptat și extins pentru a aborda specificitățile infracțiunilor de organizare a migrației ilegale, având în vedere conexiunile frecvente cu grupările criminale organizate. Aplicarea acestor principii și tehnici în contextul cercetării noastre contribuie la dezvoltarea unor strategii mai eficiente și mai bine fundamentate pentru combaterea fenomenului și protejarea victimelor.

O altă cercetare analizată constituie „Tactica acțiunilor de urmărire penală”¹⁵. Analiza tacticii criminalistice, așa cum este detaliată în cuprinsul lucrării, oferă o fundamentare metodică esențială pentru implementarea eficientă a procedurilor în cadrul anchetelor penale. Lucrarea se concentrează pe diverse aspecte ale tacticii criminalistice, abordând elemente esențiale precum conceptele de bază, procedurile specifice de cercetare, și tehnicile aplicabile în desfășurarea acțiunilor de urmărire penală.

În primul rând, analiza noțiunii și principiilor tacticii criminalistice, alături de doctrina privind procedura și operațiunile tactice, furnizează o bază teoretică solidă necesară pentru aplicarea practică a acestora. Planificarea urmăririi penale este prezentată ca un proces critic care trebuie să integreze conceptele de bază și strategiile de investigare pentru a asigura eficacitatea și legalitatea acțiunilor întreprinse.

Tactica efectuării cercetării la fața locului și tactica efectuării altor acțiuni de urmărire penală este esențială pentru stabilirea contextului infracțiunilor, inclusiv prin utilizarea procedurilor de documentare și analiză a dovezilor. Etapele detaliate ale cercetării la fața locului și regulile aplicabile sunt descrise pentru a asigura completitudinea și acuratețea probatoriului, iar importanța fixării corecte a rezultatelor este accentuată.

Tactica reținerii persoanelor bănuite, perchezițiilor, și ridicării obiectelor și documentelor sunt prezentate ca proceduri fundamentale în obținerea și gestionarea probelor. Detalii privind pregătirea și efectuarea acestor acțiuni, inclusiv aspectele tactice specifice, sunt esențiale pentru garantarea conformității cu standardele legale și protejarea drepturilor persoanelor implicate.

¹⁵ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Rusnac Constantin, Tactica acțiunilor de urmărire penală, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020.

În ceea ce privește audierea și confruntarea, lucrarea abordează atât pregătirea, cât și desfășurarea acestor proceduri, subliniind importanța procedurilor corecte și a fixării rezultatelor obținute. Aspectele tactice de verificare a declarațiilor la locul infracțiunii, experimentul, reconstituirea faptelor și prezentarea spre recunoaștere sunt, de asemenea, discutate în detaliu, oferind un cadru complet pentru aplicarea acestor tehnici în practică. Utilizarea cunoștințelor speciale, inclusiv expertizele judiciare și cercetarea comparativă, este esențială pentru aprofundarea și validarea probelor. Pregătirea și evaluarea expertizelor sunt prezentate ca procese cruciale care contribuie la stabilirea adevărului și la consolidarea dosarului penal.

În contextul cercetării noastre asupra organizării migrației ilegale, această lucrare se dovedește a fi extrem de relevantă. Analiza tacticii criminalistice oferă o înțelegere aprofundată a tehnicilor și procedurilor care pot fi aplicate în investigarea rețelelor de trafic de migranți. Metodologiile prezentate permit o abordare sistematică și bine fundamentată a cazurilor complexe, facilitând identificarea și demontarea structurilor infracționale implicate în organizarea migrației ilegale. Aplicarea acestor tactici poate îmbunătăți semnificativ eficiența investigațiilor, contribuind la prevenirea și combaterea fenomenului migrației ilegale organizate.

Lucrarea „Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ)”¹⁶ elaborată de profesorul Igor Dolea este o sursă de importanță fundamentală pentru înțelegerea și aplicarea normelor procesuale în investigațiile penale, inclusiv în contextul investigării organizării migrației ilegale. Deși acest comentariu se axează pe aspectele procedurale, și nu strict pe tacticile criminalistice, influența sa asupra desfășurării acțiunilor de urmărire penală este incontestabilă.

Una dintre contribuțiile majore ale acestei lucrări o reprezintă clarificarea modului în care normele de procedură penală trebuie aplicate pentru a respecta drepturile fundamentale ale persoanelor implicate în procesul penal, asigurând astfel legalitatea și eficiența investigațiilor. În investigarea organizării migrației ilegale, aspectul respectării legii în fiecare etapă a urmăririi penale este esențial, mai ales având în vedere complexitatea rețelelor criminale implicate în acest tip de infracțiune. Profesorul Dolea evidențiază în mod constant necesitatea depistării temeiurilor juridice clare, cum ar fi bănuiala rezonabilă, fără de care orice acțiune procesuală ar putea fi considerată abuzivă sau ilegală. Această bază este indispensabilă în contextul începerii urmăririi penale, dar și în aplicarea măsurilor preventive, cum ar fi percheziția sau reținerea.

Impactul lucrării se reflectă în mod direct asupra tacticii utilizate în acțiunile de urmărire penală. De exemplu, la audierile martorilor și suspecților, profesorul Dolea subliniază importanța

¹⁶ Dolea Igor. Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ). Chișinău. Ed. Cartea Juridică. 2016, 1172 p. ISBN 978-9975-3111-3-7.

respectării dreptului la apărare și a dreptului la tăcere, aspecte deosebit de relevante în investigarea unor infracțiuni grave și complexe precum organizarea migrației ilegale. În cadrul confruntărilor, lucrarea oferă un cadru teoretic pentru garantarea imparțialității și obiectivității procesului, asigurând totodată că orice contradicție de declarații este evaluată în contextul probelor colectate.

Perchezițiile, care joacă un rol crucial în colectarea probelor materiale (acte, tehnologie, bunuri folosite pentru facilitarea migrației ilegale), trebuie să fie întotdeauna efectuate cu respectarea strictă a normelor legale. Comentariile aplicative ale profesorului Dolea în acest sens oferă îndrumări clare referitor la cum și când pot fi inițiate aceste acțiuni, cum să fie păstrate integritatea probelor și cum să fie evitate orice vicii de procedură care ar putea compromite dosarul.

Concluzionând, lucrarea profesorului Dolea, deși nu abordează tacticile criminalistice în mod direct, are un impact semnificativ asupra modului în care se derulează acțiunile de investigare a organizării migrației ilegale. Respectarea normelor procesuale este esențială pentru ca investigația să fie atât eficientă, cât și conformă cu cerințele legale, ceea ce asigură succesul operațional și juridic în combaterea acestui fenomen complex.

O altă lucrare constituie „Controlul și valorificarea măsurilor speciale de investigații în procesul penal”¹⁷ elaborată de Covalciuc Ion, care oferă o analiză detaliată și pertinentă a rolului măsurilor speciale de investigații în cadrul procesului penal, subliniind importanța controlului asupra acestor măsuri pentru protejarea drepturilor fundamentale. În contextul investigării migrației ilegale, importanța acestor măsuri crește semnificativ, având în vedere complexitatea și caracterul transnațional al fenomenului.

În ceea ce privește garanțiile procesuale, lucrarea subliniază că acestea reprezintă un mecanism esențial pentru protecția drepturilor persoanelor implicate și pentru asigurarea legalității acțiunilor întreprinse de organele de urmărire penală. Aceste garanții devin un instrument de control, limitând riscul unor abuzuri și consolidând caracterul echitabil al procesului penal. Autorul examinează în detaliu controlul exercitat de către procuror asupra măsurilor speciale de investigații, atât în afara, cât și în cadrul procesului penal. Acest aspect este deosebit de relevant în investigațiile de migrație ilegală, unde colectarea de probe fără măsuri speciale de investigații ar fi aproape imposibilă, din cauza caracterului clandestin al infracțiunilor.

Rolul judecătorului de instrucție este, de asemenea, evidențiat în această lucrare, fiind un garant al legalității măsurilor speciale și al respectării drepturilor fundamentale. Analiza

¹⁷ Covalciuc Ion, Controlul și valorificarea măsurilor speciale de investigații în procesul penal, Chișinău, 2022. (77 p. ISBN 978-9975-135-58-0)

raportului dintre probele obținute prin măsuri speciale de investigații și celelalte mijloace de probă este un aspect crucial, deoarece rezultatele acestor măsuri trebuie corelate cu alte probe pentru a asigura soliditatea cazului. Concluziile lucrării sunt relevante pentru investigațiile privind organizarea migrației ilegale, subliniind că fără dispunerea și valorificarea corectă a măsurilor speciale de investigații, identificarea infractorilor și victimelor este dificilă, ceea ce poate compromite întregul proces de administrare a justiției.

O cercetare recent apărută este lucrarea „Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept”¹⁸ de Boris Glavan oferă o abordare teoretică amplă asupra activităților speciale de investigații, analizând compatibilitatea acestora cu principiile statului de drept. Scopul acestei lucrări este de a clarifica și actualiza problematica activităților speciale de investigații, în contextul reformelor juridice recente, oferind soluții metodologice și legislative pentru perfecționarea cadrului național.

Un subiect care ne-a trezit un interes deosebit este tactica efectuării măsurilor speciale de investigații, aspect relevant mai ales în contextul investigării organizării migrației ilegale. Având în vedere complexitatea acestui fenomen, aplicarea corectă și eficientă a tacticilor investigative speciale este esențială pentru colectarea probelor și identificarea persoanelor implicate în rețelele de migrație ilegală. Pe lângă clarificarea noțiunilor fundamentale, cum ar fi tipurile și regimul juridic al măsurilor speciale, lucrarea tratează și procedura aplicării acestora, subliniind importanța garantării drepturilor și libertăților persoanelor vizate. În același timp, autorul subliniază necesitatea protecției juridice a participanților la aceste măsuri, precum și valorificarea rezultatelor obținute prin activități speciale de investigații.

Cercetarea contribuie la înțelegerea aprofundată a tacticilor utilizate în activitățile speciale de investigații și oferă soluții pentru îmbunătățirea legislației naționale, cu o atenție deosebită asupra investigării migrației ilegale și a altor infracțiuni conexe.

Următoarea lucrare analizată este „Criminalistica”¹⁹ de Doraș Simion, care, deși publicată în 1999, rămâne o contribuție valoroasă la domeniul tacticii și metodicii criminalistice. Deși nu abordează direct problema investigării organizării migrației ilegale, aspectele generale tratate în ceea ce privește tacticile de investigare pot fi adaptate și aplicate cu succes în acest context specific.

Printre temele lucrării găsim tactici și metode generale de investigare a infracțiunilor, care subliniază importanța unei planificări riguroase și a unei abordări sistematice. În contextul

¹⁸ Glavan Boris, Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept, Teză de doctor habilitat în drept, Chișinău, 2024. Disponibilă: <https://anacec.md/files/Glavan-tezaDH.pdf> [accesată: 02.08.2024].

¹⁹ Doraș Simion, Criminalistica, Volumul II, Elemente de tactică, Editura Tipografia Centrală, Chișinău, 1999, (281 p. ISBN: 5376020169)

investigării migrației ilegale, aceste principii pot fi adaptate prin dezvoltarea unor metode specifice de identificare a bănușilor și victimelor, precum și a reșelelor infracționale transnaționale implicate. Tacticile criminalistice prezentate în lucrare pot fi adaptate pentru investigarea reșelelor de migrație ilegală, unde obșinerea de informații din multiple surse și analiza acestora sunt cruciale. În plus, metodele descrise de Doraș Simion privind utilizarea expertizelor și a colaborării între diverse instituții se aliniază necesitășii unei investigașii eficiente în cazurile de migrație ilegală.

Astfel, deși lucrarea nu tratează direct problematica migrației ilegale, principiile generale de tactică și metodică criminalistică oferite de autor pot fi valorificate pentru a construi o bază solidă în investigarea acestui tip de infracșiune.

„Tratat de criminalistică” elaborat de profesorul Gheorghită Mihail, este o altă cercetare analizată și aceasta reprezintă un manual de referinșă în domeniul criminalisticii, fiind un ghid esenșial pentru formarea și perfecșionarea tehnicilor de investigare a infracșiunilor. Lucrarea abordează metodic aspectele teoretice și practice ale criminalisticii, oferind o structură solidă pentru desfășurarea investigașilor complexe.

Din punct de vedere al investigașii organizării migrației ilegale, „Tratat de criminalistică” aduce o contribuție semnificativă prin sublinierea importanșei tehnicilor moderne de investigare și a adaptării acestora la infracșiunile de crimă organizată. Profesorul Gheorghită pune accent pe metodele de supraveghere, infiltrare și documentare, care sunt indispensabile în cazurile de migrație ilegală, unde identificarea reșelelor infracționale transfrontaliere necesită o abordare coordonată și complexă. De asemenea, lucrarea subliniază necesitatea unei cooperări interinstituționale și internaționale, esenșială în investigarea reșelelor de migrație ilegală, unde multiple jurisdicșii și instituții sunt implicate. Tacticile de investigare prezentate pot fi adaptate și valorificate pentru o mai bună coordonare și eficienșă în gestionarea acestor cazuri, având un impact direct asupra colectării probelor și identificării vinovașilor.

Astfel, „Tratat de criminalistică” oferă un cadru teoretic și metodic valoros pentru adaptarea și dezvoltarea tacticilor necesare în investigarea infracșiunilor legate de organizarea migrației ilegale, contribuind la creșterea eficienșei și profesionalismului în acest domeniu.

Analizei a fost supusă și lucrarea „Tactica efectuării audierilor, Ghid metodic pentru ofișerii de urmărire penală”²⁰, care oferă o bază solidă pentru dezvoltarea tacticilor de investigare a infracșiunilor, deși nu abordează direct organizarea migrației ilegale. Acest ghid se concentrează pe aspecte esenșiale ale audierilor, cum ar fi pregătirea pentru audiere, tehnici de

²⁰ Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Tactica efectuării audierilor, Ghid metodic pentru ofișerii de urmărire penală, Colecșia Juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, Chișinău, 2020. (ISBN 978-9975-3364-4-4, 72 p.).

interogare pentru diverse categorii de subiecți procesuali și tactici de deconspirare a declarațiilor false. Elementele tactice discutate, în special cele privind demascarea declarațiilor false și fixarea rezultatelor audierii, au o relevanță directă în investigarea infracțiunilor complexe, cum ar fi migrația ilegală. În astfel de investigații, suspjecții și martorii pot oferi informații distorsionate sau incomplete, iar aplicarea unor tehnici adecvate pentru evaluarea veridicității declarațiilor este esențială.

Metodele propuse în ghid, cum ar fi pregătirea meticuloasă pentru audiere și adaptarea tacticii în funcție de profilul psihologic al subiecților, pot fi eficient aplicate în contextul investigării migrației ilegale. Aceste tehnici, aplicate corect, pot contribui la identificarea rețelelor infracționale și a metodelor utilizate pentru organizarea migrației ilegale, oferind astfel o abordare mai strategică și eficientă în desfășurarea audierilor. Astfel, ghidul servește drept un suport metodic valoros, ale cărui principii generale pot fi adaptate și integrate cu succes în investigarea organizării migrației ilegale, oferind un cadru tactic aplicabil într-un domeniu de criminalitate emergentă.

O altă lucrare analizată este „Tactica efectuării cercetării la fața locului, Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală”²¹. Aceasta oferă o structură bine fundamentată privind tactica cercetării la fața locului. Deși ghidul nu este axat pe investigarea organizării migrației ilegale, principiile generale prezentate pot fi adaptate pentru acest tip de infracțiuni.

Ghidul abordează trăsăturile specifice cercetării la fața locului, precum și măsurile întreprinse de către primele persoane sosite la locul faptei. În contextul organizării migrației ilegale, cercetarea la fața locului poate implica zone de tranzit sau locuri unde victimele migrației ilegale sunt găzduite temporar. În acest sens, măsurile inițiale de protejare a locului faptei și de colectare a primelor probe sunt cruciale pentru asigurarea unei investigații corecte.

Pregătirea și desfășurarea cercetării la fața locului, precum și fixarea rezultatelor, sunt alte aspecte importante discutate în lucrare, care pot fi adaptate la investigarea rețelelor de migrație ilegală. De exemplu, identificarea corectă a mijloacelor de probă, cum ar fi documente false, echipamente de comunicație sau indicii de trafic de persoane, este vitală pentru reconstrucția activităților infracționale. În concluzie, ghidul oferă tactici general aplicabile, care, adaptate corespunzător, pot sprijini cercetarea infracțiunilor legate de migrația ilegală, asigurând o abordare detaliată și riguroasă în colectarea și valorificarea probelor.

²¹ Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Tactica efectuării cercetării la fața locului, Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală, Colecția juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020. (ISBN 978-9975-3364-5-1, 38 p.).

Analizei a fost supusă și lucrarea „Asistența juridică internațională în materie penală”²² de domnul Pântea Andrei. Această cercetare oferă o analiză detaliată a temeiurilor și procedurilor prin care se solicită și se oferă asistență juridică între state în materie penală. Deși cercetarea nu se concentrează direct pe investigarea organizării migrației ilegale, cadrul juridic internațional descris poate fi aplicat eficient în acest context. Pentru investigarea organizării migrației ilegale, cooperarea internațională este esențială, având în vedere caracterul transnațional al acestei infracțiuni. Mecanismele de asistență juridică internațională descrise în lucrare, cum ar fi comisiile rogatorii, transferul de proceduri penale și extrădarea, pot fi utilizate în cazurile în care probele sau bănuiții ori învinuții se află în alte jurisdicții. Stabilirea circumstanțelor specifice în astfel de cazuri necesită o coordonare eficientă între autoritățile din diferite țări.

Procedurile descrise de domnul Pântea Andrei sunt relevante și pentru investigarea organizațiilor criminale implicate în organizarea migrației ilegale, unde este necesară schimbul de informații, probe și fapte între state. Astfel, lucrarea reprezintă un suport metodic esențial pentru cercetarea noastră, oferind cadrul procedural necesar pentru colaborarea internațională în cazuri complexe de organizare a migrației ilegale. În concluzie, deși lucrarea nu abordează direct organizarea migrației ilegale, regulile și principiile de asistență juridică internațională prezentate pot fi aplicate cu succes în investigarea acestei infracțiuni, contribuind la o mai bună coordonare a acțiunilor la nivel internațional.

O altă cercetare analizată este „Baza normativă a interacțiunii în cercetarea infracțiunilor”²³, în care autorul Oganesean Armen evidențiază importanța interacțiunii între diferiți subiecți de drept în procesul de combatere a criminalității. Deși autorul abordează aceste aspecte într-un cadru general, principiul interacțiunii pe care îl subliniază este esențial și pentru investigarea organizării migrației ilegale.

Interacțiunea dintre autoritățile de aplicare a legii, instituțiile judiciare și alte structuri relevante este fundamentală pentru descoperirea infracțiunilor, mai ales în cazurile complexe și transfrontaliere, cum ar fi organizarea migrației ilegale. În acest context, colaborarea eficientă între organele de urmărire penală, ofițeri de investigații, autorități internaționale și alte entități devine esențială pentru identificarea și urmărirea penală a rețelelor infracționale implicate.

Cercetarea domnului Oganesean Armen oferă un cadru teoretic robust privind necesitatea cooperării și interacțiunii, subliniind importanța schimbului de informații și a coordonării eficiente în investigațiile penale. În cazul organizării migrației ilegale, aceste principii capătă o

²² Pântea Andrei, *Asistența juridică internațională în materie penală*, Chișinău, 2020, 152 p. ISBN: 978-9975-3293-4-7.

²³ Oganesean Armen, *Baza normative a interacțiunii în cercetarea infracțiunilor*, În: *Revista Institutului Național al Justiției*, nr. 3 (46), 2018, Chișinău, p. 17-21.

relevanță deosebită, deoarece infracțiunea implică adesea mai multe jurisdicții și necesită o gestionare adecvată a resurselor și a informațiilor la nivel național și internațional. Interacțiunea descrisă în această lucrare reprezintă un element cheie în investigațiile privind organizarea migrației ilegale, asigurând o abordare coordonată și integrată a combaterii acestui tip de criminalitate.

În cadrul cercetării dedicate investigării organizării migrației ilegale, lucrările unor autori precum Botezatu Raisa, Dolea Igor, Roman Dumitru²⁴; Cicală Alexandru²⁵; Cojocaru Radion, Țical George-Marius²⁶; Gheorghită Mihail²⁷; Osoianu Tudor și Ostavciuc Dinu²⁸; Zbancă Tatiana²⁹, care oferă contribuții esențiale, chiar dacă nu toți s-au concentrat exclusiv pe criminalistică. Deși unii autori au abordat teme din domeniul procedurii penale, activităților speciale de investigații sau dreptului penal, cercetările lor s-au dovedit valoroase pentru realizarea cercetării noastre. Aceste cercetări, analizând diverse aspecte ale investigării infracțiunilor, includ tactici generale aplicabile în investigarea crimelor organizate, ce împărtășesc trăsături comune cu organizarea migrației ilegale. Contribuțiile lor în domeniul procedurii penale și a tacticii de efectuare a acțiunilor de urmărire penală, precum și utilizarea eficientă a probelor și a rezultatelor măsurilor speciale de investigații oferă un cadru metodic valoros pentru adaptarea acestor tactici la specificul infracțiunii de organizare a migrației ilegale.

Lucrările acestor autori îmbogățesc atât înțelegerea teoretică a tacticilor criminalistice, cât și aplicabilitatea practică a acestora, fiind resurse esențiale în dezvoltarea și perfecționarea tehnicilor de investigare a migrației ilegale.

²⁴ Botezatu Raisa, Dolea Igor, Roman Dumitru [et al.] Codul de procedură penală. Comentariu, Chișinău, Editura Cartier, 2005, 768 p. ISBN 9975-79-342-8.

²⁵ Cicală Alexandru, Particularitățile măsurii speciale de investigații „Urmărirea vizuală”, în: Revista Națională de Drept nr. 3(245)/2021/ISSN 1811-0770/ISSNe 2587-411x, (p. 49-56).

²⁶ Cojocaru Radion, Țical George-Marius, Elucidarea conținutului obiectului juridic în procesul de încadrare a infracțiunilor, În: „Legea și Viața”, Publicație științifico-practică, Iulie - August 2022, p. 39. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/30-42_0.pd (accesat la 06.09.2024).

²⁷ Gheorghită Mihail, Rolul ofițerului de urmărire penală la cercetarea criminalistică a infracțiunilor. Publicat în cadrul Culegerii comunicărilor din cadrul Conferinței științifice națională cu participare internațională „Realități și perspective ale învățământului juridic național” din 1 și 2 octombrie 2019, organizată cu ocazia aniversării de 60 de ani ai Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova. Disponibil: <https://juridicemoldova.md/7086/rolul-ofițerului-de-urmarire-penala-la-cercetarea-criminalistica-a-infracțiunilor.html> [accesată: 17.07.2023].

²⁸ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Chișinău, 2021, 494 p. ISBN: 978-9975-157-58-2; Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Monografie, București, Editura Pro Universitaria, 2023, 410 p. ISBN: 978-606-26-1715-8; Echipele comune de investigații – formă a asistenței juridice internaționale în materie penală. În: Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice (Ediția a II-a). Materialele Conferinței științifice cu participare internațională din 08 decembrie 2022. Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, Chișinău, 2023, p. 289-296. ISBN: 978-9975-135-66-5.

²⁹ Zbancă Tatiana, Asistența juridică internațională în materie penală, Note de curs, Chișinău, 2013, 79 p. Disponibilă: <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/asistenta-juridica-internationala-in-materie-penala/> [accesată: 21.08.2023].

1.2 Recomandări metodologice cu privire la investigarea criminalistică a organizării migrației ilegale în alte state

În acest paragraf al tezei de doctorat, ne propunem să analizăm lucrările unor autori străini care au abordat problematica investigării infracțiunii de organizare a migrației ilegale, fie în mod direct, fie prin analiza unor infracțiuni conexe sau prin oferirea unor metodologii generale aplicabile investigării oricărui tip de infracțiune. Relevanța acestor lucrări este esențială în contextul fenomenului global al migrației ilegale, unde organizarea și facilitarea acesteia sunt deseori realizate de grupuri infracționale transnaționale.

Metodele și tacticile folosite în investigarea migrației ilegale variază în funcție de jurisdicție și legislația aplicabilă, dar principiile fundamentale de criminalistică și de procedură penală rămân aplicabile în toate cazurile. Prin analiza acestor lucrări, se urmărește identificarea celor mai bune practici și adaptarea lor la contextul local, având în vedere particularitățile legislației penale și procesuale din Republica Moldova. Astfel, lucrările autorilor străini devin o sursă importantă de inspirație pentru dezvoltarea unei metodici moderne și eficiente de investigare a infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Această analiză va evidenția aspecte specifice precum cooperarea internațională, utilizarea metodelor speciale de investigație și evaluarea probelor în cadrul procesului penal, subliniind modul în care aceste practici pot contribui la eficientizarea activităților investigative pe plan național.

Analiza cercetării intitulată „Studiu asupra fenomenului imigrației în România. Integrarea străinilor în societatea românească”³⁰, elaborată sub coordonarea lui Alexe Iris și lui Păunescu Bogdan, reprezintă un studiu amplu care abordează, printre altele, aspectele de prevenire a imigrației ilegale și combaterea contrabandei cu imigranți. Deși lucrarea se concentrează pe problematica imigrației și integrării legale, capitolul referitor la prevenirea imigrației ilegale și combaterea contrabandei a fost de un interes particular pentru cercetarea noastră. Acest capitol a servit ca un model comparativ pentru identificarea caracteristicilor criminalistice ale grupurilor implicate în migrația ilegală.

Utilitatea cercetării este evidentă în contextul analizării modurilor de operare ale rețelelor infracționale care facilitează imigrația ilegală, aspect central în investigarea organizării migrației ilegale. În acest sens, lucrarea oferă informații relevante despre metodele și strategiile utilizate de grupurile infracționale, de la recrutarea migranților până la organizarea logistică a transportului peste granițe, metode similare celor descrise în cazurile din Republica Moldova. Studiul se axează și pe utilizarea infrastructurilor de comunicare și transport, elemente esențiale în

³⁰ Alexe Iris, Păunescu Bogdan (coordonatori), Studiu asupra fenomenului imigrației în România. integrarea străinilor în societatea românească, Fundația SOROS România, 2011, p. 33-34. Disponibil: https://arps.ro/documente/studiu_privind_fenomenu_lu_imigratiei.pdf [accesată: 07.06.2024]. (419p. ISBN 978-973-0-10715-9).

activitatea grupurilor infracționale, și include aspecte referitoare la identificarea și prevenirea riscurilor asociate contrabandei cu migranți, care pot fi aplicate și în contextul nostru de investigare.

Din perspectiva metodicii criminalistice, această cercetare oferă suport pentru elaborarea tacticilor de investigare, inclusiv pentru identificarea metodelor și tehnicilor folosite de grupurile infracționale. Aceasta permite adaptarea tacticilor de urmărire penală, în special prin oferirea unui cadru comparativ între diferite jurisdicții și moduri de operare a grupurilor implicate în migrația ilegală. Concluzionând, lucrarea este un suport esențial în investigarea organizării migrației ilegale, aducând o contribuție semnificativă prin oferirea unei perspective comparative și prin identificarea tacticilor și caracteristicilor criminalistice ale rețelelor infracționale care operează în acest domeniu. Aceste date sprijină cercetarea noastră prin crearea unui cadru de referință util în dezvoltarea metodicii și tacticii de investigare penală.

O altă cercetare analizată de noi constituie „Metodica investigării infracțiunilor comise în domeniul organizării migrației ilegale”³¹, elaborată de A.B. Sukharnikova. Cercetarea constituie o contribuție semnificativă în domeniul criminalisticii, abordând un subiect de mare actualitate, având în vedere amplificarea fenomenului migrației ilegale la nivel internațional. Lucrarea tratează un set complex de aspecte privind investigarea acestui tip de infracțiuni, prezentând metode și tactici criminalistice specifice, care își propun să răspundă provocărilor întâmpinate în combaterea eficientă a organizării migrației ilegale.

Autoarea detaliază într-o manieră sistematică pașii necesari pentru investigarea eficientă a acestor infracțiuni, pornind de la importanța colectării probelor materiale până la realizarea audierilor, tactici ce pot contribui la destructurarea rețelelor infracționale implicate în migrația ilegală. În special, este relevantă discuția privind cooperarea internațională, având în vedere caracterul transfrontalier al infracțiunilor de migrație ilegală, unde este crucială implicarea organelor de drept din mai multe state. Lucrarea subliniază importanța unui cadru legislativ solid și adaptat noilor provocări din domeniul migrației ilegale, recomandând armonizarea normelor juridice naționale cu cele internaționale. O atenție deosebită este acordată analizei infractorilor implicați în organizarea migrației ilegale, descriind modul de operare al acestora și evidențiind tehnicile prin care se reușește aducerea migranților în țări de destinație, inclusiv prin exploatarea vulnerabilităților legislative și logistice. De asemenea, A.B. Sukharnikova abordează problema

³¹ Сухарникова А.В., Методика расследования преступлений, совершаемых в сфере организации незаконной миграции, Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2010, (296 с. nr. 04201059503 din 27.07.2010.)

falsificării documentelor și utilizarea acestora în facilitarea migrației ilegale, o metodă des întâlnită în cadrul infracțiunilor de acest tip.

Pentru cercetarea noastră, această lucrare este valoroasă deoarece oferă un cadru metodic detaliat și actualizat al tacticilor de investigare a migrației ilegale, care poate fi adaptat și aplicat în contextul național. Aspectele teoretice și practice prezentate de autoare sunt utile în elaborarea unei metodici proprii de investigare a organizării migrației ilegale, cu accent pe particularitățile specifice regiunii noastre. De asemenea, lucrarea ne oferă un punct de referință pentru evaluarea cadrului legislativ și a practicilor investigative, contribuind astfel la perfecționarea acestora. În concluzie, cercetarea lui Sukharnikov A.B. constituie o lucrare cu un aport esențial pentru înțelegerea și combaterea fenomenului migrației ilegale, punând la dispoziția practicienilor din domeniul justiției un set valoros de instrumente și tactici criminalistice.

Lucrarea „Организация и методика раскрытия и расследования преступлений, связанных с незаконной миграцией”³², este o altă cercetare analizată de noi. Aceasta abordează în mod detaliat o serie de aspecte esențiale în investigarea infracțiunilor ce implică migrația ilegală, oferind un cadru bine structurat și sistematizat pentru organele de aplicare a legii. Această cercetare se concentrează pe identificarea metodelor și instrumentelor specifice pentru descoperirea și anchetarea migrației ilegale.

Lucrarea tratează atât organizarea activităților operative, cât și colaborarea între diverse structuri de stat și internaționale în vederea combaterii acestui fenomen, subliniind necesitatea unui răspuns integrat la provocările aduse de migrația ilegală. În mod particular, autorii evidențiază importanța cooperării internaționale, aspect extrem de relevant în cazurile cu implicare transfrontalieră. În acest sens, metodele de investigare propuse sunt nu doar aplicabile la nivel național, ci și adaptabile în contextul unei investigații internaționale.

O altă dimensiune esențială a cercetării o reprezintă metodică criminalistică. Autorii prezintă tehnici de colectare a probelor, cum ar fi analiza documentelor false utilizate de migranți, monitorizarea fluxurilor financiare și utilizarea metodelor speciale de investigație. Aceste metode sunt descrise ca fiind de o importanță crucială în stabilirea dovezilor care să ducă la condamnarea organizatorilor rețelelor de migrație ilegală.

Lucrarea aduce în discuție și provocările practice cu care se confruntă organele de urmărire penală în investigarea acestui tip de infracțiuni. Printre acestea se numără dificultățile în identificarea bănuților, gestionarea victimelor exploatate de rețelele de migrație ilegală și

³² Полежаева С.А., Левченко О.П., Ткач Е.В. Организация и методика раскрытия и расследования преступлений, связанных с незаконной миграцией. Академия управления МВД России. — Москва, 2006, с. 185. (236 с.).

contracarea strategiilor complexe utilizate de grupurile criminale, cum ar fi recrutarea, transportarea și ascunderea migranților. În mod particular, autorii subliniază importanța identificării traseelor migrației ilegale și a legăturilor dintre grupurile de crimă organizată care facilitează această activitate.

Utilitatea acestei lucrări pentru cercetarea noastră constă în faptul că oferă un cadru metodic complet și detaliat al modului în care pot fi desfășurate activitățile de investigare a migrației ilegale. Metodica propusă de autori poate fi adaptată și aplicată la nivel național, având în vedere particularitățile legislației și procedurilor investigative. De asemenea, aspectele referitoare la colectarea și valorificarea probelor sunt de un real folos pentru îmbunătățirea metodelor de investigare a organizării migrației ilegale.

O altă cercetare analizată de noi este: „Особенности расследования организации незаконной миграции”³³. Autorul lucrării respective se concentrează pe specificul și complexitatea investigării infracțiunilor legate de organizarea migrației ilegale, oferind o perspectivă profundă asupra metodelor și procedurilor aplicate în astfel de cazuri. Totodată, autorul examinează cu atenție factorii care fac ca aceste infracțiuni să fie deosebit de dificil de descoperit și dovedit, având în vedere caracterul organizat și transnațional al migrației ilegale.

Lucrarea respectivă abordează aspectele esențiale ale investigării organizării migrației ilegale, punând accent pe caracteristicile criminalistice și tactica necesară în desfășurarea investigațiilor. În această cercetare, autorul examinează complexitatea fenomenului migrației ilegale, evidențiind dificultățile specifice în stabilirea elementelor constitutive ale infracțiunii. De asemenea, sunt analizate particularitățile începerii urmăririi penale în astfel de cazuri, unde este necesar să se obțină suficiente date privind activitatea grupurilor organizate pentru a justifica deschiderea unei cauze penale.

La fel, autorul explorează tactica investigațiilor, subliniind importanța aplicării unor acțiuni de urmărire penală bine planificate. Formularea versiunilor reprezintă un element central în strategia de investigare, fiind necesară atât pentru orientarea inițială a investigației, cât și pentru adaptarea acesteia în funcție de informațiile suplimentare obținute. Planificarea corectă a acțiunilor procesuale este un alt aspect esențial, autorul subliniind necesitatea colaborării eficiente între investigator și alte structuri operative pentru o soluționare rapidă și eficientă a cazurilor de migrație ilegală. Autorul tratează aceste subiecte printr-o abordare sistematică, oferind o viziune clară asupra pașilor necesari în cadrul unei investigații de succes, evidențiind

³³ Бирюков Святослав Юрьевич, Особенности расследования организации незаконной миграции, Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Волгоград, 2008, 216 с. (nr. 04200900209).

astfel contribuția sa semnificativă la îmbunătățirea metodicii de investigare a organizării migrației ilegale.

Utilitatea lucrării analizate pentru cercetarea noastră constă în analiza detaliată a modului de operare al grupurilor infracționale și în propunerile de îmbunătățire a metodelor de investigare. Aceasta reprezintă o contribuție valoroasă la înțelegerea și combaterea organizării migrației ilegale, oferind instrumente și soluții practice pentru îmbunătățirea procesului investigativ.

Analizei a fost supusă și cercetarea „Особенности первоначального этапа расследования организации незаконной миграции”³⁴, la care trebuie să abordăm mai multe aspecte esențiale, legate de specificul metodic și organizatoric al etapelor inițiale ale anchetei.

Autorul evidențiază în mod clar importanța unei pregătiri riguroase în etapa inițială a investigației. Prima fază a urmăririi penale se concentrează pe colectarea rapidă și eficientă a probelor, prevenind astfel distrugerea sau alterarea acestora. Se remarcă faptul că migrația ilegală este deseori însoțită de activități conexe, cum ar fi falsificarea documentelor, coruperea funcționarilor și utilizarea rutelor clandestine bine stabilite. Un alt element important abordat în lucrare este tactica desfășurării unor acțiuni de urmărire penală. În această etapă, se subliniază necesitatea unei cooperări strânse cu alte autorități și instituții, inclusiv la nivel internațional, pentru a urmări fluxurile de migrație și a demonta rețelele criminale implicate.

Levcenko O.P. se concentrează și pe particularitățile începerii urmăririi penale, subliniind că este esențială o decizie rapidă și documentată în vederea demarării anchetei. În același timp, autorul atrage atenția asupra formulării corecte a versiunilor, bazate pe probe și informații concrete obținute în timpul investigațiilor inițiale. Planificarea acțiunilor procesuale este o parte esențială a succesului investigației, necesitând o coordonare eficientă între diferitele echipe de investigatori și respectarea termenelor procedurale. Lucrarea lui O.P. Levcenko oferă un cadru solid și detaliat pentru investigarea inițială a organizațiilor implicate în migrația ilegală, fiind o resursă valoroasă în domeniul investigării infracțiunilor transfrontaliere și poate fi utilizată ca punct de referință pentru cercetarea noastră în investigarea migrației ilegale.

Am analizat o cercetare făcută de Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate denumită „Smuggling of migrants — The harsh search for a better life”³⁵. Documentul publicat de UNODC oferă o perspectivă cuprinzătoare asupra fenomenului migrației ilegale, punând

³⁴ Левченко О.П., Особенности первоначального этапа расследования организации незаконной миграции. În: Юридические науки, Nr. 1/2016. УДК 343.1 ББК 67.523. pp. 124-130. Disponibilă: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-pervonachalnogo-etapa-rassledovaniya-organizatsii-nezakonnoy-migratsii/viewer> [accesată: 23.08.2024].

³⁵ Transnational organized crime fact sheet. Smuggling of migrants — The harsh search for a better life. United Nations Office on Drugs and Crime. Disponibil: [https://www.unodc.org/documents/toc/factsheets/TOC12 fs migrantsmuggling EN Plain.pdf](https://www.unodc.org/documents/toc/factsheets/TOC12_fs_migrantsmuggling_EN_Plain.pdf) [accesată: 25.06.2024].

accent pe aspectele legate de traficul de migranți și impactul acestuia asupra societății globale. Migrația ilegală este definită în document ca deplasarea persoanelor peste granițe fără a respecta legislația națională sau internațională. Aceasta poate include atât migrarea voluntară, cât și cazurile de exploatare, unde migranții sunt adesea supuși abuzurilor din partea rețelelor criminale. Documentul subliniază modul în care traficul de migranți se desfășoară prin rețele complexe, care exploatează vulnerabilitățile economice și sociale ale indivizilor. Aceste rețele sunt adesea bine organizate și utilizează rute diversificate pentru a transporta migranții din zonele de origine către destinații de oportunitate. Migranții care recurg la aceste rețele se confruntă cu riscuri semnificative, inclusiv violență, exploatare economică și lipsa protecției legale. Impactul psihologic și social asupra acestora este deosebit de grav, incluzând traumele cauzate de experiențele negative întâmpinate pe parcursul migrației.

UNODC subliniază, de asemenea, importanța cooperării internaționale în combaterea migrației ilegale. Aceasta include elaborarea de politici eficiente, îmbunătățirea legislației naționale și sprijinirea statelor afectate în întreprinderea de măsuri preventive și de asistență pentru migranți. Este esențial ca statele să dezvolte cadre juridice care să protejeze drepturile migranților, asigurându-se totodată sancționarea celor care facilitează migrația ilegală.

În concluzie, analiza informațiilor scoate în evidență complexitatea migrației ilegale și necesitatea unei abordări globale pentru a aborda această problemă. Statele trebuie să colaboreze eficient pentru a combate rețelele de trafic, să protejeze drepturile migranților și să ofere soluții durabile care să răspundă nevoilor economice și sociale ale acestora.

O altă analiză a fost făcută asupra documentului „The role of organized crime in the smuggling of migrants from West Africa to the European Union”³⁶, autorul căreia este Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate. Analiza UNODC privind rolul crimei organizate în traficul de migranți din Africa de Vest către Uniunea Europeană subliniază complexitatea și dimensiunea transnațională a rețelelor infracționale implicate în acest fenomen. Traficul de migranți este facilitat de rețele bine organizate, care profită de restricțiile de imigrare și de vulnerabilitatea economică a migranților. Aceștia, în căutarea unei vieți mai bune, apelează la grupuri criminale, care le oferă acces la rute ilegale, deseori periculoase.

Traficanții utilizează trasee prin deșertul Sahara și Marea Mediterană, unde migranții se confruntă cu riscuri semnificative, inclusiv abuzuri fizice și exploatare economică. De asemenea,

³⁶ The role of organized crime in the smuggling of migrants from West Africa to the European Union. United Nations Office on Drugs and Crime, 30.05.2011. Disponibil: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/migrant-smuggling/the-role-of-organized-crime-in-the-smuggling-of-migrants-from-west-africa-to-the-european-union.html> [accesată: 14.08.2024].

rețelele beneficiază de colaborarea cu actori locali și internaționali, inclusiv oficiali corupți, care facilitează transportul și trecerea granițelor.

Documentul subliniază, în mod special, implicațiile negative ale acestui fenomen asupra drepturilor omului, dar și importanța unei cooperări internaționale mai bune pentru a preveni și combate traficul de migranți. Este necesar un cadru legislativ mai eficient care să sancționeze infractorii și să protejeze migranții, oferind soluții pentru a reduce cauzele migrației ilegale și pentru a proteja victimele acestor rețele. În esență, pentru a stopa acest fenomen, este esențial ca țările implicate să colaboreze strâns în combaterea grupărilor infracționale, în elaborarea unor politici eficiente și în implementarea măsurilor de securitate care să prevină astfel de activități.

Această analiză subliniază, așadar, legătura dintre crima organizată și traficul de migranți din Africa de Vest către UE, precum și necesitatea unei reacții internaționale coordonate pentru a contracara acest fenomen complex și periculos.

Totodată, supuse analizei a fost și manualul „Online Edition - Basic Training Manual on Investigating and Prosecuting the Smuggling of Migrants”³⁷, elaborat de același Oficiu al Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate. Manualul de instruire electronic privind investigarea și urmărirea penală a traficului de migranți reprezintă un instrument esențial pentru specialiștii implicați în combaterea acestui fenomen complex. Documentul oferă ghiduri detaliate referitoare la investigarea cazurilor de trafic de migranți, punând accent pe aspecte procedurale și legale necesare pentru desfășurarea unor anchete eficiente și pentru punerea sub acuzare a infractorilor. Manualul evidențiază rolul colaborării internaționale, oferind recomandări pentru utilizarea eficientă a tehnologiilor moderne în identificarea și combaterea rețelelor de trafic.

O componentă centrală a manualului este abordarea structurilor criminale organizate și a modului în care acestea exploatează vulnerabilitatea migranților, profitând de lipsa opțiunilor legale și de securitate pentru a facilita migrația ilegală. În acest context, manualul subliniază importanța colectării și valorificării probelor digitale, inclusiv a comunicațiilor electronice și a documentelor falsificate, precum și utilizarea măsurilor speciale de investigații pentru a documenta activitățile grupurilor infracționale.

Manualul insistă asupra metodelor de protejare a victimelor și martorilor în timpul proceselor penale, precum și asupra garanțiilor juridice care trebuie oferite pentru a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale migranților. De asemenea, promovează cooperarea internațională prin mecanisme legale de asistență reciprocă, ceea ce este crucial pentru investigarea transfrontalieră și urmărirea penală a infractorilor implicați în traficul de migranți.

³⁷ Online Edition - Basic Training Manual on Investigating and Prosecuting the Smuggling of Migrants. United Nations. Disponibil: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/migrant-smuggling/electronic-basic-training-manual-on-investigating-and-prosecuting-smuggling-of-migrants.html> [accesată: 14.08.2024].

Documentul oferă totodată modele de bune practici și proceduri standardizate, adaptate diferitelor jurisdicții naționale, pentru a eficientiza procesele penale și pentru a crește rata condamnărilor în cazurile de trafic. Din perspectiva cercetării doctorale, acest manual reprezintă o sursă valoroasă de informații privind modalitățile de investigare a traficului de migranți, cu accent pe utilizarea probelor digitale și a măsurilor speciale de investigație. Manualul oferă un cadru teoretic și practic pentru a îmbunătăți cooperarea internațională și eficiența anchetelor penale, aspecte esențiale în contextul unor investigații complexe, transnaționale, precum traficul de migranți.

Un alt manual supus analizei este „Introduction to Trafficking in Persons and the Smuggling of Migrants. Training module for police officers of the united nations multidimensional integrated stabilization mission in Mali”³⁸. Manualul de instruire al UNODC referitor la traficul de persoane și contrabanda de migranți destinat personalului ONU implicat în misiuni de menținere a păcii (MINUSMA și UNPOL) oferă o abordare complexă a modului în care forțele de ordine pot aborda și combate aceste infracțiuni. Documentul subliniază relevanța unor metode riguroase de investigare, cooperarea internațională și protecția victimelor în contexte de instabilitate și conflicte armate. Manualul acordă o atenție specială identificării traficantilor și protejării drepturilor omului în cadrul anchetelor. Acesta include scenarii reale și studii de caz, care ajută la formarea polițiștilor și a altor actori implicați în combaterea traficului și contrabandei de migranți în zone cu acces limitat la justiție.

Un element central al manualului este utilizarea măsurilor de investigare speciale și a tehnologiilor moderne pentru a documenta activitățile infracționale și a facilita urmărirea penală. De asemenea, subliniază importanța formării continue a personalului ONU pentru a înțelege complexitatea acestor infracțiuni, care adesea sunt transnaționale și implică rețele criminale sofisticate. Rolul crucial al coordonării între agențiile internaționale și locale este evidențiat ca un factor esențial în succesul misiunilor de menținere a păcii și a operațiunilor anti-trafic. În plus, manualul subliniază provocările unice întâlnite în zonele de conflict, unde absența unor structuri guvernamentale puternice complică aplicarea legii.

Din perspectiva cercetării doctorale, acest manual oferă perspective valoroase în contextul investigării traficului de persoane și a contrabandei de migranți în situații de conflict și instabilitate. Cadrul teoretic și metodele propuse de manual pot fi integrate în analiza fenomenului migrației ilegale, oferind o bază pentru propuneri de reforme legislative și măsuri de protecție a victimelor.

³⁸ Introduction to Trafficking in Persons and the Smuggling of Migrants. Training module for police officers of the united nations multidimensional integrated stabilization mission in Mali. United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2020, 52 p. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2020/UNODC_-_Training_Manual_on_TIP_-_SOM_for_MINUSMA_UNPOL.pdf [accesată: 27.06.2024].

Cartea „An Introduction to International Criminal Law and Procedure” de Cryer, Friman, Robinson și Wilmschurst³⁹, reprezintă o altă sursă analizată de noi. Aceasta oferă o introducere detaliată în domeniul dreptului penal internațional și al procedurii acestuia. Lucrarea examinează cadrul juridic internațional aplicabil infracțiunilor precum genocidul, crimele de război și crimele împotriva umanității. Autorii explorează instituțiile juridice responsabile, precum Curtea Penală Internațională, și discută provocările proceselor internaționale, incluzând jurisdicția, responsabilitatea penală și cooperarea internațională în aplicarea normelor de drept. Textul oferă o analiză critică a evoluției și practicilor dreptului penal internațional, constituind o resursă esențială pentru studenți, practicieni și cercetători.

Din perspectiva cercetării doctorale, cartea aduce o contribuție substanțială în înțelegerea principiilor fundamentale ale dreptului penal internațional și a modului în care acestea sunt aplicate în practică. Oferă o bază teoretică solidă pentru explorarea infracțiunilor internaționale și a provocărilor asociate, fiind deosebit de utilă pentru cercetări în domeniul criminalității transnaționale, migrației ilegale sau altor fenomene infracționale de natură globală. Totodată, analiza modului în care statele și organizațiile internaționale colaborează pentru aplicarea dreptului penal internațional aduce o perspectivă practică asupra temelor abordate în teza de doctorat.

Lucrarea „Pratique et nouvelles tendances de l'entraide judiciaire: l'avenir de la coopération internationale” de Kimberly Prost⁴⁰, fiind o altă sursă analizată, explorează tendințele moderne și provocările cooperării juridice internaționale, axându-se pe asistența judiciară reciprocă în materie penală. Autoarea examinează inovațiile recente în domeniu și propune soluții pentru consolidarea colaborării dintre state în investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor transfrontaliere, cum ar fi traficul de persoane și crima organizată. Accentul este pus pe importanța unei abordări flexibile și eficiente, adaptate la complexitatea criminalității internaționale actuale.

Din perspectiva cercetării doctorale, lucrarea lui Prost reprezintă o resursă valoroasă pentru înțelegerea mecanismelor de asistență juridică internațională, aspect crucial în investigarea infracțiunilor transnaționale, cum ar fi migrația ilegală sau traficul de persoane. Textul oferă un cadru solid pentru a explora colaborarea între state și organizații internaționale, fiind relevant pentru propunerile de reformă legislativă și îmbunătățirea procedurilor de cooperare internațională în dreptul penal. Analiza tendințelor recente și identificarea noilor

³⁹ Cryer, R.; Friman, H.; Robinson, D.; Wilmschurst, E. An introduction to international criminal law and procedure. 2-nd edition. Cambridge University Press, 2010, 640 p. ISBN: 9781108741613.

⁴⁰ Prost, K. Pratique et nouvelles tendances de l'entraide judiciaire: l'avenir de la coopération internationale. Ottawa, 1998. [on-line] http://www.oas.org/Juridico/mla/fr/can/fr_can_prost98.html [accesată: 22.08.2023].

provocări aduc o contribuție importantă în cercetarea fenomenelor globale și a modului în care acestea pot fi gestionate eficient printr-o colaborare internațională mai robustă.

O altă cercetare analizată de noi constituie „Tratat de criminalistică”⁴¹, autorul căreia este profesorul român Emilian Stancu. În lucrarea sa autorul oferă o analiză cuprinzătoare a principiilor și tehnicilor utilizate în domeniul criminalisticii, având scopul de a îmbunătăți procesele de investigare a infracțiunilor. Deși lucrarea nu abordează în mod direct investigarea organizării migrației ilegale, principiile și metodele prezentate pot fi aplicate cu succes în acest context, având în vedere complexitatea și natura specifică a acestor tipuri de crime.

Un aspect esențial al lucrării profesorului Stancu este analiza detaliată a metodologiilor criminalistice, care oferă investigatorilor instrumentele necesare pentru a aborda cazuri variate. Lucrarea subliniază importanța unui cadru teoretic solid în desfășurarea investigațiilor penale. Acest cadru include formularea ipotezelor de lucru, proiectarea planurilor de investigare și implementarea unor strategii adaptate la specificul fiecărui caz. Această abordare metodică este deosebit de relevantă pentru investigarea migrației ilegale, unde rețelele criminale pot opera sub o diversitate de forme și strategii. În plus, autorul pune accent pe importanța colectării și conservării dovezilor. În cazul migrației ilegale, unde probele pot fi efemere și situate în medii diverse, abilitatea de a identifica, colecta și analiza aceste dovezi devine crucială. Tehnicile descrise de autor, precum investigarea locului faptei, audierea martorilor și analiza materialelor, sunt relevante și pot fi adaptate la circumstanțele specifice ale infracțiunilor legate de migrație.

Un alt element important discutat în lucrare este integrarea tehnologiei în procesul de investigare. Stancu evidențiază cum instrumentele tehnologice pot îmbunătăți capacitatea investigatorilor de a identifica și urmări activitățile ilegale. Acest aspect este extrem de pertinent în contextul migrației ilegale, unde utilizarea tehnologiei poate ajuta la deslușirea rețelelor complexe de trafic și la monitorizarea activităților suspecte.

De asemenea, lucrarea profesorului Emilian Stancu analizează importanța colaborării între agențiile de aplicare a legii și alte instituții relevante. În cazul migrației ilegale, unde adesea sunt implicate multiple jurisdicții și autorități, coordonarea între diferite entități devine esențială. Profesorul Stancu promovează o abordare integrată, în care toate părțile implicate colaborează pentru a construi un front comun împotriva crimei organizate.

În concluzie, Tratatul de criminalistică de Emilian Stancu, deși nu se concentrează în mod explicit pe investigarea organizării migrației ilegale, oferă o bază teoretică și practică solidă pentru abordarea acestor cazuri complexe. Metodologiile, tehnicile de colectare a dovezilor și integrarea tehnologiei propuse în lucrare sunt esențiale pentru eficiența investigațiilor penale.

⁴¹ Stancu Emilian, *Tratat de criminalistică*, Ediția a V-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010, 840 p. (ISBN 9789731273877).

Astfel, această lucrare reprezintă o resursă valoroasă care poate îmbogăți cadrul metodologic al tezei noastre și poate contribui la dezvoltarea unor strategii eficiente de combatere a migrației ilegale.

Lucrarea „Cercetarea penală (Criminalistică – teorie și practică)”⁴² este o altă cercetare analizată de noi. Autorul acestui manual este recunoscutul profesor român, Bercheșan Vasile. În lucrarea analizată, autorul oferă o explorare cuprinzătoare a metodologiilor și tacticilor de investigare penală, care, deși nu se concentrează specific asupra organizării migrației ilegale, oferă perspective valoroase ce pot fi aplicate în acest domeniu. Lucrarea servește ca un ghid fundamental pentru înțelegerea principiilor și practicilor criminalistice, subliniind importanța unei abordări sistematice în cadrul investigațiilor penale.

Unul dintre punctele forte ale textului lui Vasile Bercheșan este examinarea detaliată a fundamentelor teoretice ale metodologiilor criminalistice. Această bază este crucială pentru orice investigator, deoarece informează aplicarea diverselor tehnici în scenarii reale. Autorul discută despre semnificația formulării ipotezelor și dezvoltării strategiilor de investigare adaptate circumstanțelor unice ale fiecărui caz. Astfel de strategii sunt vitale în abordarea problemelor complexe, cum ar fi migrația ilegală, unde rețelele criminale operează adesea cu tactici sofisticate.

De asemenea, autorul subliniază necesitatea unei planificări meticuloase în investigațiile penale. Importanța colectării și analizei dovezilor nu poate fi subestimată, în special în cazurile ce implică crime organizate și migrație ilegală. Metodologiile prezentate în lucrare oferă orientări cu privire la cum să se desfășoare investigații minuțioase, de la etapele inițiale de colectare a dovezilor până la ultimele etape de analiză și raportare. Prin aplicarea acestor tactici generale, investigatorii își pot îmbunătăți eficiența în descoperirea operațiunilor complexe ale rețelelor de trafic de persoane.

Un alt aspect semnificativ al lucrării este discuția despre importanța colaborării între diferitele părți interesate din sistemul de justiție penală, inclusiv agențiile de aplicare a legii, ofițerii judiciari, procurorii și experții. Astfel de colaborări sunt deosebit de relevante în cazurile de migrație ilegală, unde o abordare multidisciplinară poate conduce la rezultate mai reușite. Metodologiile discutate în lucrare încurajează comunicarea și coordonarea între diferite entități, promovând un front mai unit împotriva crimei organizate.

În concluzie, deși lucrarea lui Bercheșan Vasile nu abordează explicit investigarea organizării migrației ilegale, prezentarea sa cuprinzătoare a metodologiilor și tacticilor

⁴² Bercheșan Vasile, *Cercetarea penală (Criminalistică – teorie și practică)*, Îndrumar complet de cercetare penală. Editura și tipografia ICAR, București, 2002, 420 p.

criminalistice oferă un cadru robust care poate fi adaptat acestui domeniu de studiu. Informațiile despre planificarea strategică, analiza dovezilor, integrarea tehnologică și eforturile de colaborare în investigațiile penale sunt toate componente critice care pot îmbunătăți înțelegerea și eficiența eforturilor destinate investigării și atenuării migrației ilegale. Astfel, această lucrare servește ca o resursă valoroasă în conturarea fundamentului metodologic al tezei noastre.

Lucrarea lui Ioan Hurdubaie, „Cadrul instituțional-juridic al cooperării internaționale pentru valorificarea probelor infracțiunii”⁴³, reprezintă următoarea lucrare analizată de noi, care oferă o analiză detaliată a modalităților prin care sistemele juridice ale diferitelor state pot colabora pentru a strânge și valorifica probele în cadrul investigațiilor penale. Deși lucrarea nu se concentrează direct pe investigarea organizării migrației ilegale, principii și structuri discutate sunt extrem de relevante pentru înțelegerea și abordarea acestei probleme complexe.

Un aspect fundamental al lucrării este identificarea cadrului legal și instituțional care facilitează cooperarea internațională. Domnul Ioan Hurdubaie examinează diverse tratate internaționale, acorduri bilaterale și reglementări regionale care reglementează colaborarea între state în ceea ce privește strângerea și transferul de probe. Acest cadru este esențial în cazul migrației ilegale, având în vedere că adesea infracțiunile de trafic de persoane implică multiple jurisdicții și cerințe legale diferite. Cunoașterea acestui cadru permite investigatorilor să navigheze mai eficient în peisajul complex al dreptului internațional și național.

Un alt element important discutat în lucrare este rolul agențiilor internaționale și organizațiilor non-guvernamentale în facilitarea colaborării între state. Autorul subliniază importanța acestor entități în coordonarea eforturilor și în asigurarea unui flux eficient de informații. În contextul organizării migrației ilegale, colaborarea între agențiile de aplicare a legii și organizațiile internaționale este crucială pentru a răspunde rapid și eficient la amenințările emergente. Lucrarea se concentrează, de asemenea, pe aspectele practice ale valorificării probelor în context internațional. Autorul discută despre provocările și obstacolele întâmpinate în procesul de transfer al probelor, cum ar fi diferențele de legislație și proceduri, care pot complica investigațiile. Această discuție este extrem de relevantă în contextul migrației ilegale, unde timpul este esențial și întârzierile în obținerea probelor pot afecta rezultatul cazului. În plus, autorul abordează aspecte etice și de protecție a drepturilor omului în contextul cooperării internaționale. Este esențial ca, în cadrul investigațiilor legate de migrația ilegală, să se respecte drepturile și demnitatea persoanelor implicate, inclusiv a victimelor. Tot autorul, subliniază importanța implementării unor standarde etice în colaborarea internațională pentru a evita abuzurile și a asigura o justiție echitabilă.

⁴³ Hurdubaie Ioan, Cadrul instituțional-juridic al cooperării internaționale pentru valorificarea probelor infracțiunii, Asociația criminaliștilor din România, București, 2010, 253 p. ISBN: 978-973-0-08281-4.

În concluzie, „Cadrul instituțional-juridic al cooperării internaționale pentru valorificarea probelor infracțiunii” de Ioan Hurdubaie oferă o bază teoretică și practică solidă pentru înțelegerea colaborării internaționale în strângerea și valorificarea probelor. Deși nu abordează direct investigarea organizării migrației ilegale, conceptele și principiile discutate sunt esențiale pentru a dezvolta o abordare eficientă în combaterea acestui fenomen. Această lucrare reprezintă o resursă valoroasă pentru teza noastră, contribuind la aprofundarea metodologiei și strategiilor de cooperare internațională necesare în contextul migrației ilegale.

În cadrul cercetării metodologiilor de investigare a organizării migrației ilegale, este esențial să luăm în considerare lucrările următorilor autori: Mircea Ion⁴⁴; Stancu Emilian⁴⁵; Ciopraga Aurel⁴⁶; Crișu Anastasiu⁴⁷; Dongoroz Vintilă, Kahane Siegfried, Antoniu George, Bulai Constantin, Ilescu Nicoleta, Stănoiu Rodica Mihaela⁴⁸; Neagu Ion, Damaschin Mircea⁴⁹; Radu Florin Răzvan⁵⁰; Stănoiu Rodica Mihaela⁵¹; Кушпель Е.В., Бирюков С.Ю.⁵²; Герасимов И.Ф.⁵³; Денежкин Б.⁵⁴; Желтобрюхов С.⁵⁵; Плеснева Л. П.⁵⁶ și alții. Deși acești autori nu se concentrează în mod direct pe acest subiect, oferă contribuții valoroase în domeniul criminalistic și al procedurii penale. Aceste lucrări constituie o resursă importantă, având o relevanță semnificativă pentru înțelegerea și aplicarea conceptelor și tehnicilor necesare în cadrul investigațiilor. Autorii analizează aspecte fundamentale ale criminalisticii, evidențiind

⁴⁴ Mircea Ion, *Criminalistica*, Ediția a II-a, Editura Lumina Lex, București, 2010, 352 p.

⁴⁵ Stancu Emilian, *Tratat de criminalistică*, Ediția a VI-a, revăzută, Editura Universul Juridic, București, 2015, 847 p. ISBN 978-606-673-673-2.

⁴⁶ Ciopraga Aurel, *Tratat de tactică criminalistică*, Editura Gama, Iași, 1996, 481 p. ISBN: 973-95120-2-X.

⁴⁷ Crișu Anastasiu, *Drept procesual penal, Partea generală*, Ediția a 6-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2022, 690 p. ISBN 978-606-27-2125-1; Crișu Anastasiu, *Drept procesual penal, Partea specială*, conform noului Cod de procedură penală, Ediția a 2-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2020, 567 p. ISBN: 978-606-27-1522-9.

⁴⁸ Dongoroz Vintilă, Kahane Siegfried, Antoniu George, Bulai Constantin, Ilescu Nicoleta, Stănoiu Rodica Mihaela, *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea specială, Volumul II*, Editura Academiei Republicii Sovietice România, București, 1976, 436 p.

⁴⁹ Neagu Ion, Damaschin Mircea, *Tratat de procedură penală, Partea generală*, Ediția a III-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2020, 800 p. ISBN 978-606-39-0600-8; Neagu Ion, *Tratat de procedură penală. Partea specială*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Editura Universul Juridic, 2010, 679 p. ISBN 978-973-127-320-4.

⁵⁰ Radu Florin Răzvan, *Cooperarea judiciară internațională în materie penală. Îndrumar pentru practicieni*, Editura Wolters Kluwer, București, 2009, 646 p. ISBN: 978-973-1911-31-1.

⁵¹ Stănoiu Rodica Mihaela, *Asistența juridică internațională în materie penală*, Editura Academiei Republicii Sovietice România, București, 1975, 201 p.

⁵² Кушпель Е.В., Бирюков С.Ю. *Методика расследования преступлений, связанных с незаконной миграцией. Методические рекомендации*. Волгоградская Академия МВД России. Волгоград, 2007. - 46 с.

⁵³ Герасимов И.Ф., *Взаимодействие органов предварительного следствия и дознания при расследовании особо опасных преступлений*: автореф. дисс. ...канд. юрид. Наук. Свердловск, 1966, 8 с.

⁵⁴ Денежкин Б., *Основы взаимодействия органов предварительного следствия с другими государственными органами и общественностью при расследовании предупреждении преступлений*: учеб. Пособие. Саратов, 2006, 144 с. ISBN 5-7924-0436-4.

⁵⁵ Желтобрюхов С. *Очная ставка не оправдывает себя как следственное действие* // Российская юстиция. 2008. № 1. С. 56.

⁵⁶ Плеснева Л. П. *Формы взаимодействия следователя с органами дознания*. В: Вестник Восточно-Сибирского Института МВД России, 2015, №4, 119-125 с. ISSN 2071-8136.

importanța metodologiilor și tehnicilor de strângere și analiză a probelor. Aceștia abordează, de asemenea, principii esențiale ale procedurii penale, punând accent pe respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor implicate. Astfel, se conturează un cadru care asigură desfășurarea investigațiilor în conformitate cu normele legale și etice. Contribuțiile acestor autori acoperă și aspecte legate de tacticile de urmărire penală, oferind o viziune asupra planificării și desfășurării acțiunilor investigative. Garanțiile procedurale sunt, de asemenea, discutate, subliniind necesitatea unui proces echitabil, în care toate acțiunile să fie realizate cu respect față de lege. De asemenea, integrarea cunoștințelor criminalistice în cadrul procedurii penale este un aspect esențial abordat în lucrările acestora. Importanța utilizării corecte și eficiente a probelor este evidențiată, subliniind necesitatea unei analize detaliate în procesul de investigare.

În concluzie, contribuțiile acestor autori oferă o bază teoretică și practică solidă pentru îmbunătățirea strategiilor și tacticilor utilizate în investigarea organizării migrației ilegale. Aceste resurse sunt fundamentale pentru dezvoltarea unor abordări eficiente și etice în acest domeniu complex, contribuind la asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale persoanelor implicate în procesul penal în raport cu tactica criminalistică de efectuare a acțiunilor procesuale.

1.3. Concluzii la Capitolul 1

Deși în țară există autori care au abordat domeniul criminalisticii și procedurii penale, nu s-a realizat o cercetare exhaustivă și dedicată fenomenului organizării migrației ilegale. Cele cercetate în acest capitol evidențiază necesitatea unei analize mai aprofundate, care să includă noile metode și tehnologii utilizate de rețelele infracționale.

Noile strategii, precum utilizarea criptovalutelor, a hărților digitale și a comunicațiilor criptate, complică semnificativ procesul de investigare. Acestea, alături de contextul geopolitic actual (conflictele armate din Ucraina și alte zone instabile), au determinat dezvoltarea unor noi provocări pentru autoritățile de aplicare a legii.

Studiile analizate sugerează că legislația actuală prezintă lacune în abordarea adecvată a fenomenului migrației ilegale. Este crucială armonizarea normelor interne cu standardele internaționale și crearea unor metodologii criminalistice adaptate specificului regional.

Investigarea infracțiunilor de migrație ilegală necesită o colaborare strânsă între autoritățile naționale și cele internaționale, având în vedere caracterul transfrontalier al fenomenului. Analiza subliniază importanța implicării organizațiilor internaționale precum Europol și Interpol în combaterea rețelelor criminale implicate.

Analiza sugerează elaborarea unei metodologii complexe, care să includă tactici și tehnici moderne de investigare, adaptate evoluției rapide a fenomenului. Aceasta ar trebui să integreze

metode avansate de colectare a probelor și strategii de prevenire, contribuind astfel la creșterea eficienței procesului investigativ.

2. CARACTERISTICA CRIMINALISTICĂ A ORGANIZĂRII MIGRAȚIEI ILEGALE ȘI CIRCUMSTANȚELE CARE NECESITĂ A FI DOVEDITE

2.1 Modalități de pregătire, comitere și disimulare a infracțiunii de organizare a migrației ilegale

Migrația ilegală, de regulă, poate avea drept consecințe dezvoltarea și menținerea unor sectoare necontrolate ale economiei, este asociată cu operațiuni de contrabandă și alte tipuri de afaceri din umbră (trafic de persoane pentru diferite scopuri, trafic de arme și droguri etc.). În fluxul de migranți ilegali pot exista persoane care au comis infracțiuni în patria lor și se ascund de urmărirea penală pornită împotriva lor în țara de origine etc. Pe de altă parte, migrația persoanelor adesea aduce beneficii în plan economic, social și demografic, însă totodată ridică și multe probleme de securitate. Astfel, migrația are un impact direct asupra dimensiunii de securitate a statelor, inclusiv asupra securității Republicii Moldova.⁵⁷

De regulă, în conținutul caracteristicii criminalistice ale unor tipuri de infracțiuni, un loc special îl ocupă cercetarea modalităților tipice de comitere a respectivelor infracțiuni. Acest element este adesea recunoscut ca fiind central, cheie și cel mai informativ, deoarece tocmai în modul de comitere a infracțiunii se reflectă nu doar acțiunile penale reale și imediate, ci și intenția criminală. La rândul său, baza științifică a acestui element al caracteristicii criminalistice a infracțiunilor se leagă de principiile teoriei criminalistice despre modul de comitere a infracțiunii (care consideră modul de comitere a infracțiunii ca un sistem unitar de activitate infracțională, incluzând pregătirea, comiterea imediată și ascunderea consecințelor, unite printr-un scop comun de ilegalitate și o intenție unitară).⁵⁸ În consecință, din perspectiva învățaturii despre caracteristica criminalistică a infracțiunilor, modul de comitere a infracțiunilor formează cele mai diverse corelații cu celelalte elemente ale caracteristicii criminalistice a infracțiunilor, permițând utilizarea acestei informații orientative pentru formularea și verificarea ipotezelor (versiunilor), planificarea și desfășurarea efectivă a acțiunilor de investigare. Având în vedere principiile teoretice generale referitoare la modul de comitere a infracțiunii, vom analiza acest element al caracteristicii criminalistice a infracțiunilor în contextul organizării migrației ilegale.

Infracțiunile în domeniul organizării migrației ilegale se încadrează în categoria actelor care se caracterizează printr-o latență ridicată, ceea ce este în mare măsură facilitat de adoptarea de către subiecții infracțiunii și alte părți interesate a unor măsuri destinate ascunderii

⁵⁷ Buzev A., Cebotari S. Migrația ilegală – factor de amenințare a securității Republicii Moldova, *Moldoscopie*, 2019, nr.1 (LXXXIV). P. 45

⁵⁸ Коршунова О.Н., Степанов А.А. Курс криминалистики в трех томах, Т.1. Общетеоретические вопросы. Криминалистическая техника. Криминалистическая тактика. – СПб.: Издательство Юридический Центр, 2004. p.65.

infracțiunilor. Așa cum arată materialele analizate din practică⁵⁹, comiterea acestor acte este însoțită de o organizare destul de minuțioasă, care prevede acțiuni variate pentru ascunderea infracțiunii. În plus, acțiunile destinate împiedicării stabilirii circumstanțelor actelor infracționale, care sunt cuprinse organic în termenul „ascunderea infracțiunilor”, sunt realizate într-o măsură semnificativă nu doar în etapa post-infracțională, ci și în etapa premergătoare actului și în etapa de comitere imediată a acestuia. Vorbind despre acțiunile care, prin natura lor, sunt destinate ascunderii infracțiunii, dar care sunt realizate cronologic înainte de încălcarea efectivă a normelor existente ale legislației migraționale (adică în etapa de pregătire), este necesar să evidențiem următoarele: moduri de comitere a infracțiunilor în domeniul organizării migrației ilegale ca mijloc de îmbunătățire a metodicii criminalistice de investigare a acestor acte:

- crearea unui grup organizat, elaborarea strategiei de activitate a acestuia, determinarea participanților cu distribuirea rolurilor;

- recrutarea de coautori, în funcție de personalitatea (statutul profesional, cunoștințele, abilitățile) inițiatorului (liderului și/sau organizatorului infracțiunii): angajați ai poliției de frontieră sau vamă, angajați ai birourilor Inspectoratului de migrațiune, dispuși să ofere asistență sistematică în înregistrarea ilegală a persoanelor sosite, sau, dimpotrivă, persoane cu legături stabile în rândul migranților, dispuse să intermedieze înregistrarea ilegală, căutarea de noi clienți (din rândul migranților și persoanelor care utilizează forța de muncă a migranților), precum și persoane capabile să furnizeze informațiile necesare în documentele de migrație (prin falsificare sau fraudă);

- elaborarea de măsuri de conspirare în comunicarea cu coautorii prin intermediul mijloacelor de comunicare, cu scopul de a minimiza probabilitatea de descoperire: termeni codificați care desemnează o schemă ilegală sau apeluri codificate către coautori sau alte persoane responsabile (neinformate despre intenția criminală, dar împuternicite să ia decizii juridice semnificative) sau să participe la oficializarea acestora;

- crearea (achiziționarea) unei organizații fictive, destinată să participe ca parte primitoare sau găsirea unei organizații active, dispuse să acționeze ca parte primitoare fictivă;

- obținerea datelor personale ale persoanelor care acționează ca reprezentanți ai părții primitoare fictive: pașapoarte (alte date personale) ale cetățenilor decedați sau ale persoanelor dispuse să ofere datele lor personale și de adresă în schimbul unei recompense, precum și ale persoanelor ale căror date personale pot fi (în opinia subiecților infracțiunii) utilizate ca parte primitoare, lăsându-i pe proprietarii acestora în afara oricărei evidențe. O serie dintre aspectele menționate pot fi observate în părțile descriptive ale unor sentințe de condamnare, care indică la

⁵⁹ Dosar nr. 1-29/2023 (1-23008712-15-1-18012023) Judecătoria Cahul, Sediul principal.

faptul că nu totdeauna organului de urmărire penală îi reușește să stabilească toți subiecții activității infracționale⁶⁰.

Fenomenul organizării migrației ilegale a luat amploare în spațiul Republicii Moldova și României din cauza războiului de acaparare, pornit de Federația Rusă contra Ucrainei în luna februarie 2022, în acest sens tot mai mulți cetățeni ai statului nostru încearcă să profite de pe urma organizării migrației bărbaților din Ucraina către statele Uniunii Europene ori se implică în organizarea intrării și șederii ilegale a bărbaților din Ucraina pe teritoriul R. Moldova, contra unor remuneri financiare considerabile. De la an la an, numărul infracțiunilor comise de organizare a migrației ilegale în țara gazdă este în creștere, recordul revenind anului 2022 (20 infracțiuni înregistrate în anul 2021, 346 – în anul 2022, 219 – în anul 2023)⁶¹.

Creșterea numărului de migrați ilegali (și legali cu drept de ședere), deseori conduce la sporirea îngrijorării din partea populației locale în privința relațiilor din comunitate referitoare la păstrarea tradițiilor și obiceiurilor, creșterea nivelului de infracționalitate etc. Această îngrijorare poate să conducă la o exacerbare a tensiunii în comunitate, la apariția unor grupuri de persoane care să cheme la acțiuni extremiste, de aplicare a violenței, a presiunilor directe asupra persoanelor străine. Totodată, observăm faptul că, în timp, organizarea migrației ilegale s-a

⁶⁰ Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani). Dosar 1-19150782-12-1-20092019. L. L., născută la..., împreună cu alte persoane neidentificate, în perioada lunii octombrie 2017, dar nu mai târziu de 28.10.2017, urmărind scopul obținerii unui folos financiar și acționând intenționat, împreună și de comun acord cu alte persoane nestabilite de organul de urmărire penală, a organizat șederea ilegală pe teritoriul Republicii Federative Germania a cetățeanului Republicii Moldova, R.I., data nașterii AA.XX.1991, care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat. Astfel, în perioada indicată de timp, L.L., aflându-se în mun. Chișinău, acționând în vederea realizării intenției infracționale comune de obținere a unui folos financiar direct de pe urma organizării migrației ilegale a lui R. I., fiind informată de către acesta, despre intenția de a șede pe teritoriul Republicii Federative Germania cu scopul angajării legale în câmpul muncii, precum și despre faptul că ultimul nu dispune de documentele necesare pentru șederea legală pe o perioadă îndelungată de timp pe teritoriul Republicii Federative Germania, în cadrul unei întâlniri pe care a avut-o cu R. I., a convenit cu acesta de a-i organiza șederea în scop de a munci pe teritoriul țării de destinație contra sumei de 300 (trei sute) de euro, prin confecționarea unei cărți de identitate românești. Tot în perioada menționată de timp, L. L., acționând împreună și de comun acord cu alte persoane nestabilite de organul de urmărire penală, sub pretextul perfectării unei cărți de identitate românești în baza căreia urma să-i fie organizată migrația ilegală în Republica Federativă Germania a lui R.I., a solicitat și ulterior a primit de la acesta copia buletinului de identitate pe numele ultimului, două fotografii color $\frac{3}{4}$ pentru acte și suma de 150 de euro (echivalentul a 3080 lei), iar restul sumei convenite anterior, în mărime de 150 de euro, urmau să fie reținuți de la acesta din primul salariu obținut din munca prestată. În aceeași perioadă de timp, L. L., acționând împreună și de comun acord cu alte persoane nestabilite de organul de urmărire penală, întru realizarea scopului infracțional comun de organizare a șederii ilegale a lui R.I. pe teritoriul Republicii Federative Germania, în circumstanțe nestabilite de organul de urmărire penală, au confecționat cartea de identitate românească falsă seria XV nr. 184545, pe numele lui R.I., în care era aplicată fotografia ultimului, fapt confirmat prin raportul de expertiză judiciară nr. 34/12/1 -R-3917. În continuare, L.L., continuând realizarea intenției infracționale comune de organizare a șederii ilegale pe teritoriul Republicii Federative Germania a lui R.I., în cadrul unei întâlniri pe care a avut-o cu ultimul în mun. Chișinău, i-a transmis cartea de identitate românească falsă menționată supra, în baza căreia acesta urma să rămână ilegal pe teritoriul Republicii Federative Germania, cu scopul angajării în câmpul muncii. Ulterior, R.I., acționând conform indicațiilor primite de la L.L., la 28.10.2017, s-a deplasat în Republica Federativă Germania unde a fost întâlnit de către alte persoane nestabilite de organul de urmărire penală, care au preluat acțiunile infracționale inițiate de către L.L., și care urmau să organizeze în continuare șederea ilegală a primului pe teritoriul Republicii Federative Germania și angajarea acestuia în câmpul muncii în baza cărții de identitate românești false, pe care el a primit-o anterior de la L.L.

⁶¹ Gina-Aurora Necula, Caracteristică criminalistică a organizării migrației ilegale, LEGEA ȘI VIAȚA, Publicație științifico-practică, Ediție specială, 2023, p. 88. (https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/88-93_46.pdf).

transformat dintr-o activitate spontană a unor persoane în activități bine organizate ale grupurilor infracționale, specializate pe domeniul organizării migrației ilegale.

Organizarea migrației ilegale poate fi săvârșită prin patru modalități: organizarea intrării ilegale în țară a cetățenilor străini⁶²; organizarea ilegală a tranzitării statului de către cetățeni străini, nerezidenți⁶³; organizarea ilegală a șederii pe teritoriul statului a persoanelor care nu sunt cetățeni și nici rezidenți⁶⁴; organizarea ieșirii ilegale din țară a persoanelor⁶⁵.

Intrarea și ieșirea din R. Moldova sunt reglementate de Legea Nr. 269 din 09-11-1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova⁶⁶, potrivit căreia (alin.1 art.1), cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a ieși și intra în țară în baza pașaportului, iar apatrizii, refugiații și beneficiarii de protecție umanitară – în baza documentelor de călătorie, eliberate de autoritățile competente. Aflarea străinilor în țara noastră este reglementată de Legea privind regimul străinilor în R. Moldova⁶⁷, care prevede intrarea, aflarea și ieșirea străinilor pe/de pe teritoriul Republicii Moldova, acordarea și prelungirea dreptului de ședere, repatrierea și documentarea acestora. Legea stipulează măsuri de constrângere în caz de nerespectare a regimului de ședere, precum și măsuri specifice de evidență a imigrației, în conformitate cu obligațiile asumate de R. Moldova prin tratatele internaționale la care este parte.

Potrivit legii penale (alin.4 art.362¹ C. pen.)⁶⁸, ”victima migrației ilegale este absolvită de răspundere penală pentru faptul intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului statului sau al ieșirii de pe acest teritoriu, precum și pentru faptele de deținere și folosire a documentelor oficiale false în scopul organizării migrației sale ilegale. Încălcarea acestor prevederi atrage, drept consecință, răspunderea contravențională. Potrivit art. 333 C. C., încălcarea regulilor de ședere în Republica Moldova (nepărsirea teritoriului țării la expirarea termenului de aflare sau

⁶²Dosar nr. 1-908/2024 (1-24037115-12-1-04042024) În vederea realizării acțiunilor sale infracționale B. I., la 11 decembrie 2022, activind în calitate de șofer pe ruta internațională „Ismail-Chișinău”, fiind la volanul autocarului de model „*****” cu numerele de înmatriculare *****, a intrat în Republica Moldova prin PTF Mirnoie-Tabaki, având ascuns în portbagajul autocarului pe cetățeanul Ucrainei Andriy Kadya, astfel organizându-i intrarea ilegală în Republica Moldova. Prin acțiunile sale intenționate, Bubulici Ion Boris, a săvârșit infracțiunea prevăzută de art.362¹ alin.(1) din Codul penal, individualizată prin ”organizarea în scopul obținerii, direct, a unui folos financiar, a intrării ilegale pe teritoriul statului a persoanei care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat.”

⁶³ Dosar nr. 1-3402/2019 (PIGD/ 1-19135623-12-1-19082019) S.Z., urmărind scopul comiterii infracțiunii de organizare a migrației ilegale, pe parcursul anilor 2005-2006, fiind în înțelegere prealabilă cu mai multe persoane, a elaborat un plan criminal în vederea organizării șederii ilegale și a muncii pe teritoriul statelor Uniunii Europene, membre ale Spațiului Shengen, a persoanelor care nu sunt nici cetățeni, nici rezidenți ai acestui stat.

⁶⁴ Gina-Aurora Necula, Caracteristică criminalistică a organizării migrației ilegale, LEGEA ȘI VIAȚA, Publicație științifico-practică, Ediție specială, 2023, p. 88. (https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/88-93_46.pdf).

⁶⁵ Gina-Aurora Necula, Caracteristică criminalistică a organizării migrației ilegale, LEGEA ȘI VIAȚA, Publicație științifico-practică, Ediție specială, 2023, p. 88. (https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/88-93_46.pdf).

⁶⁶ Legea Nr. 269 din 09-11-1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova. Publicat: 26-01-1995 în Monitorul Oficial Nr. 6 art. 54.

⁶⁷ Legea Nr. 200 din 16-07-2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova. Publicat: 24-09-2010 în Monitorul Oficial Nr. 179-181 art. 610.

⁶⁸ Cod penal al Republicii Moldova Nr. 985 din 18-04-2002, publicat : 14-04-2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195

de ședere acordat, utilizarea documentelor neautentice, prin declararea de date false în vederea obținerii vizei sau actelor de identitate, nerespectarea de către cetățenii străini sau de către apatrizi a termenului de depunere la autoritatea competentă pentru străini a cererii de acordare/prelungire a dreptului de ședere etc.) se pedepsește cu amenzi de la 12 la 30 unități convenționale. Intrarea ilegală ar însemna trecerea frontierelor fără a îndeplini cerințele necesare pentru intrarea legală în statul gazdă. În consecință, persoanele care intră în acest mod pe teritoriul statului gazdă fără permisiunea acestuia alcătuiesc categoria migranților ilegali. Șederea ilegală constituie prezența pe teritoriul statului nostru a unui străin care nu îndeplinește sau nu mai îndeplinește condițiile privind intrarea, aflarea sau șederea în Republica Moldova. Circumstanțele care ar indica la ilegalitatea intrării sau șederii unei persoane pe teritoriul țării sunt:

- lipsa documentelor relevante care să ateste identitatea unui cetățean străin sau apatrid (acestea pot fi atât documente false, cât și nevalide, de exemplu, emise de un organism inexistent sau impropriu, expirate etc.);

- lipsa vizei sau a altor documente care acordă dreptul de a intra sau de a părăsi R. Moldova (viză expirată, viză falsă etc.). Aceasta ar trebui să includă și cazurile în care o viză sau alte documente care acordă drepturi relevante au fost obținute folosind documente falsificate;

- absența permisului de ședere ori a documentului de călătorie care servesc la controlul temeiurilor de aflare pe teritoriul statului.

Organizarea ilegală a tranzitării statului de către cetățeni străini, nerezidenți, ca modalitate de organizare a migrației ilegale, constituie o modalitate frecventă de săvârșire a infracțiunii. Cetățenii străini și apatrizii sunt „ajutați” de băștinași să folosească teritoriul R. Moldova pentru tranzitare către țările din Europa de Vest. Aceste metode de organizare a migrației ilegale sunt de natură complexă și includ un set de acțiuni pentru convingerea migranților în țara de origine, deplasarea acestora peste granița de stat R. Moldova, aranjarea în muncă la locurile de ședere și alte acțiuni.

Vorbind despre împrejurările în care a fost pregătită și săvârșită infracțiunea, trebuie de menționat că de cele mai multe ori, astfel de delictе sunt comise cu pregătire prealabilă. Organizatorul, realizându-și intenția, caută complici la infracțiune. Acestea sunt persoane angajate în recrutarea de cetățeni străini și apatrizi în țara de origine, prin reclame în mass-media sau prin rețele de socializare. Complici pot fi și persoanele care produc documente false (acte de identitate false, permise de ședere, permise de muncă, vize cu puncte de trecere a frontierei); persoane care efectuează transferul de imigranți ilegali peste graniță în remorcile mașinilor, vagoane de tren; persoanele care asigură cazare pentru șederea temporară a viitorilor migranți în punctele din apropierea frontierei, înainte de trecerea acestuia și după aceasta, precum și

persoanele care înregistrează intrarea sau șederea cetățenilor străini și apatrizilor pe teritoriul țării”.⁶⁹

Acțiunile pregătitoare pentru comiterea infracțiunilor în domeniul organizării migrației ilegale nu au avut întotdeauna ca scop simultan ascunderea infracțiunii, acționând, de fapt, ca metode care asigură realizarea intenției infracționale. Conform alin. 1 din art. 26 din Codul Penal al R. Moldova, se consideră pregătire de infracțiune înțelegerea prealabilă de a săvârși o infracțiune, procurarea, fabricarea sau adaptarea mijloacelor ori instrumentelor, sau crearea intenționată, pe altă cale, de condiții pentru săvârșirea ei dacă, din cauze independente de voința făptuitorului, infracțiunea nu și-a produs efectul.

Printre acțiunile pregătitoare care reprezintă crearea condițiilor pentru realizarea cu succes a intenției infracționale, constând în organizarea migrației ilegale, se numără următoarele:

- obținerea și/sau pregătirea unui spațiu de locuit destinat găzduirii cetățenilor străini sau persoanelor fără cetățenie, care se află ilegal pe teritoriul R. Moldova;
- transformarea unui spațiu neutilizat în condiții de locuit pentru migranții ilegali;
- crearea și menținerea confortului în spațiul de locuit destinat migranților ilegali;
- crearea condițiilor pentru desfășurarea activităților de muncă de către migranți;
- obținerea echipamentului, a mijloacelor tehnice și a spațiului necesar pentru elaborarea documentelor de migrație sau pentru modificarea acestora;
- identificarea migranților care au nevoie de asistență în organizarea șederii lor în R. Moldova ori pe teritoriul statelor europene (în aspecte juridice, de locuință și de muncă).⁷⁰

Obținerea unui spațiu de locuit pentru migranții ilegali poate avea loc atât prin oferirea efectivă a unui spațiu de către cunoscuți sau persoane apropiate ale subiectului, cât și prin închirierea unui spațiu de la persoane anterior necunoscute, fără a le dezvălui adevăratul plan.

Acțiunile directe de organizare a migrației ilegale a cetățenilor străini sau a persoanelor fără cetățenie, conform generalizării empirice, s-au manifestat în următoarele moduri (le diferențiem în mod condiționat în grupuri după criteriul predominanței anumitor acțiuni (adică acțiuni „cheie”, principale, ilegale, care au consecințe juridice semnificative), recunoscând că, în unele cazuri, diferitele modalități ale acestor acte pot coexista, în special în ceea ce privește acțiunile complicilor. Astfel, acțiunile organizatorilor migrației ilegale sunt diverse și acestea sunt condiționate de scopul urmărit de migrant. În acest sens acțiunile organizatorului includ diverse activități:

⁶⁹ Gina-Aurora Necula, Caracteristică criminalistică a organizării migrației ilegale, Legea și viața, Publicație științifico-practică, Ediție specială, 2023, p. 88. (https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/88-93_46.pdf).

⁷⁰ Dosar nr. 1-1347/2021 /1-18146744-12-1-18082020-2/ Judecătoria Buiucani.

- legate de adoptarea de decizii evident ilegale în furnizarea de servicii publice în domeniul migrației (înregistrarea migratului la locul de ședere, emiterea permiselor de ședere temporară, eliberarea permiselor de ședere permanentă);

- acțiuni ce țin de crearea unei aparențe de ședere legală pe teritoriul unui stat a migranților cu termenul de ședere expirat, prin simularea ieșirii lor din spațiul statului respectiv în alte state și întoarcerea ulterioară (prin introducerea în pașapoartele și alte documente ale cetățenilor străini a unor date false despre presupusa traversare a frontierelor de stat, fabricarea de documente false, introducerea în pașapoarte și alte documente ale cetățenilor străini a unor date fictive despre presupusa traversare a frontierelor de stat, emiterea pe numele lor a unor documente fictive);

- acțiuni legate de furnizarea fictivă a condițiilor pentru șederea migranților (întocmirea și prezentarea autorităților de migrație a unei notificări fictive despre sosirea unui cetățean străin sau a unei persoane fără cetățenie la o anumită adresă, fără intenția de a oferi efectiv un spațiu, înregistrarea fictivă la locul de ședere temporară sau permanentă, angajarea fictivă într-o organizație (sau la un întreprinzător individual), fără intenția de a oferi efectiv muncă migranților în această organizație, angajarea fictivă într-o organizație care nu desfășoară activitate antreprenorială reală sau altă activitate legală);

- acțiuni ce țin de crearea efectivă a condițiilor de ședere pe teritoriul altui stat, fără formalizarea juridică a acestor fapte pentru migrații care se află ilegal pe teritoriul respectiv (angajarea efectivă în diverse activități, cel mai adesea necalificate (îngrijitori, muncitori în construcții, lucrători în agricultură) în afara procedurii de înregistrare migrațională, angajarea efectivă în combinație cu oferirea unui spațiu pentru locuit (cel mai adesea, un spațiu cu destinație gospodărească, situat în incinta organizației), oferirea pentru locuit a unui apartament sau a unei case particulare, a unui anexe (aparținând subiectului pe baze legale sau închiriate și subînchiriate ilegal) fără a desfășura procedura de înregistrare migrațională la această adresă, oferirea pentru locuit a migranților a unui spațiu de producție sau alt spațiu folosit în mod spontan ca locuință.

La etapa imediată a comiterii infracțiunii, subiecții efectuează următoarele acțiuni de disimulare a activităților infracționale:

- transferul de către intermediari a sumelor de bani ca recompensă ilegală și/sau transmiterea pentru înregistrare a documentelor necesare în afara locului de muncă și a timpului de lucru;

- utilizarea unor semne convenite anterior în comunicarea cu complicii (atunci când aceștia se află la locul de muncă sau în rezolvarea unor probleme în mod la distanță);

- utilizarea de către funcționarii publici ai subdiviziunilor de înregistrare a migrației a parolelor individuale ale altor angajați (care nu au posibilitatea de a controla aceste acțiuni din cauza incapacității temporare de muncă, aflării în concediu, în deplasări etc.) și altele asemenea.

La etapa post-criminală a acestor acțiuni analizate, subiecții infracțiunii efectuează următoarele acțiuni de camuflare:

- distrugerea documentelor arhivistice de înregistrare a migrației înainte de termenul stabilit pentru păstrarea acestora;
- falsificarea documentelor;
- negarea de către conducătorii subdiviziunilor a faptului că au dat indicații angajaților subordonați etc.

Uneori funcționarii publici ai organelor de migrație, care urmăresc interese personale, implicați în activități criminale organizate, pot contribui la crearea de întârzieri și probleme artificiale în realizarea drepturilor și intereselor legale ale cetățenilor străini sau ale persoanelor apatride în domeniul legislației migraționale, ceea ce îi determină în mod conștient pe acești indivizi, care se află deja adesea într-o situație de viață dificilă, să participe la aceste scheme infracționale, încălcând legislația în vigoare.

Pornind de la axioma conform căreia „orice infracțiune lasă urme”⁷¹, în cadrul implementării de către infractori a diverselor modalități de comitere a infracțiunilor în domeniul organizării migrației ilegale aceste activități vor fi asociate cu apariția modificărilor materiale corespunzătoare, care sunt denumite ca urme tipice. Analizând urmele tipice ale acestor acțiuni⁷² și bazându-ne pe postulatele tradiționale ale criminalisticii și aplicarea acestora în raport cu particularitățile mecanismului de formare a urmelor ca element al caracteristicii criminalistice a infracțiunilor, vom evidenția următoarele grupuri de urme:

1. Documentele personale ale migranților: a) documente care atestă identitatea: pașaport civil, pașaport internațional, certificat de refugiat etc., permise de conducere, care prezintă semne de falsificare; b) documente care confirmă intrarea pe teritoriul statului de destinație sau

⁷¹ Stancu Emilian, *Tratat de criminalistică*, Ediția a VI-a, revăzută, Editura Universul Juridic, București, 2015, 847 p. ISBN 978-606-673-673-2.

⁷² Dosarul nr. 1-3046/2023 (PIGD 1-23174256-21-1-06122023) Judeătoria Buiucani: Grupul criminal organizat era condus de către Victor *****, care a pus în aplicare un plan bine determinat de activitate infracțională, care conținea următoarele etape: - identificarea de către Ilie *****, Cristian *****, Mihai ***** și alții a cetățenilor Republicii Moldova, care necesită să se afle pe teritoriul statelor Uniunii Europene în alte scopuri decât cele turistice și pe un termen mai mare decât 3 luni, stabilit de Acordul de asociere RM - UE, cu vânzarea către aceștia a actelor de identitate românești false; - transportarea actelor de identitate false de către Ion *****, Ion ***** și alții, care activau în calitate de șoferi pe rutele Republica Moldova – Republica Franceză, cu vânzarea actelor de identitate românești false către membrii grupului care identificau potențialele victime ale migrației; - confecționarea, transportarea, deținerea și vânzarea de către Victor ***** și alții a actelor de identitate românești false pe teritoriul Republicii Moldova și transmiterea/vânzarea actelor falsificate către șoferii care le transportau pe teritoriul statului de destinație.

de tranzit precum și traversarea frontierelor de stat în statul de destinație: carte de migrație, bilete pentru mijloace de transport, ștampila poliției de frontieră în actul de călătorie, c) documente care confirmă legalitatea (inclusiv doar aparența acesteia) șederii unei persoane pe teritoriul statului de destinație: înregistrarea în evidența migrației, permis de ședere temporară, permis de ședere, contract pentru desfășurarea activității de muncă, acte care confirmă aflarea la studii sau tratament medical în statul de destinație; d) documente de drept civil care confirmă încheierea contractelor, care asigură migranților locuirea la o anumită adresă, precum și activitatea profesională; de asemenea, documente de muncă; e) documente care atestă educația, calificarea profesională a migranților, necesare pentru angajare (fie ea fictivă sau reală), f) documente care indică acțiunile migranților pentru obținerea cetățeniei, g) documente ale membrilor de familie a migranților;

2. Documentele de înregistrare a migrației, păstrate în subdiviziunile care efectuează înregistrarea migrației: a) cereri și apeluri corespunzătoare ale migranților, împreună cu setul de documente anexat, b) documente care reflectă luarea deciziilor de către angajații subdiviziunilor care desfășoară activități în domeniul migrației; c) documente și informații păstrate în sistemele informaționale electronice.

3. Echipamente de birou, alte echipamente (inclusiv cele fabricate artizanal sau achiziționate ilegal), materiale utilizate pentru fabricarea documentelor (falsificate sau contrafăcute) care creează aparența unei șederi legale a migranților pe teritoriul statului de destinație; formulare de documente, documente parțial completate (de exemplu, care au ștampila de traversare a frontierelor de stat, dar nu conțin informații despre persoanele în numele cărora au fost emise);

4. Dispozitive computerizate, suporturi de informație detașabile (USB Stik) care reflectă faptele acțiunilor ilegale în domeniul înregistrării migrației și fabricării documentelor contrafăcute sau falsificate cu ajutorul mijloacelor informatice, precum și tehnica de copiere și multiplicare;

5. Mijloace de comunicare la distanță (telecomunicații) utilizate de complici pentru menținerea contactelor, precum și pentru căutarea clienților și comunicarea cu aceștia (telefoanele mobile cu conturi pe diferite aplicații de comunicare: telegram, facebook, intagram...).

6. Alte documente care reflectă activitatea ilegală în domeniul organizării migrației ilegale.

În funcție de metoda utilizată pentru comiterea infracțiunii, precum și de cunoștințele speciale, abilitățile, resursele de serviciu și oportunitățile, relațiile de afaceri ale subiecților infracțiunii, documentele menționate mai sus pot să conțină falsuri sau contrafăcute. Identificarea

semnelor de falsificare sau contrafacere formează o sarcină tactică de stabilire a altor metode și circumstanțe similare de comitere a acestei fapte, precum și a persoanelor implicate și a grupărilor criminale (grupuri de persoane, grupuri organizate etc.), având în vedere adesea caracterul său în serie.

2.2 Specificul mediului de săvârșire a infracțiunilor în domeniul organizării migrației ilegale

Mediul de săvârșire a infracțiunilor în domeniul organizării migrației ilegale este complex și influențat de o serie de factori geografici, socio-economici și politici. Înțelegerea acestor caracteristici este esențială pentru dezvoltarea unor strategii eficiente de prevenire și combatere a migrației ilegale. Este necesară o abordare integrată care să implice atât măsuri interne, cât și cooperare internațională pentru a aborda această problemă complexă. Unul dintre elementele fundamentale ale caracteristicii criminalistice a infracțiunilor este specificitatea circumstanțelor în care au loc faptele respective. Prin circumstanțele infracțiunii, din perspectiva elementului de caracteristică criminalistică, se înțeleg condițiile spațio-temporale și alte condiții în cadrul cărora se comite fapta, precum și circumstanțele care contribuie la comiterea infracțiunii⁷³. Starea circumstanțelor în care se comite infracțiunea reflectă metodele și urmele infracțiunii realizate, precum și, adesea, caracteristicile personalității subiecților infracțiunii și ale altor persoane implicate în mecanismul faptei (în acest caz, în primul rând, ale migranților ilegali). Prin urmare, cunoașterea circumstanțelor infracțiunii în domeniul organizării migrației ilegale contribuie la creșterea eficienței acțiunilor de urmărire penală și a celor speciale de investigații îndreptate la stabilirea tuturor circumstanțelor faptelor investigate.

Condițiile spațio-temporale ale comiterii infracțiunii se manifestă în acest caz prin determinarea locului și timpului tipic al infracțiunii, ceea ce este important în aspectul formulării versiunilor criminalistice, precum și în desfășurarea acțiunilor de investigare și a altor acțiuni pentru verificarea acestora. Importanța acestui element în raport cu caracteristica criminalistică a organizării migrației ilegale este subliniată și de alți cercetători ai problematicii discutate⁷⁴.

Locurile tipice de comitere a faptei în domeniul organizării migrației ilegale sunt determinate de metodele discutate anterior ale acestor atacuri infracționale, care adesea nu

⁷³ Gheorghiuță Mihai, Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor,, Revista "Avocatul poporului", nr.1-2, 2012. p.11-14.

⁷⁴ LARIONOV I. A., The situation of crimes in the sphere of illegal migration and its mainstreaming in the preparation of interrogations of suspected (accused), Bulletin of the Ufa Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Russia., 2019. P. 74-80.; Lapatnikov M. V., Procedural and forensic aspects of excitation and investigation of criminal illegal immigration. Legal Science and Practice: Bulletin of the Nizhny Novgorod Academy of the Ministry of Internal Affairs of Russia, p.102-108. Jitariuc V., Năstas A., Caracteristica criminalistică a infracțiunilor informatice, Revista Română de Criminalistică Numărul 4 / 2022.

reprezintă o acțiune unică, ci un complex de acțiuni interconectate, determinate de scopul infracțiunii. Deoarece această faptă este adesea continuă și chiar în serie, locurile de comitere a infracțiunilor pot reflecta, de asemenea, etapele corespunzătoare ale activității ilegale.

Organizarea migrației ilegale poate avea loc în diverse locuri specifice, fiecare având caracteristici proprii care facilitează activitățile ilegale. Iată câteva dintre aceste locuri:

1. **Frontierele internaționale:** zonele de trecere a frontierelor, în special cele mai puțin supravegheate sau cele cu teren accidentat, sunt adesea folosite pentru a facilita trecerea ilegală a migranților. Regiunile de la granițele dintre state sunt adesea puncte critice pentru migrația ilegală. Aceste zone sunt caracterizate printr-o supraveghere mai slabă și printr-o infrastructură care poate facilita trecerea ilegală a frontierei. De exemplu, în Europa de Sud-Est, frontierele dintre țările din Balcani sunt adesea traversate de migranți care caută rute mai puțin supravegheate. Aceste zone sunt adesea folosite de rețelele de trafic pentru a transporta migranți din țări precum Siria, Afganistan sau Irak către Europa. Frontiera România - Republica Moldova are o lungime de aproximativ 605 km și este caracterizată printr-o diversitate de terenuri, inclusiv râuri, păduri și zone rurale. Unele porțiuni ale frontierei sunt mai puțin supravegheate, ceea ce facilitează trecerea ilegală a migranților. De asemenea, infrastructura de transport din zonă, cum ar fi drumurile secundare și căile ferate, este utilizată de rețelele de trafic pentru a transporta migranți. Frontiera României cu Ucraina include mai multe puncte de trecere oficiale, dar există și numeroase zone mai puțin supravegheate, cum ar fi păduri și terenuri agricole, care pot fi folosite de migranți pentru a traversa ilegal. Aceste zone sunt adesea exploatare de rețelele de trafic de persoane. Infrastructura de transport din regiune, inclusiv drumurile și căile ferate, facilitează mobilitatea migranților. De asemenea, apropierea de orașe mari din România, cum ar fi Suceava și Botoșani, oferă oportunități pentru migranți de a găsi sprijin sau resurse.

În urma conflictului din Ucraina, au fost raportate cazuri de migranți care au traversat ilegal frontiera în căutarea unui refugiu în România. De exemplu, în județul Suceava, autoritățile au interceptat grupuri de migranți care încercau să treacă din Ucraina în România prin zone mai puțin supravegheate.

2. **Aeroporturi (porturi):** acestea pot fi puncte de plecare sau sosire pentru migranți, unde se pot utiliza documente false sau se pot ascunde în containere sau vehicule. Aeroporturile și porturile maritime sunt puncte strategice în contextul migrației ilegale, deoarece oferă rute de acces către diverse destinații internaționale. Aceste locații pot fi utilizate de migranți pentru a călători ilegal, fie prin utilizarea de documente false, fie prin metode mai riscante, cum ar fi ascunderea în containere sau vehicule. Migranții care doresc să călătorească ilegal pot obține sau falsifica documente de identitate, pașapoarte și vize. Aceste documente pot fi utilizate pentru a trece prin controalele de securitate ale aeroporturilor sau porturilor. De exemplu, un migrant

dintr-o țară cu regim de vize poate obține un pașaport fals care să indice o naționalitate dintr-o țară care nu necesită viză pentru a intra într-o altă țară⁷⁵. În diverse cazuri, autoritățile au descoperit rețele de trafic care furnizează documente false migranților. Aceste documente sunt adesea fabricate în laboratoare clandestine.

3. Ascunderea în vehicule. Aeroporturile nu sunt singurele puncte de plecare; vehiculele care transportă marfă sau pasageri pot fi folosite pentru a ascunde migranți. De exemplu, migranții pot fi ascunși în compartimentele de marfă ale autobuzelor sau camioanelor care circulă între țări⁷⁶.

3. Zone rurale sau izolate: regiunile mai puțin populate sau greu accesibile pot fi folosite pentru a ascunde migranți sau pentru a organiza transportul acestora. Zonele rurale sau izolate din Moldova, Ucraina și România pot fi utilizate de migranți și rețelele de trafic de persoane pentru a se ascunde sau pentru a organiza transportul acestora. Aceste regiuni, adesea mai puțin populate și cu infrastructură limitată, oferă oportunități pentru activități ilegale, inclusiv organizarea migrației ilegale. Moldova are multe zone rurale, în special în regiunile de nord și sud, care sunt mai puțin populate. Aceste zone pot fi folosite de migranți pentru a traversa ilegal frontiera cu Ucraina. De exemplu, în apropierea localităților din nordul Moldovei, cum ar fi Briceni, Edineț, Soroca, Ocnița migranții pot traversa râul sau păduri pentru a ajunge în Moldova, de unde pot căuta rute mai sigure către Uniunea Europeană⁷⁷. Județele din nordul

⁷⁵ Spre exemplu: „V. D. împreună cu alte persoane nestabilite la moment de către organul de urmărire penală, aflându-se în Republica Moldova cât și în Republica Italia, în vederea realizării scopului infracțional, au găsit potențiale victime, inclusiv pe OB., VC., NC., DR., TR., cât și alte persoane nestabilite la moment de către organul de urmărire penală, atât prin intermediul persoanelor care anterior le-au fost organizată migrația ilegală, dar și prin intermediul rețelei de socializare „Facebook”, unde posta anunțuri cu denumirea „Lucrul legal în Italia cu pașaport biometric” și „Buletin românesc într-o zi”, iar prin urmare, prin intermediul aplicației „WhatsApp”, precum și prin intermediul altor persoane neidentificate, în privința cărora cauza penală a fost disjunctă într-o procedură separată, obținea de la persoanele interesate copia buletinului de identitate și două fotografii 3x4, necesare pentru confecționarea în circumstanțe nestabilite a cărților de identitate false ale României, pentru care percepea mijloace bănești în sumă de la 80 EURO până la 200 EURO pentru fiecare persoană, în temeiul cărora OB., VC., NC., DR., TR., dar și alte persoane neidentificate dispuneau de posibilitatea angajării ilegale în câmpul muncii și șederii ilegale pe teritoriul Republicii Italia pe o perioadă mai mare de 180 de zile. Dosarul nr. 1-604/2023 (1-23034562-12-1-07032023) Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

⁷⁶ Spre exemplu: B.I. începând cu luna noiembrie 2022, activând în calitate de șofer pe ruta internațională „Ismail-Chișinău”, aflându-se pe teritoriul Ucrainei, în orașul Ismail, acționând intenționat, în scopul obținerii unui profit personal, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale, l-a identificat pe cetățeanul Ucrainei AK, solicitând de la acesta mijloace financiare în sumă totală de 2000 dolari SUA, pentru organizarea traversării ilegale de către ultimul a frontierei de stat a Republicii Moldova cu Ucraina. În vederea realizării acțiunilor sale infracționale B.I., la 11 decembrie 2022, activind în calitate de șofer pe ruta internațională „Ismail-Chișinău”, fiind la volanul autocarului de model „IVECO” cu numerele de înmatriculare ***, a intrat în Republica Moldova prin PTF Mirnoie-Tabaki, având ascuns în portbagajul autocarului pe cetățeanul Ucrainei AK, astfel organizându-i intrarea ilegală în Republica Moldova. Dosar nr. 1-908/2024 (1-24037115-12-1-04042024) Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

⁷⁷ Spre exemplu: cet. C. A. împreună și prin înțelegere prealabilă cu ȘD, ȘV, BD precum și cu MD și NM au organizat transportarea lui NP, PD și KM, din orașul Vinița spre regiunea Iampol satul Sacoviți, traversând ilegal frontiera de stat a R. Moldova pe râul Nistru spre direcția satului Rudi, iar apoi cu diferite mijloace de transport i-au fost transporta în mun. Chișinău, unde migranții au fost cazați pentru câteva zile la un hotel cu denumirea „Zarea” pentru ca ulterior să traverseze granița prin Aeroportul Internațional Chișinău spre spațiul Schengen. La 12.08.2023, având procurate bilete la cursa Chișinău-Dusseldorf, în cadrul controlului de pașapoarte a fost depistat faptul

României, cum ar fi Suceava și Botoșani, au multe zone rurale și păduri care pot fi folosite de migranți pentru a traversa granița cu Ucraina. Aceste regiuni sunt adesea mai puțin supravegheate, ceea ce le face atractive pentru cei care caută să evite controalele de frontieră. Zonele rurale și izolate din Moldova, Ucraina și România joacă un rol semnificativ în migrația ilegală, oferind oportunități pentru ascunderea migranților și organizarea transportului acestora.

4. **Centre de refugiați sau azil:** uneori, organizațiile criminale pot profita de vulnerabilitatea persoanelor aflate în căutarea azilului, oferindu-le promisiuni false de ajutor. Centrele de refugiați și azil sunt destinații esențiale pentru persoanele care fug de conflicte, persecuții sau condiții de viață precare. Cu toate acestea, aceste centre pot deveni, din păcate, ținte pentru organizațiile criminale care profită de vulnerabilitatea acestor persoane. Persoanele care caută azil sunt adesea în situații desperate. Fie că fug de război, persecuție politică, violență domestică sau alte forme de abuz, aceste persoane pot fi ușor influențate de promisiuni de ajutor sau de oportunități de a obține statutul de refugiat. Mulți refugiați nu au cunoștințe despre sistemul de azil din țara în care ajung și pot fi nevoiți să se bazeze pe informații din surse nesigure. Aceasta îi face vulnerabili la manipulare și exploatare. Organizațiile criminale pot oferi refugiaților promisiuni de ajutor în obținerea statutului de azil sau a documentelor legale. Aceste promisiuni sunt adesea însoțite de cereri de bani, iar refugiații, în căutarea unei soluții rapide, pot fi dispuși să plătească sume considerabile. Unele rețele de trafic pot recruta refugiați sub pretextul că le oferă locuri de muncă, dar în realitate îi pot exploata. De exemplu, refugiații pot fi angajați în condiții de muncă precare, fără plată sau cu salarii extrem de mici, fiind privați de drepturile fundamentale. În cazuri mai grave, organizațiile criminale pot profita de refugiați pentru a-i trafica. Acest lucru poate include exploatarea sexuală, muncă forțată sau alte forme de abuz. De exemplu, femeile și copiii care caută azil sunt adesea țintiți de rețelele de trafic care le promet protecție sau oportunități de muncă, dar ajung să fie exploatați. Centrele de refugiați și azil sunt esențiale pentru protejarea persoanelor vulnerabile, dar ele pot deveni, de asemenea, ținte pentru organizațiile criminale care profită de nevoile și disperarea acestora. Este crucial ca autoritățile, organizațiile internaționale și ONG-urile să colaboreze pentru a preveni exploatarea refugiaților și pentru a le oferi sprijinul necesar în procesul de integrare și obținere a statutului de azil.

5. **Orașe mari:** centrele urbane pot fi folosite ca puncte de întâlnire pentru migranți și traficanți, unde se pot organiza transporturi sau se pot oferi servicii ilegale. Orașele mari, cum ar fi București, Chișinău, Kiev, Berlin sau Roma etc., sunt adesea folosite ca hub-uri pentru rețelele de trafic de persoane. Aceste orașe oferă un mediu propice pentru întâlniri discrete între migranți

și traficanți, datorită diversității lor și a numărului mare de oameni. Cafenelele, hotelurile, stațiile de tren și aeroporturile sunt adesea locuri unde migrații și traficanții se întâlnesc pentru a discuta detalii despre transporturi sau pentru a finaliza tranzacții. De exemplu, în Chișinău, anumite zone sunt cunoscute ca fiind frecventate de migrați care caută ajutor sau informații despre rute ilegale (locurile unde staționează microbuzele transportatorilor de colete, gările auto de unde sunt operate rute internaționale, piața de obiecte second-hand aduse din Uniunea Europeană etc.).

În orașele mari, traficanții pot organiza transporturi ilegale de migrați către alte destinații. Aceste transporturi pot include vehicule comerciale, autobuze sau chiar trenuri, unde migrații sunt ascunși pentru a evita controalele de securitate. Traficanții pot colabora cu șoferi locali sau cu persoane care au acces la vehicule pentru a facilita transportul migraților. Aceste rețele sunt adesea bine organizate și pot include mai multe etape, de la întâlniri inițiale în orașe mari până la transportul final către destinații dorite.

6. Rețele sociale și platforme online: internetul este adesea folosit pentru a recruta migrați, a oferi informații despre rute ilegale și a facilita comunicarea. Acestea au devenit instrumente esențiale în procesul de migrație, atât pentru migrați, cât și pentru traficanți. Internetul facilitează recrutarea, oferirea de informații despre rute ilegale și comunicarea între diferitele părți implicate.

Traficanții folosesc rețelele sociale pentru a promova oportunități de muncă sau viață mai bună în alte țări. Aceștia pot posta anunțuri atractive care promit locuri de muncă bine plătite sau condiții de viață mai bune, atrăgând astfel migrați vulnerabili. De exemplu, pe platforme precum Facebook sau Instagram, pot apărea grupuri sau pagini dedicate migraților, unde sunt distribuite informații despre oportunități de muncă. Traficanții pot contacta direct potențialii migrați prin mesaje private, oferindu-le informații despre rute ilegale și promisiuni de ajutor. Aceasta poate include oferte de transport sau asistență în obținerea documentelor necesare.

Există numeroase forumuri și grupuri pe rețelele sociale unde migrații pot împărtăși experiențe și informații despre rute ilegale. Aceste platforme (Facebook, Instagram...) pot deveni surse de informații despre cele mai sigure sau cele mai rapide căi de traversare a frontierelor. De exemplu, migrații pot discuta despre punctele de trecere a frontierei, riscurile asociate și costurile implicate.

Unele rețele de trafic pot crea conținut informativ, cum ar fi tutoriile sau ghiduri despre cum să traversezi ilegal o frontieră. Aceste informații pot include detalii despre metodele de transport, locurile de întâlnire și modalitățile de a evita autoritățile. Aplicații precum WhatsApp, Telegram sau Signal sunt adesea folosite de traficanți pentru a comunica cu migrații. Aceste aplicații oferă un nivel de anonimat și securitate, permițând traficanților să coordoneze

transporturile și să ofere instrucțiuni fără a fi ușor de detectat de autorități. Uneori traficanții creează grupuri private pe platforme de socializare unde pot aduna migranți interesați de aceleași rute. Aceste grupuri pot fi folosite pentru a organiza transporturi, a împărtăși informații și a coordona întâlniri⁷⁸.

În Europa, au fost raportate cazuri în care migranți din Orientul Mijlociu și Africa au fost recrutați prin intermediul rețelelor sociale. De exemplu, pe Facebook au fost identificate grupuri care promovau rute ilegale către țări europene, oferind detalii despre costuri și metode de transport.

În România, autoritățile au descoperit că migranții foloseau platforme online pentru a se conecta cu traficanți care ofereau promisiuni de ajutor în obținerea statutului de refugiat sau a documentelor legale. Aceste interacțiuni au dus la exploatarea migranților în diverse sectoare de muncă. Monitorizarea activităților ilegale pe rețelele sociale este o provocare majoră pentru autorități. Densitatea informațiilor și anonimatul oferit de platformele online fac dificilă identificarea și urmărirea rețelelor de trafic.

7. Zone de conflict sau instabilitate: regiunile afectate de război sau crize umanitare pot deveni surse de migranți care sunt vulnerabili la exploatare. Zonele de conflict sau instabilitate sunt adesea surse semnificative de migranți, iar persoanele care fug din aceste regiuni sunt extrem de vulnerabile la exploatare. Războaiele, crizele umanitare și instabilitatea politică generează nu doar migrarea forțată, ci și condiții care facilitează activitățile ilegale, inclusiv traficul de persoane. Conflictul armat, cum este cel din Ucraina, forțează mii de oameni să-și părăsească casele. Aceștia caută refugiu în alte țări, adesea în condiții extrem de dificile. Migranții din zonele de conflict sunt adesea dispuși să accepte condiții de muncă precare din cauza lipsei de opțiuni. Aceștia pot fi exploatați în diverse industrii, cum ar fi construcțiile, agricultura sau munca domestică, fiind plătiți cu mult sub salariul minim și fără protecție legală. Potrivit datelor UNHCR⁷⁹, milioane de ucraineni au fost nevoiți să părăsească țara din cauza conflictului. Până în 2023, se estima că peste 8 milioane de ucraineni au fost strămutați în interiorul țării, iar altele câteva milioane au căutat refugiu în țări europene, cum ar fi Polonia, România, Moldova, Germania și alte state. Conflictul din Ucraina a generat o migrație masivă, iar refugiații ucraineni se confruntă cu riscuri semnificative de exploatare.

8. Locuri de muncă informale: muncile neoficiale sau în economia subterană pot fi un alt loc unde migranții ilegali sunt exploatați. Locurile de muncă informale sau în economia

⁷⁸ <https://www.facebook.com/groups/1208019526251053/> (Transport spre Europa). Acesta reprezintă un exemplu de grup specializat de transport spre Europa. A nu fi identificat drept activitate infracțională.

⁷⁹ https://www.unhcr.org/emergencies/ukraine-emergency?gad_source=1&gclid=Cj0KCCQiA0MG5BhD1ARIsAEcZtwTAxS-Im-S56AN1MwMsenRIJwkF55YFSAX33M-oipLRPBLn5oZlraAaAnDEEALw_wcB (vizitat 07 octombrie 2024).

subterană reprezintă o realitate comună pentru mulți migranți, în special pentru cei care nu au statut legal sau care se află în situații vulnerabile. Această formă de muncă poate duce la exploatarea gravă a migranților, având consecințe negative asupra drepturilor lor și a condițiilor de muncă. Munca informală se referă la activitățile economice care nu sunt reglementate de legislația muncii, nu sunt înregistrate oficial și nu oferă protecții legale angajaților. Aceasta poate include munca în agricultură (de exemplu, culesul de fructe și legume), munca în construcții, servicii de îngrijire (de exemplu, îngrijirea copiilor sau a persoanelor în vârstă), munca în restaurante sau baruri, activități de vânzare stradală etc.

Migranții care lucrează în economia informală sunt adesea expuși unor riscuri semnificative. Aceștia nu beneficiază de drepturi de muncă, cum ar fi salariul minim, orele de lucru reglementate sau condiții de muncă sigure. Aceasta îi face vulnerabili la abuzuri din partea angajatorilor. Muncitorii informali pot fi plătiți cu mult sub salariul minim sau pot fi nevoiți să lucreze ore suplimentare fără compensație. De exemplu, unii migranți pot fi plătiți cu sume foarte mici pentru muncă grea, fără a avea posibilitatea de a negocia salariul. Munca în construcții sau în agricultură poate implica riscuri semnificative pentru sănătate și siguranță, iar lipsa reglementărilor face ca aceste condiții să fie și mai periculoase.

La general, aceste locuri descrise supra, sunt adesea interconectate, iar rețelele de trafic de persoane pot opera în moduri complexe pentru a facilita organizarea migrației ilegale. Aceste locuri sunt cele unde putem depista migrații, însă mecanismul de săvârșire a faptei poate fi mai complex, și pe lângă locurile enumerate mai pot fi și locurile de serviciu ale funcționarilor din organele de stat care implementează funcții de stat în domeniul migrației (subdiviziuni ale organelor executive care îndeplinesc funcții în domeniul înregistrării și controlului migrațional), spațiile organizațiilor comerciale sau ale întreprinzătorilor individuale care se specializează în oferirea de asistență consultativă și juridică migranților în domeniul legislației migraționile (deseori agenții de turism), angajații cărora comit acte de activitate ilegală în îndeplinirea obligațiilor lor de serviciu, alte locuri de elaborare a documentelor care reflectă decizii juridice evident ilegale în raport cu migrații, având falsuri materiale sau intelectuale (dacă acestea nu coincid cu locurile menționate anterior), locurile de ședere (rezidență) efectivă ale migranților ilegali, care nu coincid cu cele indicate în documentele de înregistrare și contabilitate; locurile de intrare ilegală a migranților pe teritoriul statului, locurile de trecere fictivă a frontierei de către migranți (locurile de unde provin înregistrările fictive de traversare a frontierei) și nu în ultimul rând vehiculele care efectuează tranzit ilegal al migranților pe teritoriul R. Moldova spre spațiul Shengen.

Cel mai tipic este faptul descoperirii fizice (vizuale) a migranților ilegali la locul lor de ședere efectivă și/sau al activității lor profesionale, ori la frontiera verde dintre state, fiind călăuziți de către cetățeni locali.

În funcție de conținutul intenției infracționale a subiecților infracțiunii, aceste locuri pot coincide sau pot diferi. În primul caz, migranții desfășoară activitate profesională ilegală (fără autorizația corespunzătoare, ori fără drept de ședere), iar în cadrul aceleiași încăperi (sau al unui alt obiect unic: de exemplu, o clădire în construcție și o baracă, un câmp pentru cultivarea produselor agricole și un cort) li se alocă locuri pentru somn și odihnă, mai mult sau mai puțin echipate cu dotările sanitare și igienice necesare, încălzire, posibilitatea de a prepara mâncare caldă, lenjerie de pat, vase etc. În al doilea caz, locul de reședință și locul de muncă nu coincid. Migranții pot locui într-un apartament închiriat (într-o casă individuală), adică într-un spațiu destinat inițial locuirii.

Timpul comiterii infracțiunii, din perspectiva orei din zi, nu are o expresie clar definită, depinde de modul de comitere a infracțiunii, de intenția subiectului și de amploarea măsurilor pe care acesta le ia pentru a ascunde infracțiunea.

Astfel, dacă subiectul, care este un funcționar din organele de stat ce implementează politica de stat în domeniul migrației, ia măsuri pentru a ascunde infracțiunile, având în vedere prevenirea posibilității ca colegii sau alte persoane să observe întâlnirile sale cu complicii implicați în activitatea infracțională sau cu migranții ilegali înșiși, atunci timpul desfășurării etapelor corespunzătoare ale infracțiunii (de exemplu, elaborarea și discutarea planului de activitate infracțională, efectuarea operațiunilor de întocmire a unei decizii ilegale, plasarea acesteia într-o rețea electronică specială etc.) este ales astfel încât să nu coincidă cu ziua de lucru oficială.

Dacă, dimpotrivă, complicii sunt colegi, iar desfășurarea activității lor ilegale are loc în legătură cu îndeplinirea obligațiilor lor de serviciu cotidiene (de exemplu, luarea unei decizii privind înregistrarea unui cetățean străin la locul de reședință etc.), atunci timpul comiterii infracțiunii în ceea ce privește luarea de către aceștia a deciziilor juridice ilegale, întocmirea și semnarea documentației corespunzătoare, poate coincide cu programul oficial de muncă. În plus, adesea coincide cu programul oficial de lucru cazurile de comitere a infracțiunilor în domeniul organizării migrației ilegale, legate de transferul – primirea, sub controlul organelor de aplicare a legii (adică în cadrul unui experiment operațional), a unei recompense ilegale de către un funcționar autorizat care îndeplinește funcții în domeniul organizării migrației ilegale. Dacă transferul/primirea de fonduri de către funcționarul autorizat se realizează în cadrul măsurilor de

ascundere a infracțiunii, atunci, dimpotrivă, acest contact între persoanele implicate are loc în afara locului de muncă și/sau a timpului de lucru⁸⁰.

Vorbind despre alte circumstanțe care contribuie la comiterea infracțiunii, este necesar să menționăm amplasarea geografică a unei anumite regiuni (proximitatea teritorială a frontierei de stat a și a statelor învecinate cu un nivel scăzut de trai), nivelul dezvoltării sale socio-economice, starea luptei împotriva criminalității generale și migraționale în aceasta. Astfel, compoziția națională a migranților ilegali este influențată într-o anumită măsură de amplasarea geografică a regiunii, în special, în cazul în care există teritorii învecinate, există o probabilitate mare ca migranții să provină din statele vecine cu condiții socio-economice nefavorabile sau state aflate în stare de război. De exemplu, în regiunile estice și nord-estice ale României și R. Moldova se atestă o parte semnificativă a migranților ilegali din Ucraina și mai puțin Moldova. Desigur, această corelație este relativă, deoarece, în general, în întreaga Uniune Europeană se observă predominanța migranților Ucraina și din țările asiatice.

Organizarea migrației ilegale are un caracter transnațional, infracțiunea este săvârșită atât pe teritoriul unui stat, cât și în afara teritoriului acestuia, fie este săvârșită pe teritoriul unui stat, dar pregătirea, planificarea, conducerea sau controlul are loc total sau parțial de pe teritoriul altui stat, fie este săvârșită pe teritoriul unui stat de un grup infracțional organizat care desfășoară activități infracționale în două sau mai multe state, ori este săvârșită pe teritoriul unui stat, dar rezultatul acesteia se produce pe teritoriul altui stat.⁸¹

2.3. Caracteristica criminalistică a subiecților preocupați de organizarea migrației ilegale

Unul dintre elementele cu un grad ridicat de informativitate în caracteristica criminalistică a infracțiunilor îl constituie informațiile semnificative din punct de vedere criminalistic despre subiecții care comit infracțiuni de acest gen. Acest element al caracteristicii criminalistice a infracțiunilor permite organului de aplicare a legii să obțină informații despre

⁸⁰ Ofițerii Poliției de Frontieră de comun cu procurorii PCCOCS, oficiul Sud, au desfășurat percheziții la Cahul, în biroul de serviciu, în automobilul și la domiciliul unui angajat al BMA (IGM), cu funcție de conducere.

Acestuia i-a fost înaintată acuzarea de către procurorii PCCOCS, oficiul Sud, pentru organizarea migrației ilegale a ucrainenilor, care intrau ilegal în țară, în octombrie 2022. Potrivit datelor din dosarul penal, clienții achitau a câte 2.000 euro pentru intrarea ilegală în țară și a câte 350 euro pentru partea relevantă legalizării pachetului de documente. Cetățenii din Ucraina ajungeau în Moldova prin implicarea unui ucrainean reținut anterior și plasat în arest. Acesta traversa cu solicițanții hotarul spre Moldova, în afara punctelor de trecere a frontierei, prin Valea Perjei, contra banilor. Urmare a perchezițiilor, la acesta au fost depistate sumele de bani primite – a câte 2000 euro pentru fiecare din cei doi clienți, care au fost stabiliți de autoritatea de investigație. În Moldova clienții erau preluați de un alt bănuț – cetățean moldovean din Ceadâr-Lunga, care-i caza în orașul în care domiciliu, pentru ca mai apoi să-i transporte la Cahul. Acolo, aceștia au fost „consiliați” de un alt cetățean al Ucrainei, cu rolul de responsabil pentru perfectarea documentelor necesare ieșirii legale din Moldova spre România, care ulterior a fost reținut și plasat în arest. <https://border.gov.md/doi-barbati-din-ucraina-un-functionar-al-bma-si-complicele-sau-cercetati-pentru-facilitarea> (vizitat la 11 octombrie 2024).

⁸¹ Ostavciuc D., Odagiu Iu., Metodica cercetării organizării migrației ilegale. Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală, Cartea militară, Chișinău, 2020. p.18.

calitățile demografice, sociale, profesionale și psihologice individuale, care, ca tendință, sunt caracteristice persoanelor care au comis infracțiuni din categoria analizată. Astfel de informații contribuie la creșterea eficienței organizării descoperirii și cercetării infracțiunilor, sporind eficiența desfășurării operațiunilor tactice și a unor acțiuni de urmărire penală, deoarece permit organizarea și realizarea acțiunilor de urmărire penală și a altor acte procesuale ținând cont de cunoștințele despre personalitatea subiecților în legătură cu care sunt efectuate. Personalitatea infractorului constituie un obiect de cercetare din perspectiva mai multor științe juridice (criminologie, știința dreptului penal, știința dreptului execuțional-penal, etc.).⁸²

Caracteristica și identitatea făptuitorului constituie obiectul unui studiu independent în criminalistică. Totodată, natura infracțiunii săvârșite este în strânsă legătură cu anumite proprietăți și calități ale personalității infractorului⁸³. Un studiu al conținutului dosarelor penale arată că organizatorii migrației ilegale sunt atât cetățeni ai R. Moldova, cât și persoane din țările vecine care mențin contactul cu participanții la infracțiune din țara din care sunt transportați migranții. De regulă, vorbesc bine limba statului de origine a migranților, precum și limba țării de destinație a acestora. De multe ori organizatorii acestei activități nu au un loc oficial de muncă. În același timp, cunosc normele legislației privind migrația, cunosc bine metodele de lucru ale funcționarilor implicați în înregistrarea și verificarea străinilor și stabilesc cu ușurință contacte și legături psihologice cu o gamă largă de persoane. Potrivit unor autori, în 60% din cazuri organizatorii își desfășoară activitățile sub masca diferitelor organizații comerciale – turistice ori caritabile.⁸⁴

Deseori organizatorii migrației ilegale sunt persoanele care deja au emigrat în statul de destinație și de acolo, fiind contactați de persoane cunoscute din țara de baștină, organizează migrarea concetățenilor lor, aplicând metodele descrise mai sus. Identitatea organizatorului este strâns legată de motivul și scopurile infracțiunii. În cele mai multe cazuri, organizatorul are un singur scop – veniturile ilegale. La rezumarea practicii și la analizarea cauzelor penale, în toate cazurile este prezent motivul material. Totuși, putem vorbi despre alte motive, de exemplu, implicarea cetățenilor străini și a apatrizilor în săvârșirea altor infracțiuni, precum implicarea în prostituție, transportul și vânzarea de stupefiante și substanțe psihotrope, traficul de persoane,

⁸² Faigher, Anatolie. Clasificarea și tipologia personalității infractorului / Anatolie Faigher // Conferința științifică națională cu participare internațională „Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective”, Ed. a 4-a, 26-27 iunie 2020; Ахмедшин Р. Л., Криминалистическая характеристика личности преступника, Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук, Томск – 2006; Ostrovari P., Teoriile contemporane ale personalității infractorului, Vector European, Nr.2/2020. P.14-19.

⁸³ Necula Gina-Aurora, Caracteristică criminalistică a organizării migrației ilegale, Legea și Viața, Ediție specială, Chișinău, 2023. p.91.

⁸⁴ Сухарников А. В. Методика расследования преступлений, совершаемых в сфере организации незаконной миграции: дис. канд. юрид. наук. М., 2010. p. 61.

însă, în majoritatea cazurilor, persoanele implicate în activități infracționale dispun de acte de călătorie valabile și depistarea intenției de migrație ilegală este greu de a fi stabilită inițial.⁸⁵

Analiza surselor teoretice a permis observarea că, evident, din cauza denumirii specifice a normei art. 362¹ C.P. (Organizarea migrației ilegale), unii cercetători admit identitatea conceptelor de persoană care a organizat migrația ilegală (adică subiectul infracțiunii prevăzute de art. 362.1 din C.P. și/sau alte norme conexe) și organizatorul infracțiunii în sensul inițiatorului și/sau liderului într-o grupare criminală organizată⁸⁶. Alți autori critică această poziție⁸⁷.

Suntem de opinia că ar fi puțin corect să interpretăm conceptul de subiect (subiecți) al acestei fapte, care a/au organizat o încălcare gravă a regulilor legislației migratorii de către cetățeni străini și persoane fără cetățenie, prin prisma conceptului de „organizator al infracțiunii”, conținut în alin. 3 al art. 42 C.P. (Participanții), dacă nu există semne ale comiterii faptei respective în cadrul unui grup de persoane prin înțelegere prealabilă sau grup organizat. Aceste concepte pot coincide doar în prezența unor forme organizate de comitere a acestor fapte.

Cu toate că, conform alin. 3 al art. 42 C.P., organizatorul persoana care a organizat săvârșirea unei infracțiuni sau a dirijat realizarea ei, precum și persoana care a creat un grup criminal organizat sau o organizație criminală ori a dirijat activitatea acestora., este evident că această normă din Partea generală a C.P, se referă la o altă dimensiune juridică, care vizează definirea diferitelor forme de participare la infracțiune (Capitolul IV din Codul Penal) și, ca urmare, la tipurile de participanți și particularitățile responsabilității acestora (art. 42-43 din Codul Penal). Cu alte cuvinte, această normă este prevăzută pentru infracțiuni comise în complicitate, nu pentru fapte în care comiterea acțiunilor organizatorice este un component esențial și fundamental al construcției infracțiunii. Dacă faptul că intrarea, șederea sau tranzitul străinilor sau al persoanelor fără cetățenie prin R. Moldova are un caracter organizat nu va fi dovedit, atunci va fi evident că nu există elementele constitutive ale infracțiunii respective.

Așa cum a arătat cercetarea noastră, infracțiunile în domeniul organizării migrației ilegale sunt comise atât de o singură persoană, cât și în cadrul unui grup de persoane (inclusiv prin înțelegere prealabilă) sau al unui grup organizat. Persoanele individuale pot desfășura aceste fapte în mod situativ sau cu un intenție premeditată (dorița de a obține fonduri de la migranți pentru a-i ajuta să se stabilească și să își desfășoare activitatea profesională). În acest context, migranții aflați pe teritoriul Moldovei, din cauza acțiunilor ilegale ale persoanei care le-a creat condiții pentru ședere în încălcarea legislației în vigoare, se dovedesc adesea a nu avea nicio

⁸⁵ Necula Gina-Aurora, *Caracteristică criminalistică a organizării migrației ilegale*, Legea și Viața, Ediție specială, Chișinău, 2023. p.92.

⁸⁶ Бышевский Ю.Ю. Миграция как криминологическая проблема и ее специфика на Северном Кавказе: дис ... канд. юрид. наук. Ставрополь, 2005. С. 105 - 107

⁸⁷ Козлов В.Ф. Особенности субъективных признаков состава преступления, предусмотренного ст. 322.1 Уголовного кодекса Российской Федерации // *Миграционное право*. 2010. № 1. С. 20 – 24.

legătură cu acest subiect. De exemplu, migranții au beneficiat de serviciile de închiriere a locuințelor sau desfășoară muncă necalificată pe baza unei înțelegeri verbale, primind de la această persoană o plată zilnică.

În astfel de cazuri, este nejustificat să se identifice persoana care a organizat șederea migranților ori tranzitul teritoriului țării cu organizatorul infracțiunii (în sensul comiterii infracțiunii de către un grup de persoane sau un grup organizat), iar migranții înșiși cu participanții la infracțiune.

Caracterizând trăsăturile semnificative din punct de vedere criminalistic ale subiecților infracțiunii din perspectiva criteriului numeric, observăm, din sentințele publicate, că aceste fapte, în majoritatea cazurilor, au fost comise de un grup de persoane (2-3 ori mai multe persoane), dar persistă și o pondere a faptelor comise de o singură persoană.

Observăm că majoritatea absolută a persoanelor atrase la răspundere penală nu aveau antecedente penale. Este evident că în rândul persoanelor fără antecedente penale se numără și angajații organelor de stat, care au exercitat atribuții de autoritate în contradicție cu interesele statului.

Persoanele cu antecedente, de regulă, identificăm printre angajați ai organizațiilor care utilizează forța de muncă a cetățenilor străini, persoane fizice care asigură cetățenilor străini condiții de locuit și activitate profesională, persoane fizice care oferă migranților posibilitatea de a obține o înregistrare fictivă la locul de reședință sau de a se înregistra la locul de ședere, intermediari-membri ai grupurilor organizate, care facilitează fluxul de cetățeni străini care doresc să obțină asistență juridică în obținerea documentației de migrație.

Caracteristica criminalistică a subiecților preocupați de organizarea migrației ilegale poate fi abordată prin conținutul mai multor elemente: profilul demografic al făptuitorilor, originea socială, aspectele profesionale, profilul psihologic, modul de operare, cooperarea cu autoritățile, profilul material (economic).

Profilul demografic al subiecților implicați în organizarea migrației ilegale este caracterizat de vârstă, gen, origine etnică ori culturală, nivelul de educație etc. Subiecții implicați în organizarea migrației ilegale sunt adesea tineri sau persoane de vârstă medie, cu vârste cuprinse între 25 și 45 de ani. Această grupă de vârstă este adesea caracterizată printr-o combinație de energie, dorință de realizare a câștigului rapid și, uneori, lipsă de experiență în gestionarea riscurilor legale. Deși ambele sexe pot fi implicate în activitățile de migrație ilegală, există o predominanță a bărbaților în rolurile de organizatori și intermediari. Aceștia sunt adesea percepuți ca având un rol mai activ în coordonarea și facilitarea migrației, în timp ce femeile pot fi implicate în moduri diferite, cum ar fi sprijinul logistic sau în calitate de migranți. Subiecții pot proveni din diverse medii etnice și culturale, adesea din regiuni cu probleme economice sau

politice, ceea ce îi determină să caute oportunități în alte țări. Aceasta poate include persoane din țări în dezvoltare sau din zone afectate de conflicte (dar nu este o regulă). Nivelul de educație al subiecților poate varia semnificativ. Unii pot avea studii superioare sau calificări profesionale, ceea ce le permite să dezvolte strategii mai sofisticate pentru organizarea migrației ilegale (crearea persoanelor juridice cu scop de prestări servicii în transport, turism, consultanță de angajare peste hotare etc.). Alții pot avea un nivel de educație mai scăzut, ceea ce îi face vulnerabili la manipulare și exploatare. Mulți dintre acești subiecți provin din medii socio-economice defavorizate, ceea ce îi determină să caute surse alternative de venit. Aceasta poate include atât organizarea migrației ilegale, cât și implicarea în alte activități infracționale. Subiecții sunt adesea parte a unor rețele extinse, care facilitează organizarea și desfășurarea activităților ilegale. Aceste rețele pot include prieteni, membri ai familiei sau cunoștințe care au experiență în migrarea ilegală. Totodată aceștia pot presta serviciile de organizare a migrației ilegale prin cooperarea cu persoane care falsifică sau confecționează pașapoarte, cărți de identitate, permise de conducere, iar persoanele cărora li se organizează trecerea frontierei contra unor sume de bani, uneori nu cunosc de spre faptul că dețin acte false sau contrafăcute.

Acest profil demografic ajută la înțelegerea dinamicii subiecților implicați în organizarea migrației ilegale și poate ghida organul de urmărire penală în dezvoltarea unor strategii de prevenire și intervenție mai eficiente.

Originea socială a subiecților implicați în organizarea migrației ilegale joacă un rol crucial în înțelegerea motivațiilor și comportamentului acestora. Mulți dintre acești subiecți provin din familii cu venituri foarte mici, unde nevoile de bază, cum ar fi hrana, îmbrăcămintea și educația, nu sunt satisfăcute. Această situație economică precară îi determină să caute soluții rapide pentru a-și îmbunătăți condițiile de viață. În regiunile afectate de sărăcie, oportunitățile de muncă sunt limitate, iar tinerii se confruntă cu un viitor incert. Aceasta îi poate determina să se implice în activități ilegale, inclusiv organizarea migrației ilegale, ca o modalitate de a obține venituri rapide.

Subiecții pot proveni din comunități care sunt marginalizate din punct de vedere social, etnic sau economic. Această excludere poate duce la o lipsă de acces la educație, servicii de sănătate și alte resurse esențiale, ceea ce îi face mai vulnerabili la exploatare.

În comunitățile marginalizate, pot exista culturi de supraviețuire care normalizează activitățile ilegale ca o modalitate de a face față dificultăților economice. Aceasta poate include acceptarea migrației ilegale ca o practică obișnuită, ceea ce facilitează implicarea subiecților în astfel de activități. Crizele economice sau instabilitatea politică din țările de origine pot contribui la creșterea numărului de persoane care caută oportunități în străinătate. Acești subiecți pot fi motivați de dorința de a scăpa de condițiile dificile de acasă. În multe cazuri, subiecții sunt

influențați de membrii familiei sau de prieteni care au avut experiențe anterioare în migrarea ilegală. Aceasta poate crea o dinamică de grup în care activitățile ilegale sunt văzute ca o soluție viabilă. Unele comunități pot oferi sprijin pentru cei care se implică în migrarea ilegală, facilitând astfel recrutarea și organizarea acestor activități.

Subiecții din medii sociale defavorizate pot avea un nivel scăzut de educație, ceea ce le limitează opțiunile de angajare legale. Aceasta îi poate determina să caute alternative ilegale pentru a-și asigura un venit. Originea socială a subiecților implicați în organizarea migrației ilegale este un factor determinant în comportamentul și motivațiile acestora. Înțelegerea acestor aspecte poate ajuta autoritățile și organizațiile non-guvernamentale să dezvolte intervenții mai eficiente pentru a aborda cauzele profunde ale migrației ilegale și pentru a oferi alternative viabile pentru persoanele din medii defavorizate.

Aspectele profesionale ale subiecților implicați în organizarea migrației ilegale. Unii subiecți implicați în organizarea migrației ilegale pot avea studii sau experiență în domeniul juridic. Aceștia pot fi foști avocați, consilieri juridici sau persoane care au avut acces la informații legale, ceea ce le permite să înțeleagă mai bine legislația privind migrația și să identifice lacunele sau slăbiciunile sistemului. Această cunoaștere le oferă un avantaj în evitarea capcanelor legale și în manipularea sistemului în favoarea lor. Unii subiecți pot avea experiență personală sau profesională în domeniul migrației, fie că au fost migranți ei înșiși, fie că au lucrat în organizații care se ocupă cu migrarea. Aceasta le oferă o înțelegere profundă a nevoilor și provocărilor cu care se confruntă migranții, permițându-le să dezvolte strategii mai eficiente pentru a-i ajuta să traverseze frontierele ilegal. Subiecții cu experiență în afaceri sau în domenii conexe pot avea abilități de negociere bine dezvoltate, ceea ce le permite să stabilească relații cu diferite părți implicate în procesul de migrație, inclusiv cu migranții, autoritățile locale sau alți intermediari. Mulți dintre aceștia își desfășoară activitatea în cadrul unor afaceri legale, cum ar fi agenții de turism, firme de transport sau alte servicii comerciale. Aceste afaceri pot fi utilizate ca acoperire pentru activitățile ilegale de organizare a migrației, permițându-le să opereze sub "radarul" autorităților. Prin intermediul afacerilor legale, subiecții pot obține resurse financiare, logistică și infrastructură necesare pentru a facilita migrarea ilegală. De exemplu, pot folosi vehiculele de transport pentru a muta migranți sau pot închiria spații pentru a-i adăposti temporar. În cadrul acestor afaceri legale, subiecții pot angaja personal care nu este conștient de activitățile ilegale desfășurate, ceea ce le permite să își extindă rețelele fără a atrage atenția. Aceasta poate include angajarea de șoferi, ghizi sau personal de suport care să ajute la organizarea migrației.

Subiecții implicați în organizarea migrației ilegale pot fi, de asemenea, implicați în alte activități infracționale, cum ar fi traficul de persoane, contrabanda cu bunuri sau arme sau

droguri. Această diversificare le permite să își maximizeze profiturile și să își minimizeze riscurile.

Făptuitorii pot colabora cu alte grupuri infracționale care se ocupă cu activități ilegale, creând astfel o rețea complexă de interdependențe care facilitează migrarea ilegală și alte activități infracționale.

Aspectele profesionale ale subiecților implicați în organizarea migrației ilegale sunt variate și complexe. Experiența profesională și utilizarea afacerilor legale ca acoperire pentru activitățile ilegale le oferă un avantaj semnificativ în desfășurarea acestor activități, ceea ce complică eforturile autorităților de a preveni și combate migrația ilegală. Înțelegerea acestor aspecte poate ajuta la dezvoltarea unor strategii mai eficiente de intervenție și prevenire.

Profilul psihologic al subiecților implicați în organizarea migrației ilegale. Unul dintre cele mai puternice motive care îi determină pe subiecți să se implice în organizarea migrației ilegale este dorința de a obține câștiguri financiare rapide. Aceștia pot percepe migrația ilegală ca o oportunitate de a câștiga sume semnificative de bani într-un timp scurt, mai ales în contextul unor condiții economice precare. Această motivație financiară poate fi amplificată de nevoia de a susține familiile sau de a plăti datoriilor.

Pe lângă motivația financiară, unii subiecți pot fi motivați de dorința de a ajuta persoane aflate în dificultate, cum ar fi migranți care fug de conflicte sau sărăcie extremă. Aceasta poate crea o justificare morală pentru acțiunile lor, permițându-le să se simtă bine în legătură cu implicarea lor în activități ilegale, chiar dacă acestea sunt riscante⁸⁸. Subiecții pot fi, de asemenea, motivați de aspirații personale, cum ar fi dorința de a-și îmbunătăți statutul social sau de a obține recunoaștere în comunitate. Aceasta poate include dorința de a deveni antreprenori sau lideri în comunitățile lor, ceea ce îi poate determina să își asume riscuri semnificative.

Organizatorii implicați în organizarea migrației ilegale pot dezvolta o atitudine disprețuitoare față de lege și normele sociale. Aceștia pot percepe legislația ca fiind o barieră în calea obținerii profitului și pot considera că regulile sunt făcute pentru a fi încălcate. Această mentalitate poate fi alimentată de experiențele anterioare cu autoritățile sau de observația că alții au reușit să evite consecințele legale. În anumite comunități, activitățile ilegale, inclusiv organizarea migrației ilegale, pot fi normalizate și acceptate ca parte a vieții cotidiene. Aceasta poate duce la o desensibilizare față de consecințele legale și morale ale acțiunilor lor, făcându-i pe subiecți să nu perceapă gravitatea infracțiunilor comise. Aceștia pot folosi raționamente pentru a justifica implicarea lor în activități ilegale. De exemplu, ei pot considera că acțiunile lor sunt justificate prin faptul că ajută migranții să scape de condiții dificile sau că sistemul legal

⁸⁸ Totuși legiuitorul indică la un semn obligatoriu al componenței de infracțiune: folosul financiar sau material. Dacă acesta lipsește, fapta va fi calificată conform art.362 C.P. (Trecerea ilegală a frontierei de stat).

este corupt și inefficient. Această raționalizare le permite să își mențină o imagine de sine pozitivă, în ciuda implicării în activități ilegale. De regulă, ei pot subestima riscurile asociate cu organizarea migrației ilegale, crezând că pot evita descoperirea sau că nu vor fi prinși. Această subestimare poate fi influențată de succesul anterior al altor persoane din comunitatea lor sau de o percepție optimistă asupra abilităților lor de a naviga prin sistemul legal. Infracții pot fi dispuși să accepte riscurile asociate cu activitățile ilegale, considerându-le ca parte a jocului. Aceasta poate fi o manifestare a unei mentalități de tip „totul sau nimic”, în care recompensele potențiale sunt percepute ca fiind mai valoroase decât riscurile implicate. Aspectele psihologice ale subiecților implicați în organizarea migrației ilegale sunt complexe și variate. Motivațiile financiare, dorința de a ajuta și atitudinile disprețuitoare față de lege contribuie la formarea unui profil psihologic care facilitează implicarea în aceste activități. Înțelegerea acestor aspecte poate ajuta la dezvoltarea unor intervenții mai eficiente pentru a aborda cauzele profunde ale migrației ilegale.

Subiecții implicați în migrarea ilegală formează adesea rețele bine structurate, care pot include diferite roluri și responsabilități. Aceste grupuri pot varia de la celule mici, care operează la nivel local, până la organizații internaționale complexe, care coordonează activități pe mai multe frontiere. În cadrul acestor rețele, sarcinile sunt împărțite în mod eficient. De exemplu, unii membri pot fi responsabili pentru recrutarea migranților, alții pentru transport, iar alții pentru asigurarea documentelor false sau a logisticii necesare. Această specializare permite grupurilor să opereze mai eficient și să minimizeze riscurile. Rețelele de migrație ilegală pot colabora cu alte grupuri infracționale, cum ar fi cele implicate în traficul de droguri sau de arme. Această colaborare poate oferi acces la resurse suplimentare și poate extinde rețeaua de contacte, facilitând astfel migrarea ilegală.

Subiecții folosesc internetul și platformele de socializare pentru a recruta migranți și a coordona activitățile ilegale. Aceste platforme permit comunicarea rapidă și eficientă, facilitând schimbul de informații și organizarea întâlnirilor. Rețelele de migrație ilegală pot utiliza anunțuri online sau postări pe rețelele sociale pentru a atrage migranți, prezentându-se ca soluții viabile pentru cei care doresc să emigreze. Aceste anunțuri pot include promisiuni de muncă, condiții de viață mai bune sau oportunități de educație. Pentru a evita detectarea de către autorități, subiecții pot utiliza aplicații de mesagerie criptate sau rețele virtuale private (VPN) pentru a comunica în siguranță. Aceasta le permite să își coordoneze activitățile fără a fi interceptați.

Infracții pot folosi aplicații de transport sau servicii de ridesharing pentru a facilita transportul migranților, ascunzându-le astfel activitățile ilegale sub acoperirea unor servicii legale. Aceasta le permite să evite controalele de securitate și să minimizeze riscurile de detectare. Rețelele de migrație ilegală dezvoltă rute bine planificate pentru a transporta migranți,

luând în considerare punctele de control, riscurile legale și condițiile de mediu. Această planificare detaliată le permite să evite autoritățile și să reducă șansele de capturare. Ei pot închiria sau utiliza locuințe temporare (safe houses) pentru a adăposti migranți pe parcursul călătoriei. Aceste locuințe sunt adesea situate în zone izolate sau în apropierea frontierelor, oferind un loc sigur pentru migranți înainte de a continua călătoria. O parte esențială a operațiunilor de migrație ilegală este furnizarea de documente false, cum ar fi pașapoarte (alte acte permisibile) sau vize. Subiecții pot colabora cu falsificatori pentru a crea documente care să pară autentice, facilitând astfel trecerea frontierelor.

Rețelele de migrație ilegală pot folosi tehnici de manipulare emoțională pentru a convinge migranții să plătească sume mari de bani pentru a fi ajutați să emigreze. Aceasta poate include promisiuni de siguranță, succes și o viață mai bună. Metodele de operare ale subiecților implicați în organizarea migrației ilegale sunt sofisticate și bine structurate. Prin formarea de rețele organizate și utilizarea tehnologiei, aceștia reușesc să coordoneze activități ilegale într-un mod eficient, ceea ce complică eforturile autorităților de a preveni și combate migrația ilegală. Înțelegerea acestor metode poate ajuta la dezvoltarea unor strategii mai eficiente de intervenție și prevenire.

Un aspect semnificativ al migrației ilegale este corupția, care poate facilita activitățile infracționale. Subiecții implicați în organizarea migrației ilegale pot colabora cu funcționari corupți din diverse instituții, cum ar fi poliția, vămile sau agențiile de migrație. Această colaborare le permite să evite controalele legale, să obțină documente false sau să asigure trecerea migranților prin punctele de frontieră fără a fi detectați. Corupția poate implica plăți ilegale sau mită oferite funcționarilor pentru a facilita migrarea. Aceste plăți pot varia de la sume mici pentru a evita o verificare de rutină, până la sume considerabile pentru a asigura o trecere sigură a frontierei. Această practică nu doar că subminează autoritatea legală, dar și contribuie la perpetuarea rețelelor de migrație ilegală.

Colaborarea cu funcționari corupți poate crea un climat de impunitate pentru subiecții implicați în migrarea ilegală. Aceștia pot deveni mai îndrăzneți în activitățile lor, știind că au sprijinul unor persoane din interiorul sistemului. Aceasta complică eforturile autorităților de a investiga și de a combate migrația ilegală, deoarece corupția poate duce la lipsa de cooperare din partea celor care ar trebui să aplice legea.

În anumite cazuri, subiecții pot colabora cu autoritățile locale pentru a obține informații despre controalele planificate sau despre rutele de migrație. Aceasta poate include obținerea de informații despre programul de patrulare al poliției sau despre zonele în care sunt desfășurate controale stricte.

Subiecții pot folosi relațiile personale sau conexiunile din comunitate pentru a obține sprijin din partea autorităților locale. Aceste relații pot fi folosite pentru a influența deciziile sau pentru a obține informații utile în desfășurarea activităților ilegale. Corupția și colaborarea cu funcționarii corupți complică semnificativ procesul de investigare a rețelelor de migrație ilegală. Autoritățile pot întâmpina dificultăți în obținerea de dovezi sau în identificarea persoanelor implicate, deoarece informațiile pot fi distorsionate sau ascunse de cei care ar trebui să colaboreze. În fața acestor provocări, autoritățile pot fi nevoite să implementeze măsuri suplimentare pentru a combate corupția în rândul funcționarilor publici. Aceste măsuri pot include formarea de echipe speciale de investigare, crearea de canale de raportare anonime pentru denunțarea corupției sau colaborarea cu organizații internaționale pentru a dezvolta strategii eficiente de prevenire.

Corupția în rândul autorităților poate duce la o erodare a încrederii publicului în instituțiile statului. Aceasta poate crea un sentiment de neputință în rândul cetățenilor, care pot percepe că legea nu este aplicată în mod egal și că cei care comit infracțiuni beneficiază de protecție. Corupția poate afecta și migranții, care pot fi exploatați de funcționari corupți. Aceștia pot fi nevoiți să plătească mită pentru a obține servicii de bază sau pentru a evita deportarea, ceea ce le agravează situația vulnerabilă. Colaborarea cu autoritățile, în special prin intermediul corupției, reprezintă un aspect complex și problematic al migrației ilegale. Aceasta nu doar că facilitează activitățile infracționale, dar și complică eforturile de investigare și de aplicare a legii. Abordarea acestei probleme necesită o strategie cuprinzătoare care să includă măsuri de combatere a corupției, consolidarea transparenței și promovarea integrității în rândul funcționarilor publici.

Având în vedere caracteristica criminalistică a organizării migrației ilegale, nu se poate să nu ne oprim asupra personalității migranților ilegali. De regulă, ”migrantul încearcă să-și îmbunătățească situația financiară, nu se exclude încercarea de a părăsi teritoriul unui stat și intrarea ilegală în alt stat pentru a se eschiva de organele de urmărire penală ori judecată. În unele cazuri de organizare a migrației ilegale, migrantul poate fi și victimă (de exemplu, în caz de fraudă, când un migrant transmite actele și banii și primește în schimb documente false pentru dreptul de ședere sau de muncă, ori documentele îi sunt luate ilegal, el fiind obligat să muncească fără posibilitatea de a circula liber). În literatura de specialitate sunt menționate următoarele categorii de migranți:

A) În funcție de scopul șederii: cu scopul săvârșirii de acte ilegale (participarea la comunități criminale pe criterii de naționalitate; participarea la activitățile organizațiilor teroriste, precum și a grupurilor infracționale organizate transnaționale); cu scopul angajării în activități neinterzise de lege (de multe ori care nu necesită calificări înalte – magazine și depozite, lucrări

agricole, piețe etc.); pentru deplasarea ulterioară în alte state (de pe teritoriul R. Moldova, României, Ucrainei este mai ușor să se deplaseze în țările din Europa de Vest).

B) După modalitatea de dobândire a statutului: cetățenii străini și apatrizii care au intrat pe teritoriul statului prin motivare legală, doar că scopul sosirii, consemnat în documente, nu coincide cu adevăratele lor intenții (cei mai mulți intră pe teritoriul unui stat ca oaspeți, turiști sau pentru studii, în multe cazuri se folosesc de regimul liberalizat de vize; cei care au intrat pe teritoriul statului cu documente false sau ale altcuiva, folosind canale legale sau ilegale de deplasare peste graniță; cei care au studiat sau au lucrat pe teritoriul statului, dar după încheierea studiilor sau a contractului de muncă, nu au dorit să se întoarcă în patria lor.

C) Din motive care i-au determinat pe migranți să-și părăsească țara: nemulțumirea oamenilor față de condițiile de viață și de muncă; persecuția în propria țară pe criterii politice ori de alt gen; urmărirea penală pentru săvârșirea unei infracțiuni; fuga de conflicte armate (război)⁸⁹.

În literatura de specialitate identificăm și alte clasificări a migranților ilegali pe baza mai multor criterii. În conformitate cu scopurile sosirii pe teritoriul statului, migranții ilegali pot fi împărțiți în următoarele categorii:

- 1) Migrant care a sosit pentru a desfășura activități de muncă sau studii legale;
- 2) Migrant care a sosit pentru a comite acte ilegale (migranți care intenționează să comită singuri infracțiuni și contravenții, migranți care s-au unit cu alți cetățeni străini sau persoane apatride în grupuri criminale etnice, migranți care sunt membri ai formațiunilor extremiste și teroriste, membri ai formațiunilor organizate transnaționale, care comit în mod repetat infracțiuni deosebit de periculoase de natură internațională, cum ar fi răpirea de persoane, traficul de persoane, droguri sau arme, utilizarea muncii forțate, etc.;
- 3) Migrant care a sosit pe teritoriul statului, fiind în tranzit, cu scopul de a se muta ulterior în alte state.⁹⁰

Migranții ilegali sunt adesea dezorientați în ceea ce privește legislația statului în care se află și se confruntă cu probleme cauzate de bariera lingvistică, dificultăți în găsirea unui loc de muncă și asigurarea unor condiții de trai adecvate. Dificultățile de socializare sunt amplificate de cerințele legislației în materie de migrație, care stabilește termene pentru înregistrarea migranților.

⁸⁹ Necula Gina-Aurora, *Caracteristică criminalistică a organizării migrației ilegale, Legea și Viața, Ediție specială, Chișinău, 2023. p.92.*

⁹⁰ Военкова Е.А. Криминологическая характеристика преступника-мигранта // Диалог. 2017. № 1 (6). p. 12-15; Самойлюк Н.В. Криминологическая характеристика личности преступника-мигранта // Вестник Дальневосточного юридического института МВД России. 2013. № 1 (24). p. 31 – 39; Позднышов А.Н., Плясова И.В. К вопросу о феномене криминальной миграции // Юристъ-Правоведъ. 2005. № 4 (15). p. 78 – 82

Potrivit datelor de evidență gestionate în Subsistemul informațional al IGM pe teritoriul Republicii Moldova sunt documentați cu acte de identitate 21072 străini (10 luni 2024), 20767 străini (2023), 19560 străini (2022); 18596 străini (2021); 18236 străini (2020). Dintre aceștia s-au implicat în comiterea infracțiunilor pe teritoriul R. Moldova 21 migranți în primele 09 luni ale anului 2024, 18 migranți în anul 2023. 33 migranți în anul 2022 și 34 și 38 migranți în anii 2021 și 2020. Celelalte încălcări, legate de regimul de ședere le observăm în tabelul de mai jos:

Tipul încălcării	9 luni 2024	2023	2022	2021	2020
Întocmite procese-verbale contravenționale	1957	3074	2775	2736	2014
Emise decizii de returnare de pe teritoriul Republicii Moldova	215	381	420	347	300
Emise decizii de revocare a dreptului de ședere	861	1318	1225	1250	337
Emise decizii de aplicarea interdicției de intrare în Republica Moldova	263	252	218	320	263
Emise decizii privind declararea străinului persoană indezirabilă pe teritoriul țării	31	69	31	25	21
Străini luați în custodie publică cu plasarea în CPTS	135	133	78	73	68
Îndepărtarea sub escortă de pe teritoriul Republicii Moldova	103	105	57	48	82
Persoane reținute din cele anunțate în urmărire penală	33	63	29	72	45
Persoane transferate cu succes din RM în baza Acordurilor de readmisie	678	1072	623	621	758

Tabelul nr. 1: încălcări legate de regimul de ședere.

Observăm, spre exemplu, că în anul 2023 din 20767 migranți înregistrați pe teritoriul R. Moldova 6467 au fost implicați în diferite încălcări a legislației migraționile, fiind sancționați prin diferite forme prevăzute de lege.

Migrantul care a transmis bani sau bunuri persoanei care organizează migrația ilegală va fi considerată victimă, și acesta constituie o sursă primară de informație de importanță criminalistică.

2.4. Situațiile tipice de urmărire penală și circumstanțele care necesită a fi stabilite la cercetarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale

Articolul 274 C.P.P. al R. Moldova indică că organul de urmărire penală sau procurorul, sesizat în modul prevăzut în art.262 și 273 CPP, dispune, în termen de 45 de zile, prin ordonanță, începerea urmăririi penale în cazul în care, din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă cel puțin o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală, informând despre aceasta persoana care a înaintat sesizarea sau organul respectiv. În cazul în care organul de urmărire penală sau procurorul (alin. (2) art.274 C.P.P.) se autosesizează în privința începerii urmăririi penale, el întocmește un proces-verbal în care consemnează cele constatate privitor la infracțiunea depistată, apoi, prin ordonanță, dispune începerea urmăririi penale.

Deși instituția pornirii urmăririi penale are o natură procesual-penală, în acest caz normele procesual-penale sunt considerate surse pentru dezvoltarea recomandărilor metodice criminalistice, aplicabile manifestării reacției statului la faptele de organizare a migrației ilegale.

Legea procesual-penală recunoaște următoarele surse de informații primare (modalități de sesizare, art. 262 C.P.P.) despre semnele infracțiunilor: plângerea; denunțul, autodenunțul, depistarea nemijlocit de către organul de urmărire penală sau procuror a bănuielii rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni.

Potrivit unor autori „plângerea este înștiințarea făcută de o persoană fizică sau juridică, căreia i s-a cauzat un prejudiciu moral, material sau fizic prin infracțiune, denunțul este înștiințarea făcută de o persoană fizică sau juridică despre pregătirea sau comiterea unei infracțiuni, autodenunțul este înștiințarea benevolă făcută de o persoană fizică despre săvârșirea de către aceasta a unei infracțiuni în cazul în care organele de urmărire penală nu cunosc despre comiterea faptei respective, autosesizarea este un act prin care se constată situația în care infracțiunea este depistată nemijlocit de către angajații organului de urmărire penală, iar actele de constatare reprezintă rapoarte în care sunt fixate rezultatele depistării infracțiunilor de către organele de constatare stabilite în conformitate cu prevederile art. 273 din C.P.P”.⁹¹

Activitatea de stabilire a temeiurilor pentru inițierea unei cauze penale începe cu determinarea mijloacelor și metodelor criminalistice de verificare și evaluare a temeiurilor. Organul de urmărire penală aplică tactici specifice de acțiune, menite să stabilească condițiile necesare și suficiente pentru începerea justificată și legală a procesului penal și pentru luarea deciziilor corespunzătoare.

⁹¹ Vizdoagă Ion, Roman Dumitru, Donciu Anatolie, Ioniță Diana, Rotaru Vasile, Rusu Ina, Ghid practic pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane, OIM, Chișinău, 2013. p. 45.

Generalizarea practicii de investigare a infracțiunilor legate de organizarea migrației ilegale arată că în conținutul etapei de inițiere a unei cauze penale se conțin acțiuni care necesită soluții tactice și sunt orientate spre stabilirea faptului șederii ilegale a unui cetățean străin sau a unei persoane apatride pe teritoriul statului, precum și a faptului organizării sosirii (șederii, tranzitului) migranților ilegali, a plasării acestora în locuri de cazare temporară, angajării lor etc. La etapa pornirii cauzelor penale pentru faptele de organizare a migrației ilegale, stabilirea acestor informații prezintă o anumită complexitate, însă neidentificarea lor conduce adesea la refuzul în pornirea procesului penal.

Reacționând la plângere, este necesar ca solicitantul, în cadrul audierii, să ofere o explicație detaliată, care să confirme obiectiv existența semnelor (și a circumstanțelor specifice cunoscute solicitantului) infracțiunii în domeniul legislației migrației, să verifice aceste informații în registre, excluzând caracterul legal al șederii migranților pe teritoriul statului.

Autodenunțul (ca o plângere voluntară a unei persoane cu privire la infracțiunea anterior necunoscută organului de urmărire penală, reprezintă un motiv pentru inițierea unei cauze penale, și nu ca o circumstanță care să atenueze pedeapsa pentru aceste fapte), la general, nu este caracteristic acestui gen de infracțiune, deoarece voluntaritatea înseamnă adresarea exclusiv din proprie voință a infractorului, motivată de dorința de a se elibera de povara psihologică a comiterii unei fapte social periculoase, fără constrângere din exterior, având un liber arbitru în acțiuni și comportament. De regulă, faptele legate de organizarea migrației ilegale sunt comise cu intenție directă, motivate de interesul material, adesea în cadrul unor grupuri organizate, caracterizate printr-un grad ridicat de coeziune în realizarea schemelor infracționale și de corupție.

În același timp, există excepții, în cazul în care o persoană deja descoperită, decide să colaboreze cu organul de urmărire penală, dorind să comunice fapte anterior necunoscute organului de urmărire penală sau procurorului despre activitatea sa infracțională, inclusiv cele comise în cadrul unui grup de persoane sau al unei grupări criminale organizate. În aceste cazuri, autodenunțul, ca un mesaj oral sau scris despre propriile fapte infracționale, este însoțit de furnizarea voluntară de documente și alte materiale care confirmă dorința voluntară a persoanei de a se căi și de a renunța la continuarea activității infracționale în domeniul legislației migraționale. Totodată, autodenunțul, ca un mesaj voluntar despre circumstanțele necunoscute organelor de aplicare a legii în legătură cu comiterea infracțiunilor de migrațiune, nu exclude furnizarea de informații care incriminează alți participanți.

Cu toate acestea, în practică, autodenunțul este adesea întocmit și în legătură cu persoanele ale căror activități ilegale au fost oprite, și anume în legătură cu acele fapte și circumstanțe pentru care persoana a fost reținută. Această variantă de autodenunțare, care apare,

de exemplu, în cazul unei persoane care a oferit în mod fictiv locuință unui migrant pentru înregistrarea la adresa de reședință sau pentru înregistrarea temporară, nu corespunde pe deplin esenței autodenunțului și nu va constitui temei pentru inițierea unei cauze penale. Este de înțeles dorința angajaților organelor de aplicare a legii de a forma și consolida poziția acestei persoane în ceea ce privește cooperarea voluntară cu organul de urmărire penală, astfel de acțiuni putând fi considerate ca una dintre circumstanțele care atenuază pedeapsa, dar nu ca un motiv pentru inițierea unei cauze penale.

Cel mai des, drept temei pentru pornirea cauzelor penale privind infracțiunile legate de organizarea migrației ilegale este raportarea unei fapte infracționale comisă sau în curs de comitere, primită din alte surse⁹²: rapoartele depuse de angajații poliției de frontieră, Inspectoratului General pentru Migrațiune, Serviciul Vamal și alte structuri oficiale ale statului.

Exercitând funcțiile de stat de protecție a ordinii publice, asigurarea securității publice și desfășurarea diferitelor activități de prevenire și control, angajații autorizați ai organelor de aplicare a legii (de exemplu, ofițerii de sector, funcționarii cu statut special ai poliției de frontieră⁹³, ai IGM etc.) în timpul îndeplinirii îndatoririlor lor zilnice, adesea identifică și semne ale unor fapte infracționale legate de organizarea migrației ilegale.

Identificarea și descoperirea cu succes a formelor organizate de infracțiuni în domeniul încălcărilor legislației migraționale are loc ca rezultat al efectuării măsurilor speciale de investigații, cu scopul de a identifica circumstanțele faptelor comise, de a stabili stilul de viață al persoanelor implicate și legăturile acestora, precum și de a documenta acțiunile în timpul pregătirii și comiterii infracțiunilor, în vederea organizării și planificării reținerii în flagrant, ținând cont de factorul spontaneității. Anume potențialul unităților speciale de investigații asigură, în majoritatea cazurilor, identificarea formelor de infracțiuni în serie și multi-episodice în domeniul organizării migrației ilegale, ceea ce este facilitat de desfășurarea unei serii de activități speciale de investigații (observații, inclusiv cu ajutorul mijloacelor tehnice, interceptarea convorbirilor telefonice, obținerea de informații din canale tehnice de comunicație, experimente operative etc.) cu furnizarea rezultatelor acestor activități speciale de investigație procurorului sau ofițerului de urmărire penală.

La etapa actuală de dezvoltare a criminalisticii, teoria criminalistică despre situațiile de urmărire penală s-a integrat ferm în conținutul metodicii criminalistice, devenind unul dintre

⁹² Попов А.П. Непосредственное обнаружение признаков преступления как повод к возбуждению уголовного дела: дис. ... канд. юрид. наук. Нижний Новгород, 1999. Р. 79.

⁹³ Dosar nr. 1-908/2024 (1-24037115-12-1-04042024) Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana (infracțiunea a fost descoperită ca rezultat al încercării migrantului de a părăsi teritoriul R. Moldova, dar nu a putut demonstra intrarea legală în țară).

principalele sale elemente structurale⁹⁴. ”Studiul publicațiilor de specialitate, la diferite etape ale dezvoltării științei criminalistice, care cercetează problemele apariției, definirii esenței și clasificării situațiilor de urmărire penală, indică relevanța, semnificația teoretică și practică a acesteia pentru investigarea infracțiunilor. În 1967 Kolesnichenko A.N.⁹⁵ a propus să se înțeleagă prin situația de urmărire penală (de anchetă) o anumită situație în investigarea infracțiunilor, caracterizată prin prezența anumitor dovezi și materiale informative care determină sarcinile specifice de colectare și verificare, derivate în legătură cu aceasta. Ulterior, situația de urmărire penală a fost definită drept o caracteristică criminalistică de moment a unei infracțiuni⁹⁶, aflate la o anumită fază de investigare a acesteia, care impune adoptarea unor decizii pentru continuarea urmăririi penale”.⁹⁷

Importanța elaborării situațiilor tipice de urmărire penală în raport cu investigarea organizării migrației ilegale se manifestă prin faptul că, în acest caz, se iau în considerare, într-o formă sistematizată, diferențele în formarea condițiilor și factorilor de la care începe și se desfășoară ulterior investigarea infracțiunii.

Având în vedere dezvoltarea științifică suficientă a acestei direcții de cercetare (ceea ce nu exclude necesitatea continuării studiilor științifice în acest domeniu al metodicii criminalistice), în prezenta lucrare considerăm oportun, să nu revenim la o analiză profundă a principiilor teoretice generale ale situației de urmărire penală. Vom sublinia doar pe scurt principiile științifice necesare pentru cercetarea aplicată, iar ulterior ne vom concentra pe elaborarea situațiilor tipice de urmărire penală specifice investigării infracțiunilor în domeniul organizării migrației ilegale.

Este bine cunoscut faptul că cercetarea fiecărei infracțiuni se desfășoară în condiții concrete de loc, timp, într-un context dinamic, caracterizat printr-un grad variabil de favorabilitate, certitudine, informativitate, specificitate a comportamentului persoanelor implicate în comiterea faptei, existența sau absența disimulărilor etc. Nu toți factorii care influențează procesul de investigare (făcându-l de succes sau, dimpotrivă, ajunge în impas) sunt conștientizați de către ofițerul de urmărire penală, precum și de alte persoane implicate în cercetare (procuror, ofițer de investigație). În ciuda faptului că procesul de cercetare a fiecărei infracțiuni este unul individual, nivelul existent al metodologiei cunoașterii științifice permite

⁹⁴ Яблоков Н.П. Криминалистическая характеристика преступления и типичные следственные ситуации как важные факторы разработки методики преступлений // Вопросы борьбы с преступностью. М.: Юрид. лит., 1979, № 30. p. 110-122;

⁹⁵ Колесниченко А.Н. Научные и правовые основы расследования отдельных видов преступлений: Автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук. – Харьков, 1967. p. 16.

⁹⁶ Копылов И.А. Следственная ситуация и тактическое решение: учеб.пособие. Волгоград, 1988. p.6.

⁹⁷ Vozian D., Situații de urmărire penală și planificarea investigării infracțiunilor privind practicarea ilegală a activității de întreprinzător., Materialele Conferinței științifice cu participare internațională, "Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice", Editia II-a, Chișinău, Moldova, 8 decembrie 2022. p. 474-471.

sistematizarea condițiilor tipice care caracterizează contextul investigării pentru grupul de infracțiuni menționat, concentrându-se asupra celor mai semnificativi factori care influențează procesul de cercetare. Această generalizare teoretică permite elaborarea unei clasificări a situațiilor tipice de urmărire penală.

Prezența etapelor inițiale și ulterioare ale urmăririi penale (chiar dacă există divergențe de opinie cu privire la limitele acestor etape⁹⁸), permite perceperea rolului special al etapei inițiale a urmăririi penale în formarea unui sistem complet și coerent de dovezi în cadrul unei cauze penale.⁹⁹ Din păcate, printre cercetători nu s-a ajuns la un consens cu privire la periodizarea etapelor urmăririi penale, numărul acestora, conținutul, corelația, momentul începerii și încheierii. Totuși, toți cercetătorii recunosc existența unei consecutivități logice la desfășurarea urmăririi penale. La rândul său, clasificarea situațiilor tipice de urmărire penală specifice unei anumite grupe de infracțiuni nu reprezintă un scop în sine, ci servește ca un pas necesar pentru dezvoltarea recomandărilor criminalistice de natură organizațională și metodică, destinate să crească eficiența alegerii direcției de cercetare, a selecției și ordinii desfășurării acțiunilor de urmărire penală și speciale de investigație. Astfel, în cazul cercetării infracțiunilor de organizare a migrației ilegale unii autori evidențiază următoarele situații tipice de urmărire penală specifice etapei inițiale a investigării infracțiunilor legate de organizarea migrației ilegale:

- cetățeanul străin a fost reținut direct în punctul de trecere a frontierei în timpul controlului de frontieră, iar în urma verificării documentelor au fost descoperiți indicii de falsificare totală sau parțială a documentelor care îi atestau identitatea și îi ofereau dreptul de intrare, ședere sau tranzit prin teritoriul țării;

- cetățeanul străin a trecut prin linia de control al frontierei, dar ofițerii de investigație dispun de informații credibile despre comiterea unei infracțiuni de către acesta;

- ofițerii de investigație dispun de informații credibile, dar incomplete, despre un grup criminal internațional organizat, a cărui activitate este legată de obținerea ilegală a documentelor pentru intrarea, șederea sau tranzitarea țării de către cetățeni străini și persoane fără cetățenie, atunci când faptul organizării migrației ilegale este confirmat, dar informațiile despre caracteristicile individuale ale persoanelor implicate în infracțiune sunt ne semnificative.¹⁰⁰

⁹⁸ Подольный Н.А. Подготовительный к расследованию этап - этап формирования информационной основы раскрытия и расследования преступлений // Библиотека криминалиста. Научный журнал. М.: Юрлитинформ, 2014, № 4 (15). p. 249-257; Ждановских А.Е. Этапы расследования преступления // Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. Иркутск: Изд-во БГУЭП, 2010, № 3. p. 80-82.

⁹⁹ Подопригора А.А. Типичные следственные ситуации и программы действий следователя (дознания) на первоначальном этапе расследования // Российский следователь. М.: Юрист, 2008, № 19. p. 9-13.

¹⁰⁰ Худина Т.Ф. Методика расследования преступлений, связанных с незаконным оформлением документов для въезда и проживания в России иностранных граждан и лиц без гражданства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Иркутск, 2008. p. 10 – 11.

Vorbind despre clasificarea situațiilor tipice de urmărire penală, alți autori menționează că semnificația criminalistică a acestora este determinată de: modul de organizare a infracțiunii: evidentă sau latentă, domeniul de activitate al organizatorilor.¹⁰¹ Un alt autor, Biriukov S.Y. evidențiază situațiile de urmărire penală la etapa inițială a investigării organizării migrației ilegale, prin prisma rezultatelor activităților speciale de investigații sau lipsa efectuării acestora. În opinia sa, situațiile tipice de urmărire penală sunt următoarele:

1. Dacă au fost întreprinse măsuri speciale de investigații:

1) există indicii organizării migrației ilegale, dar aceștia nu sunt suficienți pentru a concluziona că a avut loc o faptă penală;

2) există informații despre comiterea organizării migrației ilegale, dar lipsesc informațiile despre persoanele implicate în comiterea acestei infracțiuni, fie că acestea sunt insuficiente pentru a identifica o anumită persoană;

3) există temeiuri pentru a porni o cauză penală împotriva unei anumite persoane (persoanelor), dar nu există o imagine completă asupra mecanismului și circumstanțelor comiterii infracțiunii;

4) Există temeiuri pentru a iniția o cauză penală împotriva unei anumite persoane (persoanelor) și acestea declară despre modul de pregătire și săvârșire a infracțiunii (cea mai favorabilă situație de urmărire penală).¹⁰²

În opinia noastră, evidențierea menționată supra reprezintă, primordial, un concept universal, rupt din teoria metodicii criminalistice și devenit clasic pentru infracțiunile cele mai des întâlnite (nu cunoaștem infractorul și nici locul aflării acestuia, cunoaștem infractorul, dar nu cunoaștem locul aflării acestuia și cunoaștem infractorul și acesta cooperează cu organul de urmărire penală) și, prin urmare, este potrivit pentru multe alte categorii de fapte penale, deoarece sunt formulate exclusiv în funcție de volumul informațiilor criminalistice semnificative cunoscute la general.

Astfel, acordând respect cercetătorilor în căutarea lor științifică și respectând punctele de vedere ale tuturor autorilor, ne vom expune viziunea asupra situațiilor tipice inițiale de urmărire penală caracteristice cercetării infracțiunilor în domeniul organizării migrației ilegale care sunt deduse din experiența practică a organelor de urmărire penală în competența cărora revine cercetarea acestui gen de infracțiune. Așa dar:

1. Făptuitorul a fost prins în flagrant (la interacțiunea cu migranții, complicii, partea primitoare). Prezența acestei situații inițiale de urmărire penală este marcată, de regulă, de

¹⁰¹ Сухарникова А.В. Методика расследования преступлений, совершаемых в сфере организации незаконной миграции: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. М., 2010. p. 20.

¹⁰² Бирюков С.Ю. Особенности расследования организации незаконной миграции: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Волгоград. 2008. С. 9, 20-21;

realizarea informațiilor obținute din sursele speciale de investigație, care conțin informații suficient de relevante cu privire la funcționarea grupării criminale organizate. Faptele de organizare a migrației ilegale pot reflecta ajutorul acordat migranților în traversarea graniței cu eludarea controlului de frontieră, punerea la dispoziție a locurilor temporare pentru trai, însoțirea migranților pentru a tranzita țara, angajarea ilegală a migranților în câmpul muncii etc. Principalele sarcini constau în transformarea informațiilor obținute prin intermediul acțiunilor speciale de investigații în probe pertinente pentru cauza penală. În acest sens, de regulă, se va efectua o cercetare la fața locului, reținerea în flagrant a făptuitorului, examinarea și analiza obiectelor, documentelor, altor materiale sau echipamente depistate, audierea migranților, precum și a martorilor. Se efectuează percheziții sau ridicări de bunuri (în funcție de situația concretă) din locuințele și/sau locurile de muncă ale persoanelor care îndeplinesc diverse roluri de coordonare în cadrul grupării infracționale, inclusiv și dacă sunt implicați funcționari ai Inspectoratului de migrațiune sau poliției de frontieră.

În acest context este oportun să se efectueze simultan percheziții și/sau ridicări de obiecte și documente de la diferite adrese. Se va stabili identitatea migranților care au beneficiat de serviciile acestei grupări, iar aceștia sunt audiați detaliat etc.

2. A fost reținut un subiect al organizării migrației ilegale, circumstanțele indicând o legătură între acțiunile sale și activitatea grupului organizat, informațiile despre participanții acestuia, precum și despre specificul funcționării grupului organizat, fiind insuficiente pentru a-i identifica. Această situație se prezintă ca fiind mai puțin favorabilă în comparație cu situația de urmărire penală discutată anterior, din cauza insuficienței informațiilor inițiale. De regulă, informațiile apar odată cu reținerea și percheziționarea unui membru al grupului criminal (pașapoarte ale cetățenilor străini, ștampile false, sume de bani la care bănuitul nu poate explica proveniența, acte de identitate false care permit accesul în Uniunea Europeană etc.).

Persoana reținută, dacă acceptă, este audiată, va fi percheziționată, iar documentele, obiectele, materialele, echipamentele digitale sau alte echipamente ridicate de la aceasta, precum și cele ridicate în urma percheziției la domiciliu și/sau locul de muncă, vor fi examinate și unele supuse, la necesitate expertizelor judiciare. Se va stabili identitatea și locul de reședință al migranților în numele cărora au fost comise acțiuni ilegale, după care migranții urmează a fi audiați iar, dacă va fi necesar, vor fi atrași și în alte acțiuni de urmărire penală (confruntări, verificări ale declarațiilor, etc.). În cazul acestei situații de urmărire penală se vor întreprinde și măsuri speciale de investigații (interceptarea convorbirilor și comunicațiilor electronice, extragerea informațiilor, obținerea informațiilor de pe computere și telefoane mobile) îndreptate spre identificarea altor participanți la infracțiune, la stabilirea relațiilor lor în cadrul grupului și rolurile distribuite între ei în realizarea intenției infracționale. Pe măsură ce se stabilește

identitatea acestor persoane și gradul lor de implicare în activitatea ilegală, se planifică reținerile, audierile, perchezițiile etc.

3. A fost stabilit faptul că unul sau un grup de cetățeni străini sau persoanele apatride se află ilegal în țară, nu pot dovedi intrarea legală pe teritoriul țării, locuiesc și/sau desfășoară activitate profesională ilegal. Această situație de urmărire penală apare adesea ca urmare a desfășurării unor activități de verificare a respectării legislației migraționale, sarcinile prioritare constau în verificarea de către reprezentanții Inspectoratului pentru migrație a respectării de către persoanele admise pe teritoriul țării a legislației. La fel, aceste persoane pot fi depistate și de echipele de patrulare în stradă ori alte locuri publice și sunt legitimați de angajații poliției. În cazul stabilirii neregulilor legate de conținutul actelor de identitate sau de călătorie, aceștia sunt transmiși organelor competente în vederea clarificării tuturor circumstanțelor. Astfel, se poate stabili implicarea în infracțiune a reprezentanților părții primitoare sau a altei persoane, care va fi reținută și audiată.

4. A fost identificat un individ sau mai multe persoane care sunt preocupați în mod permanent de falsificarea sau contrafacerea documentelor care permit intrarea sau ieșirea din țară ori permit angajarea în muncă, ori șederea pe teritoriul unui stat de destinație. De regulă, această situație de urmărire penală se formează ca urmare a primirii informațiilor despre o persoană care deține cunoștințe și abilități speciale, pe care le folosește pentru a produce în serie documente de false (sau pentru a introduce în documente date evident false). Aceste informații pot proveni atât din surse operative, cât și odată cu cercetarea altor cauze penale. Dacă informațiile au fost obținute din surse operative, este oportun să se organizeze operațiuni tactice (care includ un complex de acțiuni de urmărire penală și măsuri speciale de investigație coordonate) pentru a asigura reținerea acestei persoane în flagrant, de preferat la locul desfășurării activității infracționale, unde se presupune că se află echipamentele și mijloacele necesare activității ilegale. Persoana reținută va fi audiată în calitate de bănuit, iar obiectele și documentele ridicate vor fi supuse unei examinări detaliate. Migranții care au beneficiat de serviciile acestei persoane sunt audiați ca martori. Se vor întreprinde acțiuni de căutare pentru a identifica și alte fapte similare comise de această persoană, inclusiv în ceea ce privește implicarea sa în activitatea grupărilor criminale organizate. Referitor la documentele ridicate, se vor dispune expertize tehnico-criminalistice, grafoscopice și alte tipuri de expertize criminalistice.

5. Faptul existenței unei infracțiuni de organizare a migrației ilegale a fost constatat în cadrul cercetării altor infracțiuni. Formarea acestei situații de urmărire penală este precedată de stabilirea faptului că au fost comise diverse acte infracționale cu participarea sau în legătură cu migranții, sau legate de traficul de ființe umane, precum și în cazurile în care migranții au depus declarații care indică și la alte infracțiuni decât cea cercetată. Vor fi obiectiv analizate

informațiile prezentate în procesele verbale ale acțiunilor de urmărire penală. În cazul în care informațiile reflectate în aceste materiale sunt insuficiente pentru a indica circumstanțele organizării migrației ilegale, persoanele deja audiate pot fi audiate suplimentar, în scopul stabilirii circumstanțelor despre noile epizoade de organizare a migrației ilegale.

Circumstanțele care necesită a fi stabilite reprezintă elemente importante și independente ale metodicii criminalistice și sunt îndreptate la descoperirea și investigarea infracțiunilor. Circumstanțele care trebuie dovedite într-un dosar penal reprezintă un ansamblu de date factice care trebuie stabilite în cadrul desfășurării urmăririi penale și judecării cauzei în instanță.

Circumstanțele pot reprezenta întrebări la care este căutat răspunsul sau pot fi prezentate sub formă de listă de circumstanțe care trebuie investigate. Cunoașterea regulilor de formulare a acestora va ajuta ofițerul de urmărire penală să identifice corect indivizii care trebuie trași la răspundere penală sau altă răspundere, să delimiteze corect acțiunile fiecăruia, să stabilească cercul martorilor, să implice specialiști, să identifice obiectele materiale care conțin informații despre infracțiunea comisă, circumstanțele care agravează și atenuază pedeapsa, cauzele și condițiile care au contribuit la săvârșirea infracțiunii.

Literatura de specialitate indică la faptul că autorii nu au o viziune unitară cu privire la includerea circumstanțelor care trebuie stabilite ca element independent în caracteristica criminalistică a infracțiunii. În plus, în lucrările publicate, aceste circumstanțe au diverse formulări: circumstanțe care trebuie dovedite¹⁰³; circumstanțe care trebuie stabilite¹⁰⁴, circumstanțe care au relevanță pentru cauza penală, circumstanțe care trebuie clarificate și investigate¹⁰⁵ etc.

Circumstanțele care necesită a fi stabilite pot fi considerate ca o bază informațională pentru determinarea subiectului și limitelor de cercetare într-o cauză penală, astfel încât cu cât aceste circumstanțe sunt formulate mai complet și mai concret, cu atât investigația va fi mai eficientă și mai bine direcționată.

Unii autori subliniază că obiectul probațiunii este constituit dintr-o listă de circumstanțe care trebuie dovedite, reprezentând ceea ce trebuie demonstrat în procesul de cercetare a infracțiunii¹⁰⁶. Este important de menționat că există circumstanțe care trebuie clarificate, care, deși nu sunt incluse în obiectul probațiunii, sunt stabilite în practică, deoarece fără acestea, în multe cazuri, este practic imposibil să se stabilească adevărul în cauză. Astfel, lista circumstanțelor care trebuie stabilite și dovedite formează, în ansamblu, obiectivul definit de

¹⁰³ Ермолович В.Ф. Криминалистическая характеристика преступлений. - Минск: Амалфея, 2001. p. 252.,

¹⁰⁴ Возгрин И.А. Научные основы криминалистической методики расследования преступлений. 4.1. - СПб: ЮИМВД России, 1992. p. 73.

¹⁰⁵ Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия. - М.: Бек, 1997. p.105.

¹⁰⁶ Ермолович В.Ф. Криминалистическая характеристика преступлений. - Минск: Алмафея, 2001. p. 252.

legiuitor pentru cercetarea și judecarea unei cauze penale. Este evident că atingerea acestui obiectiv depinde de soluționarea unui complex de sarcini care derivă în principal din lista circumstanțelor care trebuie clarificate și stabilite în cadrul urmăririi penale. În acest context, elementele obiectului probațiunii și elementele caracteristicii criminalistice au scopuri diferite și îndeplinesc funcții distincte.

În art. 96 C.P.P. legiuitorul redă o listă de circumstanțe care urmează să fie dovedite în procesul penal. ”În cadrul urmăririi penale și judecării cauzei penale trebuie să se dovedească: 1) faptele referitoare la existența elementelor infracțiunii, precum și cauzele care înlătură caracterul penal al faptei; 2) circumstanțele prevăzute de lege care atenuază sau agravează răspunderea penală a făptuitorului; 3) datele personale care caracterizează inculpatul și victima; 4) caracterul și mărimea daunei cauzate prin infracțiune; 5) existența bunurilor destinate sau utilizate pentru săvârșirea infracțiunii sau dobândite prin infracțiune, indiferent de faptul cui ele au fost transmise; 6) toate circumstanțele relevante la stabilirea pedepsei. Concomitent cu circumstanțele care urmează să fie dovedite în procesul penal, trebuie să fie descoperite cauzele și condițiile care au contribuit la săvârșirea infracțiunii”.

Lista circumstanțelor indicate de legiuitor care necesită a fi dovedite reprezintă o bază, dar în cadrul urmăririi penale această listă, de regulă, devine mai detaliată, ținând cont de particularitățile categoriei de cauze penale cercetate. În acest context, adesea sunt investigate circumstanțe care nu au relevanță juridică și nu necesită dovadă, dar care sunt importante pentru succesul urmăririi penale, adică din punct de vedere criminalistic. Unii autori subliniază corect că există fapte și circumstanțe care trebuie stabilite, dar care nu sunt cuprinse de obiectul probațiunii în cauză¹⁰⁷.

Studiul componenței de infracțiune în cazul organizării migrației ilegale, a sentințelor judecătorești de condamnare a inculpaților pentru organizarea migrației ilegale ne permite să formulăm o listă de circumstanțe care necesită a fi dovedite în cazurile cercetării infracțiunilor menționate: 1) Sursa de informații despre infracțiunea care se pregătește, se comite sau a fost comisă; 2) Actele normative care reglementează relațiile juridice în domeniul migrației și care au fost încălcate; 3) Timpul comiterii infracțiunii; 4) Locul comiterii infracțiunii; 5) Modul de comitere a infracțiunii; 6) Caracteristicile subiectului organizării migrației ilegale; 7) Elementele pregătirii pentru comiterea infracțiunii; 8) Condițiile organizării intrării ilegale în țară și părăsirea țării în caz de tranzit; 9) Faptul organizării șederii ilegale în a cetățenilor străini sau apatrizi; 10) Personalitățile migrantilor și verificarea dacă aceștia pot fi atrași la răspundere contravențională ori penală pentru trecerea ilegală a frontierei de stat; 11) Persoanele care au contribuit la organizarea migrației ilegale; 12) Cauzele și condițiile care au contribuit la

¹⁰⁷ Филиппова А.Г.. Криминалистика: Учебник - М.: Высшее образование, 2006. р. 310.

comiterea infracțiunii; 13) Corelarea faptei cu comiterea altor infracțiuni (utilizarea de documente falsificate, falsificarea documentelor, traficul de droguri, contrabanda, transportul de arme etc.); 15) Circumstanțele care exclud caracterul ilegal al faptei.

Aplicând aceste circumstanțe concretizate care trebuie stabilite în cazul infracțiunilor legate de organizarea migrației ilegale, ofițerul de urmărire penală are posibilitatea, cu cele mai mici costuri de timp și resurse, să examineze materialele și documentele existente, să evalueze legalitatea și plenitudinea informațiilor colectate, să stabilească direcțiile de căutare a informațiilor lipsă, să ajungă la o concluzie corectă în urma cercetărilor efectuate.

Circumstanțele care trebuie stabilite în legătură cu evenimentul infracțiunii permit nu doar definirea obiectului probațiunii, ci și limitele acestuia. În acest context, pornim de la premisa că prin limitele probării se înțeleg nu doar granițele cercetării circumstanțelor care constituie obiectul probațiunii, ci și gradul de profunzime a dovedirii circumstanțelor incluse în obiectul probațiunii, care formează sistemul de dovezi (probe) colectate în cadrul cauzei penale. Limitele probării reprezintă o cantitate necesară și suficientă de dovezi, care permite luarea unei decizii procesuale corecte, fundamentată și legală în fiecare caz separat.

2.5. Concluzii la Capitolul 2

Migrația ilegală contribuie la dezvoltarea unor sectoare necontrolate ale economiei, dar și la creșterea criminalității, ceea ce subliniază necesitatea unor măsuri stricte de reglementare și control. Infracțiunile de organizare a migrației ilegale sunt caracterizate printr-o latență ridicată, ceea ce complică identificarea și investigarea acestora, necesitând o abordare proactivă din partea autorităților. Organizarea migrației ilegale implică o planificare detaliată, inclusiv recrutarea de complici și crearea de măsuri de conspirare, ceea ce indică o structură bine organizată a rețelelor infracționale. Activitățile de organizare a migrației ilegale sunt adesea interconectate cu alte tipuri de crime, cum ar fi traficul de persoane și contrabanda, trecerea ilegală a frontierei de stat ceea ce necesită o abordare integrată în investigarea acestor fapte.

Mediul de săvârșire a infracțiunilor este influențat de factori geografici, socio-economici și politici, ceea ce complică eforturile de prevenire și combatere a organizării migrației ilegale. Identificarea locurilor tipice de comitere a infracțiunilor, cum ar fi frontierele internaționale și zonele izolate, este esențială pentru dezvoltarea unor strategii eficiente de intervenție. Creșterea numărului de migranți ilegali poate genera tensiuni în comunitățile locale, ceea ce subliniază importanța gestionării migrației într-un mod care să minimizeze impactul social negativ.

Organizarea migrației ilegale a evoluat de la activități spontane la rețele infracționale bine structurate, ceea ce complică eforturile autorităților de a le combate. Organizatorii migrației ilegale sunt adesea persoane cu cunoștințe legale și experiență în domeniul migrației, ceea ce le

permite să exploateze lacunele din legislație. Motivele financiare sunt predominante în activitățile de organizare a migrației ilegale, ceea ce sugerează că intervențiile trebuie să abordeze și aspectele economice ale acestei probleme.

Infrațiunile de organizare a migrației ilegale sunt adesea comise de grupuri transnaționale, ceea ce necesită o cooperare internațională eficientă pentru a combate aceste rețele. Subiecții implicați în organizarea migrației ilegale pot proveni din diverse medii sociale și profesionale, ceea ce complică identificarea și investigarea acestora. Sesizările corecte și detaliate sunt esențiale pentru inițierea urmăririi penale, iar lipsa unor informații clare poate duce la refuzul de a porni o cauză penală. Stabilirea circumstanțelor legate de organizarea migrației ilegale este complexă și necesită o abordare sistematică pentru a identifica toate persoanele implicate și acțiunile acestora iar aplicarea măsurilor speciale de investigație deseori este crucială pentru descoperirea rețelelor de organizare a migrației ilegale și pentru documentarea activităților infracționale.

Elaborarea unor recomandări metodice clare pentru investigarea infrațiunilor de organizare a migrației ilegale este esențială pentru eficiența acțiunilor de urmărire penală.

3. ASPECTE CRIMINALISTICE ALE DESCOPERIRII ȘI CERCETĂRII INFRAȚIUNILOR PRIVIND ORGANIZAREA MIGRAȚIEI ILEGALE

3.1. Particularitățile depistării indicilor infracțiunii și începerii urmăririi penale în cazul comiterii infracțiunii de organizare a migrației ilegale

Fapta de organizare a migrației ilegale se pedepsește potrivit legii penale a Republicii Moldova în baza art. 362/1. Această normă penală a fost supusă controlului constituțional, deoarece, în viziunea autorilor sesizării Curții Constituționale a Republicii Moldova, această normă permitea dubla sancționare pentru aceeași faptă, fiind încălcat astfel principiul *ne bis in idem*, garantat de articolul 21 din Constituție, precum și necorespunderea normei respective cu criteriile de calitate a legii, deoarece prin sintagma „teritoriul statului” nu putea fi stabilit în mod expres, teritoriul cărui stat este protejat de norma penală. Prin urmare, Curtea a reținut că, art. 362/1 Cod penal se încadrează în marja de discreție și nu contravine Constituției, adică este constituțională¹⁰⁸.

Particularitățile depistării indicilor infracțiunii respective și începerea urmăririi penale în aceste cazuri constituie un subiect sensibil al procedurii penale și al științei criminalistice care influențează direct investigarea efectivă a infracțiunii și, totodată, rolul activ al organului de urmărire penală, termenul rezonabil, oficialitatea procesului penal etc.

Nu este o noutate faptul că atunci când organele de constatare și organele de urmărire penală acționează prompt la o sesizare despre infracțiune, succesul descoperirii crimei este unul pozitiv, se descoperă la timp urmele infracțiunii, făptuitorul etc. Aceste organe trebuie să reacționeze rapid de la sesizarea lor și până la transmiterea cauzei penale în instanța de judecată. Primele și cele mai importante acțiuni care dau startul investigației sunt cele de depistare a semnelor componente de infracțiune și începerea urmăririi penale, adică a oficialității procesului penal.

„Sub acest aspect, Curtea menționează că, potrivit articolului 28 alin. (1) din Codul de procedură penală, autoritățile au obligația pozitivă, în limitele competenței lor, de a porni urmărirea penală, în cazul în care sunt sesizate, în modul prevăzut de Cod, cu privire la

¹⁰⁸ Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. DCC68/2019 din 14.05.2019 de inadmisibilitate a sesizării nr. 87g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 362/1 din Codul penal. Publicat: 19.07.2019 în Monitorul Oficial Nr. 230-237 art. 156; Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. HCC4/2017 din 07.02.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 424 alin. (2), 431 alin. (1) pct. 11) din Codul de procedură penală și articolul 362/1 din Codul penal (sesizările nr. 145g/149g/2016). Publicat: 30.06.2017 în Monitorul Oficial Nr. 216-228 art. 74.

comiterea unei infracțiuni, și de a efectua acțiunile necesare în vederea constatării faptei penale și a persoanei vinovate”¹⁰⁹.

Pentru a înțelege mai exact subiectul cercetat am făcut o analiză a cauzelor penale pornite pe faptele de organizare a migrației ilegale în perioada anului 2020 și până la finele lunii aprilie 2023¹¹⁰. În baza acestei analize s-au constatat rezultatele menționate în tabelul de mai jos.

Perioada începerii urmării penale în baza art. 362/1 Cod penal	Total înregistrate	Trimise în judecată	Încetate	Clasate	Rămase în gestiune
12 luni 2020	35	4	0	1	30
12 luni 2021	20	1	0	0	19
12 luni 2022	346	9	1	4	332
04 luni 2023	148	1	0	0	147

Tabelul nr. 2: analiza statistică a cauzelor penale

„Analiza datelor statistice arată că, urmărirea penală este terminată în puține cauze penale din cele avute în gestiunea sa organul de urmărire penală. Această situație se creează din motivul unui volum mare de lucru pe cauzele penale din categoria respectivă, caracterul transfrontalier, întocmirea, trimiterea și executarea cererilor de asistență juridică internațională în materie penală, specificul acțiunilor procesuale etc.

După noi, unul din aceste motive este și depistarea cu întârziere a indicilor infracțiunii, sesizarea târzie a organului de urmărire penală, tergiversarea începerii urmării penale, precum și lipsa de experiență a unor angajați ai organelor de drept.

Practica arată că, în cazul în care sunt stabilite la timp semnele componenței de infracțiune prevăzută de art. 362/1 Cod penal, sesizarea imediată a organului de urmărire penală și începerea fără întârziere a urmării penale, instrumentarea cauzelor penale se efectuează efectiv, este atins scopul legii procesuale penale la etapele prejudiciare, precum și transmiterea persoanei învinuite în instanța de judecată într-un termen rezonabil”¹¹¹.

¹⁰⁹ Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 50 din 31.05.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 59g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 326 alin. (11) din Codul penal și a unor prevederi din articolul 283 alin. (1) din Codul de procedură penală (pct. 27).

¹¹⁰ Analiza a fost efectuată din informațiile prezentate de Serviciul Tehnologii Informaționale a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, care gestionează Baza Centrală de Date (Registrul informației cu privire la infracțiuni).

¹¹¹ Ostavciuc Dinu, Necula Gina-Aurora, Specificity of criminal evidence detection as well of the initiation of prosecution for the organised immigration crime. În: Fiat Iustitia, nr. 2, 2023, Cluj-Napoca, p. 98. Disponibilă: <https://fiatiustitia.ro/wp-content/uploads/2024/06/Fiat-iustitia-nr.-2-an.-2023-26.06.2024-Acad-96-111.pdf> [accesată: 05.04.2024].

Din numărul total de 549 de cauze penale în care urmărirea penală s-a început în baza art. 362/1 Cod penal în perioada indicată în tabelul de mai sus, în 86 cauze penale (ceea ce constituie 15,7%) bănuiala rezonabilă cu privire la comiterea organizării migrației ilegale s-a constatat în mai puțin de 10 zile, în 15 cauze penale (ceea ce constituie 2,7%) indicii infracțiunii au fost constatați în mai puțin de 30 de zile, iar în 102 cauze penale (ceea ce constituie 18,5%) acești indicii s-au constatat în mai mult de 6 luni. În restul cauzelor penale bănuiala rezonabilă a fost constatată în perioada de la 30 de zile până la 6 luni. Constatarea întârziată a indicilor infracțiunii este determinată și de adresa întârzie a persoanelor (victimelor) organului de constatare sau organului de urmărire penală. Ultimul nu poate tergiversa examinarea materialelor atunci când trebuie să decidă începerea sau neînceperea urmăririi penale, deoarece legea îi impune un termen maxim pentru aceasta de 45 de zile (art. 274 alin. (1) CPP), fapt la care ne vom referi mai jos.

Analiza denotă că atunci când organul de constatare și cel de urmărire penală au constatat indicii infracțiunii până la 45 de zile urmele infracțiunii au fost descoperite la timp, au fost identificați toți autorii infracțiunii, iar 15 cauze au fost expediate pentru soluționarea lor în instanța de fond¹¹².

Există situații în care organul de constatare depistează imediat indicii infracțiunii și sesizează organul de urmărire penală, care, la rândul său, începe urmărirea penală în aceeași zi. Acest fapt duce la descoperirea rapidă a faptei infracționale, administrarea efectivă a probatoriului, reținerea făptuitorilor, identificarea victimelor etc.¹¹³

Un element important ce vizează subiectul cercetat este încadrarea juridică corectă a faptei infracționale, adică calificarea infracțiunii, care potrivit art. 113 alin. (1) Cod penal se consideră „*determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componenței infracțiunii prevăzute de norma penală*”. Este de reținut că, calificarea oficială a infracțiunii se efectuează nu la etapa verificării materialelor de către organele de constatare sau la etapa verificării sesizării cu privire la infracțiune, ci la etapa începerii urmăririi penale, adică la emiterea ordonanței respective. Constatarea indicilor infracțiunii și, respectiv, calificarea infracțiunii poate avea loc și în cadrul altor etape procesuale (de exemplu, la punerea sub învinuire și înaintarea acuzării persoanei). La etapa începerii urmăririi penale, „(...)”, calificarea poartă un caracter prealabil, orientativ și ipotetic, deoarece la

¹¹² Spre exemplu: cauza penală nr. 2020870131, începută la 21.08.2020 de către organul de urmărire penală constituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova în baza indicilor infracțiunii prevăzute de art. 362/1 Cod penal; cauza penală nr. 2020870088, începută la 11.08.2020 de același organ de urmărire penală; cauza penală nr. 2021041343, începută la 08.11.2021 de către organul de urmărire penală al Inspectoratului de poliție Bălți a Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

¹¹³ Spre exemplu, în cauza penală nr. 2022871699, fapta infracțională prevăzută de art. 362/1 Cod penal a fost comisă la 29.12.2022, după care, fiind sesizat organul de constatare și, ulterior, organul de urmărire penală la 30.12.2022, ultimul a început în aceeași zi urmărirea penală, iar într-un termen de 3 luni, în care s-au efectuat un șir de acțiuni procesuale, implicit s-au dispus expertize, urmărirea penală a fost terminată.

dispoziția organului de urmărire penală sunt puse date suficiente doar pentru pornirea urmăririi penale. În esență această formă de calificare prezintă abia o versiune calificativă a faptei prejudiciabile comise”¹¹⁴.

Cele expuse corespund dispoziției art. 113 alin. (2) Cod penal, care stabilește că, *„calificarea oficială a infracțiunii se efectuează la toate etapele procedurii penale de către persoanele care efectuează urmărirea penală și de către judecători.”*

Ne depistarea la timp a indicilor infracțiunii, sesizarea întârziată a organului de urmărire penală, comportamentul părților în proces duce la liberarea persoanei de răspundere penală din motivul intervenirii termenului de prescripție de tragere la răspundere penală a învinutului sau inculpatului¹¹⁵.

În continuare ne vom expune asupra aspectelor legale privind depistarea indicilor infracțiunii și începerea urmăririi penale. Astfel, în conformitate cu prevederile alin. (1) al art. 274 Cod procedură penală, *„organul de urmărire penală sau procurorul sesizat în modul prevăzut în art. 262 și 273 Cod procedură penală dispune în termen de 30 de zile, prin ordonanță, începerea urmăririi penale în cazul în care, din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală, informând despre aceasta persoana care a înaintat sesizarea sau organul respectiv.”*

Potrivit alin. (1) al art. 262 Cod procedură penală, *„organul de urmărire penală poate fi sesizat despre săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de Codul penal prin: 1) plângere; 2) denunț; 3) autodenunț; 4) depistarea nemijlocit de către organul de urmărire penală sau procuror a bănuielii rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni.”*

În corespundere cu prevederile alin. (2) al art. 273 Cod procedură penală, organele de constatare¹¹⁶ *„au dreptul, în condițiile Codului de procedură penală, să rețină făptuitorul, să*

¹¹⁴ Vizdoagă Ion și alții, Ghid practic pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane, finanțat de Oficiul pentru Monitorizarea și Combaterea Traficului de Persoane al Departamentului de Stat al Statelor Unite în baza Termenilor Grantului nr. S-SGTIP-10-GR-0023 vizând proiectul „Prevenirea corupției și impunității în lupta împotriva traficului de persoane prin abilitarea media și prin consolidarea cooperării între societatea civilă și organele de drept 2010-2013” implementat de Organizația Internațională pentru Migrație (OIM). Chișinău, 2013, p. 66.

¹¹⁵ A se vedea de exemplu, Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 18.11.2019, emisă în Dosarul nr.12-1-19030-03042019 (1-1731/19).

¹¹⁶ Potrivit alin. (1) al art. 273 Cod procedură penală, *„organele de constatare sunt: a) poliția - pentru infracțiuni ce nu sânt date prin lege în competența altor organe de constatare; a¹) Poliția de Frontieră – pentru infracțiuni atribuite prin lege în competența sa; b) Centrul Național Anticorupție - pentru infracțiuni date prin lege în competența sa; c) Serviciul Vamal - pentru infracțiuni date prin lege în competența sa; d) Serviciul de Informații și Securitate - pentru infracțiuni ale căror prevenire și contracarare îi sânt atribuite prin lege; e) comandantii unităților și formațiunilor militare, șefii instituțiilor militare - pentru infracțiuni săvârșite de militarii din subordine, precum și de persoanele supuse serviciului militar în timpul cantonamentelor; pentru infracțiuni săvârșite de muncitorii și angajații civili ai Forțelor Armate ale Republicii Moldova, legate de îndeplinirea îndatoririlor lor de serviciu, sau săvârșite la locul de dislocare a unității, formațiunii, instituției; f) șefii instituțiilor penitenciare - pentru infracțiuni comise în locurile de detenție, în timpul escortării sau în legătură cu punerea în executare a*

ridice corpurile delictive, să solicite informațiile și documentele necesare pentru constatarea infracțiunii, să citeze persoane și să obțină de la ele declarații, să procedeze la evaluarea pagubei și să efectueze orice alte acțiuni care nu suferă amânare, cu întocmirea proceselor-verbale în care se vor consemna acțiunile efectuate și circumstanțele constatate.”

Reieșind din dispozițiile alin. (2) al art. 273 Cod procedură penală, organele de constatare efectuând acțiunile ce le revin conform legii, întocmesc procese-verbale de constatare. Respectiv, sunt în drept a sesiza organul de urmărire penală despre comiterea infracțiunii, întocmind, în acest sens, un proces-verbal.

Practica nu înregistrează cazuri în care persoana să se autodenunțe în ceea ce privește comiterea infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Cât privește celelalte forme de sesizare, acestea sunt des întâlnite în practica de urmărire penală a Republicii Moldova.

În calitate de surse de informații în vederea depistării cazurilor de organizare a migrației ilegale, care, ulterior, pot servi drept temei pentru sesizarea organului de urmărire penală și începerea procesului penal, precum și a urmăririi penale propriu-zise, pot fi considerate: anunțurile despre angajarea în câmpul muncii; anunțurile din ziare, reviste, de la televizor, cele difuzate la radio; agențiile care oferă servicii de ocupare a forței libere și cele de turism; angajații firmelor de publicitate și a celor care se ocupă cu darea în chirie a locuințelor (case, vile sau apartamente); însăși potențialii migranți; bazele de date ale secțiilor consulare din cadrul ambasadelor și consulatelor, etc.

Nu trebuie subestimate nici măsurile speciale de investigații, care se pot efectua până la începerea urmăririi penale, or, anume rezultatele lor, în majoritatea cazurilor servesc ca probe premergătoare urmăririi penale și prin efectuarea lor în continuare se administrează un probatoriu esențial la dovedirea vinovăției subiecților activi ai infracțiunii.

La investigarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale este necesar a fi stabilite următoarele circumstanțe specifice acestei fapte:

a) Organizarea sosirii și șederii cetățenilor străini pe teritoriul Republicii Moldova. Aici este necesar a se stabili: modalitatea de traversare a frontierei de stat de către persoanele străine, traseul efectuat de către aceștia, sursa de finanțare, persoanele care i-au ajutat la perfectarea documentelor și biletelor de călătorie, contractele de muncă încheiate, etc.;

b) În ce se manifestă intrarea sau șederea ilegală pe teritoriul Republicii Moldova a persoanelor străine. În această circumstanță trebuie de clarificat: locul și timpul trecerii ilegale a

sentințelor de condamnare; de asemenea șefii instituțiilor curative de specialitate - în cazurile referitoare la persoane cărora le sânt aplicate măsuri de constrângere cu caracter medical; g) comandanții de nave și aeronave - pentru infracțiuni săvârșite pe acestea în timp ce navele și aeronavele pe care le comandă se află în afara porturilor și aeroporturilor; h) instanțele de judecată sau, după caz, judecătorii de instrucție - pentru infracțiuni de audiență”.

frontierei de stat, termenul șederii străinului pe teritoriul Republicii Moldova, motivul lipsei actelor corespunzătoare sau a prelungirii vizei temporare, etc.;

c) În ce se manifestă tranzitarea ilegală a teritoriului Republicii Moldova de către străini. Aici se vor stabili: care este țara de origine a străinului, de unde vine acesta, ce țări a tranzitat, care este țara de destinație, data intrării pe teritoriul statului, motivul lipsei documentelor ce permit intrarea în Republica Moldova sau în general lipsa acestora, etc.

Pentru stabilirea circumstanțelor menționate, precum și în vederea unei cercetări obiective, complete și sub toate aspectele a cazului, organul de urmărire penală sesizat despre comiterea unei infracțiuni de organizare a migrației ilegale și din care rezultă o bănuială rezonabilă, începe urmărirea penală și porcede la investigarea propriu-zisă, în cadrul căreia vor efectua acțiunile de urmărire penală și măsurile de investigații speciale corespunzătoare.

În continuare ne vom referi la activitățile întreprinse de organul de constatare de până la sesizarea organului de urmărire penală, la aspectele ce necesită a fi constatate pentru stabilirea bănuielii rezonabile de comitere a infracțiunii de organizare a migrației ilegale etc.

Atunci când organul de constatare deține informații și date despre pregătirea, comiterea sau presupusa comitere a infracțiunii de organizare a migrației ilegale, acesta va depune un raport adresat conducătorului organului de constatare, în care va descrie faptele și informațiile cunoscute și, în vederea investigațiilor necesare, va solicita înregistrarea acestui raport în Registrul de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente, denumit și Registrul nr. 2.¹¹⁷

Până la înregistrarea faptei în Registrul nr. 2 nu se permite efectuarea unor acțiuni de constatare, or, făcându-se trimitere la norma procesual-penală a art. 55 alin. (4), *„dacă există indici ai infracțiunii, organul de urmărire penală, concomitent cu înregistrarea sesizării despre aceasta, pornește procesul de urmărire penală și, călăuzindu-se de dispozițiile Codului de procedură penală, efectuează acțiuni de urmărire penală în vederea descoperirii ei și fixării probelor care confirmă sau infirmă săvârșirea infracțiunii, ia măsuri în vederea asigurării acțiunii civile sau a unei eventuale confiscări a bunurilor dobândite ilicit.”* Aceleași condiții sunt impuse și organului de constatare, deoarece acesta este subiect procesual și potrivit alin. (2) al art. 273 Cod procedură penală *„organul de constatare are dreptul, în condițiile prezentului cod (...).”* Cu alte cuvinte, orice acțiune de constatare se va efectua în condițiile Codului de procedură penală doar după înregistrarea faptei în Registrul de evidență a altor informații despre infracțiuni și incidente.

¹¹⁷ n.a.: Registrul nr. 1 este destinat înregistrării informațiilor cu privire la infracțiune (atunci când parvine sesizarea cu privire la infracțiune), iar Registrul nr. 2 este destinat înregistrării altor informații cu privire la infracțiuni și incidente (atunci când lipsește sesizarea organului de urmărire penală).

După înregistrarea informației în Registrul nr. 2, reprezentanții organului de constatare efectuează acțiunile prevăzute în alin. (2) al art. 273 Cod procedură penală, cu întocmirea proceselor-verbale privind actele de constatare. Pentru claritate, vom diviza procesele-verbale privind actele de constatare în două categorii: a) procese-verbale privind actele de constatare (pentru acțiuni de constatare) și b) procese-verbale privind actele de constatare (pentru audieri).

Procesul-verbal de constatare (privind actele de constatare¹¹⁸) trebuie să cuprindă: data și locul întocmirii, reprezentantul organului de constatare și care anume (în persoana cui?), funcția acestuia, gradul, participanții, interpretul¹¹⁹ (dacă este necesar), specialistul¹²⁰, locul unde se întocmește procesul-verbal, ora începerii și ora finisării acțiunii. După finisarea acțiunii, participanții au dreptul de a face obiecții și declarații în legătură cu întocmirea procesului-verbal, aspecte ce se includ în procesul-verbal respectiv. Totodată, în procesul-verbal se va face mențiunea despre obiectele și documentele ridicate, examinate etc., care se vor anexa la el. Ulterior, procesul-verbal se va da citire și semnat de toți participanții. Acest proces-verbal va fi întocmit cu respectarea dispozițiilor articolelor 163, 260, 261 și alin. (2) al art. 273 Cod procedură penală.

„Procesul-verbal privind actele de constatare (pentru audieri) trebuie să cuprindă: data și locul întocmirii, reprezentantul organului de constatare și care anume (în persoana cui?), funcția acestuia, gradul, localul unde se întocmește procesul-verbal, ora începerii și ora finisării audierii, participanții, interpretul (dacă este necesar), specialistul, numele și prenumele persoanei audiate, când aceasta este născută, domiciliul și ocupația acesteia, actul prin care ea a fost identificată, declarațiile persoanei audiate. În procesul-verbal respectiv se va face mențiunea cu privire la ridicarea documentelor sau a obiectelor prezentate de persoana audiată, prin specificarea cantității, particularităților, caracteristicilor acestora și anexarea lor la procesul-verbal. La fel, în procesul-verbal se vor menționa obiecțiile și explicațiile tuturor participanților, în cazul în care acestea persistă. Actul procesual respectiv va fi semnat de toți participanții la acțiune”¹²¹.

¹¹⁸ Aici se are în vedere constatarea faptelor și acțiunilor întreprinse de către organul de constatare (de exemplu: ridicări de documente, cercetarea la fața locului etc.). Este de menționat faptul că, orice acțiune efectuată de organul de constatare, ultimul va întocmi acest proces-verbal. Totodată, în urma cercetărilor, organul de constatare va întocmi un proces-verbal de sesizare a organului de urmărire penală în care va descrie cele constatate, analiza probelor administrate etc. (ca un act final al investigațiilor);

¹¹⁹ În cazul participării interpretului, acesta va fi avertizat de răspunderea penală pentru traducerea intenționat falsă (art. 312 Cod penal), precum și pentru sustragerea sau refuzul de a îndeplini obligațiile sale (art. 313 Cod penal);

¹²⁰ Specialistul va fi avertizat despre răspunderea penală pe care o poartă în cazul prezentării cu bună știință a unor concluzii false, în conformitate cu prevederile art. 312 Cod penal, precum și i se va explica și aduce la cunoștință drepturile și obligațiile acestuia, prevăzute la art. 87 Cod procedură penală.

¹²¹ Necula Gina-Aurora, The particulars of detecting the elements of the crime and initiating criminal prosecution in the case of committing the crime of organizing illegal migration (Specific factors in detecting illegal immigration: elements of the offense and the initiation of criminal prosecution), Publicație științifico-practică, Legea și Viața, ediție specială, 2024, p. 170 Disponibilă: https://www.academy.police.md/wp-content/uploads/2024/06/Conferinta_internationala_LV_editie_speciala_24_06_2024.pdf [accesată: 03.09.2024].

Se recomandă ca la etapa de examinare a materialelor înregistrate în Registrul nr. 2 (etapa respectivă este considerată etapa pre-procesuală, adică până la sesizarea organului de urmărire penală), să fie audiați angajații Inspectoratului General pentru Migrație, angajații Inspectoratului General al Poliției, polițiștii de frontieră care au depistat faptul de migrație ilegală, astfel încât să fie posibil de format un tablou real al circumstanțelor faptei comise. Aici se va trage atenție sporită asupra circumstanțelor stabilite, locul reținerii migranților, obiectelor și a documentelor ce le aveau asupra sa, când și pe unde au intrat în Republica Moldova etc.

Atunci când vor fi audiați migranții ilegali, aceștia vor fi audiați privitor la următoarele aspecte¹²²: când, cu ce scop, în ce mod (modelul mijlocului de transport, pe jos etc.) și prin ce punct de trecere au intrat în Republica Moldova, fie în ce mod a trecut ilegal frontiera de stat; de câte ori a vizitat Republica Moldova, în ce scop, cum a intrat și a ieșit din țară etc.; cât timp s-a aflat pe teritoriul Republicii Moldova, unde și la cine s-a cazat în acest timp; când și unde și-a perfectat actele pentru intrarea în Republica Moldova, inclusiv și pentru perfectarea vizelor, la ce organe a depus actele corespunzătoare; i-a facilitat cineva trecerea frontierei de stat și cine anume, precum și în ce a constatat această facilitare; în ce relații și dacă cunoaște identitatea persoanei care l-a ajutat să traverseze frontiera de stat a Republicii Moldova, cine l-a cazat, are acesta legături cu colaboratorii organelor de drept și care anume, care sunt datele lui de contact, domiciliul etc.; cine și cu cât a procurat biletele de avion, biletele la tren etc. și din ce surse; deține migrantul ilegal careva chitanțe, tichete, bilete etc. referitoare la transportul cu care a ajuns într-o localitate sau alta, într-o țară sau alta ș.a.; după traversarea frontierei de stat a Republicii Moldova unde concret și la cine s-a cazat și din ce motiv anume în acest loc și nu în altul; cu câte mijloace financiare a intrat în țară. În cazul în care migrantul ilegal deține o sumă foarte mică sau în genere nu are surse financiare, atunci va fi întrebat din ce surse are de gând să închirieze locuință, din ce surse se va alimenta etc. Plus la asta, se va întreba dacă cineva i-a promis că îl va întreține, din ce motiv, care este identitatea acestei persoane, numerele de telefoane, domiciliu și altele; a anunțat organele competente (Inspectoratul General pentru Migrație) despre sosirea sa în Republica Moldova, dacă nu din ce motiv; deține persoana audiată permis de ședere, dacă da cine i l-a înmănat sau de unde l-a ridicat; în cazul în care a deținut sau deține permis de ședere de ce nu a părăsit Republica Moldova la expirarea acestuia; din ce motiv nu deține acte corespunzătoare pentru intrarea în Republica Moldova; cu cine s-a înțeles pentru a

¹²² Сухарникова А.В., Методика расследования преступлений, совершаемых в сфере организации незаконной миграции, Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, с. 123-127; Сухарникова А.В., Тактические особенности допроса свидетелей-иммигрантов по делам об организации незаконной миграции. Правоохранительная деятельность органов внутренних дел России зарубежных государств в контексте современных научных исследований: Материалы международной научно-теоретической конференции адъюнктов и докторантов. Санкт-Петербург, 28.06.2008./Сост. Е.Д. Проценко, Н.В.Дементьева и др.-СПб.:Изд-во СПбун-та МВД России, 2008, с. 220-222.

fi întâlnit odată cu traversarea frontierei, cine i-a promis că îi va asigura transport, cazare, hrană etc.; cu ce s-a ocupat și la cine a fost cazat din momentul intrării în Republica Moldova până la reținere; cui i-a achitat pentru închirierea spațiului locativ; cine îi aducea hrană și lucruri de primă necesitate; cu cine a mai locuit și naționalitatea acestora; dacă s-a angajat în câmpul muncii pe perioada respectivă; la cine; cine îi elibera salariul; unde a lucrat și cu ce se ocupa la muncă; în ce consta activitatea lui; a semnat careva contracte sau acte referitoare la angajare și cu cine, în ce loc (oficiu, apartament etc.); cum și cu ce ajungea la serviciu; recunoaște sau nu că a intrat ilegal pe teritoriul Republicii Moldova; a dorit să ajungă în Republica Moldova sau acesta era doar țara de tranzit; care este țara de destinație; prin ce punct de trecere sau prin ce loc a frontierei de stat urma să ajungă în România; cine trebuia să-l întâlnească; cu cine a discutat; prin ce mijloace de legătură comunică cu persoanele ce i-a organizat migrația ilegală etc.

Totodată, organul de constatare va solicita informațiile corespunzătoare de la Inspectoratul General pentru Migrație pentru a afla dacă persoana a solicitat azil, din ce motiv, unde este cazat, în baza căror documente a avut loc intrarea sa legală în țară, cine i-a făcut chemarea, ce acte a prezentat persoana pentru a i se perfecta documentele și viza necesară pentru a traversa frontiera de stat etc. De la IGM se va solicita în copii tot dosarul respectiv, pentru a fi examinat și analizate toate actele depuse. În cazul în care există bănuieli asupra acestor acte, se va dispune o constatare tehnico-științifică în acest sens.

În același timp, se va solicita de la Inspectoratul General al Poliției de Frontieră informația cu privire la traversarea frontierei de stat a imigrantului (în cazul în care acesta a traversat legal frontiera de stat). Obținând aceste informații, ele vor fi analizate și anexate la material. Datorită acestor informații putem obține date privitoare la data, locul, punctul de trecere a frontierei, de către cine a fost însoțit sau împreună cu cine a intrat în țară, modelul mijlocului de transport, cine era la volanul automobilului, cine mai era în automobil. Aceste persoane, ulterior vor fi citate și audiate privitor la aceste aspecte. Nu se exclude faptul că, persoana care l-a însoțit sau șoferul mijlocului de transport să fie unul din participanții la organizarea migrației ilegale. În cazul în care conform bazei de date ce ține de traversarea frontierei de stat lipsesc careva date că migrantul a traversat hotarul, acestea devin date importante care denotă că migrantul a intrat ilegal în țară prin sectorul verde al frontierei (a traversat ilegal frontiera de stat).

Se va solicita informația cu privire la actele depuse pentru eliberarea vizei, pe ce termen, cu ce scop etc. Această informație o putem obține de la consulate și ambasade, care sunt subordonate Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene. Actele obținute vor fi și ele analizate și examinate, astfel încât se va studia dacă persoana a prezentat acte veridice, scopul eliberării vizei (scop turistic, de studii, de muncă, afaceri etc.) și alte date interesate investigațiilor.

La fel, se vor ridica actele, documentele, tichetele, telefoanele mobile, alte mijloace de legătură, bonuri de plată și transfer, procuri și alte documente și obiecte, care ulterior fiind examinate vor putea fi recunoscute în calitate de corpuri delictive și datorită acestora se vor afla circumstanțele comiterii infracțiunii, identificarea făptuitorilor etc.

În cazul reținerii migranților în apropierea frontierei sau imediat după traversarea ilegală a acesteia se va întocmi un proces-verbal prin actele de constatare, în care se va menționa: numărul migranților, unde au fost reținuți, de către cine, ce obiecte și documente dețineau asupra sa, câți bani, câtă hrană, cum sunt îmbrăcați migranții, urmele de traversare a frontierei etc.¹²³.

Toate documentele și obiectele depistate la migranții ilegali, precum și cele obținute la solicitarea organului de constatare (de la Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, de la Inspectoratul General pentru Migrație etc.) vor fi examinate, fiind întocmit un proces-verbal de constatare în acest sens. Acest proces-verbal va fi asemănător cu procesul-verbal de examinare. Se va trage atenție sporită la: datierele din pașapoartele depistate și ridicate (pentru a vedea prin ce țări a traversat migrantul, a traversat legal sau nu etc.), procuri (în cazul în care acestea persistă, pe numele cui sunt eliberate, care este notarul etc.), tichetele de aterizare, cecurile sau facturile de transfer a mijloacelor financiare (cine este expeditorul, cine a primit, când s-a făcut transferul etc.), telefoanele mobile ce le au în posesie (pentru stabilirea numerelor de telefoane din agendă, cui îi aparțin, când s-a efectuat apelurile de ieșire și intrare, dacă în momentul traversării sau imediat după traversare a fost telefonat cineva și cine anume etc.), ciornele ridicate, cartele de vizită etc.

Totodată, se vor audia persoanele suspecte de comiterea faptei de organizare a migrației ilegale, pentru a se stabili dacă anume ele sunt implicate în săvârșirea acestei fapte și pentru a afla poziția lor inițială în raport cu fapta ce a avut loc și în raport cu migranții ilegali. Aceștia vor fi întrebați privitor la următoarele aspecte¹²⁴: când, unde și în ce circumstanțe a organizat migrația ilegală; când, unde și în ce circumstanțe a făcut cunoștință cu migrantul ilegal și dacă se cunoaște cu el, precum și în ce relații sunt; în ce circumstanțe a avut loc traversarea frontierei de stat; dacă intrarea sau tranzitarea Republicii Moldova nu a organizat-o el, atunci ce cunoaște despre aceste circumstanțe, cine a organizat trecerea etc.; în ce scop și în ce condiții s-a manifestat ajutorul migrantului, anume ce acțiuni a întreprins în vederea acestuia, ce atribuție are el, care a fost cuantumul sumei primite sau care trebuia s-o primească pentru serviciile sale; cine

¹²³ Acest proces-verbal va fi asemănător cu procesul-verbal de cercetare la fața locului. Acțiunea respectivă de constatare, în cazul dat, va fi și ea asemănătoare cu cercetarea la fața locului, fiind efectuată după tactica corespunzătoare acestei acțiuni procesuale;

¹²⁴ Сухарникова А.В., Методика расследования преступлений, совершаемых в сфере организации незаконной миграции, Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2010, с. 135-136.

I-a rugat să efectueze aceste acțiuni, cine i-a achitat sau i-a promis că-i va achita pentru serviciile acordate; ce acte dețin migranții ilegali, unde se află aceste documente; prin ce loc a frontierei de stat au traversat migranții, cine i-a adus până la frontieră, în ce condiții; în ce țară de destinație trebuiau să ajungă migranții, cine trebuiau să-i preia o dată ajunși în România și prin ce punct a frontierei de stat trebuiau să traverseze; ce mijloace de transport au folosit pentru transportarea migranților ilegali; ce numere de telefoane au folosit, cu cine a discutat, cine sunt complicii; unde au fost cazați migranții ilegali o dată ajunși în țară, etc.

Sunt situații în care migranții ilegali pot folosi Republica Moldova nu ca țară de tranzit, ci ca țară de destinație, fie ca țară de tranzit însă să nu părăsească teritoriul Republicii Moldova o perioadă mai lungă de timp. În asemenea cazuri, migranții ilegali pot activa (legal sau nelegal) pentru a câștiga bani în vederea asigurării existenței. În cazurile respective este necesar a audia conducătorul întreprinderii referitor la angajarea migrantului la serviciu, știa el oare că aceste se află ilegal pe teritoriul Republicii Moldova, de când a angajat migrantul, cine l-a rugat să-l angajeze, câte ore lucrează, ce salariu îi achită, unde domiciliază, ce acte deține, a verificat activitatea întreprinderii angajații Serviciului Fiscal Principal de Stat, Inspectoratului General pentru Migrație, poliției etc., în perioada când activa migrantul la întreprindere și alte circumstanțe importante pentru caz. Totodată, se va audia contabil-șef, șeful secției resurse umane, administratorul întreprinderii și alte persoane cu funcții de răspundere. Aceștia vor fi audiați privitor la aceleași aspecte, precum și privitor la data angajării, salariu acordat migrantului, modul de achitare a salariului, există sau nu ordin de angajare, în ce consta munca migrantului etc.

În cazul depistării migranților într-un apartament, proprietarul acestuia va fi audiat asupra următoarelor aspecte: de când dă în chirie apartamentul, deține licența corespunzătoare sau este contractul de chirie înregistrat la Serviciul Fiscal de Stat, cum migrantul a găsit acest apartament, l-a rugat cineva să-i cazeze pe migranți, cunoștea oare el că aceștia se află ilegal pe teritoriul Republicii Moldova, cine achita pentru chirie, în ce mod (cash, prin transfer), cum se înțelegea cu migranții (în cazul în care migranții nu cunosc limba română, rusă sau engleză, fie proprietarul nu cunoaște limba vorbită de migranți, cine traducea etc.), câți migranți au fost cazați, au mai fost cazați anterior migranți până la momentul depistării migranților respectivi, prin ce căi a dat anunțul privitor la acordarea serviciilor de chirie a apartamentului, cine a telefonat și de la ce număr de telefon pentru cazarea migranților, a verificat proprietarul actele de identitate a migranților, au încheiat contractul de chirie, cine mai deține chei de la apartament, cine achita serviciile comunale în perioada corespunzătoare etc.

Concomitent, se va solicita și cartea de imobil pentru a fi examinată în vederea constatării faptului cine mai este înscris în apartamentul respectiv și dacă se mai află persoane la evidență.

Se vor audia vecinii pentru a se constata de când migranții sunt cazați, cine îi vizita, de câte ori, au făcut cunoștință cu migranții, ce le-au povestit în legătură cu cazarea și aflarea lor pe teritoriul Republicii Moldova, precum și alte aspecte importante pentru caz.

În alte situații, atunci când migrantul sau imigrantul a încălcat termenul de ședere pe teritoriul Republicii Moldova, se vor ridica, în copii, dosarele contravenționale respective, hotărârile instanțelor de judecată, precum și alte materiale relevante cazului. Acestea vor fi examinate, deoarece informațiile din ele pot conține date care ulterior pot servi la depistarea indicilor infracțiunii de organizare a migrației ilegale.

În același timp, indicii infracțiunii respective pot fi stabiliți într-o altă cauză penală ce se examinează. În acest caz, cauza penală va fi disjunctă pentru a fi cercetată infracțiunea dată. Fie, într-o cauză penală se efectuează unele măsuri speciale de investigații (interceptarea convorbirilor telefonice sau altele) și în rezultatul acestora pot fi stabilite indicii comiterii infracțiunii prevăzute la art. 362/1 Cod penal.

Bineînțeles, pentru depistarea semnelor infracțiunii de organizare a migrației ilegale se vor întreprinde și alte acțiuni de constatare, precum și măsuri speciale de investigații în acest sens.

Odată ce au fost depistați indicii infracțiunii respective, organul de constatare va sesiza, în ordinea prevăzută de art. 273 Cod procedură penală, organul de urmărire penală care, prin ordonanță, va începe urmărirea penală și va efectua acțiunile de urmărire penală și măsurile speciale de investigații corespunzătoare cercetării.

O problemă practică este tergiversarea examinării materialelor de către organele de constatare. Examinarea materialelor de către aceste organe poate dura uneori de la 3 luni până la 6 luni sau chiar mai mult. Aceasta practică este una neadmisă, ilegală și duce la încălcarea termenului rezonabil.

Legislația procesuală penală, precum și reglementările actelor normative speciale ce stabilesc atribuțiile reprezentanților organului de constatare nu stabilesc termenul de examinare a altor informații cu privire la infracțiune (a materialelor examinate de către organul de constatare).

Există doar o singură reglementare cu privire la acest termen. Potrivit art. 11 alin. (2) al Legii nr. 216/2003¹²⁵, „*alte informații despre infracțiuni se examinează în termenele prevăzute de legislația de procedură penală pentru examinarea sesizărilor despre infracțiuni*”, adică în termen de 30 de zile stabilit la art. 274 alin. (1) Cod de procedură penală.

¹²⁵ Legea nr. 216 din 29.05.2003 cu privire la Sistemul informațional integrat automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni. Publicat: 08.08.2003 în Monitorul Oficial Nr. 170-172 art. 695.

Din analiza efectuată de noi, pe faptele de organizare a migrației ilegale unele materiale pot fi examinate până la 45 de zile, iar altele necesită o examinare mai îndelungată, deoarece depinde de circumstanțe și împrejurări obiective, de exemplu termenul de întocmire a constatărilor tehnico-științifice (fals de acte) etc. Din aceste considerente, propunem, reieșind din experiența practică, ca termenul de examinare a altor informații cu privire la infracțiuni să fie de cel mult 60 de zile. În acest sens, este necesară completarea și modificarea art. 11 alin. (2) al Legii nr. 216/2003, întrucât să reglementeze posibilitatea extinderii termenului de examinare a materialelor de către organul de constatare până la 60 de zile.

Analiza practicii CtEDO¹²⁶, precum și reieșind din normele interne se desprinde că cerința termenului rezonabil începe din momentul sesizării organelor de constatare, deoarece aceștia întreprind acțiuni procesuale și de constatare a infracțiunilor.

Termenul de examinare a materialelor de către organele de constatare trebuie să fie reglementat în art. 273 CPP, de aceea propunem modificarea și completarea acestuia. Or, acțiunile procesuale ale acestui organ este reglementat de legea procesuală penală, fără a stabili termene concrete privind întocmirea actelor de constatare.

3.2. Particularitățile efectuării audierilor și confruntărilor la cercetarea infracțiunii de organizare ilegală a migrației

Cercetarea infracțiunilor de organizare a migrației ilegale este considerabil îmbunătățită prin efectuarea acțiunilor procesuale, în special prin audiere și confruntare.

„Audierea reprezintă un proces de obținere a declarațiilor de la persoana care deține informații referitoare la o faptă penală sau care au relevanță pentru soluționarea justă a cauzei. Audierea constituie cea mai răspândită, dar și cea mai complicată acțiune de urmărire penală. Aceasta se datorează prin faptul că persoana audiată de multe nu dorește să depună declarații sau depune declarații mincinoase, aceasta poate să se încurce în declarațiile sale, să greșească etc.”¹²⁷.

„Audierea reprezintă un procedeu probatoriu, al cărui scop este dobândirea și fixarea de către organul de urmărire penală (instanța de judecată), în conformitate cu legislația în vigoare, a

¹²⁶ Hotărârea CtEDO, Kalēja c. Letoniei, din 05.10.2017 (§§ 37, 38, 41, 45). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-177344>; Hotărârea CtEDO, Reiner și alții c. României, din 27.09.2007 (§ 48). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-122797>.

¹²⁷ Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Tactica efectuării audierilor, Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală, Colecția Juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, Chișinău, 2020, p. 4. (ISBN 978-9975-3364-4-4, 72 p.).

declarațiilor audiatului cu privire la informațiile cunoscute de acesta și care face parte din obiectul probațiunii în cauza penală”¹²⁸.

„Pentru ofițerul de urmărire penală declarațiile reprezintă un izvor al probelor, iar conținutul acestora, de fapt, constituie probă. Pentru bănuit și învinuit declarațiile sunt mijloace de apărare”¹²⁹.

Susținem opiniile acelor autori care consideră că audierea include trei componente de bază: cea procesuală (reglementarea legii procesuale penale cu privire la audiere), de tactică criminalistică și de psihologie judiciară¹³⁰. Aici este de menționat faptul că aceste trei componente se aplică simultan, deoarece aplicând, de exemplu, doar una din ele, organul de urmărire penală nu va obține rezultate pozitive în cadrul audierii, iar investigația riscă să fie una inefectivă.

Potrivit art. 113 alin. (1) și (3) CPP, *„în cazul în care există divergențe între declarațiile persoanelor audiate în aceeași cauză, se procedează la confruntarea acestor persoane, inclusiv cu cele ale căror declarații sânt defavorabile bănuitului, învinuitului, dacă este necesar, pentru aflarea adevărului și înlăturarea divergențelor. Audierea persoanelor confruntate se face cu respectarea dispozițiilor privitoare la audierea martorului sau învinuitului, care se aplică în mod corespunzător, în funcție de calitatea procesuală a persoanelor confruntate”*. Ținând cont de prevederile legale invocate, ne vom axa doar asupra audierilor, deoarece confruntarea se face după aceleași reguli și are practic aceeași tactică ca și audierile.

După cum menționează unii autori, audierea este cel mai vechi mijloc de probă și cele mai utilizat în cadrul investigațiilor penale¹³¹, fiind denumită „ochii și urechile justiției”¹³².

Susținem această poziție, deoarece audierea, în cazul investigării organizării migrației ilegale, reprezintă procedeul principal de probare a vinovăției făptuitorului și de stabilire a probelor, de aceea succesul desfășurării acesteia influențează în mare măsură rezultatul investigației și stabilirea adevărului în cauză. Audierea, în cazurile cercetate de noi, se efectuează de fiecare dată. Există situații când audierile constituie 78% din numărul acțiunilor procesuale efectuate, iar în altele, în special pentru înaintarea unei noi învinuiri în baza art. 362/1 CP, audierile au constituit unicele probe (100%).

¹²⁸ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Rusnac Constantin, Tactica acțiunilor de urmărire penală, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020, p. 153.

¹²⁹ Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Tactica efectuării audierilor, Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală, Colecția Juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, Chișinău, 2020, p. 4. (ISBN 978-9975-3364-4-4, 72 p.).

¹³⁰ Volonciu N. (coord. șt.), Codul de procedură penală comentat, Ediția a 3-a, București, 2017, p. 294; Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Rusnac Constantin, Tactica acțiunilor de urmărire penală, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020, p. 153.

¹³¹ Stancu E., Tratat de criminalistică, Ediția a V-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 409. (839 p.).

¹³² Tudorache A., Criminalistica, Editura Nomina Lex, București, 2010, p. 179. (202 p.).

Drept exemplu, constituie fapta comisă în perioada de timp începând cu luna mai 2021 și până la începerea urmăririi penale, în care cetățeanul DV, fiind membru al unui grup criminal organizat, de comun acord și prin înțelegere prealabilă cu alte persoane, aflându-se în Republica Moldova cât și Italia, în prealabil împărțind rolurile, acționând cu intenție directă, determinând planul activității criminale la nivel transfrontalier și urmărind scopul obținerii direct sau indirect al unui folos financiar sau material, în urma organizării migrației ilegale din Republica Moldova în Italia, a cetățenilor Republicii Moldova, au creat o schemă criminală bine organizată, care constă în pregătirea și crearea condițiilor în vederea obținerii actelor false de identitate românești, precum și a altor state, în vederea organizării, transportării, intrării și șederii cetățenilor străini în Italia, care nu sunt nici cetățeni, nici rezidenți ai acestui stat¹³³.

Prin natura sa, audierea este o acțiune de urmărire penală complexă, deseori desfășurată în condiții de așa-numită situație conflictuală. Atingerea obiectivelor audierii depinde de capacitatea ofițerului de urmărire penală și a procurorului de a schimba această situație. Pentru aceasta este necesară o înaltă măiestrie profesională, cunoașterea psihologiei și abilitatea practică de a înțelege caracteristicile psihologice ale persoanei audiate, precum și cunoașterea și utilizarea abilă a diferitelor tactici în timpul audierii. Audierea este o artă pe care fiecare ofițer de urmărire penală și procuror trebuie să o învețe zilnic. După noi, doar citind o audiere poți să apreciezi profesionalismul unei persoane care efectuează urmărirea penală. Audierea efectuată corect o apreciem mai mult de 60% din succesul investigației.

„Complexitatea audierii reiese nu numai din faptul că oponentul ofițerului de urmărire penală este o persoană care, în unele cazuri, nu dorește să declare adevărul sau care, în general, nu dorește să dea declarații. Dar și de faptul că în declarațiile depuse de persoană, care conlucrează și dorește să comunice tot despre ce cunoaște pot fi erori și denaturări, iluzii și ficțiuni care trebuie constatate la timp pe parcursul audierii și luate în calcul la aprecierea și utilizarea declarațiilor”¹³⁴.

Prin urmare, tacticile audierii reprezintă metode științific fundamentate, dezvoltate în criminalistică și probate în practica judiciară, care nu contravin legii. În plus, acestea sunt metode de stabilire a contactului psihologic cu persoana audiată, de neutralizare a poziției negative a acesteia și de exercitare a influenței psihologice asupra persoanei audiate cu scopul de a obține declarații complete și veridice. Tactica metodelor de audiere diferă în funcție de

¹³³ Cauza penală nr. 2022870278, în care urmărirea penală a fost începută la 10.03.2022, de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, conform elementelor componente de infracțiune prevăzute de art. 362¹ alin. (3) lit. a) Cod penal.

¹³⁴ Белкин Р.С., Тактика допроса / в кн.: Лившиц Е., Белкин Р.С., Тактика следственных действий, Москва, 1997, с. 97.

conținutul și obiectivele aplicării lor. Totuși, dintre toate aceste metode, unele sunt universale, deoarece sunt aplicate în desfășurarea oricărei audieri.

Aceste tactici de audiere includ: conversația, reducerea tensiunii, așteptarea, utilizarea calităților pozitive și a punctelor slabe ale persoanei audiate, surprinderea cu întrebări sau prezentarea bruscă a probelor, distragerea atenției, inerția, repetarea audierii, crearea unei imagini exagerate a gradului de informare al ofițerului de urmărire penală) etc. Știința criminalistici le-a analizat și le-a corelat cu cerințele legalității. Cu toate acestea, practica combaterii criminalității din ultimii ani arată că majoritatea ofițerilor de urmărire penală nu au stăpânit acest arsenal tactic al criminalistici, cunosc puțin despre tacticile specifice și situațiile în care acestea se aplică și, adesea, folosesc metode inadmisibile, care încalcă legalitatea.

Pregătirea pentru audiere are o importanță enormă. Dacă ofițerul de urmărire penală nu a determinat subiectul audierii, nu a întocmit o listă de întrebări specifice la care trebuie să obțină răspunsuri și nu a gândit formulările clare ale acestora, atunci, în mod evident, va pierde posibilitatea de a obține informații exhaustive. Observând cum ofițerul de urmărire penală se încurcă, răsfoiește frenetic paginile dosarului penal în căutarea materialelor necesare, inventează pe fugă întrebări neclare, persoana audiată îi va atribui ofițerului de urmărire penală o evaluare foarte nefavorabilă. O astfel de lipsă evidentă de pregătire a ofițerului de urmărire penală pentru audiere va facilita în mod semnificativ persoanei audiate evitarea răspunderii.

„Care sunt sarcinile tactice specifice ce pot și trebuie să fie rezolvate în etapa de pregătire pentru audiere au fost determinate de mult timp de numeroși cercetători, fără a exista, de regulă, divergențe în ceea ce privește aspectele principale, și, având în vedere practica acumulată, acestea sunt concretizate și introduse noi tactici”¹³⁵.

În timpul audierilor în cazurile de organizarea migrației ilegale, ofițerul de urmărire penală trebuie să fie pregătit nu numai în ceea ce privește cultura generală și cunoștințele de psihologie, dar, în primul rând, să dețină un volum specific de cunoștințe despre legislația în domeniul migrației și azilului. Or, pe bună dreptate unii cercetători menționează că, „în cazurile de investigare a organizării migrației ilegale, audierea martorilor-imigranți are un caracter conflictual, deoarece atât imigranții, cât și organizatorii lor încalcă legislația penale și contravențională, și nu vor colabora cu organele de aplicare a legii”¹³⁶.

¹³⁵ Питерцев С.К., Степанов А.А. Тактические приемы допроса: Уч. пособие. - СПб., 1994, с. 6-16. (56 с.); Коршунова О.Н., Степанова А.А. и др., Курс криминалистики: В 3 т. Т. 1. Общетеоретические вопросы. Криминалистическая техника. Криминалистическая тактика. Изд-во «Юрид. центр Пресс», 2004, с. 603-606. (683 с).

¹³⁶ Полежаева С.А., Левченко О.П., Ткач Е.В. Организация и методика раскрытия и расследования преступлений, связанных с незаконной миграцией. Академия управления МВД России. — Москва, 2006, с. 185. (236 с.); Бирюков С.Ю. Методика расследования организации незаконной миграции. Учебное пособие. Волгоград, 2008. С. 85. (92 с.)

Suntem de acord că imigranții încalcă legislația națională pentru care sunt absolviți de răspunderea penală¹³⁷, însă cercetarea noastră asupra conținutului audierilor acestora nu a evidențiat opoziția lor, dimpotrivă, ei povestesc în detaliu despre viața lor dificilă, despre căutările nesfârșite a unui loc de muncă bine plătit; despre căutarea și găsirea unor persoane care le oferă personal să le organizeze șederea sau le dă adresa unei persoane care poate furniza cazare și muncă; despre presiunile politice la ei în țară; despre situația precară din punct de vedere a religiei etc. Prin urmare, ofițerul de urmărire penală ar trebui să trateze principalul martor (victima) cu implicare și să desfășoare audierea sub forma unei conversații pentru a clarifica toate detaliile faptei comise.

De exemplu, într-o cauză penală, părțile vătămate au declarat că *„sunt cetățeni ai Republicii Bangladesh, de o perioadă îndelungată, situația politică este una foarte rea, ele fiind în partidele de opoziție cu denumirea „Bangladesh National Party”, din care motiv ei și familia lor sunt persecutați de către autoritățile de la guvernare din țară. Au decis să apeleze la serviciile unui „Broker” (persoană ilegală care organizează migrația ilegală în diferite țări ale lumii) pe nume Shuman, această persoană utilizează mai multe nume, presupun ele că numele dat este unul fals. Dorind să ajungă în Ungaria, Shuman le-a comunicat că o poate face contra sumei de 10000 dolari SUA pentru fiecare. Au zburat cu avionul din orașul Dhaka, Bangladesh în orașul Sharjah din Emiratele Arabe Unite. Peste aproximativ 2-3 zile a mers cu vaporul, portcontainer până în Bulgaria. Pe parcursul întregii călătorii cu nava, a stat într-o cameră împreună cu alte 10-12 persoane din diferite țări, care la fel migrau ca și ei. Ajuns în Bulgaria, a fost întâlnit de către un alt broker, a fost plasat într-o cameră pentru 15 zile. Ulterior, a fost mințit de către broker și în loc să ajungă în Ungaria, a ajuns în România, orașul Iași după care poliția din România i-au extrădat autorităților din Republica Moldova. Ulterior, aflându-se în Centrul de plasament de la Biroul de migrație și azil au făcut cunoștință cu o persoană originară din Uzbekistan pe nume Akmal, care i-a spus că are posibilitatea de ai ajuta să ajungă în România contra sumei de 2000 euro. La locul unde s-au înțeles în prealabil, au fost întâlniți de făptuitor și de o fată, care i-a urcat într-un automobil de culoare gri și s-au pornit într-o direcție necunoscută, iar aproximativ la ora 19:30 au fost reținuți de către colaboratorii de poliție”*¹³⁸.

Într-un alt caz, partea vătămată a declarat că, *„(...) familia sa și a soției sale au diferite viziuni religioase. După încheierea căsătoriei soția sa benevol a devenit ateistă, din care motiv*

¹³⁷ Potrivit art. 362/1 alin. (4) Cod penal, *„Victima migrației ilegale este absolvită de răspundere penală pentru faptul intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului statului sau al ieșirii de pe acest teritoriu, precum și pentru faptele de deținere și folosire a documentelor oficiale false în scopul organizării migrației sale ilegale”.*

¹³⁸ Sentința Judecătorei Drochia, sediul Rîșcani, din 16.10.2019, emisă în Dosarul nr. 1 – 189/2019. Disponibilă: https://jdr.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/4e16064a-d74c-4674-87cd-7cb40bfab0d4 [accesată: 08.04.2024].

*s-a iscat un conflict între părinții acestora. Din motivul conflictului inițiat între familii, precum și pentru a identifica un trai mai decent în țările UE, ei au hotărât să migreze cu familia din Iraq (...)*¹³⁹.

Organizând în mod intenționat influența asupra personalității persoanei audiate în limitele legii, ofițerul de urmărire penală trebuie să aleagă acea metodă unică care va deschide sufletul persoanei. Una dintre caracteristicile principale ale procesului de audiere este regularitatea dinamicii sale. Acesta se desfășoară etapizat, fiecare etapă având particularitățile sale, care determină dezvăluirea factorilor externi și interni (psihologici). Tradițional, particularitățile tactice ale efectuării audierii sunt examinate în funcție de statutul procesual al persoanei audiate în cadrul cauzei penale: dacă este martor, victimă, bănuit sau învinuit.

Analiza efectuată de noi a scos în evidență faptul că practica judiciară atribuie, în dependență de circumstanțele cauzei, migrantului ilegal statutul de victimă sau martor a infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Despre atribuirea statutului respectiv ne-am referit la analiza juridico-penală a infracțiunii analizate.

În calitate de martori ai infracțiunii date pot fi angajații Poliției de Frontieră, cei ai Inspectoratului General pentru Migrație, persoane care au împrumutat bani migrantului ilegal, persoane care cunosc despre intrarea, tranzitarea sau șederea migrantului în țară, persoane care au asistat la discuția dintre făptuitor și victimă, persoane care au dat în chirie temporară spații pentru locuire, vecinii acestor persoane, angajații hotelurilor, angajați ai Poliției, angajați ale persoanelor juridice care se ocupă cu ajutor în căutarea locurilor de muncă, angajații agențiilor de turism, angajații Inspecției muncii, angajați ai întreprinderilor, organizațiilor, instituțiilor unde au lucrat imigranții etc. În calitate de martori pot fi persoanele implicate în organizarea migrației ilegale.

Migranții (victime sau martori) reținuți în punctele de trecere a frontierei de stat, fie trecând ilegal frontiere în afara punctelor de trecere a frontierei sau depistați în hoteluri, apartamente ori alte locuri de cazare temporară, trebuie să fie audiați în cel mai scurt timp posibil, deoarece aceștia pot să se sustragă de la organele de aplicare a legii sau să fie expulzați din țară conform deciziei instanței, deoarece au încălcat regulile de intrare sau regimul de ședere pe teritoriul Republicii Moldova. În același timp, migranții ilegali plasați în subdiviziunile specializate (Centrul de plasament temporar al străinilor) și care sunt implicați în organizarea migrației ilegale trebuie audiați de urgență, deoarece, ca regulă, aceștia fug din incinta acestor subdiviziuni și, ulterior, organul de urmărire penală nu poate stabili locul aflării acestora, ceea ce

¹³⁹ Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 21.07.2020, emisă în Dosarul nr. 1-129/20. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/80651d34-2bd4-4577-a037-74ee750dc98f [accesată: 21.01.2024].

face investigația dificilă. Ulterior, nu va fi posibil să efectuăm audierea suplimentară sau alte acțiuni procesuale (de exemplu, confruntarea) cu participarea lor, prin urmare, audierile inițiale și orice acțiuni de urmărire penală cu participarea lor trebuie efectuate cât mai complet posibil, respectând toate cerințele legislației procesual-penale, cu participarea obligatorie a unui traducător.

De exemplu, în cazul organizării migrației ilegale a unor cetățeni din Armenia, grație audierii acestora la judecătorul de instrucție, instanța de fond a admis examinarea cauzei în lipsa părților vătămate, care la acel moment erau deja expulzate din Republica Moldova¹⁴⁰. Datorită faptului că organul de urmărire penală a luat toate măsurile legale în privința audierii migranților ilegali, instanța a admis ca probe audierile lor în vinovăția inculpaților.

Problematică este și situația fazei de judecată, deoarece de multe ori este necesară audierea migranților, iar locul stabilirii lor este imposibil. La fel, imposibil este darea citirii declarațiilor acestora date în cadrul urmăririi penale în ordinea art. 371 alin. (1) pct. 2) CPP.

Recomandăm organului de urmărire penală ca în cazul migranților ilegal, atunci când există temeiurile prevăzute în art. 109 alin. (3) CPP, să propună procurorului înaintarea demersului corespunzător judecătorului de instrucție pentru ca aceștia să fie audiați. Cel puțin, organul de urmărire penală să efectueze confruntări pentru a fi posibilă aplicarea art. 371 alin. (1) pct. 2) CPP.

De exemplu, în cauza de învinuire a lui TA, GA, BM și BR în aceea că ei, pe parcursul lunilor septembrie–octombrie a anului 2017, fiind membri a unui grup criminal organizat, acționând cu intenție directă și de comun acord, repartizând în prealabil rolurile între ei, din interes material, urmărind scopul obținerii unui folos financiar, au participat la organizarea intrării ilegale pe teritoriul țărilor membre a spațiului Uniunii Europene (Germania și Franța), în special a Republicii României, a cetățenilor turci AM, HF și OS, care nu sunt nici cetățeni, nici rezidenți a statelor Uniunii Europene. În cadrul ședinței de judecată au fost date citire declarațiile martorilor OS din 05.10.2017 și, respectiv, MA din 11.10.2017, care au fost audiați de către judecătorul de instrucție, din motivul existenței probelor plecării lor peste hotarele țării (art. 109 alin. (3) CPP)¹⁴¹. Declarațiile martorilor au fost admise în calitate de probe în vinovăție.

Într-un alt caz, fiind temeiurile prevăzute de art. 109 alin. (3) CPP, pentru a nu pierde probele, iar acestea să fie admise ulterior de instanța de judecată, organul de urmărire penală a înaintat propunerea procurorului în vederea înaintării demersului corespunzător de audiere a

¹⁴⁰ Sentința Judecătoriei Cimișlia, sediul Central, din 27.02.2018 (pct. 4), emisă în Dosarul nr. 1-27/18. Disponibilă: https://jcm.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/dbeb8f40-af1b-e811-80d5-0050568b44c1 [accesată: 16.02.2024].

¹⁴¹ Sentința Judecătoriei Hîncești, sediul Central, din 05.06.2018, emisă în Dosarul nr. 1-5/2018. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/a42916f4-9269-e811-80d5-0050568b7027 [accesată: 09.05.2024].

cinci cetățeni ai Indiei – victime (martori) ai infracțiunii de organizare a migrației ilegale, comise de un grup criminal organizat. Este de menționat faptul că victimele (martorii) au fost reținute la frontiera de stat a Republicii Moldova la 17.11.2023, ora 22.45, iar audierea în temeiul art. 109 alin. (3) CPP a fost efectuată la judecătorul de instrucție la data de 27.12.2023¹⁴². De menționat că termenul respectiv, potrivit practicii judiciare din Republica Moldova, este unul rezonabil. Totuși, considerăm că organul de urmărire penală și procurorul, în asemenea cazuri, trebuie să înainteze propunerile și, respectiv, demersurile corespunzătoare în termeni mai restrânși, deoarece, după cum am menționat în cercetarea noastră, multe victime (martori) se sustrag de la organul de urmărire penală, fug din Centrele de plasament temporar etc. Din motivul respectiv, venim cu propunerea de a modifica și completa legea procesuală penală ca atunci când există temeiurile reglementate în art. 109 alin. (3) CPP, demersul respectiv să fie dispus în termen de 3 zile din momentul constatării temeiurilor vizate.

În cadrul audierii victimelor (martorilor) organizării migrației ilegale, organul de urmărire penală, în dependență de circumstanțele cauzei, trebuie să obțină informații cu privire la: descrierea etapei inițiale de desfășurare a schemei infracționale, țările de destinație, țările de tranzit și cele de origine, ruta de deplasare (în detaliu), transportul cu care au circulat, sumele de bani acordați, modalitatea de transmitere a banilor, modalitatea perfecționării actelor, modalitatea obținerii invitațiilor sau a vizelor, scopul migrării, datele de identitate a făptuitorilor, modalitatea comunicării, numerele de telefoane, locul întâlnirilor, locul cazării, timpul traversării etc.

Susținem poziția autorilor care consideră că „la audierea migranților, care au trecut ilegal frontiera de stat, organul de urmărire penală trebuie să stabilească următoarele:

- a) care a fost motivul intrării ilegale în Republica Moldova;
- b) când, unde și în ce circumstanțe migrantul a traversat frontiera de stat;
- c) cine a organizat intrarea ilegală în Republica Moldova și care au fost acțiunile acestora, cu stabilirea următoarelor circumstanțe: cine a procurat biletele de călătorie, care persoană le-a înmânat actele sau documentele falsificate, cine le-a organizat și nemijlocit i-a transportat, cine le-a asigurat întâlnirea și însoțirea până la punctul de destinație ș.a.;
- d) cât timp migrantul s-a aflat pe teritoriul Republicii Moldova;
- e) de câte ori acesta a vizitat Republica Moldova, și în cazul în care fapta respectivă a avut loc, atunci trebuie de stabilit în ce mod acesta a intrat și ieșit din țară;

¹⁴² Sentința Judecătorei Ungheni, din 08.07.2024, emisă în Dosarul nr. 1-84/2024. Disponibilă: https://jun.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/33152dcb-cfbd-40e5-ae6e-387ba92e6de9 [accesată: 10.08.2024].

În cazul în care migrantul s-a aflat ilegal (ședere ilegală) mai mult timp pe teritoriul Republicii Moldova, el este audiat asupra următoarelor aspecte:

- a) când și cu ce scop a intrat în țară;
- b) în baza căror acte s-a efectuat intrarea;
- c) s-a adresat sau nu acesta la IGM;
- d) în baza căror surse își justifică existența sau activitatea desfășurată și dacă el activează împreună cu cineva și ce cunoaște despre persoana în cauză;
- e) a încheiat careva tranzacții, acorduri, contracte și care anume;
- f) cine i-a organizat posibilitatea de desfacere a unei sau a altei afaceri, etc.

Atunci când migrantul a avut ca scop sau a tranzitat teritoriul Republicii Moldova, acesta va fi audiat pentru stabilirea circumstanțelor următoare:

- a) care este țara de origine a acestuia, ce țări a mai tranzitat până a ajunge în Republica Moldova și care este țara de destinație, menționând și modalitatea tranzitării sau șederii într-o țară sau alta;
- b) care este scopul deplasării în țara de destinație și care sunt motivele lipsei actelor necesare pentru tranzitarea Republicii Moldova;
- c) în ce mod migrantul a traversat frontiera țării și care a fost itinerarul deplasării, tipul de transport utilizat, precum și cine l-a ajutat în acest sens, etc.”¹⁴³

Pentru a consolida probele privind implicarea unei persoane în organizarea intrării ilegale și dacă există divergențe între declarațiile părților, organul de urmărire penală efectuează confruntarea, care în multe cazuri stabilește adevărul în cauză. Există cauze penale în care confruntarea reprezintă un volum de peste 23% din numărul acțiunilor procesuale efectuate, adică mai mult de o cincime¹⁴⁴.

Din analiza art. 113 alin. (1) CPP, reiese că confruntarea este o acțiune obligatorie „în cazul în care există divergențe între declarațiile persoanelor audiate în aceeași cauză, (...)”. Acest deziderat reiese din sintagma utilizată de legislator în aceeași normă procesuală penală, și anume „se procedează la confruntarea acestor persoane”. Cu alte cuvinte, alegerea și decizia efectuării confruntării nu este un drept a persoanei care efectuează urmărirea penală, ci o obligație. Ni se pare această prevedere una logică, or, în caz contrar nu s-ar putea afla adevărul, nu s-ar înlătura divergențele și nu s-ar considera o cercetare obiectivă, complete și sub toate aspectele.

¹⁴³ Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Metodica cercetării organizării migrației ilegale, Ghid metodic pentru ofițerii se urmărire penală, Colecția juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020, p.43-44.

¹⁴⁴ Sentința Judecătorei Comrat, sediul Ciadîr-Lunga, din 30.05.2024, emisă în Dosarul nr. 1-28/2024. Disponibilă: https://jco.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/675da13f-3005-4011-a080-c8c956216562 [accesată: 06.08.2024].

În practică există păreri diferite privitoare la efectuarea confruntării în cazurile în care bănuitul sau învinuitul refuză să de-a declarații. Prima poziție este că nu are sens de a efectua confruntarea deoarece contravine art. 113 alin. (1) CPP, fiindcă nu există divergențe între declarații odată ce o parte (bănuitul sau învinuitul) nu a depus în general careva declarații. A doua poziție este că confruntarea în cazurile respective se efectuează, nu există încălcarea art. 113 alin. (1) CPP, legea nu interzice efectuarea acțiunii respective și, cel mai important este că majoritatea procurorilor, atunci când nu există temeieri de audiere a victimelor (martorilor) la judecătorul de instrucție (art. 109 alin. (3) CPP), indică organului de urmărire penală să efectueze confruntarea întru asigurarea aplicării în instanță a prevederilor art. 371 alin. (1) pct. 2) CPP.

Mulți cercetători susțin că nu are sens să se desfășoare o confruntare dacă unul dintre participanții săi a refuzat să facă declarații, deoarece în acest caz confruntarea se transformă într-o audiere doar a unei singure persoane, și nu mai este o confruntare, ci o altă acțiune de urmărire penală, neprevăzută de legea procesual-penală¹⁴⁵.

După noi, confruntarea poate avea loc în aceste cazuri, ținând cont de aspectele expuse mai sus. În plus, valoarea acestei acțiuni de urmărire penală constă în faptul că bănuitul sau învinuitul care a refuzat să facă declarații și apărătorul său, conform practicii de investigare, pun întrebări martorului-imigrant (victimei). Acest lucru permite organului de urmărire penală, ținând cont de informațiile suplimentare obținute în timpul răspunsurilor și întrebărilor, să planifice corect investigația ulterioară a cazului și colectarea probelor necesare pentru stabilirea vinovăției suspectului. În al doilea rând, aceasta va oferi oportunitatea de a consolida declarațiile imigrantului (victimei) în timpul confruntării cu bănuitul sau învinuitul. Victima (martorul) va oferi din nou declarații privind circumstanțele organizării intrării sale ilegale și/sau a șederii ilegale, în prezența persoanei aflate în fața sa, despre care a făcut declarații anterior¹⁴⁶. Aceasta oferă posibilitate organului de urmărire penală să stabilească sub intima sa convingere veridicitatea declarațiilor, reacția bănuitului sau învinuitului și că victima (martorul) vorbește anume despre persoana care stă în fața sa și de o altă persoană. Totodată, în unele cazuri persoana bănuită sau învinuită poate să confirme sau să infirme unele declarații ale victimei (martorului) în timpul audierii, chiar dacă a refuzat depunerea declarațiilor.

¹⁴⁵ Желтобрюхов С. Очная ставка не оправдывает себя как следственное действие // Российская юстиция. 2008. № 1. С. 56.

¹⁴⁶ De exemplu, Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, din 26.06.2018, emisă în Dosarul nr. 1-118/2017. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/8a6ae257-177a-e811-80d4-0050568b021b [accesată: 14.11.2023]. Instanța de judecată a admis în calitate de probă confruntarea efectuată dintre învinuitul BM și martorul VȘ, în care ultimul și-a susținut declarațiile sale.

De exemplu, într-o cauză penală¹⁴⁷, în care urmărirea penală a fost începută pe faptul organizării migrației ilegale de către un grup criminal organizat, la 07.05.2020 a fost efectuată confruntarea între partea vătămată HO și învinuitul SZ. În cadrul confruntării, victima a susținut pe deplin declarațiile depuse inițial pe caz, iar învinuitul a confirmat parțial cele comunicate de HO. Instanța de judecată a admis acțiunea respectivă în calitate de probă în vinovăție.

Analiza dosarelor penale arată că rezultatele confruntării este unul pozitiv. De exemplu, fiind efectuată confruntarea la 15.07.2016, într-o cauză de organizarea a migrației ilegale, dintre învinuitul AR și martorul VV, s-a stabilit care au fost etapele activității infracționale și rolul învinuiților BB și AR, precum și a bănuितului NN, s-a constatat că martorul nu a achitat nimic lui BB pentru serviciile acestuia, banii fiind transmiși lui AR, care, în calitate de organizator al grupului criminal organizat, îi achita lui BB bani sub formă de salariu¹⁴⁸. Într-o altă confruntare efectuată la 17.10.2016 s-a constatat că, anume XXX l-a rugat să treacă persoanele străine pentru râul Nistru în Ucraina, contra unor sume de bani¹⁴⁹.

3.3. Cercetarea la fața locului, cercetarea obiectelor și documentelor, percheziția și ridicarea în cazurile de investigarea a infracțiunii de organizare a migrației ilegale

Cercetarea la fața locului. Până a trece la expunerea subiectului respectiv am dori să facem puțină lumină. Cercetarea la fața locului nu trebuie confundată cu cercetarea (examinarea) obiectelor și documentelor, care, după noi, trebuie să fie o acțiune procesuală și de tactică criminalistică separată. Acest subiect poate ridica discuții și controverse, deoarece potrivit art. 118 alin. (1) CPP, „În scopul descoperirii și ridicării urmelor infracțiunii, a mijloacelor materiale de probă pentru a stabili circumstanțele infracțiunii ori alte circumstanțe care au importanță pentru cauză, organul de urmărire penală efectuează cercetarea la fața locului a terenurilor, încăperilor, obiectelor, documentelor, sistemelor informatice sau suporturilor de stocare a datelor informatice, animalelor, cadavrelor umane sau de animale”. Cu alte cuvinte, este posibilă cercetarea la fața locului și a documentelor, obiectelor etc. Nu suntem împotriva acestei prevederi, or, atunci când se efectuează cercetarea la fața locului a terenurilor sau a încăperilor și sunt descoperite obiecte sau documente, poate fi efectuată și cercetarea (examinarea) acestora în cadrul acțiunii de cercetare la fața locului. Acest deziderat reiese și din

¹⁴⁷ Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 21.07.2020, emisă în Dosar nr. 1-129/20. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/80651d34-2bd4-4577-a037-74ee750dc98f [accesată: 21.01.2024].

¹⁴⁸ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Central, din 23.06.2017, emisă în Dosarul nr. 1-272/17. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/3eb532dc-0758-e711-80d3-0050568b4c47 [accesată: 02.11.2023].

¹⁴⁹ Sentința Judecătorei Soroca, sediul Central, din 21.09.2017, emisă în Dosarul nr. 1-395/16. Disponibilă: https://jsr.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/5a021b1e-cc9e-e711-80d6-0050568b4d5b [accesată: 16.11.2023].

dispozițiilor art. 118 alin. (4), (5) și (7) CPP. Cum vom proceda atunci când obiectele și documentele ridicate fie în urma cercetării la fața locului, fie prin acțiunea de ridicare în temeiul art. 126 CPP ori cea de percheziție etc.? În aceste cazuri se va efectua cercetarea (examinarea) acestor obiecte și documente sau se va efectua, fie se va continua cercetarea la fața locului?

Potrivit dicționarului juridic, „locul faptei – suprafață de teren sau o anumită incintă, legată spațial și temporal cu infracțiunea cercetată, în adevăratul sens al cuvântului, prin locul faptei se înțelege acea suprafață unde au fost descoperite urmele infracțiunii. Trebuie avut însă în vedere că se poate întâmpla ca infracțiunea să fi fost săvârșită în altă parte. De exemplu, violul a avut loc la locuința infractorului iar cadavrul victimei a fost găsit într-o fântână, ceea ce a determinat ca în literatura de specialitate apărută în ultimul timp să se facă deosebire între locul săvârșirii faptei (în exemplul dat locuința infractorului) și locul faptei (fântâna unde a fost descoperit cadavrul)”¹⁵⁰.

De menționat că locul săvârșirii infracțiunii și locul faptei pot coincide.

Cercetătorii¹⁵¹, la fel fac delimitarea între locul săvârșirii infracțiunii și locul faptei, nefiind careva divergențe de opinii, adică locul cercetării este locul unde s-a produs fapta criminală ori unde au avut loc urmărirea prejudiciabile, adică rezultatul acestei fapte. Cu toate acestea, doctrinarii respectivi se referă la un teritoriu, încăpere, teren deschis etc., nicidecum la obiecte sau documente.

Susținem, în acest sens, opinia lui Ion Mircea, care menționează că, „prin locul faptei se înțelege perimetrul în limitele căruia se află probele materiale create cu ocazia săvârșirii infracțiunii. Astfel, el cuprinde: terenul sau încăperea în care s-a comis infracțiunea, locul unde s-a produs rezultatul, împrejurimile acestor locuri, dacă sunt purtătoare ale urmelor create cu prilejul săvârșirii faptei cercetate”¹⁵². Tot el concretizează că, „(...) în procesul cercetării la fața locului, se impune necesitatea efectuării unei examinări minuțioase, porțiune cu porțiune, a locului respectiv, astfel încât nici o zonă să nu rămână necercetată”¹⁵³.

„Cercetarea la fața locului este efectuată pentru a se constata circumstanțele comiterii infracțiunii, stabilirea existenței, poziției și stării mijloacelor materiale de probă, identificarea

¹⁵⁰ Dicționar juridic. Disponibil: <https://legeaz.net/dictionar-juridic/locul-faptei> [accesată: 14.08.2022].

¹⁵¹ Stancu Emilian, *Tratat de criminalistică*, Ediția a VI-a, revăzută, Editura Universul Juridic, București, 2015, p. 357-358 (847 p.) (ISBN 978-606-673-673-2); Crișu Anastasiu, *Drept procesual penal, Partea generală*, Ediția a 6-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2022, p. 449-450 (690 p.) (ISBN 978-606-27-2125-1); Neagu Ion, Damaschin Mircea, *Tratat de procedură penală, Partea generală*, Ediția a III-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2020, p. 593 (800 p.) (ISBN 978-606-39-0600-8); Doraș Simion, *Criminalistica, Volumul II, Elemente de tactică*, Editura Tipografia Centrală, Chișinău, 1999, p. 41 (281 p.).

¹⁵² Mircea Ion, *Criminalistica*, Ediția a II-a, Editura Lumina Lex, București, 2010, p. 226-227. (352 p.).

¹⁵³ Mircea Ion, *Criminalistica*, Ediția a II-a, Editura Lumina Lex, București, 2010, p. 226 (352 p.).

persoanelor care au comis fapta criminală și alte împrejurări ce au importanță pentru justa soluționare a cauzei penale”¹⁵⁴.

Cu alte cuvinte, majoritatea doctinarilor menționează că, cercetarea la fața locului are ca obiect percepția nemijlocită de către organul de urmărire penală a locului unde s-a săvârșit fapta, căutarea, descoperirea, relevarea, fixarea, ridicarea și examinarea mijloacelor de probă, inclusiv precizarea poziției și stării acestora¹⁵⁵.

Având în vedere cele menționate, în vederea ne interpretării ambiguu a art. 118 CPP, propunem introducerea unei norme noi în legea procesuală penală, care se definească o nouă acțiune procesuală de sine stătătoare – examinarea obiectelor, documentelor (inclusiv cu date informatice) și a sit-urilor oficiale sau orice alt tip de adrese electronice. Astfel încât, examinarea să fie efectuată separat de examinarea în cadrul cercetării la fața locului, ridicării, percheziției etc.

În urma examinării practicii judiciare, după cum am menționat, cercetarea la fața locului în cazurile de organizare a migrației ilegale ocupă un volum de 17%. Totodată, este de menționat că cercetarea la fața locului în aceste cazuri se efectuează în proporție de 32% din cazurile examinate. Cu alte cuvinte, nu în toate cazurile de investigare a organizării migrației ilegale această acțiune s-a efectuat. Totuși, nu putem să diminuăm importanța acesteia, care este extrem de importantă atât din perspectivă procesual-penală, cât și criminalistică, fiind considerată de majoritatea cercetătorilor și practicienilor o acțiune și un procedeu probatoriu esențial pentru stabilirea adevărului într-o cauză penală¹⁵⁶.

De exemplu, într-o cauză¹⁵⁷, organul de urmărire penală investigând organizarea migrației ilegale de către un grup criminal organizat, format din cetățeni ai Republicii Moldova și Ucrainei, care, urmărind scopul de a obține folos financiar, contra unor sume de bani, au organizat intrarea ilegală, pe teritoriul Republicii Moldova a cetățenilor Ucrainei de gen masculin, care din cauza conflictului armat de pe teritoriul Ucrainei, au nimerit sub incidența restricției de a părăsi țara. „*Prin procesul-verbal de constatare din 18.03.2022 s-a stabilit că la 18.03.2022, în jurul orelor 20.00, din spatele semnelor frontalier 0754/14, a fost reținut mijlocul*

¹⁵⁴ Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, *Tactica efectuării cercetării la fața locului*, Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală, Colecția juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020, p. 4.

¹⁵⁵ Bercheșan Vasile, *Cercetarea penală*, Editura Icar, București, 2001, p. 251 (420 p.); Ciopraga Aurel, *Tratat de tactică criminalistică*, Editura Gama, Iași, 1996, p. 31 (ISBN: 973-95120-2-X, 481 p.); Stancu Emilian, *Tratat de criminalistică*, Editura Universul Juridic, București, 2002, p. 308 (704 p).

¹⁵⁶ Antoniu George, *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală, Partea generală, volumul I*, Editura Academiei Române, București, 1975, p. 294 (434 p.); Stancu Emilian, *Tratat de criminalistică, Ediția a V-a, revăzută și adăugită*, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 359 (840 p.) (ISBN 9789731273877).

¹⁵⁷ Sentința Judecătorei Cahul, sediul Central din 11.10.2022, emisă în Dosarul nr. 1-327/2022. Disponibilă: https://jch.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/34e3cc54-5b66-4e80-a615-b5b6f892e7c4 [accesată: 06.08.2024].

de transport OV, cu numerele de înmatriculare XXX 000, la volanul căruia se afla cetățeanul PR, iar cu el (...) patru cetățeni ai Ucrainei (...)". Datorită efectuării cercetării la fața locului, organul de urmărire penală a putut fixa locul exact al trecerii frontierei de stat, mijlocul și traseul traversării, timpul comiterii infracțiunii, fixarea urmelor de traversare, identificarea martorilor (victimelor) și a unor făptuitori etc. Fără efectuarea acestei acțiuni procesuale, organul de urmărire penală putea risca să nu descopere infracțiunea sau să obțină probe incontestabile.

În aceste cazuri, cercetarea la fața locului nu este o simplă acțiune de urmărire penală, ci o activitate de maximă importanță cu caracter imediat și de neînlocuit, în multe situații fiind aproape imposibil de repetat în aceleași condiții și cu aceleași rezultate¹⁵⁸.

De exemplu, un grup criminal organizat, urmând scopul de a obține un folos financiar în sumă de 32000 dolari SUA, au organizat intrarea ilegală pe teritoriul Republicii Moldova a 4 cetățeni ai Ucrainei, care nu sunt nici cetățeni, nici rezidenți ai Republicii Moldova. Ulterior, prin eludarea controlului de frontieră, în mod organizat, cetățenii Ucrainei, însoțiți de călăuza BF, pe jos au traversat ilegal frontiera de stat a Republicii Moldova, pe direcția XXX, unde au fost reținuți de către angajații Poliției de Frontieră a Republicii Moldova, în apropiere de satul YYY¹⁵⁹.

Datorită efectuării imediate a cercetării la fața locului, în condiții corespunzătoare cazului, a fost examinat teritoriul și direcția de traversare, fixându-se locul exact al comiterii infracțiunii, implicit prin indicarea semnelor de frontieră, care arată intenția directă de traversare ilegală. În cazul în care nu se efectua cercetarea la fața locului, considerăm că organul de urmărire penală nu administra probe pentru a demonstra comiterea organizării migrației ilegale. Or, în caz contrar, acțiunile puteau fi apreciate ca și simplă traversare ilegală a frontierei de stat (art. 362 CP).

Observăm că cercetarea la fața locului în cazul organizării migrației ilegale trebuie efectuată imediat ce apare necesitatea. Această cerință tactică are scopul de a asigura conservarea maximă a obiectelor și influențează eficiența și rezultatele examinării. Exemplu de mai sus arată că, efectuarea imediată aduce rezultate pozitive în investigarea unor asemenea infracțiuni, iar în cazurile în care se întârzie cu cercetarea la fața locului pot apărea dificultăți, uneori insurmontabile.

Un alt exemplu în acest sens este cazul de organizare a migrației ilegale, unde organul de urmărire penală, prin procesul-verbal de cercetare la fața locului cu planșa ilustrativă, întocmit la

¹⁵⁸ Bercheșan Vasile, *Cercetarea penală (Criminalistică – teorie și practică)*, Îndrumar complet de cercetare penală. Editura și tipografia ICAR, București, 2002, p. 253. (420 p.).

¹⁵⁹ Sentința Judecătorei Comrat, sediul Ciadîr-Lunga din 30.05.2024, emisă în Dosarul nr. 1-28/2024. Disponibilă: https://jco.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/675da13f-3005-4011-a080-c8c956216562 [accesată: 06.08.2024].

data de 17 noiembrie 2023, a fixat locul de pe malul râului Prut unde au fost depistați 5 (cinci) cetățeni străini (din India) fără acte, acest loc fiind la semnul de frontieră 1079 amonte 50 metri la distanța de 10 metri de la malul râului Prut în fâșie de protecție¹⁶⁰.

Analiza efectuată denotă că, particularitățile tactice a cercetării la fața locului oferă informațiile necesare pentru organizarea investigației, determinarea direcțiilor posibile de cercetare, formularea versiunilor criminalistice cu privire la persoanele implicate în organizarea migrației ilegale și multe alte circumstanțe necesare pentru o investigație completă și obiectivă. Studiul cauzelor penale a arătat că cercetarea la fața locului se efectuează în majoritatea cazurilor de reținere a imigranților ilegali la trecerea frontierei de stat, indiferent în Punctul de Trecere a Frontierei sau eludând controlul de frontieră, fie prin sustragerea de la controlul de frontieră. În restul cauzelor penale, cercetarea la fața locului nu se efectuează.

Prin Sentința Judecătorei Comrat, sediul Ciadîr-Lunga¹⁶¹, ZV a fost condamnat de comiterea organizării migrației ilegale a 2 cetățeni ai Ucrainei contra sumei de 8000 dolari SUA. Datorită efectuării cercetării la fața locului, organul de urmărire penală a putut determina direcțiile ulterioare de cercetare, a înaintat versiunile corespunzătoare și a planificat efectuarea altor acțiuni procesuale, inclusiv a măsurilor speciale de investigații. Astfel, rezultatele cercetării la fața locului au dat temei de efectuare a interceptărilor și înregistrării comunicărilor și/sau a imaginilor, datorită cărora nu doar au fost obținute probe în vinovăție, dar au putut fi identificați și alți participanți ai infracțiunii respective. Totodată, organul de urmărire penală a identificat martorii (victimele) infracțiunii, de la care s-au ridicat obiecte, care ulterior au fost supuse examinării, iar rezultatele acesteia au contribuit esențial în dovedirea vinovăției inculpatului.

O particularitate a cercetării la fața locului este stabilirea, identificarea și ridicarea mijloacelor și a instrumentelor comiterii infracțiunii. Această particularitate, în special în cazul investigării organizării migrației ilegale, acordă posibilitatea organului de urmărire penală nu doar de a fixa locul comiterii infracțiunii, identificarea făptuitorilor și a martorilor (victimelor), dar și de a dovedi intenția lor de traversare ilegală a frontierei de stat, rolurile fiecărui participant la comiterea infracțiunii respective, implicit atunci când aceasta este comisă de un grup criminal organizat (se va identifica rolul fiecăruia: călăuză, șofer, persoana care a luat banii, cea care le organizează cazarea etc.), identificarea metodei de comitere a infracțiunii etc.

Un exemplu elocvent poate servi materialele cauzei penale în care „4 cetățeni ai Republicii Moldova, prin înțelegere prealabilă cu persoane străine neidentificate de organul de urmărire

¹⁶⁰ Sentința Judecătorei Ungheni din 08.07.2024 (pct. 11), emisă în Dosarul nr. 1-84/2024. Disponibilă: https://jun.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/33152dcb-cfbd-40e5-ae6e-387ba92e6de9 [accesată: 07.08.2024].

¹⁶¹ Sentința Judecătorei Comrat, sediul Ciadîr-Lunga, din 29.08.2023, emisă în Dosarul nr. 1-11/2023. Disponibilă: https://jco.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/b7982f7e-8226-4da7-9158-ce65bb86a6e1 [accesată: 06.10.2023].

penală, acționând în cadrul unui grup criminal organizat, creat în prealabil pentru comiterea infracțiunii de organizare a migrației ilegale, fiind repartizate rolurile între membrii reuniunii respective, urmărind scopul obținerii direct a unui folos financiar, au organizat ieșirea ilegală de pe teritoriul Republicii Moldova, în vederea tranzitării ilegale a teritoriului României și intrării ilegale pe teritoriul țărilor din spațiul Shengen a cetățenilor din Armenia, care nu sunt nici cetățeni, nici rezidenți ai acestui stat, prin metoda trecerii ilegale a frontierei de stat a Republicii Moldova, eludându-se controlul de frontieră”¹⁶². Urmare a cercetării la fața locului au putut fi stabilite, fixate și ridicate următoarele obiecte: automobilul cu care cetățenii din Armenia au fost transportați în zona de frontieră, barca cu care aceștia intenționau să treacă râul Nistru (să treacă ilegal frontiera de stat), plasarea temporară a victimelor într-un imobil părăsit din apropierea semnelor de frontieră 1175 pe direcția satului Tochile-Răducani, raionul Leova, Republica Moldova, de unde au fost preluate de o altă persoană (de călăuză), intenția de a traversa ilegal frontiera de stat pe direcția satului Broscoșești, România.

Astfel, în timpul cercetării la fața locului a încăperilor utilizate ca locuințe sau pentru reținerea temporară a migranților ilegali, este necesar să se acorde atenție prezenței și numărului de locuri pentru dormit, luarea mesei, gradului de echipare a acestora, ustensilelor de bucătărie, prezenței și naturii produselor alimentare, articolelor de toaletă, articolelor de igienă personală, îmbrăcămintei, banilor, documentelor de identitate ale cetățenilor străini; să se pună accentul pe astfel de documente, cum ar fi jurnalele, chitanțele, biletele pentru diferite tipuri de transport etc.

De exemplu, într-un caz de organizare a migrației ilegale¹⁶³, una din acțiunile procesuale efectuate a fost cercetarea la fața locului, în cadrul căreia a fost examinată „Evidența fondului de camere ocupate” pentru data de 07.07.2017 din hotelul „Cosmos”, aflat în mun. Chișinău. Datorită acestei acțiuni procesuale, organul de urmărire penală a stabilit locul temporar de trai a migrantului ilegal, persoanele care l-au vizitat, precum și timpul cazării și ieșirii din hotel. Aceste date erau importante pentru organul de urmărire penală pentru efectuarea altor acțiuni procesuale, grație cărora instanța de judecată l-a găsit vinovat pe inculpat.

Atunci când la fața locului este reținut un automobil, se recomandă ridicarea urgentă a cheilor din dispozitivul de pornire a motorului, limitarea accesului în automobil a oricăror participanți, reducerea la minimum riscul unui accident în timpul reținerii unui vehicul cu persoane (în cazul în care acesta este urmărit și la somație nu stopează). De asemenea, este necesar să se utilizeze arme doar în cazuri extreme pentru a opri un astfel de vehicul în care un

¹⁶² Sentința Judecătorei Cimișlia, sediul Central, din 27.02.2018, emisă în Dosarul nr. 1-27/18. Disponibilă: https://jcm.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/dbeb8f40-af1b-e811-80d5-0050568b44c1 [accesată: 04.03.2023].

¹⁶³ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Central, din 01.11.2018, emisă în Dosarul nr. 1-679/2018. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/53f5afb6-1de0-e811-80d5-0050568b021b [accesată: 04.04.2024].

migrant ilegal este transportat într-un compartiment ascuns sau folosind documente false. Nu este exclusă posibilitatea ca, în timpul examinării, să fie necesară acordarea de ajutor medical. De aceea este importantă transmiterea operativă a acestei informații și planificarea acțiunilor întrucât la fața locului să iasă de urgență și toți specialiștii necesari.

Analiza efectuată denotă că, în cazurile privind investigarea organizării migrației ilegale, cercetarea la fața locului poate fi efectuată atât la etapele inițiale sau chiar până la începerea procesului penal (de către organele de constatare), cât și la etapele ulterioare de cercetare. Este important să se considere că aceste examinări au două direcții principale. Prima direcție este examinarea pentru a documenta urmele de detenție, utilizare a muncii și transport al migranților ilegali și pentru a descoperi imigranții ilegali la locul faptei. A doua direcție este examinarea pentru a descoperi locațiile utilizate pentru cazarea și reținerea migranților ilegali.

Exemplu elocvent se prezintă materialele cauzei penale nr. 2016872026¹⁶⁴, unde urmare a cercetării la fața locului efectuate într-un hotel din mun. Chișinău au fost depistate 3 persoane originari din Sri Lanka (migranți), pașapoarte, telefoane, notițe, hărți, tichete etc. De menționat că în cauza respectivă grupul de urmărire penală a reacționat prompt și operativ. Astfel, datorită planificării corecte a acțiunilor procesuale și a măsurilor speciale de investigații, o parte din grupul de urmărire penală au fost reținute 4 persoane la frontiera de stat, care intenționau să traverseze ilegal țara, împreună cu călăuza, adică în flagrant, altă parte a grupului de urmărire penală efectuau percheziții și alte măsuri, iar a treia parte au efectuat cercetarea la fața locului.

Datorită agentului sub acoperire s-a reușit planificarea corectă a acțiunilor, reacția operativă a autorităților, reținerea întregii rețele practic în flagrant, descoperirea și ridicarea probelor materiale, identificarea victimelor etc.

Astfel, în cazul în care sunt mai mulți făptuitori și victime ale migrației ilegale, în special în cazurile în care se intenționează a traversa ilegal frontiera de stat a Republicii Moldova, iar locul exact al traversării nu se cunoaște, recomandăm implicarea unui număr considerabil de angajați ai organelor de drept (polițiști de frontieră), datorită suprafeței mari a teritoriului cercetat. În plus, înainte de începerea acestei acțiuni de urmărire penală, este recomandabil să se stabilească un perimetru de securitate în jurul locului ce urmează a fi cercetat pentru a preveni încercările ilegaliștilor de a fugi din locul examinării, având în vedere reticența lor de a contacta autoritățile din cauza prezenței ilegale pe teritoriul țării.

De exemplu, în perioada anului 2023, un grup de persoane neidentificate compus din cetățeni ai Ucrainei și Republicii Moldova, prealabil împărțind rolurile, acționând cu intenție

¹⁶⁴ Cauza penală nr. 2016872026, în care urmărirea penală s-a început la 10.03.2016, în baza art. 362/1, alin. (3), lit. a) Cod penal, de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Departamentului Poliției de Frontieră.

directă, determinând activități criminale la nivel transfrontalier și urmărind scopul obținerii unui folos financiar sau material, au creat o schemă criminală potrivit căreia, folosind statul Republica Moldova ca zonă de tranzit, organizau migrația ilegală a cetățenilor ucraineni cu traversarea ilegală a frontierei moldo-ucrainene și tranzitarea Republicii Moldova spre statele membre ale Uniunii Europene. Datorită implicării mai mult angajați ai poliției de frontieră, implicit și a tehnicii de supraveghere a frontierei de stat, a specialiștilor chinologi, a formării cordonului de securitate în vederea ne eschivării migranților ilegali, s-au reținut patru victime, cetățeni ai Ucrainei, iar ulterior reținuți și identificați de organul de urmărire penală 3 făptuitori¹⁶⁵.

Prin urmare, este recomandabil ca cercetarea la fața locului să fie realizată cu utilizarea înregistrării video sau a fotografiilor, a tehnicii de supraveghere a frontierei de stat, deoarece acest lucru permite nu doar documentarea mai completă și obiectivă, în dinamică, a desfășurării conținutului și rezultatelor acțiunii de urmărire penală, ci și utilizarea eficientă a materialelor obținute atât la analiza și evaluarea datelor disponibile, cât și la planificarea și desfășurarea versiunilor și acțiunilor corespunzătoare legate de verificarea acestora. Fotografiile sau înregistrările video care documentează toate elementele descrise în procesul-verbal sunt o anexă a procesului-verbal. Ofițerul de urmărire penală, dar și membrii grupului de urmărire penală (în cazul în care există) pot viziona înregistrarea de mai multe ori, observând astfel în mod calm detalii care trebuie subliniate și utilizate la pregătirea audierilor, verificarea declarațiilor la fața locului, planificarea și dispunerea măsurilor speciale de investigații etc.

„Cercetarea la fața locului în cazul organizării migrației ilegale se efectuează pentru a fi stabilite următoarele circumstanțe, care caracterizează:

a) Subiectul infracțiunii: numărul persoanelor implicate în comiterea infracțiunii; vârsta aproximativă a participanților la infracțiune (adulti, minori); datele lor fizice (înălțime, forță fizică etc.); starea de sănătate (prezența rănilor, deficiențe fizice); obiceiuri; deținerea anumitor abilități; profesia; date care caracterizează particularitățile psihice (cruzime, precauție, frică etc.); informarea cu privire la modul de lucru (dacă locul faptei este o instituție sau o întreprindere) sau stilul de viață (dacă locul faptei este un apartament sau o casă de locuit);

b) Obiectul infracțiunii: asupra cărui obiect s-a îndreptat atacul infracțional; care a fost obiectul direct al infracțiunii; particularitățile fizice și psihice ale victimei (dacă atacul a fost îndreptat împotriva unei persoane); particularitățile obiectelor – caracteristicile lor de gen și individuale (dacă atacul a fost îndreptat împotriva unor lucruri);

c) Latura obiectivă a infracțiunii: momentul comiterii infracțiunii, modul de comitere a infracțiunii; acțiunile infractorilor la locul faptei; circumstanțele care au favorizat comiterea

¹⁶⁵ Cauza penală nr. 2023870527, în care urmărirea penală a fost începută la 05.05.2023 de organul de urmărire penală instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră în baza art. 362/1 alin. (3) lit. a) CP.

infracțiunii; consecințele infracțiunii comise; existența unei legături de cauzalitate între acțiunile infractorilor și consecințele produse;

d) Latura subiectivă a infracțiunii: dacă fapta a fost comisă intenționat sau din neglijență; motivele și scopurile infractorului”¹⁶⁶.

Cercetarea (examinarea) obiectelor și documentelor. La investigarea acestei infracțiuni, examinarea documentelor joacă un rol foarte important. Organele de urmărire penală trebuie să acorde o atenție deosebită atât aspectului fizic, cât și conținutului acestor documente, deoarece ele pot conține informații false, lucru frecvent întâlnit în cazurile de organizare a migrației ilegale. Printre aceste documente se pot număra contracte de angajare, adeverințe de salariu, contracte de muncă fictive, cărți de identitate și permise de conduce false, vize neautentice și alte acte false.

„Este important ca examinarea în aceste cazuri să fie făcută cu atenție și în complex, astfel încât ulterioara analiză să poată scoate la iveală fărădelegile făptuitorilor. Totodată, în timpul examinării actelor și a documentelor este necesar de atras atenția la următoarele: deteriorarea hârtiei pe care a fost întocmit actul, pierderea luciului în anumite locuri, exfolierea anumitor părți a actelor; prezența petelor gri și galbene și a micro crăpăturilor, prezența decolorărilor în cursul textului; dispunerea neobișnuită a înscrierilor și deosebirile caligrafice; rugozitatea rândurilor și îngroșarea hârtiei în anumite locuri; necorespunderea ștampilei de pe act cu cea pe fotografie și a semnelor de imprimare a ștampilelor și altele”¹⁶⁷.

Analiza efectuată de noi scoate în evidență faptul că examinarea obiectelor și documentelor se efectuează practic în aproximativ 84% de cazurile de investigare a organizării migrației ilegale. În cadrul investigării organizării migrației ilegale se pot examina hainele sau obiectele depistate în locuințele temporare ale migraților, în urma perchezițiilor corporale, la locul reținerii migraților în timpul tentativei de traversare ilegală a frontierei de stat etc.

Astfel, „*prin procesul-verbal de examinare din 18.03.2020, au fost supuse examinării obiectele și hainele ridicate în baza procesului-verbal de cercetare la fața locului din 23.02.2020, din locuința lui TA, amplasată în or. XXX, satul YYY, în imediata apropiere a râului Prut, unde de fapt, cu acordul primului, de unul singur locuia cet. PV, și anume: încălțăminte și o cameră din cauciuc, legată cu ață și o plasă, improvizată într-o barcă. Din imaginile foto, anexate la prezentul proces-verbal, se observă că o căciula, care era la PV, fotografiată la 22.02.2020 în momentul reținerii sale pe teritoriul României în apropierea râului Prut,*

¹⁶⁶ Бирюков Святослав Юрьевич, Особенности расследования организации незаконной миграции, Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Волгоград, 2008, с. 142-143.

¹⁶⁷ Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Metodica cercetării organizării migrației ilegale, Ghid metodic pentru ofițerii se urmărire penală, Colecția juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020, p. 48.

împreună cu alte 3 persoane de origine turcă, este cea depistată în locuința supusă cercetării. În baza ordonanței din 18.03.2020, obiectele și hainele supuse examinării au fost recunoscute în calitate de mijloace materiale de probă - corpuri delictive”¹⁶⁸.

Totodată, în cazurile cercetate de noi obiectul examinării constituie purtători de informații care conțin secvențe video, fotografii, documente scanate, fotografiate sau în varianta World etc.

De exemplu, într-o cauză penală, a fost supus examinării *„purtătorul de informație de tip CD, cu secvențe video din incinta hotelului „City Center”, din mun. Chișinău, str. Pușkin 32, care a fost recunoscut în calitate de mijloc material de probă și anexat la prezenta cauză penală, prin ordonanța OUP din 12.02.2024”*. Potrivit examinării au putut fi identificate persoanele implicate în organizarea migrației ilegale, dovada întâlnirii făptuitorului cu martorii (victimele), transmiterii banilor etc. Tot în cauza respectivă, a fost întocmit *„procesul-verbal de examinare din 13.02.2024, conform căruia la 28.01.2024, orele 22.34, în vizor apare automobilul XXX ce se deplasează pe str. Grenoble din mun. Chișinău din direcția sensului giratoriu cu str. Valea Crucii și intră pe teritoriul stației Peco „Bemol”, unde parchează pentru aproximativ un minut, după care pleacă în direcția din care a venit. La ora 23.35, în vizor apare automobilul de culoare albă, asemănător cu un YYY ce intră pe teritoriul stației Peco „Bemol”, unde parchează în locul unde anterior s-a aflat automobilul XXX. În apropiere se observă un grup de persoane și încă un mijloc de transport. La ora 23.54, automobilul părăsește teritoriul stației Peco și se deplasează pe str. Grenoble spre sensul giratoriu cu str. Valea Crucii. La 29.01.2024, ora 07.29, în vizor apare automobilul ZZZ ce intră pe teritoriul stației Peco „Bemol” și parchează lângă un mijloc de transport, care ulterior s-a stabilit a fi de model NNN și aparține părții vătămate PR. Din automobilul ZZZ coboară 4 persoane, din automobilul YYY coboară 2 persoane. La ora 07.36, în automobilul ZZZ urcă 5 persoane, și la ora 07.37 ambele automobile părăsesc teritoriul stației Peco”¹⁶⁹*. Datorită ridicării și examinării secvențelor video s-a putut proba întâlnirea dintre victime (martori) și făptuitorii, mijlocul de transport cu care migranții au fost transportați, numărul și identitatea migranților și a figuranților, locul unde au fost aduși, de cine și alte circumstanțe importante. În urma examinării a fost posibilă planificarea și efectuarea altor acțiuni procesuale și măsuri speciale de investigații.

În cazurile cercetate sunt examinate și diferite Baze de Date, gestionate de autorități. De exemplu, informația cu privire la actele ce trebuie prezentate pentru invitația unui străin în Republica Moldova, depuse Inspectoratului General pentru Migrațiune; informația cu privire la traversarea frontierei de stat a persoanelor și mijloacelor de transport, grație căreia se poate

¹⁶⁸ Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 21.07.2020, emisă în Dosarul nr. 1-129/20. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/80651d34-2bd4-4577-a037-74ee750dc98f [21.01.2024].

¹⁶⁹ https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/dd8070aa-5ca4-45c0-90df-2983ddc96251

stabili timpul concret al traversării unei anumite persoane, mijlocul de transport cu care a traversat, cine era șoferul și pasagerii. Exemplu elocvent, poate servi examinarea informației din Baza de Date din gestiunea Poliției de Frontieră, care a constatat că, „*la 21.03.2022 urmare acestei acțiuni procesuale, organul de urmărire penală a probat traversarea frontierei de stat ieșire spre România a unui mijloc de transport, înregistrat în Franța*”. Totodată, tot în cauza respectivă urmare examinării s-a stabilit că „*în perioada de timp 24.12.2017 – 23.01.2023 și, respectiv, 01.01.2022 – 05.06.2023, persoana PV a traversat frontiera de stat*”¹⁷⁰. Urmare a informațiilor respective s-a constatat veridicitatea declarațiilor martorilor, mijlocul de transport cu care acesta a fost transportat, timpul efectiv al ieșirii învinutului și a victimei (martorului) din țară, direcția deplasării și alte circumstanțe importante investigației penale.

La fel sunt supuse examinării și răspunsurile parvenite de la Ambasade, Interpol, Centrul Comun de Contact Galați, precum și de la alte autorități. Informațiile respective au un rol important și constituie probe în cazurile investigării organizării migrației ilegale. Grație acestora organul de urmărire penală intră în posesia unor informații cu privire la fapte și persoane, dacă au avut loc sau nu unele acțiuni și de către cine, date referitoare la documente, anexe la solicitări etc.

De exemplu, într-o cauză penală, la 24.03.2016, a fost „*examinat răspunsul primit de la Vice-consolul Ambasadei SUA, DT, la care au fost anexate listele cu cetățenii Republicii Moldova ce au depus pentru obținerea vizei de plecare în Statele Unite ale Americii, pe bază de participant la competiții sportive. Lista cu cetățenii ce au depus pentru obținerea vizei sunt prezentate pe 2 file A4, imprimate în formă de tabel, cu datele persoanelor ce au depus (nume, prenume, anul nașterii, campionatul la care persoana a declarat că merge, precum și data când persoana a primit refuz sau a fost acceptată). Totodată, în listele menționate figurează cet. GC, căruia i-a fost acceptată deschiderea vizei de plecare în SUA la campionatul „New York Golden Gloves Boxing Tournament” și cet. SM, căruia i-a fost refuzat în deschiderea vizei de plecare în SUA, motivând plecarea la același campionat la care a aplicat și GC. Alți participanți ce au aplicat pentru deschiderea vizei de plecare în SUA la campionatul menționat supra nu figurează*”¹⁷¹. Datorită răspunsului primit și examinat, organul de urmărire penală a probat faptul

¹⁷⁰ Sentința Judecătorei Comrat, sediul Ciadfir-Lunga, din 17.08.2023, emisă în Dosarul nr. 1-98/2023. Disponibilă: https://jco.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/0d51d132-08ad-4bbf-afe0-e67dcaec08d1 [accesată: 06.10.2023].

¹⁷¹ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Central, din 23.06.2017, emis în Dosarul nr. 1-268/16. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/d10369bc-cd58-e711-80d3-0050568b4c47 [accesată: 13.11.2023]. Potrivit materialelor cauzei penale, „*la finele anului 2014 GC având intenția de a pleca la muncă în SUA a apelat la SN, în scopul contribuției la obținerea vizei la Ambasada SUA din Republica Moldova. Pentru a contribui la obținerea vizei în SUA pe numele lui GC, SN, a apelat la rândul său la RG, iar ultimul la DI, persoană care în virtutea genului de activitate practicat, antrenor de lupte din or. Tiraspol, era competent în domeniul perfectării seturilor de acte necesare depunerii pentru obținerea vizelor la Ambasadele și Consulatele acreditate în Republica Moldova. În luna decembrie a anului 2014, RG în incinta Centrului comercial Elat, bl. Decebal, 99, mun. Chișinău, pentru contribuția la obținerea vizei SUA pentru GC, sub pretextul participării lui GC la campionatul de*

că actele depuse pentru obținerea vizei sunt false și nu corespund realității. Totodată, organul de urmărire penală a intrat în posesia informației privind timpul depunerii actelor, timpul obținerii vizei, tipul actelor depuse și de către cine au fost eliberate, cine este beneficiarul obținerii vizei, scopul indicat etc.

Examinării sub supuse și rețelele de socializare în vederea identificării martorilor, victimelor sau chiar a bănuților, precum și a conținutului profilului acestora. De exemplu, într-o cauză penală pe faptul organizării migrației ilegale a cetățenilor din Ucraina, din declarațiile victimelor și a martorilor, „la 24.03.2022, a fost examinat profilul învinuitei AA în rețelele de socializare Facebook și Instagram, cu participarea victimei AM”¹⁷². Examinarea a constatat lista prietenilor, printre care a fost identificat un alt coautor a infracțiunii, mesajele și postările făcute de învinuită etc. Prin urmare, datorită examinării respective, organul de urmărire penală a putut obține probe, precum și informații privind planificarea și înaintarea altor versiuni criminalistice.

Există și situații când victimele (martorii) organizării migrației ilegale, prezintă organului de urmărire penală alte probe, spre exemplu, interceptări făcute personal în timpul discuțiilor cu făptuitorul, din care reiese etapele infracționale, traseul pe trebuie parcurs, la ce etapă va interveni alți membri ai grupului criminal pentru a prelua victimele, indicațiile ce trebuie urmate de victime, locul pe unde trebuie să traverseze ilegal frontiera, cu cine etc. De exemplu, în cauza 1-327/2022, s-a constatat că organul de urmărire penală, la 28.06.2022, a examinat „(...) 4 /patru/ CD, cu înregistrări audio prezentate de victimele (martorii) TM, AM, TO și PH (...)”¹⁷³.

În cazurile de organizare a migrației ilegale, în dependență de circumstanțe, se solicită, se obțin și se examinează informațiile oferite prin intermediul Centrului Comun de Contact Galați a Ministerului Afacerilor Interne, ceea ce este specific pentru investigarea acestor genuri de infracțiuni. Astfel, „prin informația nr. 25/7-369 din 21.02.2020, oferită prin intermediul Centrului Comun de Contact Galați al MAI, rezultă că, automobilul cu numărul de înmatriculare XXX este înmatriculat în România (certificat de înmatriculare nr. YYY din data de

lupte din or. New York, SUA, a solicitat de la ultimul mijloace bănești în sumă totală de 4000 euro (...). DI, a fabricat un set de acte cu date denaturate, diplome și certificate eliberate pe numele lui GC, potrivit cărora chipurile în perioada anilor 2010-2014 a participat și ocupat diferite locuri premiate la Campionatele de box și kick-boxing organizate pe teritoriul autoproclamatei republici nistrene și este sportiv de performanță. În ianuarie 2015, RG și DI i-au înmănat setul de acte menționat lui GC pentru a fi depus la Ambasada SUA din Republica Moldova, oferindu-i consultanță în vederea comportamentului în cadrul interviului la Ambasadă și susținerea faptului că este sportiv și pleacă să participe în SUA. Fiind instruit de către RG și DI, în baza setului de acte cu date denaturate menționat, primit de la RG și depus la Ambasada SUA din Republica Moldova, în luna ianuarie 2015 GC a obținut viza seria K nr. 0249749 pentru plecarea în SUA, or. New York, destinația fiind Golden Gloves Boxing Tournament, ulterior în baza vizei menționate, plecând în SUA la muncă”.

¹⁷² Sentința Judecătorei Cahul, sediul Central, din 11.10.2022, emisă în Dosarul nr. 1-327/2022. Disponibilă: https://jch.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/34e3cc54-5b66-4e80-a615-b5b6f892e7c4 [accesată: 06.08.2024].

¹⁷³ Sentința Judecătorei Cahul, sediul Central, din 11.10.2022, emisă în Dosarul nr. 1-327/2022. Disponibilă: https://jch.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/34e3cc54-5b66-4e80-a615-b5b6f892e7c4 [accesată: 06.08.2024].

04.09.2018) pe numele cetățeanului turc SZ, fiul lui AB și AC, CNP: 000000, născut (...) în Pazarcik, Turcia, cu domiciliul în mun. NNNN, str. MMMM, județul KKKK, România, pașaport turistic serie/număr U15109989, valabil în perioada 22.12.2017-30.08.2025, permis de ședere temporară 0336706-expirat la data de 05.01.2019”¹⁷⁴. Datorită informației respective a fost identificat mijlocul de transport cu care au fost transportate victimele (martorii) și cine este posesorul, care s-a adevărit că este un membru activ al grupării criminale.

Un alt exemplu, constituie examinarea „răspunsul Serviciului Grăniceresc de Stat al Ucrainei parvenit prin intermediul Punctului comun de contact „Palanca”, scrisoare nr. 35/34-1193 din 02.02.2024, conform căruia, cetățenii Ucrainei: PR, HO, TS, ZA, ZS, în perioada 01.02.2022-29.01.2024, frontiera de stat a Ucrainei nu au traversat”¹⁷⁵. Examinarea informației respective a probat faptul că cetățenii Ucrainei nu au traversat legal frontiera de stat. Respectiv, au fost înaintate și verificate versiunile privind trecerea ilegală a frontierei de stat pe zona verde, fapt ce ulterior s-a confirmat.

Un alt aspect important se prezintă a fi examinarea dosarelor depuse de persoane fizice și juridice la Inspectoratul General pentru Migrație. Informația obținută din ele constituie probe incontestabile. Totodată, organul de urmărire penală poate intra în posesia unor informații precum: persoanele care au pregătit actele privind invitarea străinului în Republica Moldova, scopul venirii străinului (studii, vizită, afaceri etc.), locul de cazare etc. În plus, din cauza conflictului din Ucraina mulți migranți ilegali intrând pe teritoriul Republicii Moldova (legal sau ilegal) sunt solicitanți de azil, iar o bună parte din ei nu au perfectate dosarele corespunzător sau conțin date denaturate. De exemplu, la 13.03.2020, „au fost supuse examinării dosarele personale nr. 19MD002402 și 19MD002403, parvenite de la Direcția Azil și Integrare a Biroului de Migrație și Azil a MAI, cu referire la solicitanții de azil: HO și HQ. În baza ordonanței din 13.03.2020, actele ridicate au fost recunoscute și anexate la cauza penală în calitate de mijloace materiale de probă – documente”¹⁷⁶. Documentele depuse la dosar nu corespundeau, conțineau informații ce au trezit o bănuială rezonabilă cu privire la autenticitatea lor, fapt ulterior confirmat și prin alte probe.

Examinarea informației privind descifrările convorbirilor telefonice și alte informații obținute de organul de urmărire penală se prezintă a fi următoarea probă de pe urma efectuării

¹⁷⁴ Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 21.07.2020, emisă în Dosarul nr. 1-129/20. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/80651d34-2bd4-4577-a037-74ee750dc98f [accesată: 21.01.2024].

¹⁷⁵ Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 25.07.2024, emisă în Dosarul nr. 1-163/2024. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/dd8070aa-5ca4-45c0-90df-2983ddc96251 [accesată: 11.08.2024].

¹⁷⁶ Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 21.07.2020, emisă în Dosarul nr. 1-129/20. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/80651d34-2bd4-4577-a037-74ee750dc98f [accesată: 21.01.2024].

acțiunii procesuale respective. „Informația privind descifrările convorbirilor telefonice ridicate cu autorizarea judecătorului de instrucție, care pe parcursul urmăririi penale au fost supuse examinării, stabilindu-se că în perioada comiterii infracțiunii, învinuții SZ și PV, au contactat telefonic, totodată, perioade scurte de timp, adică la 02.02.2020, aflându-se în aceeași locație. În baza ordonanței din 18.05.2020, extrasele descifrărilor convorbirilor telefonice în formă scrisă și plasate pe un suport de tip CD-R au fost recunoscute și anexate la cauza penală în calitate de mijloace materiale de probă”¹⁷⁷.

Alt exemplu poate servi „Procesul verbal de examinare a descifrărilor convorbirilor telefonice efectuate de pe cartelele SIM cu numerele XXX, YYY, ZZZ de la telefonul mobil cu IMEI 3542180344699300, ce aparține lui DN, ceea ce ne confirmă faptul că DN s-a folosit de nr. XXX, YYY, ZZZ, la comiterea infracțiunii în perioada de timp martie-aprilie 2011, discutând cu BS, BP, inclusiv la data de 13.02.2012 și 13.03.2012, pe când DN se afla la serviciu în incinta CCTP al MAI, prin localizarea semnalelor apelurilor efectuate. Procesul verbal de examinare a descifrărilor convorbirilor telefonice efectuate de pe cartela SIM cu numărul VVV de la telefonul mobil cu IMEI35679502319188, ce aparține lui CO de pe care au fost efectuate apeluri telefonice la numărul de telefon XXX ce aparține lui DN din data de 02.04.2012 și a convorbirilor telefonice efectuate de pe cartela SIM cu numărul VVV de la telefonul mobil cu IMEI 35679502319188, ce aparține lui CO de pe care au fost efectuate apeluri telefonice la numărul de telefon MMM ce aparține cet. BS din data de 15.03.2012, precum și a convorbirilor telefonice efectuate de pe cartela SIM cu numărul VVV de la telefonul mobil cu IMEI-35679502319188, ce aparține lui CO de pe care au fost efectuate apeluri telefonice la numărul de telefon KKK ce aparține cet. OV din data de 15.03.2012. Procesul verbal de examinare a informației privind locația geografică a celulelor (antelor) amplasate și utilizate de către compania „Orange” S.A, prin care s-a constatat că antena 3G Cosmos 31134 deservește str. Negruzzi 2 mun. Chișinău, iar antena 3G Telecentre 30024 deservește str. Alecsandri. Procesul verbal de examinare a informației privind locația geografică a celulelor (antelor) amplasate și utilizate de către compania „Moldcell” S.A, prin care sa constatat că antena 3G Cosmos (3G1,2,3,4,5,6) deservește str. Negruzzi 2, mun. Chișinău, iar antena 3G GAUDEG(3G1,2,3,4,5,6) deservește str. Alecsandri 1 din mun. Chișinău”¹⁷⁸. Datorită examinării au putut fi probate legăturile dintre făptuitori, dintre făptuitori și victime (martori), inclusiv locul aflării, locul întâlnii, suprapunerea informației (bănuitul și martorul se aflau în același timp

¹⁷⁷ Sentința Judecătoriei Hîncești, sediul Central, din 21.07.2020, emisă în Dosarul nr. 1-129/20. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/80651d34-2bd4-4577-a037-74ee750dc98f [accesată: 21.01.2024].

¹⁷⁸ Sentința Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău, din 19.03.2015, emisă în dosarul nr. 1280/14. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/83d102bb-49ce-e411-b888-005056a5d154 [accesată: 18.04.2024].

împreună). De menționat că, datorită acestei acțiuni procesuale s-a putut combate versiunile de apărare a făptuitorilor. Unul dintre făptuitori era angajat al Centrului pentru Combaterea Traficului de Persoane, fapt ce a făcut complicată investigația, însă, până într-un final, datorită profesionalismului organului de urmărire penală, vinovăția a fost demonstrată.

Percheziția și ridicarea de obiecte și documente. În cazurile de organizare a migrației ilegale perchezițiile sunt efectuate în proporție de 24%, iar ridicarea de obiecte și documente 62%. Analiza efectuată denotă că, în cazurile investigării acestor infracțiuni percheziția s-a efectuat în domiciliul persoanei sau unde ultima avea viza de reședință, la locul de muncă a bănuțitului sau în sediile persoanelor juridice care acordă servicii de ocupare a forței de muncă în străinătate, activează în domeniul turistic etc. Totodată, perchezițiile sunt efectuate pentru depistarea victimelor temporar cazate în hotel, case, apartamente etc., precum și a persoanelor suspecte care le-au organizat migrația lor ilegală.

De exemplu, într-o cauză penală în care urmărirea penală a fost începută pe faptul organizării migrației ilegale comis de către un grup criminal organizat, în urma efectuării percheziției efectuate pe data de 13.03.2016 în apartamentul nr. XXX, situat în mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 6, a fost depistat un grup de patru persoane de origine afro-asiatică și un cetățean al Norvegiei, identificat ca SK, care s-a dovedit a fi un membru activ al grupului criminal organizat. Apartamentul respectiv era un adăpost temporar pentru victimele migrației ilegale, care erau tănuite și așteptau ordinele de migrarea ilegală către țările Uniunii Europene¹⁷⁹.

¹⁷⁹ Cauza penală nr. 2016872026, în care urmărirea penală s-a început la 10.03.2016, în baza art. 362/1, alin. (3), lit. a) Cod penal, de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Departamentului Poliției de Frontieră. Cauza penală respectivă a fost pornită pe faptul organizării, în scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material, a intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului Republicii Moldova sau a ieșirii de pe teritoriu respectiv a unor persoane din Sri Lanka, care nu sunt nici cetățeni, nici rezidenți ai Republicii Moldova, săvârșite de un grup criminal organizat, care aveau drept scop să ajungă în Uniunea Europeană, prin tranzitarea țării noastre. În cadrul urmăririi penale, a fost stabilit că grupul criminal organizat este alcătuit din cetățeni ai Republicii Moldova, Ucraina, România, Norvegia, Rusia și altele, care nu au fost stabilite de organul de urmărire penală. Astfel, cetățenii Republicii Moldova VR și CO în perioada de timp decembrie 2015 - ianuarie 2016, fiind în or. Cernăuți, Ucraina, la îndemnul cetățeanului Ucrainei MP, originar din Sri Lanka, împreună cu acesta, precum și cu participarea cetățeanului Norvegiei SK, cu scopul de a obține foloase financiare, au creat și au pus în aplicare schema de activitate a grupului format în scopul organizării intrării, șederii și tranzitării ilegale a teritoriului statului a unui grup de persoane originari din Sri Lanka, care nu sunt nici cetățeni nici rezidenți ai R. Moldova, numărul exact nefiind stabilit, contribuind la migrarea ilegală a acestor din Ucraina în Republica Moldova în perioada de timp nestabilită, cu ajutorul mai multor membri ai grupului criminal organizat din care făceau parte cetățenii Republicii Moldova NI și CV. La realizarea pe etape a migrației ilegale, pe data de 12.03.2016 aproximativ pe la orele 17:30 cet. NI, împreună cu CV, prin locuri ascunse au transportat un grup de patru persoane de origine afro-asiatică din Sri Lanka spre frontiera verde aflată pe segmentul deservit de SPF „Stoianovca” pe direcția s. Ghioltosu R. Moldova – s. Rânzești România, unde în legătură cu alte persoane străine care urmau să preia grupul de migranți peste frontiera de stat a R. Moldova în România, au pătruns pe jos în regiunea semnelui de frontieră 1243 a zonei de frontieră, cu scopul final de a asigura migrația ilegală acestora în România pentru a ajunge în alte țări ale Uniunii Europene prin ieșirea ilegală de pe teritoriul R. Moldova. Ulterior, la data de 12.03.2016, în jurul orelor 22:00, la intervenția reprezentanților poliției de frontieră, în apropierea s. Ghioltosu r. Cantemir, pe direcția s/f 1243, au fost reținuți cet. NI și patru cetățeni ai insulei Sri Lanka, care intenționau să treacă ilegal frontiera de stat din Republica Moldova în România cu scopul de a migra ilegal în

Particularitatea perchezițiilor în cazurile respective este că trebuie să se acorde o atenție deosebită descoperirii, fixării și ridicării aproape tuturor documentelor necesare pentru intrarea pe teritoriul Republicii Moldova, tranzitul și confirmarea legalității șederii în țară; obiectelor utilizate pentru fabricarea acestora, precum și calculatoarelor și echipamentelor informatice. Acestea joacă, de obicei, un rol semnificativ în stabilirea faptului organizării migrației ilegale.

De exemplu, în cauza penală¹⁸⁰ în care urmărirea penală s-a început pe faptul organizării migrației ilegale comise de un grup criminal organizat. La 06.05.2016, a fost efectuată percheziția la domiciliul XXXX, situat în mun. Chișinău, str. MMM, în cadrul căreia au fost depistate și ridicate mai multe notebook-uri, telefoane mobile, cartele SIM. Totodată, au fost ridicate un șir de documente, mape cu dări de seamă a unor societăți comerciale, acte privind constituirea unor persoane juridice create, potrivit materialelor cauzei penale, fictiv, doar pentru a asigura organizarea migrației ilegale a străinilor din Irak și alte state de către membrii grupului criminal organizat. Au fost depistate și ridicate acte pe numele YYY cu poze, buletine de identitate.

Uniunea Europeană. La 13.03.2016 în apartamentul nr. XXX situat în mun. Chișinău bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 6, a mai fost depistat un grup de patru persoane de origine afro-asiatică și cet. SK – cetățean al Norvegiei, care s-a dovedit a fi un alt membru activ al grupului criminal organizat, unde persoanele nerezidente erau tănuite și așteptau migrarea ilegală de către acest grup criminal organizat. De asemenea, a fost stabilit, că cet. SK a intrat pe teritoriul Republicii Moldova împreună cu alt cetățean moldovean, CO, cu automobilul personal al ultimului. Ulterior, s-a constatat că CO este și el un membru activ al grupării criminale. În același timp, un alt cetățean al Moldovei, VR, fiind în afara teritoriului țării în perioada de timp cuprinsă între lunile ianuarie – martie ale anului 2016 coordona activitatea de organizare a migrației ilegale a cetățenilor sus menționați, coordonând prin intermediul mijloacelor de comunicare electronică activitatea grupului, comunicând cu CO și SK, asigurând, în așa mod, funcționarea grupului criminal, prin coordonarea acțiunilor fiecărui membru și a migranților, precum și a persoanelor din România ce trebuiau să preia persoanele originari din Sri Lanka. Totodată, la data de 15.03.2016, în cadrul cercetării la fața locului efectuate într-un hotel din mun. Chișinău au fost depistate alte 3 persoane originari din Sri Lanka, care au fost aduși pe teritoriul Republicii Moldova prin Aeroportul Internațional Chișinău, pe cale legală, de către acest grup criminal organizat. Tot în cadrul urmăririi penale, prin efectuarea acțiunilor procesuale și a măsurilor speciale de investigații a fost stabilit și organizatorul acestei infracțiuni, care finanța membrii grupării criminale. Organizatorul pe nume MP, un cetățean al Norvegiei, prin intermediul transferurilor bănești, remunera membrii grupului criminal, la fiecare etapă infracțională și, totodată, dirija acțiunile fiecărui membru.

¹⁸⁰ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Central, din 23.06.2017, emisă în Dosarul nr. 1-272/17. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/3eb532dc-0758-e711-80d3-0050568b4c47 [accesată: 02.011.2023]. Potrivit materialelor cauzei penale, în perioada de timp a anilor 2013-2015, cetățeanul Irakului, XXXX, aflându-se pe teritoriul Republicii Moldova, urmărind scopul obținerii direct a unui folos financiar din organizarea intrării, tranzitării și șederii ilegale pe teritoriul altor state a cetățenilor Irakului, Indiei și altor state, a creat în prealabil, pentru comiterea acțiunii menționate (organizarea migrației ilegale), o reuniune stabilă de persoane cu componența: ZZZ, CCC, VVV și alte persoane nestabilite de organul de urmărire penală, atrăgând în activitatea criminală și persoana juridică ICS NNN SRL și alte persoane juridice, repartizând rolurile între membrii acestei reuniuni. Totodată, grupul criminal organizat, condus de cetățeanul Irakului, XXXX, avea un plan bine determinat de activitate infracțională, care conținea mai multe etape: identificarea și selectarea potențialilor migrați, acumularea de la ei a sumelor de bani în mărime de 1500-2000 euro pentru organizarea intrării și șederii ilegale pe teritoriul Republicii Moldova și a țărilor membre ale spațiului Shengen și obținerea în mod fraudulos a documentelor, în temeiul cărora ulterior solicitau vize de intrare și ședere pe teritoriul țărilor membre ale spațiului Shengen. Prin intermediul persoanei juridice ICS NNN SRL s-a solicitat de la Inspectoratul General pentru Migrațiune liberarea invitațiilor private, care aveau un caracter fictiv, necesare pentru obținerea vizelor de intrare și ședere pe teritoriul Republicii Moldova, invocând pretext fictiv precum că îi invită în vizită privată, cunoștea cu certitudine că persoanele invitate nu-l cunosc, iar scopul indicat în invitații era denaturat.

Analiza efectuată denotă că, în cadrul percheziției pe genurile respective de infracțiuni, organul de urmărire penală trebuie să descopere și să ridice următoarele obiecte și documente:

- formulare de cereri de migrație, pașapoarte, permise de angajare în câmpul muncii, permise de muncă pentru imigranți, permise de ședere temporară;
- imprimate cu sigilii și ștampile pentru fabricarea documentelor, documentație de serviciu;
- documente de călătorie și bilete, tichete de îmbarcare, chitanțe, etichete de bagaje, cupoane, tururi turistice achiziționate pe numele imigranților;
- dischete, discuri, faxuri, telefoane mobile, stații de radio etc.;
- carduri de credit, chitanțe de transferuri de bani, documente referitoare la tranzacții financiare și comerciale;
- diverse registre de plăți, cărți de contabilitate și documente referitoare la organizarea zilnică a activității imigranților;
- documente referitoare la eliberarea vizelor, înregistrare, pașapoarte;
- documente referitoare la închirierea de spații în care au locuit imigranții;
- ordine, contracte de muncă cu angajații străini, instrucțiuni de serviciu, ordine de plată;
- materiale publicitare privind serviciile de eliberare a documentelor menționate anterior, precum și de înregistrare, obținerea cetățeniei, permis de ședere;
- diverse echipamente și obiecte destinate fabricării acestor documente. În primul rând, unități centrale de calculatoare, imprimante, echipamente de tipărire, unități de stocare externe, consumabile (hârtie, cerneală etc.).

În cazul ridicării calculatoarelor și echipamentelor informatice, este imperativ să se implice specialiști în tehnologia informației. Participarea acestora va permite ridicarea echipamentelor care ar putea conține informații esențiale despre proprietari și utilizatori. De exemplu, într-o cauză penală pe organizarea migrației ilegale comise de un grup criminal organizat¹⁸¹, datorită implicării acestor specialiști, tehnica de calcul (notebook-uri și telefoane mobile) a fost ridicată corect, fapt care a permis demonstrarea implicării membrilor grupului criminal în comiterea infracțiunii.

În același timp, este de menționat că acești specialiști pot recupera datele stocate în arhivele de e-mail, pe hard disk-uri, dischete și alte tipuri de discuri.

Este esențial să se respecte regulile de ridicare, ambalare, transport și păstrare a documentelor și obiectelor ridicate, deoarece greșelile făcute pot duce la pierderea irecuperabilă

¹⁸¹ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Central, din 23.06.2017, emisă în Dosarul nr. 1-272/17. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/3eb532dc-0758-e711-80d3-0050568b4c47 [accesată: 02.11.2023].

a informațiilor probatorii importante. Astfel, banii și documentele ridicate în timpul percheziției trebuie să fie ambalate separat, fiecare document fiind plasat într-un plic curat și uscat. Telefonul mobil confiscat trebuie ambalat într-o cutie de carton rigidă pentru a preveni orice manipulare prin ambalaj. Acesta trebuie examinat fie la locul ridicării (dacă există autorizarea corespunzătoare a judecătorului de instrucție sau permisiunea proprietarului sau posesorului), fie imediat după, pentru a verifica lista de contacte, fotografiile, mesajele SMS, pentru a preveni distrugerea informațiilor existente în telefon în cazul în care acesta este deconectat.

Exemplu elocvent este cazul când respectând condițiile indicate, în cadrul percheziției la domiciliul bănuitului a fost depistat și ridicat telefonul mobil de model „Nokia E51”, cu IMEI nr. 35679550223191880 cu cartela SIM cu nr. XXXXXX. La examinarea telefonului s-a verificat lista de contacte și apeluri, fapt care a demonstrat utilizarea acestuia de către bănuit, contactul și discuțiile cu victimele organizării migrației ilegale, iar acest fapt a fost recunoscut în calitate de probă în vinovăția inculpatului¹⁸².

Un aspect important în cadrul perchezițiilor este că organul de urmărire penală poate efectua și percheziția corporală fără întocmirea unei ordonanțe separate. Potrivit art. 130 alin. (2) pct. 3) CPP, *„în cazul în care există suficiente temeiuri de a presupune că persoana prezentă în încăperea unde se efectuează percheziția sau ridicarea poate purta asupra sa documente sau alte obiecte care pot avea importanță probatorie în cauza penală”*.

De exemplu, în cadrul unei percheziții la domiciliul bănuitului de organizare a migrației ilegale, organul de urmărire penală a constatat temeiurile de efectuare a percheziției corporale. Urmare acțiunii date, la bănuit a fost depistat și ridicat un telefon mobil, care a fost folosit de acesta în discuțiile cu părțile pe dosar, la săvârșirea infracțiunii¹⁸³.

Într-o cauză penală¹⁸⁴, vinovăția inculpaților a fost probată în baza declarațiilor și a documentelor ridicate și examinate. Acțiunea de ridicare a documentelor a constituit 82% din numărul acțiunilor procesuale efectuate în cauza respectivă. Astfel, *„inculpatul LG, deținând funcția de administrator al SRL „GP”, cu sediul în XXX, care are ca obiect principal de activitate: activitatea de turism, activitatea legată de plasarea în câmpul muncii a cetățenilor în țară și (sau) în străinătate, în luna iunie 2012, în complicitate cu ȘN, care era angajată în calitate de consultant al SRL „GP”, acționând intenționat, urmărind premeditat scopul*

¹⁸² Sentința Judecătorei Botanica, mun. Chișinău, din 19.03.2015, emisă în Dosarul nr. 1-280/14. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/83d102bb-49ce-e411-b888-005056a5d154 [accesată: 18.04.2024].

¹⁸³ Sentința Judecătorei Botanica, mun. Chișinău, din 19.03.2015, emisă în Dosarul nr. 1-280/14. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/83d102bb-49ce-e411-b888-005056a5d154 [accesată: 18.04.2024].

¹⁸⁴ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, din 07.05.2019, emisă în Dosarul nr. 1-613/2017. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/beb2cc16-de70-e911-80d7-0050568b021b [accesată: 07.08.2023].

organizării migrației ilegale a cetățencei VR, în schimbul unui folos material direct în sumă de YYY lei, a întreprins acțiuni privind organizarea intrării, tranzitării și șederii ilegale pe teritoriul țărilor membre a spațiului Shengen, în special al Franței, prin obținerea în baza unor declarații false a vizei de muncă „Shengen”, de intrare și ședere pe teritoriul Poloniei drept țară de tranzit a cetățeanului Republicii Moldova VR, prin prezentarea unor date eronate în vederea tăinuirii intenției reale de intrare și ședere pe teritoriul Franței”.

Vinovăția inculpaților, inclusiv a persoanei juridice, a fost dovedită prin următoarele probe obținute prin acțiunea de ridicare a documentelor: copia pașaportului pe numele VR, certificatul de înregistrare a SRL „GP”, extrasul din Registrul de Stat al persoanelor juridice eliberat în privința SRL „GP”, licența eliberată SRL „GP” și anexa la aceasta, actul de primire-predare a obiectului contractului din 11.06.2012 și anexa acestuia, ordinele de încasare a numerarului cu nr. XXX, contractul de prestare a serviciilor nr. 36 din 26.06.2012 încheiat între directorul SRL „GP” și VR, răspunsul BNC Interpol nr. 33/12416 din 21.12.2012, ordinul de numire în funcția a ȘN nr. 2-C din 02.05.2012, copia carnetului de muncă a ȘN.

3.4. Prezentarea spre recunoaștere și verificarea declarațiilor la locul infracțiunii în cazurile de investigare a infracțiunilor de organizare a migrației ilegale

Prezentarea persoanei spre recunoaștere. În practica judiciară se constată că această acțiune procesuală se efectuează pe larg, practic în toate cazurile când este necesară recunoașterea făptuitorilor sau a altor persoane ce au interes pentru cauză. De exemplu, într-un dosar penal¹⁸⁵, prezentarea persoanei spre recunoaștere a constituit 31,8% din volumul acțiunilor procesuale efectuate. Este de menționat că, analiza efectuată de noi constată că prezentarea persoanei spre recunoaștere se efectuează doar după fotografie în temeiul art. 116 alin. (6) CPP.

„În cazul în care partea vătămată sau martorii nu au date exacte despre bănuț (învinuit) sau ele pot fi greșite, atunci prezentarea spre recunoaștere este necesar a fi efectuată în orice caz”¹⁸⁶. „Nu se prezintă spre recunoaștere acei bănuț (învinuț), care sunt cunoscuți părții vătămăte și martorilor, nu doar pe nume și porecle, dar care cunosc identitatea acestora (spre exemplu, în cazul în care minorul a fost traficăt de un prieten, rudă, vecin, cunoscut etc.)”¹⁸⁷.

¹⁸⁵ Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 17.01.2024, emisă în Dosarul nr.1- 297/2022. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/95b49155-78f0-4b07-970d-46241b5e17bb [accesată: 11.08.2024].

¹⁸⁶ Баев О., Солодов Д., Производство следственных действий: криминалистический анализ УПК РФ, практика, рекомендации, 2-е изд., Москва, 2010, с. 236. (240 с.)

¹⁸⁷ Ostavciuc Dinu, Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii, Editura Pro Universitaria, București, 2023, p. 194-195. (250 p. ISBN 978-606-26-1707-3).

Acțiunea respectivă „este unica acțiune de urmărire penală esența de bază a căreia este identificarea”¹⁸⁸, și care acordă organului de urmărire penală rezultate pozitive pentru identificarea unui număr mai mare de participanți implicați în organizarea migrației ilegale, chiar dacă aceștia nu sunt cetățeni ai Republicii Moldova și nu se află pe teritoriul ei, iar acțiunile acestora sunt comise doar pe teritoriul statului a cărui rezidenți sunt.

„La data de 15.04.2022, s-a propus să facă prezentarea spre recunoaștere. Astfel, în timpul acestei acțiuni, victimei (martorului) AM i-au fost arătate 6 fotografii cu bărbați de aproximativ 30-35 de ani, în care a recunoscut pe cel care conducea un BMW alb. A aflat recent de la Hennadii că șoferul se numea Denis. Așa cum a menționat mai devreme, acest bărbat se afla în orașul Arciz la o cafenea și i-a condus pe Hennadii și TM în orașul Bolgrad. L-a recunoscut pe acest bărbat după forma feței sale, adică ovală, ochi mici, nas mic și păr scurt”¹⁸⁹.

Rezultate pozitive și practic de o importanță deosebită pentru organul de urmărire penală, potrivit cărora a fost posibilă identificarea unui membru a grupului criminal organizat, reținerea acestuia, planificarea și efectuarea acțiunilor procesuale ulterioare, precum și a măsurilor speciale de investigații, se prezintă a fi cazul când „prin procesul-verbal de prezentare spre recunoaștere a persoanei din 12.02.2020, partea vătămată HQ, a indicat că recunoaște persoana din fotografia cu nr. 6 ca fiind persoana cu care s-au întâlnit inițial în localul „Andy's Pizza”, amplasat pe bd. Dacia, 28, mun. Chișinău, după care cu automobilul său au fost transportați spre frontiera cu România. Potrivit fotografiilor anexate la procesul-verbal, s-a stabilit că în fotografia nr. 6, este învinuitul SZ”¹⁹⁰, despre care organul de urmărire penală, la acel moment, nu avea careva probe, ci doar unele presupuneri.

Într-un alt caz, instanța a admis ca probe în vinovăție „Procesul-verbal de recunoaștere a persoanei după fotografie din 12.02.2024, conform căruia, partea vătămată HO l-a recunoscut pe învinuitul IO, ca fiind persoana care se numește Oleg”¹⁹¹.

Prezentarea persoanei spre recunoaștere nu se efectuează doar cu scopul identificării persoanelor ce au comis organizarea migrației ilegale, dar și pentru clarificarea unor circumstanțe importante pentru investigarea cazului (de exemplu, identificarea martorilor, victimelor infracțiunii, stabilirea rolurilor fiecărui membru a grupului criminal organizat etc.).

¹⁸⁸ Степанов В. В., Научные и правовые основы предъявления для опознания при расследовании преступлений / Степанов В. В., Михайлова Ю. Н., Саратов, 2003, с. 29. (168 с.)

¹⁸⁹ Sentința Judecătorei Cahul, sediul Central, din 11.10.2022, emisă în Dosarul nr. 1-327/2022. Disponibilă: https://jch.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/34e3cc54-5b66-4e80-a615-b5b6f892e7c4 [accesată: 06.08.2024].

¹⁹⁰ Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 21.07.2020, emisă în Dosarul nr. 1-129/20. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/80651d34-2bd4-4577-a037-74ee750dc98f [accesată: 21.01.2024].

¹⁹¹ https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/dd8070aa-5ca4-45c0-90df-2983ddc96251

De exemplu, MM a fost găsit vinovat de faptul că, „în perioada lunilor august - septembrie 2012, acționând împreună și de comun acord cu BG, urmărind scopul obținerii direct a unui folos financiar, cunoscând că cet. XXX, CCC, VVV și BBB, intenționează să plece la muncă în Italia, fără a dispune de documente destinate intrării, tranzitului, șederii cât și ieșirea din Ucraina, Slovacia și alte țări, inclusiv Italia, nefiind nici cetățeni sau rezidenți ai acestor state, intenționat, a efectuat acțiuni de organizarea migrării ilegale a ultimilor în Italia, manifestate prin punerea la dispoziție a automobilului său, transportarea personală cu automobilul său, facilitarea trecerii ilegale peste frontiera de stat a R. Moldova, precum și organizarea intrării, tranzitului ilegal al teritoriului Ucrainei, Slovaciei și ieșirii ilegale de pe teritoriul acestor state, nefiind nici cetățeni și nici rezidenți ai acestor state, pentru care fapt a primit 38 180 lei”¹⁹². Martorului fiindu-i prezentată fotografia cet. VVV, BBB a comunicat că, „anume aceste persoane erau în calitate de pasageri”. Fiindu-i prezentată fotografia lui CCC a comunicat că „nu mai ține minte dacă el era în automobil, însă pe acesta îl cunoaște din Milano, l-a văzut de vreo câteva ori”.

Prin urmare, această acțiune procesuală este aplicabilă și utilă în cazurile de investigare a organizării migrației ilegale.

„Legea nu prevede că, după prezentarea unei persoane pentru recunoaștere, trebuie neapărat să se efectueze o confruntare între identificator și persoana identificată. Practica judiciară arată că aceasta este o lacună în legislația procesuală penală, deoarece există cazuri în care, după o perioadă de timp de la identificare, identificatorul declară că era într-o stare emoțională și îndoiește că persoana identificată a comis acțiunile despre care a vorbit. Din punctul de vedere al autorului, după prezentarea pentru recunoaștere, confruntarea este de dorit, mai ales în cazurile din această categorie, când se poate confirma din nou rezultatul identificării printr-o confruntare. În timpul confruntării, martorul - imigrant are ocazia, aflându-se lângă persoana care a organizat intrarea și/sau șederea sa, să confirme declarațiile anterioare și, în același timp, ofițerul de urmărire penală obține o probă suplimentară a vinovăției respectivei persoane”¹⁹³.

Susținem pe deplin această poziție, adăugând că dacă organul de urmărire penală o dată ce a identificat persoana recunoscută de victimă (martor) va purcede la audiere și confruntare atunci rezultatele vor fi unele pozitive și eficiente, fiindcă memoria celui ce recunoaște este proaspătă și nevicată, iar investigațiile se vor face prin economisirea ulterioară a timpului, vor fi operative,

¹⁹² Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 18.11.2019, emisă în Dosarul nr. 1-1731/19. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/99b7301e-3f57-47da-9ed1-c5fad79816aa [accesată: 05.06.2024].

¹⁹³ Сухарникова А.В., Методика расследования преступлений, совершаемых в сфере организации незаконной миграции, Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2010, с. 192.

administrând un probatoriu incontestabil. De exemplu, într-o cauză, martorului fiindu-i prezentată fotografia lui CA și MMM, a comunicat că „*nu cunoaște așa persoane, mai precis nu ține minte, deoarece a trecut o perioadă îndelungată de ani*”¹⁹⁴. În cazul respectiv, dacă organul de urmărire penală acționa operativ și era să porceadă la audieri și confruntări, presupunem că rezultatele prezentării spre recunoaștere erau diferite.

„Este de menționat faptul că victimele infracțiunilor legate de criminalitatea organizată au frică și, în general, starea lor psihologică este una foarte joasă, în special când victimele sunt minore, de aceea se recomandă ca prezentarea spre recunoaștere să fie efectuată prin intermediul transmisiunii televizate a imaginii”¹⁹⁵. Această recomandare este viabilă și pentru investigarea organizării migrației ilegale, în special atunci când este comisă de un grup criminal organizat. În același timp, este recomandabil ca atunci când anterior a fost efectuată măsura specială de investigații – culegerea de informații – prin intermediul fotorobotului și al altor metode ce oferă posibilitatea de a identifica cu o probabilitate sporită o persoană, prezentarea spre recunoaștere trebuie să fie efectuată, în special pe viu.

Verificarea declarațiilor la locul infracțiunii. Potrivit art. 114 alin. (1)-(3) CPP, „*Pentru a verifica sau a preciza declarațiile martorului, victimei, părții vătămate, bănuitului, învinuitului despre evenimentele infracțiunii săvârșite într-un loc concret, reprezentantul organului de urmărire penală este în drept să se prezinte la locul infracțiunii împreună cu persoana audiată și, după caz, cu apărătorul, interpretul, specialistul, reprezentantul legal și să propună persoanei audiate să descrie circumstanțele și obiectele despre care a făcut sau poate face și acum declarații. Persoana audiată arată calea spre locul săvârșirii infracțiunii, descrie circumstanțele și obiectele despre care anterior a făcut declarații și răspunde la întrebările reprezentantului organului de urmărire penală. Dacă, pe parcursul verificării declarațiilor la locul infracțiunii, vor fi descoperite obiecte și documente ce pot servi ca probe în cauza penală, ele se ridică și acest fapt se consemnează în procesul-verbal*”.

Verificarea declarațiilor la locul infracțiunii se prezintă a fi acțiunea de urmărire penală și de tactică criminalistică utilizată în aproximativ 18% din cauzele analizate de noi. În cazurile în care a fost efectuată această acțiune, organul de urmărire penală a putut analiza și verifica veridicitatea declarațiilor date de părțile în proces, dacă locul sau traseul indicat de participantul procesului penal este locul comiterii faptei, dacă zona sau semnul de frontieră indicat de victimă (martor) este cu adevărat acel loc al traversării ilegale a frontierei de stat etc.

¹⁹⁴ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 18.11.2019, emisă în Dosarul nr. 1-1731/19. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/99b7301e-3f57-47da-9ed1-c5fad79816aa [accesată: 05.06.2024].

¹⁹⁵ Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Cercetarea infracțiunilor din materia crimei organizate, Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală, Colecția juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020, p. 71.

De exemplu, într-un caz de organizare a migrației ilegale, organul de urmărire penală a efectuat verificarea declarațiilor victimelor (martorilor) la locul comiterii infracțiunii. În acest sens, victimele (martorii) au arătat locul în care aceștia s-au întâlnit cu inculpații, și cine anume, locul de unde au fost preluați, adică locul adăpostirii temporare a acestora (hotelul „Maxim Pașa”, situat în mun. Chișinău), modelul automobilului (Mercedess), traseul parcurs și punctul de destinație (traseul Leova-Leușeni intersecție cu drumul ce duce din satul Tochile-Răducani, raionul Leova spre satul Tomai, raionul Leova), locul unde victimele au fost transmise altui membru al grupului criminal, distanța parcursă (2 km) și traseul parcurs până la un imobil părăsit din apropierea semnelui de frontieră 1175 pe direcția satului Tochile-Răducani, locul unde au fost preluați de alți doi membri ai grupării criminale, traseul parcurs până pe malul râului Prut în regiunea semnelui de frontieră 1175 pe direcția satul Tochile-Răducani (MD) – satul Broscoștești (RO), locul unde se afla barca adusă în prealabil¹⁹⁶.

Într-un alt caz de organizare a migrației ilegale de către un grup criminal organizat, creat din cetățeni din diferite țări, implicit ai Republicii Moldova, *„prealabil împărțind rolurile, acționând cu intenție directă, determinând activități criminale la nivel transfrontalier și urmărind scopul obținerii unui folos financiar sau material în urma organizării migrației ilegale a cetățenilor indieni în Spațiul Uniunii Europene, au creat o schemă criminală bine organizată, potrivit căreia, folosind statul Republica Moldova ca zonă de tranzit au organizat transportarea, intrarea și șederea cetățenilor indieni în statele în care aceștia nu sunt cetățeni, nici rezidenți ale acestor state, în schimbul unei remunerații financiare. Ca urmare a realizării acțiunilor infracționale sus menționate, grupul format, în perioada anului 2023 au primit în India drept avans de la victimele cetățeni ai Indiei DG suma de 8800 euro, de la DR suma de 11000 euro, de la SK suma de 5000 euro, de la SP suma de 8800 euro și de la RK suma de 7600 euro, pentru care au organizat migrația ilegală a dâșilor în Spațiul Uniunii Europene inclusiv prin Republica Moldova. În continuare, la data de 17 noiembrie 2023, aproximativ ora 20:00, inculpatul ȘV, împreună cu ȘG fiind în legătură criminală cu alți membri ai grupului criminal organizat, cu mijlocul de transport al ultimului i-au transportat din mun. Chișinău pe cetățenii Indiei în mun. Ungheni în apropiere de frontieră, unde ultimii au transmis celor dintâi la solicitare suplimentar suma de 60 (șaizeci) dolari SUA și urmau să traverseze ilegal frontiera din Republica Moldova în România, după care în România urmau să fie preluați de către alte persoane și să le fie restituite actele de identitate care au fost preluate la pornirea din mun. Chișinău, însă în urma acțiunilor prompte ale poliției de frontieră, la data de 17 noiembrie 2023*

¹⁹⁶ Sentința Judecătorei Cimișlia, sediul Central, din 27.02.2018, emisă în Dosarul nr. 1-27/18. Disponibilă: https://jcm.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/dbeb8f40-af1b-e811-80d5-0050568b44c1 [accesată: 16.02.2024].

ora 22:45, au fost reținuți în perimetrul semnelor de frontieră 1079 amonte 50 m din mun. Ungheni”¹⁹⁷. Fiind efectuată la data de 23.11.2023 verificarea declarațiilor la locul infracțiunii, victimele (martorii) au indicat locul unde au coborât din automobilul cu care s-au deplasat la data de 17.11.2023 din municipiul Chișinău după care a indicat direcția și itinerarul pe care s-au deplasat spre frontiera cu România. În același timp, organul de urmărire penală, dar și instanța de judecată au apreciat declarațiile victimelor (martorilor) ca veridice și admise ca probe în vinovăție, deoarece toate cele 5 victime (martori) au indicat același lucru, adică în declarațiilor lor făcute separat în cadrul acestei acțiuni procesuale nu au existat divergențe și, totodată, declarațiile acestora coroborau cu celelalte probe administrate.

În cazul în care în timpul efectuării acestei acțiuni procesuale sunt depistate documente sau obiecte ce au relevanță cu organizarea migrației ilegale, fie cu probarea unor declarații, unor circumstanțe, fie probarea locului unde au fost cazați temporar victimele (martorii) migrației ilegale sau descoperirea obiectelor și documentelor ascunse în prealabil pentru ascunderea crimei etc., organul de urmărire penală le va ridica indicându-le în procesul-verbal de verificare a declarațiilor la locul infracțiunii, fără a întocmi o ordonanță și un alt proces-verbal de ridicare.

De exemplu, într-o cauză penală, urmare a verificării declarațiilor la locul infracțiunii din 24.02.2020, victima (martorul) HQ a confirmat că a locuit în casa din satul XXX, orașul YYY, unde au fost adăpostiți împreună cu membrii familiei sale și persoana neidentificată pe nume Ibrahim, de către PV. În cadrul verificării declarațiilor la fața locului, în locuința unde a locuit inculpatul PV, și unde au fost adăpostite inițial victimele, a fost depistată o geantă cu bunuri și haine care aparțin lui HO și membrilor familiei acestuia¹⁹⁸.

În alte cazuri, acțiunea procesuală respectivă se efectuează nu doar cu scopul de a verifica declarațiile părților la locul infracțiunii, adică locul de cazare temporară, locul traversării frontierei de stat etc., ci și cu scopul verificării unor circumstanțe care au importanță pentru cauza penală (ca pildă, pentru verificarea locului întâlnirii victimei (martorului) și a făptuitorului în interiorul țării în vederea primirii indicațiilor ulterioare). De exemplu, într-o cauză, fiind efectuată verificarea declarațiilor la fața locului la 12.02.2020, partea vătămată HQ, a indicat la traseul de deplasare, de unde au fost preluați cu un taxi de la str. Ismail de către ET și o altă persoană neidentificată, după care împreună au plecat la localul „Andy's Pizza”, amplasat pe bd. Dacia, 28, mun. Chișinău, iar mai apoi cu automobilul lui SZ, inclusiv, și la stația de alimentare

¹⁹⁷ Sentința Judecătorei Ungheni, din 08.07.2024, emisă în Dosarul nr. 1-84/2024. Disponibilă: https://jun.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/33152dcb-cfb4-40e5-ae6e-387ba92e6de9 [accesată: 10.08.2024].

¹⁹⁸ Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 21.07.2020, emisă în Dosarul nr. 1-129/20. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/80651d34-2bd4-4577-a037-74ee750dc98f [accesată: 21.01.2024].

„Lukoil” amplasată pe bd. Dacia, 87, mun. Chișinău¹⁹⁹. Datorită efectuării acestei acțiuni procesuale și de tactică criminalistică, organul de urmărire penală a constatat că persoanele se cunosc, au fost împreună, au discutat. Mai apoi, organul de urmărire penală, în baza datelor obținute, a planificat acțiunile procesuale și măsurile speciale de investigații ulterioare, ridicând frecvențele video, identificând al membru al grupării criminale, modelul automobilului și identitatea taximetristului etc.

În practica altor țări, „există cazuri în care sunt reținuți un număr mare de migranți ilegali, și apare întrebarea cum să se efectueze verificarea declarațiilor la fața locului cu un număr atât de mare. Cunoaștem că, verificarea declarațiilor la fața locului a mai multor persoane simultan nu este permisă”²⁰⁰. „În acest caz, merită atenția propunerea de efectuare a unei verificări mediate a declarațiilor la fața locului. Se propune realizarea acestei verificări prin: utilizarea hărților topografice; fotografiile, materiale de filmare, înregistrări video; modelare computerizată”²⁰¹.

În literatura de specialitate se discută privitor la faptul dacă verificarea declarațiilor la locul infracțiunii presupune neapărat să fie însoțită de o vizită directă la locul respectiv. „De exemplu, orice audieri ale martorilor - imigranți încep cu întrebări referitoare la modul și locul în care au traversat frontiera, ce traseu au urmat în țară până la locul unde le-a fost organizată șederea sau până la locul reținerii lor etc. Este rezonabil să se clarifice traseul pe hărțile topografice și să se fixeze în procesul-verbal al verificării declarațiilor la fața locului. Este necesar ca martorul imigrant să-și noteze explicațiile cu ajutorul simbolurilor pe hartă, care va fi semnată de el, martori, traducător, ofițer de urmărire penală și alte persoane implicate în acțiunea procesuală respectivă. Harta va fi anexată la procesul-verbal. Această verificare a declarațiilor este deosebit de relevantă atunci când imigranții sunt transportați în ascunzători ale diferitelor tipuri de transport. Este de neprețuit efectuarea verificării declarațiilor martorului - imigrant pe baza înregistrărilor foto și video realizate în timpul cercetării locului faptei. Aceasta oferă oportunitatea suplimentară ofițerului de urmărire penală de a clarifica în detaliu contextul crimei comise și de a stabili circumstanțele importante pentru caz”²⁰².

Cu alte cuvinte, doctrinarii respectivi consideră că legea nu indică direct necesitatea vizitei fizice la locul infracțiunii. Potrivit legislației procesuale penale naționale ieșirea sau vizita locului infracțiunii este obligatorie, deoarece art. 114 alin. (1) CPP impune aceasta prin utilizarea

¹⁹⁹ Sentința Judecătorei Hincești, sediul Central, din 21.07.2020, emisă în Dosarul nr. 1-129/20. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/80651d34-2bd4-4577-a037-74ee750dc98f [accesată: 21.01.2024].

²⁰⁰ Сухарникова А.В., Методика расследования преступлений, совершаемых в сфере организации незаконной миграции, Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2010, с. 190-191.

²⁰¹ Власенко Н., Степанов В. Тактика проверки показаний на месте // Законность. 2008. № 1. с. 22-23.

²⁰² Сухарникова А.В., Методика расследования преступлений, совершаемых в сфере организации незаконной миграции, Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2010, с. 191.

sintagmei „(...) reprezentantul organului de urmărire penală este în drept să se prezinte la locul infracțiunii împreună cu persoana audiată (...)”. Respectiv prezența la locul infracțiunii este obligatorie, atât pentru participanții în proces, cât și pentru organul de urmărire penală.

În același timp, recomandăm organului de urmărire penală ca în cazul verificării declarațiilor la locul infracțiunii, precum și în cadrul audierii, să utilizeze prezentarea fotografiilor de la fața locului persoanei declarante, hărți geografice, alte documente importante în scopul eficientizării acțiunilor procesuale respective. Despre acest fapt se va indica în procesul-verbal respectiv.

3.5. Folosirea cunoștințelor speciale, dispunerea și efectuarea măsurilor speciale de investigații în cazurile de investigarea a infracțiunii de organizare a migrației ilegale

Analiza efectuată denotă că, în cazurile de investigare a organizării migrației ilegale, organul de urmărire penală, în dependență de circumstanțele cazului, dispune efectuarea următoarelor expertize sau a constatări tehnico-științifice: grafoscopică, tehnică a documentului și a mijloacelor și a tehnologiilor informaționale.

După caz, pot fi dispuse și expertizele de portret, dactiloscopică, biologică. Aceste tipuri de expertiză pot demonstra prezența migranților ilegali într-o anumită încăpere, numărul acestora, prezența făptuitorilor etc. În același timp, pentru stabilirea responsabilității învinutului sau a inculpatului pot fi dispuse și expertizele psihiatrice.

Expertizele grafoscopice și cele tehnice a documentului se dispun în cazurile apariției dubiilor privind autenticitatea documentelor ridicate pentru a stabili autorii înscrisurilor și semnăturilor în diferite documente oficiale și pentru a identifica urmele modificărilor ulterioare ale conținutului inițial al documentelor sau pentru a stabili dacă ștampilele și sigiliile de pe documentele găsite nu sunt cele utilizate de autorități sau persoane oficiale. În urma expertizelor organul de urmărire penală va putea afla dacă actele ridicate sunt sau nu false, adică dacă specimentul ștampilei din aceste acte este fals sau nu, dacă documentul nu a avut modificări și dacă a avut care anume? Vor fi supuse expertizei documentele care au specimente de ștampile ale poliției de frontieră (pentru a vedea veridicitatea trecerii legale a frontierei de stat), a angajaților Inspectoratului General pentru Migrație etc. Tot în urma expertizelor, organul de urmărire penală va putea identifica persoana, vârsta acesteia și alte aspecte importante pentru caz.

De exemplu, într-un caz de organizare a migrației ilegale s-a constatat că, *„potrivit Raportului de expertiză nr. 537/538 s-a stabilit că blancheta pașaportului Republicii Uzbekistan, cu seria 34x1, eliberat la XXX, pe numele YYY, este confecționată la întreprinderea poligrafică specializată în confecționarea blanchetelor de documente. Pagina cu date personale a*

pașaportului menționat este modificată prin înlocuirea fotografiei inițiale cu fotografia actuală și aplicarea unui strat suplimentar de laminat. Imaginea facială din pașaportul Republicii Uzbekistan, cu seria CB 2813414, pe numele YYY și imaginea facială a cetățencei MA obținută din Registrul de Stat al Populației Republicii Moldova, reprezintă una și aceeași persoană”²⁰³.

În alt caz, s-a dispus efectuarea constatării tehnico-științifică. „Conform concluziilor Raportului de constatare tehnico-științifică nr. 38 din 23.01.2024, impresiunea de ștampilă ce atestă intrarea în Republica Moldova prin PTF Criva din data de 12.01.2024, din pașaportul Ucrainei cu seria și numărul XXX, pe numele cet. KY, și impresiunea de ștampilă ce atestă intrarea în Republica Moldova prin PTF Criva din data de 12.01.2024 din pașaportul Ucrainei cu seria și numărul YYY, pe numele cet. KA, în litigiu, sunt aplicate cu ajutorul clișeelelor de ștampilă, nu corespund cu impresiunile de ștampilă ridicate din colecția de documente autentice a DED în calitate de modele de comparație, nu corespund cu mostrele impresiunilor de ștampilă din colecția de documente autentice a DED, fiind aplicate de clișee de ștampilă diferite”²⁰⁴.

Este de menționat faptul că, în cazurile de organizare a migrației ilegale sunt confecționate nu doar acte de identitate false (de exemplu, buletine, pașapoarte, permise de ședere etc.), ci și alte acte, care, în mod fraudulos, sunt depuse pentru obținerea actelor respective (de exemplu, invitații și alte acte depuse Inspectoratului General pentru Migrație). În același timp, făptuitorii purced la falsificarea altor categorii de acte, care facilitează și fac credibile traversarea frontierei de stat și șederea temporară a străinilor într-o țară sau alta.

Într-o cauză penală, pornită pe faptul organizării migrației ilegale, făptuitorii, pe lângă alte acțiuni criminale, au confecționat victimelor (martorilor) permise de conducere, care au fost ridicate de polițiștii de frontieră la traversarea frontierei de stat. S-a constatat că, „Raportul de constatare tehnico-științifică nr. 224 din 17.04.2024, atestă faptul că permisele de conducere ale României cu seria nr. XXX eliberat pe numele cet. Ucrainei, SA, cu termen de valabilitate 23.04.2022-23.04.2032, seria nr. BBB pe numele cet. Ucrainei, RA, cu termen de valabilitate 23.04.2021-23.04.2031 au fost confecționate din hârtie sintetică cu elemente fluorescente în raze UV, cu folosirea utilajului computerizat cu imprimare jet cerneală color la imprimarea desenului de fond, datelor, imaginilor titularului și nu corespunde metodei de confecționare a permisului de conducere autentic al României”²⁰⁵.

²⁰³ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 05.03.2019, emisă în Dosarul nr. 1-691/2018. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/9ebdd7f9-1040-e911-80d7-0050568b021b [accesată: 08.02.2024].

²⁰⁴ Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 06.06.2024, emisă în Dosarul nr. 1-155/2024. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/50c1a21b-9c30-4286-8fbf-cbee438920d9 [accesată: 01.08.2024].

²⁰⁵ Cauza penală nr. 2024870470, în care urmărirea penală a fost pornită la 14.04.2024, de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor componenței de infracțiune prevăzută de art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod Penal.

Totodată, în cazul utilizării telefoanelor mobile, calculatoarelor, altei tehnici și tehnologii informaționale în scopul organizării migrației ilegale se ridică și, ulterior, se dispun expertize a mijloacelor și a tehnologiilor informaționale.

De exemplu, „în perioada cuprinsă între luna februarie 2022 și în continuare, persoane neidentificate de către organul de urmărire penală, pentru a organiza, în scopul obținerii, direct, a unui folos financiar, a intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului Republicii Moldova sau a ieșirii de pe acest teritoriu a persoanelor, care nu sunt nici cetățeni, nici rezidenți al acestui stat, au creat pentru comiterea infracțiunilor de organizare a migrației ilegale, o reuniune stabilă de persoane la moment neidentificate de către organul de urmărire penală, care aveau un plan bine determinat de activitate infracțională, cu roluri împărțite și coordonate între membri ce conținea următoarele etape: identificarea potențialilor migranți, instructarea migranților cu privire la modalitatea de ocolire a punctelor de trecere a frontierei de stat, declarațiile ce urmau să le facă la trecerea prin punctele de traversare a frontierelor de stat, încasarea sumelor bănești în jur de 1000-4300 dolari SUA de la migranți pentru organizarea migrației ilegale, asigurarea transportării și șederii pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, acționând conform planului prealabil, membrii grupului criminal organizat, la 04 octombrie 2023, i-au asigurat ieșirea din Ucraina a lui VA și a altor persoane în curs de identificare, prin traversarea ilegală a frontierei de stat, pe direcția localităților Novoalexandrovka - Vinogradnoe, raionul Grigoriopol, totodată instructându-i ce să comunice la ieșirea din Republica Moldova angajaților poliției de frontieră, dobândind mijloace financiare în sumă de 4 300 dolari SUA per persoană”²⁰⁶.

În cadrul acțiunilor procesuale, efectuate la 05.10.2023, s-a efectuat ridicarea telefonului mobil de model „Xiaomi Redmi 10S” cu nr. de IMEI 1 – XXX și IMEI 2 – ZZZ de la cet. GN, care, ulterior, a constituit obiectul expertizei mijloacelor și a tehnologiilor informaționale. Potrivit concluziilor expertului judiciar date în cadrul Raportului de expertiză Judiciară nr. 34/12/1-R-3540 din 02.11.2023, organul de urmărire penală a intrat în posesia unor informații ce au importanță pentru cauză (conținutul mesajelor, fotografii, hărți etc.).

Unii autori²⁰⁷ sunt de părerea că în cazul investigării organizării migrației ilegale este necesară dispunerea expertizei medico-legale. Alții²⁰⁸ consideră că nu este necesar și ținând cont

²⁰⁶ Cauza penală nr. 2024870234, disjunsă la 26.02.2024 din cauza penală 2023871181, de către Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, conform elementelor infracțiunii prevăzută de art. 362/1 alin.(3) lit. a) din Codul penal al Republicii Moldova.

²⁰⁷ Кушпель Е.В., Бирюков С.Ю. Методика расследования преступлений, связанных с незаконной миграцией. Метод. Рекомендации. Волгоградская Академия МВД РФ. Волгоград, 2007. С. 22.

²⁰⁸ Сухарникова А.В., Методика расследования преступлений, совершаемых в сфере организации незаконной миграции, Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Москва, 2010, с. 193.

de volumul mare de acțiuni procesuale, nu ar trebui să se suprasolicite persoana care efectuează urmărirea penală cu informații criminalistice ne semnificative.

După noi, această acțiune trebuie realizată la solicitare și dacă există cu adevărat necesitatea de a oferi asistență medicală (de exemplu, martorul are semne evidente de maltratare). Legislația procesuală penală nu acordă acestor victime (martori) această protecție. Astfel, potrivit art. 58 alin. (4) pct. 5) CPP, *„Victima unei infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave contra persoanei, victima torturii, tratamentelor inumane sau degradante, victima infracțiunilor cu caracter sexual sau a violenței în familie, victima traficului de ființe umane și victima traficului de copii, indiferent de faptul dacă este recunoscută în calitate de parte vătămată sau parte civilă, dispune de asemenea de dreptul să fie informată cu privire la serviciile de suport de care poate beneficia (asistență medicală, consiliere psihologică, servicii de adăpost, asistență juridică) și condițiile generale de acordare a acestora”*. Din câte observăm victima (martor) al organizării migrației ilegale nu beneficiază de aceste drepturi. Considerăm că, atunci când există temeiuri de a presupune că victima (martorul) a fost maltratat, fie are vătămări corporale provocate în timpul transportării în locuri ascunse (de exemplu, în camion, vagoane, portbagaje etc.), în vederea respectării drepturilor omului, dispunerea constatării sau expertizei medico-legale este necesară. În plus, organul de urmărire penală va obține probe pentru verificarea ulterioară a declarațiilor victimelor (martorilor) infracțiunii cercetate, precum și va constata în ce circumstanțe s-au produs vătămările, timpul acestora și alte date importante pentru caz.

De aceea, recomandăm organului de urmărire penală ca atunci când există temeiuri de a presupune că victima (martorul) a fost maltratat, fie are vătămări corporale provocate în timpul transportării în locuri ascunse (de exemplu, în camion, vagoane, portbagaje etc.), în vederea respectării drepturilor omului, să dispună constatarea sau expertiza medico-legală. Or, din analiza cauzelor penale examinate, nici într-un caz acestea nu au fost dispuse, deși din circumstanțele cauzei, precum și din declarațiile victimelor (martorilor) reieșea acest deziderat.

Mai mult decât atât, pentru calificarea corectă a acțiunilor persoanelor ce organizează migrația ilegală, expertiza medico-legală devine obligatorie atunci când există pericolul de a cauza vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății ori decesul persoanei (a se vedea prevederile art. 362/1 alin. (3) lit. d) Cod penal).

Măsurile speciale de investigații. Măsurile speciale de investigații joacă un rol semnificativ în investigarea organizării migrației ilegale, dar cunoscând tactica și metodică de investigare, precum și ordinea de efectuarea a acestor măsuri, organul de urmărire penală poate obține rezultate scontate, iar întreaga investigație va deveni una efectivă.

Din analiza cauzelor penale am constatat că în cazul investigării organizării migrației ilegale se dispun și se efectuează următoarele măsuri speciale de investigații:

a) *Interceptarea comunicărilor și/sau a imaginilor.* Măsura specială respectivă „presupune folosirea unor mijloace tehnice prin intermediul cărora se poate afla conținutul informațiilor audio, video, scrise sau grafice, transmise între două sau mai multe persoane, iar înregistrarea acestora presupune stocarea pe un suport informațional a informațiilor obținute în urma interceptării”²⁰⁹. Această măsură de investigație ocupă, uneori, un volum de 68% din volumul total al probelor. De exemplu, într-o cauză penală²¹⁰ s-au efectuat doar audieri, examinări și măsuri speciale de investigație, rezultatele cărora, în coroborare cu alte probe, au servit la vinovăția inculpaților. Datorită interceptării și înregistrării comunicărilor au fost constatate următoarele: legăturile între făptuitori și cele dintre ei cu victimele, discuțiile avute între învinuiți, comunicate despre organizarea intrării și șederii cetățenilor străini pe teritoriul Republicii Moldova, informații privind sumele de bani și planificarea acțiunilor criminale, ghidarea victimelor etc.

b) *Colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice.* În conformitate cu prevederile art. 138⁴ alin. (1) CPP, „Colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice constă în colectarea, cu suportul furnizorilor de servicii de comunicații electronice, a informației disponibile, generate sau procesate în cadrul furnizării propriilor servicii de comunicații electronice, inclusiv de roaming, necesare pentru identificarea și urmărirea sursei de comunicații electronice, pentru identificarea destinației, a tipului, a datei, a orei și a duratei comunicației electronice, pentru identificarea echipamentului de comunicații electronice al utilizatorului sau a altui dispozitiv utilizat pentru comunicație, pentru identificarea coordonatelor echipamentului terminal de comunicații mobile (...)”.

Această măsură specială de investigație este des întâlnită în cazurile de investigare a organizării migrației ilegale. Datorită acesteia, organul de urmărire penală intră în posesia informațiilor referitoare la: „numerele de telefon înregistrate pe numele persoanei implicate în organizarea migrației ilegale (bănuț, învinuit, victimă sau martor); posesorii numerelor de telefon sau utilizatorii adreselor IP; serviciile de comunicații electronice prestate utilizatorului (bănuț, învinuit, victimă sau martor); sursa de comunicații electronice (numărul de telefon al apelantului sau adresa de internet protocol (IP)); destinația comunicației electronice (numărul de telefon al apelatului sau adresa de internet protocol (IP)); numărul de telefon spre care este

²⁰⁹ A se vedea prevederile art. 138/1 alin. (1) Cod de procedură penală nr. 122 din 14.03.2003. Publicat: 05.11.2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699. Republicată în temeiul art. IV al Legii nr. 252 din 8 noiembrie 2012 – Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 263-269, art. 855.

²¹⁰ Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Central din 11.07.2018, emisă în Dosarul nr. 1-152/2018. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/a103ab1f-0889-e811-80d5-0050568b021b [accesată: 09.02.2023].

redirecționat apelul); tipul, data, ora și durata comunicației electronice, inclusiv ale tentativelor de apel eșuate; echipamentul de comunicații electronice al utilizatorului sau un alt dispozitiv utilizat pentru comunicație (identificatorul internațional al echipamentului mobil (IMEI) al apelantului și cel al apelatului; adresa media acces control (adresa MAC) a echipamentului de acces la serviciile fixe amplasat în locația clientului (CPE); în cazul serviciilor preplătite anonime – data și ora la care a fost inițial activat serviciul și denumirea locației (Cell ID) din care a fost activat serviciul); locația echipamentului de comunicații mobile (denumirea locației (Cell ID) de la începutul comunicației; locația geografică a celulei prin referință la denumirea locației, în perioada în care datele sunt reținute); adresele fizice de prestare a serviciului fix”²¹¹.

De exemplu, într-o cauză penală²¹², prin efectuarea acestei măsuri speciale de investigații care permite descifrarea convorbirilor telefonice, s-a constatat că, *„cartelele SIM cu numerele XXX, YYY, ZZZ de la telefonul mobil cu IMEI 0001, ce aparține lui DN, ceea ce confirmă faptul că ultimul a utilizat numerele de telefoane indicate la comiterea infracțiunii în perioada de timp martie-aprilie 2011, discutând cu BS, BP, inclusiv la data de 13.02.2012 și 13.03.2012, când DN se afla la serviciu, în incinta CCTP al MAI, prin localizarea semnalelor apelurilor efectuate”*.

Descifrările convorbirilor telefonice efectuate *„de pe cartela SIM cu numărul NNN de la telefonul mobil cu IMEI 0002, ce aparține lui CO de pe care au fost efectuate apeluri telefonice la numărul de telefon XXX ce aparține lui DN din data de 02.04.2012 și a convorbirilor telefonice efectuate de pe cartela SIM cu numărul VVV de la telefonul mobil cu IMEI 0003, ce aparține lui CO de pe care au fost efectuate apeluri telefonice la numărul de telefon MMM ce aparține lui BS din data de 15.03.2012, precum și a convorbirilor telefonice efectuate de pe cartela SIM cu numărul VVV de la telefonul mobil cu IMEI 0003, ce aparține lui CO de pe care au fost efectuate apeluri telefonice la numărul de telefon BBB ce aparține lui OV din data de 15.03.2012”*.

Potrivit acestei măsuri special de investigații s-a stabilit locația geografică a celulelor (antelor) amplasate și utilizate de către compania „Orange” S.A., prin care s-a constatat că *„antena 3G Cosmos 31134 deservește str. Negruzzi 2 mun. Chișinău iar antena 3G Telecentre 30024 deservește str. Alecsandri. La fel, s-a stabilit locația geografică a celulelor (antelor) amplasate și utilizate de către compania „Moldcell” S.A., prin care s-a constatat că antena 3G Cosmos (3G1,2,3,4,5,6) deservește str. Negruzzi 2, mun. Chișinău iar antena 3G GAUDEG (3G1,2,3,4,5,6) deservește str. Alecsandri 1 din mun. Chișinău”*.

²¹¹ A se vedea prevederile art. 138/4 alin. (1) Cod de procedură penală nr. 122 din 14.03.2003. Publicat : 05-11-2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699. Republicată în temeiul art. IV al Legii nr. 252 din 8 noiembrie 2012 – Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 263-269, art. 855.

²¹² Sentința Judecătorei Botanica, mun. Chișinău, din 19.03.2015, emisă în Dosarul nr. 1-280/14. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/83d102bb-49ce-e411-b888-005056a5d154 [accesată: 18.04.2024].

Prin urmare, măsura specială de investigație enunțată a dat posibilitate organului de urmărire penală de a administra probe și a intra în posesia unor informații importante în vederea stabilirii vinovăției făptuitorilor, identificarea coautorilor infracțiunii, identificarea victimelor și a martorilor, dar și informații privind locul aflării inculpaților de unde dirijau acțiunile criminale, dădeau informații privind acțiunile ulterioare a victimelor etc. Aceste probe și informații în coroborare cu audierile victimelor și alte acțiuni procesuale au putut întruchipa probatoriul în favoarea acuzării, iar cei vinovați au fost condamnați pentru faptele criminale comise.

c) *monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară.* Potrivit art. 138/3 alin. (1) CPP, „*Monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și/sau accesul la informațiile financiare reprezintă operațiunile prin care se asigură cunoașterea conținutului tranzacțiilor financiare, în regim de timp real sau după realizarea acestora, efectuate de către persoanele fizice și juridice prin intermediul băncilor sau al altor persoane/organizații care intermediază tranzacțiile financiare ori obținerea de la entitățile respective a înscrisurilor sau a informațiilor aflate în posesia acestora referitoare la depunerile, conturile sau tranzacțiile unei persoane*”. Această măsură specială de investigație este dispusă și efectuată în 0,4% din numărul cauzelor penale (inclusiv și toate sentințele oficial publicate) analizate de noi. Măsura specială respectivă este una de o importanță deosebită, în special când este vorba de tranzacțiile financiare de pe urma organizării migrației ilegale.

Spre exemplu, într-o cauză penală s-a constatat că, cetățenii Republicii Moldova VR și CO în perioada de timp decembrie 2015 - ianuarie 2016, fiind în orașul Cernăuți, Ucraina, la îndemnul cetățeanului Ucrainei MP, originar din Sri Lanka, împreună cu acesta, precum și cu participarea cetățeanului Norvegiei SK, cu scopul de a obține foloase financiare, au creat și au pus în aplicare schema de activitate a grupului format în scopul organizării intrării, șederii și tranzitării ilegale a teritoriului statului a unui grup de persoane originari din Sri Lanka, care nu sunt nici cetățeni nici rezidenți ai Republicii Moldova, contribuind la migrarea ilegală a acestor din Ucraina în Republica Moldova, cu ajutorul mai multor membri ai grupului criminal organizat din care făceau parte cetățenii Republicii Moldova NI și CV, precum și alte persoane²¹³.

În cadrul cauzei respective, pe lângă alte măsuri speciale de investigații, a fost dispusă și efectuată măsura – *monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară* – grație căreia s-a putut obține informații și probe incontestabile cu privire la tranzacțiile financiare și quantumul acestora, identificarea finanțatorului și a celor care au

²¹³ Cauza penală nr. 2016872026, în care urmărirea penală s-a început la 10.03.2016, în baza art. 362/1, alin. (3), lit. a) Cod penal, de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Departamentului Poliției de Frontieră.

beneficiat de transfer, identificarea victimelor, precum și informații ce probau declarațiile efectuate de victimele inițiale și de martori.

Totodată, este de menționat faptul că tendința și metodele noi apărute de comitere a organizării migrației ilegale va determina organul de urmărire penală să dispună efectuarea măsurii speciale respective pe larg. Astfel, organizatorii și autorii infracțiunii respective recrutează și dirijează acțiunile criminale de la distanță, cu utilizarea diferitor aplicații (Viber, Telegram etc.), cu transmiterea către victimele migrației ilegale a hărților geografice cu indicarea: traseelor exacte de parcurgere, punctelor de oprire (cazare temporară sau odihnă), locațiilor de preluare a victimelor de către alți coautori ai infracțiunii, punctelor de transfer monetar sau timpul și termenul transferului. Este important a se menționa că, sumele de bani pe care trebuie să le transmită victimele migrației ilegale infractorilor sunt transfere nu prin virament bancar, ci prin portmonee electronice de cripta-valută, fapt ce fac investigațiile dificile.

Exemplu elocvent este cauza penală²¹⁴ în care urmărirea penală s-a început pe faptul organizării migrației ilegale de către un grup criminal organizat. În cadrul urmăririi penale s-a constatat că, în perioada XXXX, membrii grupului criminal organizat, prin canalul de Telegram și a contului de Tiktok, au identificat mai mulți bărbați – cetățenii ai Republicii Ucraina, solicitându-le transmiterea prin intermediul Binance²¹⁵ a mijloacelor financiare pentru organizarea migrației ilegale. Transferul respectiv se face în criptomonedă USDT²¹⁶.

Respectiv, fără dispunerea, autorizarea și efectuarea măsurii speciale de investigații – *monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară* – cercetarea infracțiunilor de organizare a migrației ilegale practic se face imposibilă.

d) *identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice.* Analiza efectuată denotă că această măsură specială de investigații se realizează în proporție de 47% din cauzele investigate a organizării migrației ilegale. Efectuarea acestei măsuri acordă organului de urmărire penală și ofițerului de investigație inclus în grupul de urmărire penală să stabilească: datele de identitate a persoanei implicate în organizarea migrației ilegale (aceasta presupune numele, prenumele, adresa și IDNP persoanei implicate); datele de identitate ale abonatului sau ale utilizatorului unei rețele de comunicații electronice (identificatorul internațional al abonatului mobil (IMSI), numărul de telefon, numărul de serie al modulului de identificare a abonatului (al cartelei SIM), adresa de internet protocol (IP), adresele fizice de

²¹⁴ Cauza penală nr. 2024871333, în care urmărirea penală s-a început la 07.07.2024, în baza art. 362/1, alin. (3), lit. a) Cod penal, de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.

²¹⁵ Binance este unul dintre cele mai mari servicii internaționale de schimb valutar digital online. Zeci de criptomonedă sunt schimbate atât între ele, cât și contra banilor fiduciar. Informație obținută din wikipedia. Disponibilă: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Binance> [accesată: 09.08.2024].

²¹⁶ n.a.: Model de criptomoneda care se estimează: 1 USDT = 1 dolar SUA. Infractorii utilizează criptomoneda USDT deoarece ea este stabilă ca valoare pe piața schimbului valutar digital online.

prestare a serviciului fix) (informația respective acordă posibilitatea identificării persoanelor implicate în activitatea criminală și/sau a victimelor (martorilor) organizării migrației ilegale); a numerelor de telefon și/sau a adreselor de internet protocol (IP) înregistrate pe numele unei persoane (ajută la identificarea ulterioară a persoanei, planificarea și efectuarea altor măsuri special de investigații a acțiunilor procesuale); stabilirea faptului dacă un serviciu de comunicații electronice este sau a fost activ la o anumită dată (acordă posibilitatea de a combate versiunile făptuitorilor, verificarea declarațiilor acestora, precum și a victimelor, înaintarea altor versiuni criminalistice etc.)²¹⁷.

Un exemplu elocvent este fapta produsă la 04.03.2023, pe teritoriul deservit de Sectorul Poliției de Frontieră „Valea Perjei”, unde lângă semnul de frontieră 0738/25, prin sistemul fix de observare, au fost depistate 4 persoane care au traversat ilegal frontiera de stat din Ucraina în Republica Moldova. La ora 22.15 lângă semnul de frontieră 0738/18, au fost reținuți 2 cetățeni ai Ucrainei, iar celelalte două persoane s-au deplasat într-o direcție necunoscută. La data de 05.03.2023, ora 01.35 a fost primită informația de la Serviciul de Grăniceri ai Ucrainei pe zona Ismail precum că la semnul de frontieră 0738/22, au fost depistate două cărărușe de urme care duc din Ucraina în Republica Moldova. În urma verificărilor în zona de frontieră cele două persoane care s-au deplasat într-o direcție necunoscută, nu au fost depistate pe nici o parte a frontierei. Persoanele reținute au declarat că cele două persoane sunt cetățeni ai Republicii Moldova care aveau ca scop să ajute să traverseze ilegal frontiera de stat din/în direcția sus menționată²¹⁸.

Astfel, datorită dispunerii și efectuării măsurii speciale de investigații – *identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice* – organul de urmărire penală a putut identifica un abonat care utiliza numărul de telefon indicat de victime. În cazul respectiv, a fost dispusă și efectuată măsura specială de investigații – *colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice* – fapt care a probat geo-locția făptuitorului în timpul comiterii infracțiunii (organizării migrației ilegale prin traversarea ilegală a frontierei de stat).

S-ar părea că cele două măsuri speciale de investigații s-ar suprapune, dar nu este așa. În context, susținem părerea autorului Boris Glavan care menționează că, „divizarea acestor măsuri pornește de la ideea că nu toate datele prelucrate de furnizorii de rețele și/sau servicii de comunicații electronice ar avea același nivel de importanță din perspectiva drepturilor omului. S-

²¹⁷ A se vedea prevederile art. 138/6 Cod de procedură penală nr. 122 din 14.03.2003. Publicat : 05-11-2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699. Republicată în temeiul art. IV al Legii nr. 252 din 8 noiembrie 2012 – Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 263-269, art. 855.

²¹⁸ Cauza penală nr. 2023870223, pornită la 06.03.2023 de către organul de urmărire penală instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în temeiul unei bănuieli rezonabile de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 362/1 alin.(3) din Codul penal.

a considerat că datele de identificare a abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice comparativ cu datele de trafic și de localizare au un grad mai redus de ingerință asupra drepturilor persoanei. Prin urmare, în scopul urgentării procedurii de obținere a datelor de identificare a abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice a fost gândită o măsură distinctă, autorizarea căreia a fost atribuită în competența procurorului. Astfel, aceste două măsuri nu se suprapun una cu alta, ci mai degrabă se completează²¹⁹.

e) *investigația sub acoperire*. Potrivit art. 138/10 alin. (1) CPP, „*Investigația sub acoperire reprezintă colectarea de date și informații de către investigatorul sub acoperire sub o identitate codificată, fictivă sau reală, care acționează în temeiul și în limitele prevederilor legale. Investigația sub acoperire se autorizează pe perioada necesară probării existenței infracțiunii și identificării făptuitorului*”. Este de menționat că în cazurile de investigare a organizării migrației ilegale, investigația sub acoperire se efectuează în 0,7%. Cu regret, din analiza cauzelor penale pe genul respectiv de infracțiuni constatăm că această măsură specială de investigații putea fi realizată în mai multe cauze penale, însă aceasta nu a fost dispusă. În acest sens, organul de urmărire penală a acordat prioritate pentru efectuarea altor măsuri speciale de investigații. Să fie clar, nu avem ca scop să învinuim organul de urmărire penală, deoarece metoda de cercetare fiecare ofițer de urmărire penală o alege singur, reieșind din circumstanțele cauzei. Acest aspect este dictat și de prevederile legii, astfel, potrivit art. 57 alin. (4) CPP, „*în exercitarea atribuțiilor procesuale, ofițerul de urmărire penală decide, în mod independent, cu privire la orientarea urmăririi penale și efectuarea acțiunilor de urmărire penală, (...)*”.

Totuși, în cazurile în care a fost dispusă măsura specială respectivă, rezultatele au fost unele efective, administrând un probatoriu incontestabil, fiind descoperită întreagă rețea infracțională și identificați toți făptuitorii. Drept exemplu, poate servi materialele cauzei penale nr. 2016872026²²⁰, pornită pe faptul organizării, în scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material, a intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului Republicii Moldova sau a ieșirii de pe teritoriu respectiv a unor persoane din Sri Lanka, care nu sunt nici cetățeni, nici rezidenți ai Republicii Moldova, săvârșite de un grup criminal organizat, care aveau drept scop să ajungă în Uniunea Europeană, prin tranzitarea Republicii Moldova.

În cadrul urmăririi penale, s-a dispus măsura specială de investigații – investigația sub acoperire. Datorită acestei măsuri s-a stabilit: componența grupului criminal organizat, alcătuit din cetățeni ai Republicii Moldova, Ucraina, România, Norvegia, Rusia și alții; informația cu

²¹⁹ Glavan Boris, Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept. Teză de doctor habilitat în drept, CZU: 343.1(043.3), Chișinău, 2024, p. 220.

²²⁰ Cauza penală nr. 2016872026, în care urmărirea penală s-a început la 10.03.2016, în baza art. 362/1, alin. (3), lit. a) Cod penal, de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Departamentului Poliției de Frontieră.

privire la locul migranților și a unor membri activi ai grupării criminale; informația cu privire la legăturile între ei; informația cu privire la tranzacțiile financiare și identificarea finanțatorului și a celor care au beneficiat de transfer etc.; informația la întreaga activitate criminală, implicit acțiunile fiecăruia, rolul fiecărui membru în grupul criminal organizat, care sunt mijloacele de transport și alte instrumente pentru comiterea infracțiunii și alte informații utile.

Susținem opinia unor autori care menționează că, „investigația sub acoperire se desfășoară folosind resurse, mijloace și metode secrete, care sunt selectate în funcție de cerințele specifice și de circumstanțele concrete. Elementele definitorii ale investigațiilor sub acoperire includ chestionarea, monitorizarea și colectarea de informații și pot fi considerate ca parte integrantă a activităților desfășurate în cadrul acestei măsuri. Această măsură implică participarea conspirată la alte acțiuni care sunt legate de soluționarea sau de crearea condițiilor pentru soluționarea sarcinilor activității speciale de investigații. Investigația sub acoperire este compusă dintr-un ansamblu de acțiuni care nu sunt specificate în mod expres în legislație, dar care includ acțiunile altor măsuri speciale autorizate de procuror sau de șeful subdiviziunii specializate și care sunt orientate spre colectarea de informații necesare îndeplinirii sarcinilor activității speciale de investigații. În cadrul acestei măsuri pot fi realizate și acțiuni care intră în competența judecătorului de instrucție, însă în acest caz, este necesară autorizarea lor prealabilă de către judecător”²²¹.

f) *urmărirea vizuală*. Potrivit art. 138/11 CPP, „*Urmărirea vizuală reprezintă relevarea și fixarea cronologică a acțiunilor/inacțiunilor, a poziționărilor, a mișcărilor și a contactelor (legăturilor) persoanelor, supravegherea imobilelor, urmărirea și localizarea mijloacelor de transport și a altor obiecte*”. Urmărirea vizuală, ca și investigația sub acoperire, face parte din măsurile speciale de investigații care sunt dispuse mai puțin în cazul investigării organizării migrației ilegale (1,2%). Din economia de timp și nerepetărilor, argumentele aduse la neutilizarea pe măsură a investigației sub acoperire sunt eligibile și urmării vizuale. La fel, organul de urmărire penală acordă prioritate altor măsuri speciale de investigații, pe de o parte, și, totodată, majoritatea migranților ilegali sunt reținuți la frontiera de stat, fie de patrulă, fie prin utilizarea tehnicii de supraveghere a frontierei de stat, pe de altă parte.

Noi susținem aceeași părere ca și în cazul investigației sub acoperire. Urmărirea vizuală nu avea să încurce investigațiilor, chiar dacă au fost dispuse și efectuate alte măsuri speciale de investigații, ba din contra, rezultatele ei aveau să eficientizeze cercetările, planificările activităților la diferite etape de investigare etc. Considerăm, din analiza efectuată că, urmărirea

²²¹ Glavan Boris, *Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept*. Teză de doctor habilitat în drept, CZU: 343.1(043.3), Chișinău, 2024, p. 235-236.

vizuală este una de o importanță majoră și efectivă în cazul investigării genului dat de infracțiuni.

Exemplul adus la investigația sub acoperire²²² este util și în cazul urmăririi vizuale. Datorită dispunerii și efectuării urmăririi vizuale s-a putut obține informații generoase cu privire la: cronologia acțiunilor criminale, a locurilor de cazare temporară a făptuitorilor și a victimelor migrației ilegale, legăturile și locul întâlnirilor efectuate de aceștia, urmărirea și localizarea mijloacelor de transport pe care le utilizau făptuitorii și cu care transportau victimele de la o adresă la alta, dintr-o zonă în alta (de la frontiera de Est la frontiera de Vest a Republicii Moldova, de la frontieră în hotelul în care erau cazate temporar victimele etc.).

Pe bună dreptate, unii autori menționează că, „Măsura specială de investigație urmărirea vizuală reprezintă o observație, o supraveghere secretă sau legendată, continuă sau periodică asupra persoanelor, a mijloacelor de transport, a unor imobile sau altor obiecte de interes operativ, în vederea culegerii de informații privind dobândirii și confirmării informațiilor, care favorizează prevenirea, cercetarea sau descoperirea infracțiunilor, căutarea persoanelor, ce se ascund de urmărirea penală și judecată, inclusiv condamnății, care se eschivează de la pedeapsă, stabilirea locului unde se află persoanele dispărute fără urmă și stabilirea împrejurărilor neclarificate în cadrul procesului penal, colectarea de informații despre posibile evenimente și/sau acțiuni ce ar putea pune în pericol securitatea statului”²²³.

g) *culegerea de informații*. Conform art. 138/12 alin. (1) CPP, „Culegerea de informații constă în dobândirea informațiilor despre persoane fizice și juridice, bunuri mobile și imobile, fapte, evenimente și circumstanțe ce prezintă interes, prin comunicare nemijlocită cu alte persoane, prin studiere de documente, materiale, baze de date, sisteme informaționale și surse deschise, prin adresare de solicitări persoanelor fizice și juridice care posedă sau care dispun de informații ce prezintă interes, precum și prin intermediul fotorobotului și al altor metode ce oferă posibilitatea de a identifica cu o probabilitate sporită o persoană”.

Măsura respectivă de investigații se regăsește în fiecare cauză de investigare a organizării migrației ilegale, deoarece nu putem să ne închipuim ca fără informații despre fapte, bunuri, persoane etc. ar putea fi investigată o faptă infracțională. Este de asemenea important de a menționa că, această măsură specială de investigație este relativ nouă în legislația procesuală penală, care a înlocuit trei măsuri speciale de investigații anterioare: chestionarea, culegerea de informații despre persoane și fapte și identificarea persoanei.

²²² Cauza penală nr. 2016872026, în care urmărirea penală s-a început la 10.03.2016, în baza art. 362/1, alin. (3), lit. a) Cod penal, de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Departamentului Poliției de Frontieră.

²²³ Cicală Alexandru, Particularitățile măsurii speciale de investigații „Urmărirea vizuală”, în: Revista Națională de Drept nr. 3(245)/2021/ISSN 1811-0770/ISSNe 2587-411x, p. 55 (p. 49-56).

„Această nouă măsură a fost concepută pentru a acumula și sistematiza date, precum și pentru administrarea lor ca probe, prin intermediul bazelor de date și sistemelor informaționale sau prin colectarea informațiilor de la fața locului. Scopul principal a fost ca informațiile conținute în aceste baze de date și sisteme informaționale să fie folosite ca probe. Astfel, s-a urmărit înlocuirea rapoartelor ofițerilor de investigații prin care se consemnau rezultatele celor trei măsuri comasate și în privința cărora nu exista un mecanism credibil de verificare a autenticității informațiilor furnizate. S-a dispus ca rezultatele obținute prin culegerea informațiilor să fie consemnate într-un proces-verbal, astfel încât ofițerul de investigații să fie responsabil juridic pentru corectitudinea și veridicitatea informațiilor prezentate. Această măsură a fost proiectată să fie efectuată nu doar în afara procesului penal, ci și în interiorul acestuia, iar ca excepție s-a admis să fie efectuată chiar din momentul începerii procesului penal, și nu doar în cazul infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave, ci și în cazul celor ușoare și mai puțin grave”²²⁴.

Totodată, putem adăuga că, prin această nouă măsură specială de investigații, s-a acordat o posibilitate largită organului de urmărire penală de a proba răspunsurile la solicitările efectuate, prin studierea lor, analizarea acestora, precum și aspecte de identificare a persoanelor bănuite prin utilizarea fotorobotului, ceea ce anterior nu erau probe și doar informații care ajutau la planificarea și inițierea unor acțiuni procesuale. O dată ce acestea sunt considerate probe ușurează și justifică acțiunile respective ale organelor de aplicare a legii, prin excluderea abuzurilor.

De exemplu, potrivit măsurii respective s-a obținut *„Informația Companiei Aeriene AIR MOLDOVA prin care s-a stabilit că biletele la cursele efectuate de către CA „Air Moldova” SRL din data de 20.05.2022 și 01.06.2022 (9U746 Istanbul-Chișinău au fost emise prin intermediul unei Agenții de vânzări de bilete, care își desfășoară activitatea pe teritoriul Republicii XXX. În partea ce tine de cursa 9U 745 din 22.05.2022 cu itinerariul Chișinău-Istanbul, acest bilet a fost emis de CA „Air Moldova” SRL din contul companiei, deoarece pasagerul nu a fost admis pe teritoriul Republicii Moldova. La fel, s-a obținut Informația Centrului Comun de contact „Galați” din 14.07.2022 referitor la intrările-ieșirile cet. AM și YT. Se atestă că, numitul AM a intrat pe teritoriul României în data de XXX, ora YYY și tot în data de XXX părăsește teritoriul României, ora ZZZ în calitate de pasager. La data de WWW, ora OOO înregistrează intrare pe teritoriul României în calitate de pasager și la TTT ieșire, precum*

²²⁴ Glavan Boris, Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept. Teză de doctor habilitat în drept, CZU: 343.1(043.3), Chișinău, 2024, p. 247-248; Nota informativă la Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (privind activitatea specială de investigații), p. 58. Disponibilă: <https://justice.gov.md/ro/content/proiectul-de-lege-pentru-modificarea-unor-acte-normative-privind-activitatea-speciala-de-1> [accesată: 03.07.2024].

și intrările-ieșire cet. YT în perioada BBB și până la NNN”²²⁵. Intrând în posesia informațiilor respective, organul de urmărire penală le-a apreciat importante pentru cauza penală, constituind nu doar probe, ci și a ajutat la planificarea ulterioară a acțiunilor procesuale și a altor măsuri speciale de investigații.

Cât privește măsurile speciale de investigație în cazurile de organizare a migrației ilegale este de menționat faptul că, legea procesuală penală nu acordă posibilitatea dispunerii și efectuării acestora în toate cazurile. Privitor la faptele infracționale reglementate în art. 362/1 alin. (2) și (3) CP, în cazul în care sunt întrunite condițiile prevăzute de art. 133 alin. (1) CPP, se pot dispune și efectua toate măsurile speciale de investigații, ținând cont de specificul infracțiunii.

Pentru fapta comisă de la art. 362/1 alin. (1) Cod penal, CPP reglementează posibilitatea (în cazul în care sunt întrunite condițiile prevăzute la art. 133 alin. (1) CPP) dispunerii și efectuării doar următoarelor măsuri speciale de investigații: *interceptarea comunicărilor și/sau a imaginilor; monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și/sau accesul la informațiile financiare; identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice*. Aceste măsuri speciale de investigații sunt dispuse și efectuate pentru fapte prevăzută la art. 362/1 alin. (1) Cod penal din motiv că legea procesuală penală acordă posibilitatea efectuării acestor măsuri inclusiv pentru infracțiuni ușoare și mai puțin grave, fapt reglementat în mod expres (art. 138/1 alin. (2) CPP, 138/3 alin. (2) CPP, art. 138/6 alin. (6) CPP, art. 138/12 alin. (2) CPP). Cu alte cuvinte, legiuitorul, pentru unele tipuri de infracțiuni ușoare sau mai puțin grave (cum este și fapta prevăzută la art. 362/1 alin. (1) Cod penal) a reglementat unele excepții, ținând cont de specificul comiterii acestor infracțiuni, precum și imposibilitatea administrării probatoriului fără efectuarea măsurilor speciale respective.

Totuși, considerăm că aceste măsuri speciale de investigații nu sunt suficiente pentru administrarea probatoriului, identificarea tuturor victimelor și a făptuitorilor, locul cazării temporare a victimelor, traseul deplasării și multe alte circumstanțe. În același timp, organizarea migrației ilegale este o infracțiune transfrontalieră, iar fără efectuarea unor altor măsuri speciale de investigații este complicat a descoperi toate circumstanțele infracțiunii, cel puțin cele comise pe teritoriul Republicii Moldova. Bineînțeles, toate măsurile speciale de investigații, după cum am reținut mai sus, pot fi dispuse și efectuate doar pentru faptele prevăzute la art. 362/1 alin. (2) și (3) Cod penal, deoarece fac parte din categoria infracțiunilor grave.

²²⁵ Sentința Judecătoria Hâncești, sediul Central, din 17.08.2022, emisă în Dosarul nr. 1-234/2022. Disponibil: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/0369f9c9-cfc2-4d9f-8ccf-32bc61eef098 [accesată: 09.05.2024].

Analiza materialelor cauzelor penale ne arată că urmărirea penală poate fi începută în baza art. 362/1 alin. (1) Cod penal, având bănuiala rezonabilă inițială. Ulterior, în cadrul urmăririi penale se constată că această infracțiune a fost comisă de un grup criminal organizat ori, de exemplu, fapta a fost săvârșită cu confecționarea actelor de identitate false. Firește că ulterior fapta se recalifică potrivit acțiunilor constatate pe parcursul urmăririi penale. Însă, analiza constată că dacă erau efectuate măsurile speciale de investigații la timp, imediat, chiar dacă urmărirea penală a fost începută în baza art. 362/1 alin. (1) Cod penal, atunci organul de urmărire penală putea întreprinde alte măsuri legale în vederea identificării și reținerii făptuitorilor și identificarea mai multor victime, putea, totodată, să planifice într-un mod mai eficient acțiunile etc.

De exemplu, aceeași urmărire vizuală, dacă era posibil de efectuat, avea să stabilească cercul persoanelor implicate în organizarea migrației ilegale, traseul parcurs etc., ne mai vorbind de investigația sub acoperire, supravegherea tehnică, colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice și altele.

Nu înțelegem logica legiuitorului atunci când pentru unele infracțiuni ușoare acordă posibilitatea interceptării comunicărilor și/sau a imaginilor, care, după cum cunoaștem, Republica Moldova a avut de suferit (de exemplu, cauza CtEDO Iordache și alții contra Moldovei), iar pentru alte tipuri de infracțiuni, unde există necesitatea dispunerii acestora, când prin altă cale nu pot fi administrate probe, precum și există proporționalitatea cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Nu pledăm pentru efectuarea tuturor măsurilor speciale de investigații pentru fapta indicată la art. 362/1 alin. (1) Cod penal, dar unele sunt inevitabile, cum ar fi: urmărirea vizuală, supravegherea tehnică, investigația sub acoperire, colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice, accesarea și/sau interceptarea datelor informatice.

Spre exemplu, în cazul investigației sub acoperire investigatorul culege date și informații despre fapte și persoane (art. 138/10 alin. (5) CPP), iar dacă măsura respectivă este dispusă și efectuată separat atunci se permite și pentru infracțiunile ușoare și mai puțin grave (art. 138/12 alin. (2) CPP). Adică, în esență este aceeași măsură specială de investigații. Însă nu trebuie să uităm de faptul că anume rezultatele măsurii speciale respective acordă organului de urmărire penală informații și date utile nu doar pentru administrarea probatoriului, ci și pentru calificarea sau recalificarea ulterioară corectă a acțiunilor făptuitorului și identificarea multor altor circumstanțe.

Același argumente pentru supravegherea tehnică, unde odată autorizată, această va da posibilitatea de a identifica făptuitorii și victimele infracțiunii (ținând cont că ele nu se rețin pe o

perioadă lungă în țară, e vorba de câteva zile, unde pot fi neidentificabile pe viitor, în special dacă actele de identitate a acestora sunt false, fie aleg traversarea verde a frontierei) etc.

În cazurile în care fapta se organizează de la distanță, prin utilizarea aplicațiilor, prin care victimele sunt ghidate prin mesaje, hărți, locații diferite, efectuează transferuri ulterioare de criptomonede, atunci se justifică accesarea și/sau interceptarea datelor informatice.

În aceeași ordine de idei, nu este justificată logica legislatorului atunci când în unele norme procesuale este inclusă direct posibilitatea efectuării unor măsuri speciale de investigații pentru cercetarea organizării migrației ilegale, iar în altele nu. De la ce analiză au pornit autorii respectivi sau care a fost acest raționament? Considerăm că, aceste deziderate au pornit de la faptul că organizarea migrației ilegale este comisă doar prin câteva metode și că este inoportun a efectua unele măsuri speciale de investigații pe fapta prevăzută la art. 362/1 alin. (1) Cod penal.

Analiza efectuată de noi a scos în evidență noile metode de comitere a infracțiunii, cu ghidarea victimelor de la distanță prin diferite aplicații, locurile de cazare temporară a acestora, locurile traversării ilegale a frontierei de stat etc. Totodată, ținând cont de aceste aspecte specifice pentru comiterea organizării migrației ilegale, precum și caracterul transfrontalier a acestor infracțiuni, propunem modificarea și completarea art. 138, 138/4 alin. (4), 138/5 alin. (3), 138/10, 138/11 ale CPP, astfel încât să acorde posibilitatea dispunerii și efectuării măsurilor speciale de investigații respective în cazul faptei reglementat de art. 362/1 alin. (1) CPP.

Astfel, limitarea măsurilor speciale doar la anumite tipuri de infracțiuni, fără a oferi un cadru unitar pentru investigarea organizării migrației ilegale, poate crea lacune în procesul de justiție. Logica legislatorului, care permite dispunerea măsurilor speciale de investigații pentru unele infracțiuni de natură similară și o restricționează în alte cazuri, nu este pe deplin justificată, având în vedere complexitatea și gravitatea fenomenului migrației ilegale. O astfel de abordare fragmentată riscă să compromită eficiența investigațiilor și să limiteze capacitatea organelor de urmărire penală de a obține probe concludente și de a asigura tragerea la răspundere a tuturor persoanelor implicate.

Prin urmare, se impune o revizuire a cadrului normativ pentru a permite o aplicare mai largă și flexibilă a măsurilor speciale de investigație în cazurile de organizare a migrației ilegale. Extinderea posibilităților investigative ar contribui nu doar la o mai bună documentare a infracțiunilor, ci și la fortificarea eforturilor de prevenire și combatere a migrației ilegale, întărind astfel obligațiile pozitive ale statului în protejarea ordinii publice și a securității naționale. Prin urmare, s-ar necesita o reevaluare legislativă care să recunoască specificitatea și pericolozitatea infracțiunilor legate de migrația ilegală, permițând astfel aplicarea unor măsuri investigative corespunzătoare și adecvate complexității acestui fenomen infracțional.

Concluzii la capitolul III

Din analiza efectuată de noi, luând în calcul doctrina și practica judiciară, ajungem la concluzia că efectuarea acțiunilor procesuale și a măsurilor speciale de investigații la cercetarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale, deși ar părea simpliste, ele au particularități specifice, în principal din cauza statutului juridic al străinilor, precum și în diversitatea modurilor de comitere a acestei categorii de infracțiuni.

Depistarea indicilor infracțiunii și începerea urmăririi penale în cazurile organizării migrației ilegale este un proces foarte important, care direct dictează calificarea corectă a faptei infracționale, respectarea termenului rezonabil, descoperirea urmelor infracțiunii etc. Rolul activ în vederea constatării bănuielii rezonabile trebuie să-l aibă implicit organul de constatare, iar victimelor li se recomandă adresarea cât mai urgentă organelor de aplicare a legii și participarea lor activă la toate fazele procesului penal, întrucât să nu se tergiverseze examinarea cauzei din comportamentul lor.

În cazul audierilor, organul de urmărire penală, încă la etapa de pregătire, trebuie să elaboreze un plan bine chibzuit al acestei acțiuni procesuale și de tactică criminalistică, luând în considerație circumstanțele ce i-au devenit cunoscute la etapa respectivă. Planul respectiv nu este suficient, ci este necesar ca reprezentantul organului de urmărire penală să studieze și să cunoască legislația regimului străinilor în Republica Moldova, precum și legislația Uniunii Europene privind migrația și azilul, ceea ce va face investigația eficientă.

În cazul imigranților ilegal, atunci când există temeiurile prevăzute în art. 109 alin. (3) CPP, să propună procurorului înaintarea demersului corespunzător judecătorului de instrucție pentru ca aceștia să fie audiați. Demersurile respective trebuie înaintate în termeni mai restrânși, deoarece multe victime (martori) se sustrag de la organul de urmărire penală, fug din Centrele de plasament temporar etc. Cel puțin, organul de urmărire penală să efectueze confruntări pentru a fi posibilă aplicarea art. 371 alin. (1) pct. 2) CPP. Pentru ca investigația să fie eficientă, propunem modificarea și completarea legii procesuale penale ca atunci când există temeiurile reglementate în art. 109 alin. (3) CPP, demersul respectiv să fie dispus în termen de 3 zile din momentul constatării temeiurilor vizate.

În vederea ne interpretării ambiguu a art. 118 CPP, propunem introducerea unei norme noi în legea procesuală penală, care se definească o nouă acțiune procesuală de sine stătătoare – examinarea obiectelor, documentelor (inclusiv cu date informatice) și a sit-urilor oficiale sau orice alt tip de adrese electronice. Astfel încât, examinarea să fie efectuată separat de examinarea în cadrul cercetării la fața locului, ridicării, percheziției etc.

În cazul verificării declarațiilor la locul infracțiunii, ieșirea sau vizita locului infracțiunii este obligatorie atât pentru participanții în proces, cât și pentru organul de urmărire penală. Totodată, recomandăm organului de urmărire penală ca în cazul verificării declarațiilor la locul

infracțiunii, precum și în cadrul audierii, să utilizeze prezentarea fotografiilor de la fața locului persoanei declarante, hărți geografice, alte documente importante în scopul eficientizării acțiunilor procesuale respective. Despre acest fapt se va indica în procesul-verbal respectiv.

În cazul în care sunt mai mulți făptuitori și victime ale migrației ilegale, în special în cazurile în care se intenționează a traversa ilegal frontiera de stat a Republicii Moldova, iar locul exact al traversării nu se cunoaște, recomandăm implicarea unui număr considerabil de angajați ai organelor de drept (de exemplu, polițiști de frontieră), datorită suprafeței mari a teritoriului cercetat. În plus, înainte de începerea acestei acțiuni de urmărire penală, este recomandabil să se stabilească un perimetru de securitate în jurul locului ce urmează a fi cercetat pentru a preveni încercările ilegaliștilor de a fugi din locul examinării, având în vedere reticența lor de a contacta autoritățile din cauza prezenței ilegale pe teritoriul țării.

Este recomandabil ca cercetarea la fața locului să fie realizată cu utilizarea înregistrării video sau a fotografiilor, a tehnicii de supraveghere a frontierei de stat, deoarece aceasta permite nu doar documentarea mai completă și obiectivă, în dinamică, a desfășurării conținutului și rezultatelor acțiunii de urmărire penală, ci și utilizarea eficientă a materialelor obținute atât la analiza și evaluarea datelor disponibile, cât și la planificarea și desfășurarea versiunilor și acțiunilor corespunzătoare legate de verificarea acestora. Ofițerul de urmărire penală și membrii grupului de urmărire penală pot viziona înregistrarea de mai multe ori, observând astfel în mod calm detalii care trebuie subliniate și utilizate la pregătirea audierilor, verificarea declarațiilor la fața locului, planificarea și dispunerea măsurilor speciale de investigații etc.

Recomandăm organului de urmărire penală ca atunci când există temeiuri de a presupune că victima (martorul) a fost maltratat, fie are vătămări corporale provocate în timpul transportării în locuri ascunse (de exemplu, în camion, vagoane, portbagaje etc.), în vederea respectării drepturilor omului, să dispună constatarea sau expertiza medico-legală. Or, din analiza cauzelor penale examinate, nici într-un caz acestea nu au fost dispuse, deși din circumstanțele cauzei, precum și din declarațiile victimelor (martorilor) reieșea acest deziderat. Mai mult decât atât, pentru calificarea corectă a acțiunilor persoanelor ce organizează migrația ilegală, expertiza medico-legală devine obligatorie atunci când există pericolul de a cauza vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății ori decesul persoanei (art. 362/1 alin. (3) lit. d) Cod penal).

După prezentarea unei persoane pentru recunoaștere, recomandăm să se efectueze o confruntare între identificator și persoana identificată, mai ales în cazurile din această categorie, când se poate confirma din nou rezultatul identificării printr-o confruntare. În timpul confruntării, victima (martorul) are ocazia, aflându-se lângă persoana care a organizat intrarea și/sau șederea sa, să confirme declarațiile anterioare și, în același timp, ofițerul de urmărire penală obține o probă suplimentară a vinovăției respectivei persoane. În plus, dacă organul de

urmărire penală o dată ce a identificat persoana recunoscută de victimă (martor) va purcede la audiere și confruntare atunci rezultatele vor fi unele pozitive și eficiente, fiindcă memoria celui ce recunoaște este proaspătă și nevicată, iar investigațiile se vor face prin economisirea ulterioară a timpului, vor fi operative, administrând un probatoriu incontestabil.

În cazuri specifice (de exemplu, când victimele au frică, teamă etc. de organizatorul infracțiunii) recomandăm ca prezentarea spre recunoaștere să fie efectuată prin intermediul transmisiunii televizate a imaginii. În același timp, este recomandabil ca atunci când anterior a fost efectuată măsura specială de investigații – culegerea de informații – prin intermediul fotorobotului și al altor metode ce oferă posibilitatea de a identifica cu o probabilitate sporită o persoană, prezentarea spre recunoaștere trebuie să fie efectuată, în special pe viu.

Măsurile speciale de investigații joacă un rol esențial în investigarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale, având un impact direct asupra eficienței și succesului procesului penal. În contextul specific al acestei infracțiuni, măsurile precum interceptarea comunicărilor și/sau a imaginilor, monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare, accesul la informațiile financiare și identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice sunt indispensabile pentru obținerea probelor necesare și pentru desfășurarea unei anchete complete.

Aceste măsuri speciale de investigație permit obținerea informațiilor cruciale despre modalitățile de operare ale rețelelor infracționale, identificând astfel legăturile dintre membrii grupurilor implicate și planurile de acțiune, implicit în cazurile în care infractorii utilizează tehnologii avansate pentru a coordona activitățile ilegale, evitând astfel contactul fizic direct și lăsând puține urme tangibile care să fie urmărite prin metode tradiționale.

Totodată, aceste măsuri sunt eficiente și în cazurile în care infractorii utilizează multiple dispozitive și conturi pentru a comunica și a-și coordona activitățile. Identificarea precisă a utilizatorilor de rețele de comunicații electronice poate duce la demascarea întregii rețele infracționale, permițând autorităților să acționeze eficient pentru a întrerupe activitățile ilegale.

Monitorizarea și controlul tranzacțiilor financiare, împreună cu accesul la informațiile financiare, sunt esențiale pentru a descoperi fluxurile financiare care susțin activitățile de migrație ilegală. Aceste măsuri ajută la dezvăluirea rețelelor de finanțare, identificând sursele de finanțare și destinațiile fondurilor. Întrucât infracțiunile legate de migrația ilegală implică adesea sume mari de bani și tranzacții financiare complexe, urmărirea acestor fluxuri financiare poate oferi dovezi decisive pentru a demonstra implicarea suspectilor în activitățile infracționale.

Rezultatele obținute prin aplicarea acestor măsuri speciale de investigații nu sunt doar utile, ci adesea decisive în stabilirea probatoriului necesar pentru condamnarea infractorilor implicați în organizarea migrației ilegale. De asemenea, aceste rezultate sprijină planificarea și

desfășurarea altor acțiuni procesuale, contribuind la desfășurarea unei anchete penale coerente și eficiente. Importanța acestor măsuri este amplificată de natura complexă și transfrontalieră a infracțiunilor legate de migrația ilegală, unde capacitatea de a colecta și analiza informații în timp real poate face diferența între succesul și eșecul unei investigații.

Măsurile speciale de investigații nu doar facilitează activitatea organelor de urmărire penală, ci și fortifică eforturile statului de a combate migrația ilegală și alte forme de criminalitate organizată. Într-un context în care infractorii își adaptează constant metodele pentru a eluda legea, extinderea și adaptarea acestor măsuri este esențială pentru a asigura protecția eficientă a frontierei și pentru a garanta că justiția este aplicată în mod corect și complet.

Aplicabilitatea și importanța măsurilor speciale de investigație în investigarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale sunt evidente, dar analiza efectuată relevă necesitatea extinderii acestora pentru a ține pasul cu noile metode de comitere a infracțiunilor, inclusiv ghidarea de la distanță a victimelor prin diverse aplicații, utilizarea locurilor de cazare temporară și identificarea rutelor de traversare ilegală a frontierei de stat.

Evoluția metodelor infracționale și caracterul transfrontalier al migrației ilegale impun o abordare mai flexibilă și extinsă a cadrului legislativ. Limitarea actuală a măsurilor speciale de investigație nu este suficientă pentru a face față complexității acestor infracțiuni, ceea ce ridică întrebări cu privire la logica legislatorului. În acest sens, este necesară o revizuire a articolelor 138, 138/4 alin. (4), 138/5 alin. (3), 138/10 și 138/11 ale CPP, astfel încât să permită dispunerea și efectuarea măsurilor speciale de investigații corespunzătoare și în cazul faptei prevăzute la art. 362/1 alin. (1) Cod penal. O astfel de extindere a măsurilor speciale ar oferi organelor de urmărire penală instrumentele necesare pentru a contracara eficient rețelele infracționale internaționale, întărind capacitatea statului de a asigura un proces de justiție echitabil și complet.

Totodată, se propune modificarea și completarea art. 273 Cod procedură penală și a art. 11 alin. (2) al Legii nr. 216/2003, astfel încât să reglementeze termenul de până la 60 de zile pentru stabilirea bănuielii rezonabile cu privire la infracțiune.

4. COOPERAREA ORGANELOR DE APLICARE A LEGII ȘI ALTOR INSTITUȚII LA INVESTIGAREA INGRAȚIUNII DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE

4.1 Cooperarea organului de urmărire penală cu alte subdiviziuni și instituții în vederea investigării organizării migrației ilegale

„Interacțiunea reprezintă o activitate bazată pe lege ori pe acte normative departamentale, coordonată prin scopul, locul și timpul efectuării acțiunilor organelor speciale și de urmărire penală, independente sub aspect administrativ unele de altele, precum și ale reprezentanților altor organizații, întreprinderi abilitate ce se exprimă în îmbinarea rațională a mijloacelor și metodelor ce pot servi unui rezultat comun, îndeplinirii sarcinii de depistare, curmare și descoperire a infracțiunii”²²⁶.

„Studierea tendințelor pozitive în activitatea organelor de urmărire penală la capitolul contracarării criminalității în Republica Moldova denotă faptul că reușita interacțiunii la cercetarea infracțiunilor depinde de reformarea armonioasă a întregului sistem al organelor justiției penale. Lupta împotriva criminalității, fără o interacțiune bine organizată, este imposibilă, iar existența unor omisiuni de ordin normativ limitează dezvoltarea legăturilor profesionale puternice și eficiente între diferite instituții. Fiecare organ dispune de propriile metode și mijloace care urmează a fi combinate în cel mai optim mod”²²⁷.

„În literatura de specialitate formele interacțiunii organului de urmărire penală cu alte instituții au fost definite ca modalități de formare a contactelor profesionale între organele implicate în procesul penal care asigură consecutivitatea și concordanța activităților comune, combinarea corectă a posibilităților ce reies din atribuțiile fiecărui subiect, metodelor și mijloacelor de lucru”²²⁸.

Prin urmare, una dintre cele mai eficiente metode și tehnici de combatere a infracțiunii de organizare a migrației ilegale este interacțiunea și cooperarea organelor de aplicare a legii, în special cea a organului de urmărire penală cu alte subdiviziuni și instituții naționale. Interacțiunea și cooperarea reprezintă factori determinanți pentru o investigație de succes, în primul rând datorită latenței crescute a infracțiunilor din această categorie. În plus, este necesar să se țină seama de complexitatea, natura multistrukturală a organizării migrației ilegale, caracterul transfrontalier, profesionalismul subiecților infracțiunii, facilitarea infracțiunii de către unele organe și structuri corupte, dorința infractorilor de a evita nu numai răspunderea penală, ci

²²⁶ Gheorghiu Mihail, *Tratat de criminalistică*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017, p. 353.

²²⁷ Oganesean Armen, *Baza normative a interacțiunii în cercetarea infracțiunilor*, În: *Revista Institutului Național al Justiției*, nr. 3 (46), 2018, Chișinău, p. 17.

²²⁸ Плеснева Л. П. *Формы взаимодействия следователя с органами дознания*. В: *Вестник Восточно-Сибирского Института МВД России*, 2015, №4, с. 119.

și de a păstra veniturile criminale, speranța pentru tănuirea sau distrugerea urmelor infracțiunii etc.

Este clar că toți factorii care împiedică investigarea acestei infracțiuni pot fi depășiți doar dacă există o interacțiune și o cooperare bine stabilită între organul de urmărire penală și alte instituții și subdiviziuni implicate în procesele de constatare, de obținere a informațiilor operative, de eliberare a vizelor, de perfectare a actelor, de supraveghere și control a frontierei de stat etc.

Datorită faptului că persoanele implicate în organizarea migrației ilegale își desfășoară activitatea atât la nivel național, cât și la nivel internațional, problema interacțiunii și cooperării dintre subiecții luptei împotriva migrației ilegale trebuie analizată din două perspective: la nivel național și la nivel internațional. În prezentul capitol vom analiza cooperarea la nivel național.

Pe bună dreptate în literatura de specialitate se menționează că, „pentru investigarea eficientă a infracțiunilor, practica a demonstrat că fără cooperare și fără interacțiune nu este posibil de a obține un rezultat pozitiv”²²⁹, „mai mult ca atât aceste infracțiuni capătă adesea un aspect internațional și interstatal, adică cad sub jurisdicția a două sau a mai multor state”²³⁰.

În știința criminalistică, pe lângă cele două nivele (național și internațional) cooperarea/interacțiunea este sistematizată în patru nivele, care sunt practic aplicabile și pentru organele de urmărire penală. „Primul nivel, cel mai înalt, acoperă activitățile tuturor organelor de urmărire penală. Al doilea nivel de organizare al investigației include activitățile relevante ale unui organ de urmărire penală. Al treilea este organizarea unui act specific de investigare a unei anumite infracțiuni. Al patrulea nivel este organizarea unei acțiuni de urmărire penală separate sau a unui eveniment organizatoric și tactic.”²³¹ Cu toate acestea, este necesar să facem aici o claritate, deoarece în condițiile moderne ale luptei împotriva criminalității în general, și a organizării migrației ilegale în special, alte instituții și organizații, împreună cu organele de drept, intră în sistemul de interacțiune și cooperare enunțat.

În continuare ne propunem să analizăm interacțiunea și cooperarea în cadrul organului de urmărire penală. Această interacțiune și cooperare are loc între ofițerii de urmărire penală, între conducătorul organului de urmărire penală și ofițerul care gestionează cauza penală, precum și între conducătorul organului de urmărire penală și ofițerii subdiviziunii de urmărire penală.

Este cunoscut faptul că, interacțiunea și coordonarea sunt procese organizaționale și manageriale interdependente. În cazul în care relațiile participanților la interacțiune sunt construite pe orizontală, deoarece nu există elemente de subordonare între ele, atunci

²²⁹ Лукашук И., Международное право. Особенная часть: учебник. Москва, 2001, p. 337.

²³⁰ Ostavciuc Dinu, Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii, Editura Pro Universitaria, București, 2023, p. 152.

²³¹ Белкин Р. С. Курс советской криминалистики. 1978. Т. 2. С. 364 — 365.

coordonarea se bazează pe relații verticale, oferind o subordonare clară între elementele structurale superioare și inferioare. Coordonarea în aceste cazuri are două forme de comunicare: conducător (care coordonează acțiunile) și executor (care execută sarcinile și, în mod obligatoriu, le raportează). De aceea, specialiștii în domeniul controlului sistemelor mari subliniază că „problema coordonării (...) este legată, în primul rând, de calculul interacțiunii elementelor inferioare”²³².

Atunci când instituțiile sau subdiviziunile sunt independente și, respectiv, nu cad în subordinea unei alteia, cooperarea, după cum am menționat, se face pe linie orizontală. În aceste cazuri, funcțiile coordonatorului sunt îndeplinite de primele persoane ale acestor instituții sau subdiviziuni. În cazul organului de urmărire penală funcțiile coordonatorului sunt efectuate de către conducătorul organului de urmărire penală, care va activa în baza art. 56 CPP și doar în aspect organizatoric și nu procesual. Conducătorul organului de urmărire penală poate dirija și dispune acțiunile procesuale doar în cazul în care și-a reținut prin ordonanță sesizarea sau cauza penală pentru efectuarea acțiunilor de urmărire penală personal.

Este de reținut că potrivit art. 57 alin. (4) CPP, *„În exercitarea atribuțiilor procesuale, ofițerul de urmărire penală decide, în mod independent, cu privire la orientarea urmăririi penale și efectuarea acțiunilor de urmărire penală, cu excepția cazurilor când legea prevede încuviințarea, autorizarea sau confirmarea acestora de către procuror ori, după caz, de către judecătorul de instrucție (...)”*. Astfel, reieșind din dispozițiile legale, ofițerul de urmărire penală va interacționa și va coopera independent, aplicând metodele, tacticile și forțele în dependență de circumstanțele cazului cercetat.

Există o problemă de ordin legislativ pe care ne-o propunem spre analiză. Astfel, potrivit art. 56 alin. (2) CPP, *„Conducătorul organului de urmărire penală exercită controlul asupra efectuării la timp a acțiunilor de descoperire și prevenire a infracțiunilor și asigură înregistrarea, în modul stabilit, a sesizărilor despre săvârșirea infracțiunilor”*. Totodată, în conformitate cu art. 56 alin. (2/3) CPP, *„Conducătorul organului de urmărire penală coordonează activitatea ofițerilor de urmărire penală și acordă asistență metodică la efectuarea urmăririi penale, contribuie la obținerea datelor și materialelor necesare, ia măsuri în vederea executării în termen a misiunilor ofițerilor de urmărire penală privind efectuarea măsurilor speciale de investigații”*. În același timp, în temeiul art. 57 alin. (4) CPP, *„(...) Ofițerul de urmărire penală se supune prevederilor prezentului cod și indicațiilor scrise ale procurorului și ale conducătorului organului de urmărire penală. Orice imixtiune în activitatea ofițerului de urmărire penală este interzisă”*. Iar potrivit art. 57 alin. (4/1) CPP, *„Dacă nu este de acord cu decizia sau indicația conducătorului organului de urmărire penală ori a procurorului privind*

²³² Месарович М., Мако Д., Такаха И. Теория иерархических многоуровневых систем. М., 1976. С. 41.

efectuarea unor acțiuni de urmărire penală, ofițerul de urmărire penală o va contesta imediat, dar nu mai târziu de 3 zile, înaintând procurorului care conduce urmărirea penală sau, respectiv, procurorului ierarhic superior materialele aferente și obiecțiile sale scrise”.

Analizând aceste prevederi ne dăm bine seama că activitatea ofițerului de urmărire penală este coordonată de conducătorul organului de urmărire penală, care contribuie la descoperirea infracțiunilor. Cu alte cuvinte, conducătorul organului de urmărire penală contribuie personal la administrarea probelor necesare în cauza penală, acordă ajutor ofițerului de urmărire penală (în special a tinerilor specialiști), precum și este responsabil de efectuarea la timp și calitativă a acțiunilor subalternilor săi. Este firesc, deoarece cunoscând situația sistemului de urmărire penală rolul conducătorului organului de urmărire penală este unul crucial. În afară de ghidarea ofițerilor de urmărire penală, conducătorul organului de urmărire penală este în drept a da indicații scrise privind efectuarea urmăririi penale. Acest fapt ține de procesul managerial, experiență, dirijare și coordonare.

Ar fi fost foarte logic și rezonabil aplicarea prevederilor menționate, dacă nu ar exista o problemă esențială, care constă în prevederile art. 56 alin. (5) CPP, și anume: *„Conducătorul organului de urmărire penală nu are dreptul să dea indicații privind efectuarea acțiunilor procesuale, privind deciziile pe caz sau să se implice într-un alt mod în desfășurarea urmăririi penale”*. Cum se explică aceste prevederi? Pe de o parte, conducătorul organului de urmărire penală este obligat să coordoneze activitatea ofițerilor de urmărire penală, să repartizeze sesizările și cauzele penale, să de-a indicații scrise, să retragă materialele și cauzele penale de la un ofițer de urmărire penală și să le transmită altui ofițer de urmărire penală etc. Pe de altă parte, nu este în drept de a da indicații referitoare la efectuarea acțiunilor procesuale. Considerăm că această atitudine legislativă este inexplicabilă. Mai mult ca atât, cum să-i fie interzis conducătorului organului de urmărire penală să de-a indicații la fața locului, de exemplu, într-un caz de organizare a migrației ilegale comise de către un grup criminal organizat atunci când acțiunile procesuale sunt efectuate de un ofițer de urmărire penală începător, fără experiență. Cum să nu de-a indicații privind acțiunile organului de constatare sau a celui ce înfăptuiește activitatea specială de investigații, fie altor subdiviziuni, astfel încât organizarea activității de colectare a urmelor infracțiunii, a probelor și în general a descoperirii infracțiunii să fie una eficientă, legală și corect planificată și coordonată. În plus, ofițerul de urmărire penală care efectuează cercetarea la fața locului nu poate fizic să cunoască și să vadă toate circumstanțele și tabloul infracțional în totalitate, deoarece el trebuie să se concentreze asupra câmpului infracțional, ceea ce nu putem spune de conducătorul organului de urmărire penală. Ultimul poate să coordoneze acțiunile tuturor subdiviziunilor, inclusiv a celor operative, întrucât să obțină mai multă informații despre fapta comisă. Respectiv, acesta poate dirija forțele efectiv.

Aceste deziderate sunt direct legate de interacțiunea și coordonarea activităților ofițerului de urmărire penală de către conducătorul organului de urmărire penală pe linie verticală.

Prin urmare, propunem modificarea și completarea art. 56 CPP, astfel încât conducătorul organului de urmărire penală să poată da indicații scrise ofițerilor de urmărire penală în cauzele penale sau pe marginea sesizărilor cu privire la infracțiune. Propunerea dată derivă din cele menționate *supra*, implicit și prin următoarele argumente. Astăzi, conducătorul organului de urmărire penală, oricum, dă indicații și coordonează activitatea ofițerilor de urmărire penală, însă aceste indicații se dau în formă verbală, ceea ce după noi poate duce la abuzuri. Considerăm că este mai bine atunci când conducătorii dau indicații scrise, deoarece acesta își asumă responsabilități și contribuie efectiv la descoperirea infracțiunii și administrarea probelor.

În procesul administrării probelor, organul de urmărire penală interacționează și cooperează, în limitele legii, cu procurorul. De fapt, aceasta este și o obligație a acestuia, or, potrivit art. 51 alin. (1) CPP „*Procurorul este persoana care, în limitele competenței sale, exercită sau, după caz, conduce în numele statului urmărirea penală (...)*”²³³. Totodată, în cadrul urmăririi penale, procurorul: conduce personal urmărirea penală și controlează legalitatea acțiunilor procesuale efectuate de organul de urmărire penală, decide excluderea din dosar a probelor obținute conform prevederilor art. 94 alin. (1) CPP (art. 52 alin. (1) pct. 3) CPP); cere de la organul de urmărire penală, pentru control, dosare penale, documente, acte procedurale, materiale și alte date cu privire la infracțiunile săvârșite și persoanele identificate în cauzele penale în care exercită controlul și dispune conexarea sau, după caz, disjungerea cauzei dacă se impune aceasta (art. 52 alin. (1) pct. 5) CPP); verifică calitatea probelor administrate, veghează ca orice infracțiune să fie descoperită, orice infractor să fie tras la răspundere penală și ca nici o persoană să nu fie urmărită penal fără să existe indici temeinici că a săvârșit o infracțiune (art. 52 alin. (1) pct. 6) CPP); anulează ordonanțele ilegale, modifică sau completează ordonanțele neîntemeiate ale organului de urmărire penală (art. 52 alin. (1) pct. 8) CPP); dă indicații în scris cu privire la efectuarea acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații în vederea căutării persoanelor care au săvârșit infracțiuni (art. 52 alin. (1) pct. 14) CPP) etc.

„Există cazuri când se creează grup de urmărire penală format doar din ofițeri de urmărire penală sau din procurori și ofițeri de urmărire penală. În cazul unor cauze penale complicate sau de mari proporții, conducătorul organului de urmărire penală, cu încuviințarea procurorului, dispune efectuarea urmăririi penale de către mai mulți ofițeri de urmărire penală. Procurorul

²³³ Art. 51 alin. (1) Cod de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003. Publicat: 05.11.2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699.

poate dispune efectuarea urmăririi penale în unele cazuri, mai multor ofițeri din diferite organe de urmărire penală în conformitate cu prevederile art. 256 alin. (2) CPP²³⁴.

„În cauzele penale cu multiple infracțiuni, ce țin de competența diferitor organe de urmărire penală, de către procuror se dispune efectuarea urmăririi penale de un grup de ofițeri din organele de urmărire penală respective, în funcție de caracterul infracțiunilor cercetate”²³⁵.

Alții consideră că aceasta ține de competența Procurorului General sau a adjunctului lui²³⁶.

În ordonanța de creare a grupului de urmărire penală format din mai mulți ofițeri de urmărire penală se indică, în mod obligatoriu, ofițerul care conduce acțiunile celorlalți ofițeri. Respectiv interacțiunea și cooperarea în vederea investigării unui caz depinde de deciziile ofițerului care coordonează și dirijează grupul de urmărire penală.

Un exemplu elocvent celor expuse se prezintă cazul creării grupului de urmărire penală pe cazul organizării migrației ilegale a unui grup de cetățeni ai Ucrainei contra sumei de 3000 dolari SUA pentru fiecare victimă. Membrii grupului de urmărire penală fiind mobilizați, dirijați și organizați corect de către conducătorul grupului de urmărire penală, fiind într-o permanentă interacțiune și coordonare, au reușit a stabili rapid direcția de intrare în țară, au dispus și efectuat 5 percheziții, au identificat făptuitorii, au ridicat urme ale infracțiunii, precum și alte informații relevante cazului²³⁷.

Din analiza datelor statistice²³⁸ constatăm că în perioada anilor 2020-2022 urmărirea penală a fost începută în baza art. 362/1 Cod penal în 401 cauze penale, iar numai în 6 luni ale anului 2023 – în 276 cauze. Această situație a fost condiționată de conflictul în Ucraina, situația economică precară a Republicii Moldova, șomaj etc. Cercetările noastre ne arată că aproximativ în 78% din cauzele penale din această categorie aflate în gestiunea organului de urmărire penală sunt constituite grupe de urmărire penală. Totodată, analiza efectuată de noi denotă că, acest fapt, pe de o parte, este unul lăudabil, deoarece investigația este una completă, rapidă și efectivă, iar pe de altă parte, această practică este creată din motivul fluctuației mari în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, în special în cadrul organului de urmărire penală. Astfel, dacă nu se vor crea aceste grupe de urmărire penală, ulterior plecării ofițerilor de urmărire penală din sistem, nu va exista memoria investigațiilor, iar noul ofițerul care va primi în gestiune cauza penală îi va trebui

²³⁴ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală. Monografie, Editura Pro Universitaria, București, p. 217.

²³⁵ Raisa Botezatu. Igor Dolea. Dumitru Roman [et al.] Codul de procedură penală. Comentariu. Chișinău. Ed. Cartier. 2005. p. 401.

²³⁶ Igor Dolea. Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ). Chișinău. Ed. Cartea Juridică. 2016. p. 609.

²³⁷ Cauza penală nr. 2023870527, în care urmărirea penală a fost începută la 05.05.2023 de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor componente ale infracțiune prevăzută de art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal.

²³⁸ Datele statistice au fost furnizate de către Serviciul Tehnologii Informaționale a Ministerului Afacerilor Interne.

un timp rezonabil pentru studierea materialelor, planificarea activităților etc. Iar aceasta va duce la tergiversarea cercetării penale și la încălcarea drepturilor părților în proces.

Analizând aspectele generale ale organizării interacțiunii în cursul investigației unei anumite infracțiuni, nu putem fi de acord cu „principiul celei mai mici interacțiuni” din teoria controlului, care spune că „o echipă bună este împărțită informațional în grupuri care sunt slab interconectate, fiecare dintre care își îndeplinește sarcina și nu este prea interesată de acțiunile altor grupuri”²³⁹. Așadar, în cazul cercetării unei cauze penale privind organizarea migrației ilegale de către un grup de urmărire penală, aplicarea acestui principiu nu va aduce altceva decât la rezultate negative, în special la etapa inițială de cercetare. Toate informațiile primite de către membrii grupului de urmărire penală ar trebui să fie acumulate de conducătorul grupului (ofițer de urmărire penală sau, după caz, procuror) și apoi, supuse unei analize amănunțite, fiind transmise și altor membri ai grupului pentru o utilizare optimă. Doar în așa mod interacțiunea și cooperarea va da rezultate scontate, prin stabilirea fapturilor, localizarea acestora, timpul traversării frontierei de stat, locul de perfectare a actelor false etc.

„În conformitate cu prevederile art. 270 alin. (8) CPP, în cauzele complicate și de mari proporții, procurorul ierarhic superior celui de a cărui competență este urmărirea penală poate dispune, prin ordonanță motivată, exercitarea urmăririi penale de către un grup de procurori și ofițeri de urmărire penală, indicând procurorul care conduce grupul. Însă în acest caz CPP nu prevede ca ordonanța de constituire atât a grupului de procurori desemnați în vederea exercitării urmăririi penale, cât și a grupurilor mixte (procurori și ofițeri de urmărire penală) trebuie să fie adusă la cunoștință părților în proces înainte de a fi realizate acțiunile procesuale de către procurorii și ofițerii de urmărire penală, care constituie grupul respectiv.”²⁴⁰ Această situație duce la încălcarea drepturilor părților în proces, de aceea se impune necesitatea intervenirii legislative pentru ca norma procesuală penală să fie completată și modificată în acest sens.

În cazul investigării organizării migrației ilegale, organul de urmărire penală, prin intermediul procurorului, interacționează și cu judecătorul de instrucție. Deși, interacțiunea lui nu este directă, totuși aceasta există, deoarece organul de urmărire penală dispune acțiuni procesuale și înaintează propunerile respective procurorului pentru înaintarea demersurilor judecătorului de instrucție privind autorizarea sau, după caz, legalizarea acțiunilor sau măsurilor speciale de investigații. Autorizarea de către judecătorul de instrucție a acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații acordă perspectivă organului de urmărire penală în vederea administrării probelor pe acest gen de infracțiuni. Rapiditatea deciziei judecătorului de

²³⁹ Монин И.Н. Управление, информация, интеллект. М., 1976. С. 158.

²⁴⁰ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Monografie, București, Editura Pro Universitaria, 2023, p. 218.

instrucție are o însemnătate mare, deoarece infractorii pot distruge probele, pot organiza activitatea criminală de traversare a frontierei de stat a victimelor etc. Cu cât mai rapid se acționează cu atât rezultatele sunt mai eficiente.

O modalitate procesuală de interacțiune a organului de urmărire penală constituie delegațiile. Potrivit art. 258 alin. (1) CPP, *„În cazul în care anumite acțiuni de urmărire penală trebuie să fie efectuate în afara teritoriului în care se face urmărirea penală, organul de urmărire penală poate să le efectueze însuși sau să dispună, prin delegație, efectuarea acestor acțiuni altui organ respectiv, care este obligat să execute această delegație în termen de cel mult 10 zile”*. Această modalitate este una destul de efectivă în cazul investigării organizării migrației ilegale, deoarece legea acordă mai multe posibilități în vederea efectuării acțiunilor de urmărire penală. Chiar dacă în cazurile de organizare a migrației ilegale sunt create grupe de urmărire penală, totuși, practica denotă că, delegațiile devin și mai efective, în special atunci când sunt necesare efectuarea perchezițiilor în diferite raioane ale țării, reținerea bănușilor, audierea unui număr mare de victime străine, care nu cunosc limba, au nevoie de apărător etc. Prin delegații se rezolvă mai multe probleme nu doar sub aspect procesual de operativitate, dar și sub aspect organizatoric și tactic.

Relevant este cazul organizării migrației ilegale a mai multor persoane pe teritoriul Republicii Federale Germania, folosind cărți de identitate românești falsificate²⁴¹. Urmare a delegațiilor organului de urmărire penală s-a reușit de urgență identificarea și audierea victimelor, efectuarea perchezițiilor și ridicarea mai multor acte de identitate, dispunerea expertizelor, stabilirea identității infractorilor și localizarea acestora etc.

Datorită delegațiilor, organul de urmărire penală, în temeiul art. 258 alin. (3) CPP, poate dispune *„Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale efectuarea investigațiilor financiare paralele în vederea urmării bunurilor infracționale, acumulării probelor cu privire la acestea în cazurile prevăzute la art. 229² alin. (2), indisponibilizarea bunurilor infracționale identificate și asigurarea valorificării bunurilor sechestrate conform art. 229⁷. Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale informează, prin procesul-verbal de consemnare a rezultatelor investigațiilor financiare paralele, organul de urmărire penală despre măsurile întreprinse în baza delegației. Termenul de executare a delegației dispuse Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale nu poate depăși termenul rezonabil al urmării penale, înștiințând, la fiecare 60 de zile, organul de urmărire penală despre rezultatele investigațiilor financiare paralele desfășurate în vederea recuperării bunurilor infracționale”*.

²⁴¹ Cauza penală nr. 2020870089, în care urmărirea penală a fost începută la 11.08.2020 de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor componente de infracțiune prevăzute de art. 362/1 Cod penal;

Un exemplu elocvent este cazul cetățenilor din Turcia și Republica Moldova, care, acționând cu intenția directă, determinând planul activității criminale la nivel transfrontalier și urmărind scopul obținerii unui folos financiar sau material în urma organizării migrației ilegale a străinilor din țările de risc, au creat o schemă criminală, prin confecționarea și oferirea victimelor a pașapoartelor turcești de serviciu contrafăcute, folosind Republica Moldova ca zonă de tranzit, organizau transportarea, intrarea și șederea cetățenilor străini în Uniunea Europeană²⁴². În cadrul cauzei penale investigate, organul de urmărire penală a dispus, prin delegație, Agenției de Recuperare a Bunurilor Infraționale efectuarea investigațiilor financiare paralele în vederea urmăririi bunurilor infraționale și acumularea probelor cu privire la acestea, iar, ca urmare, rezultatele au fost pe măsura așteptărilor.

O interacțiune și cooperare benefică organul de urmărire penală o are cu instituțiile de expertiză în persoana conducătorului acestor instituții sau direct cu experții judiciari. „(...) este de importanță majoră problema interacțiunii ordonatorului cu expertul judiciar, pentru a atinge rezultate cu adevărat valoroase prin procesul de efectuare a expertizei judiciare”²⁴³.

„La etapa efectuării expertizei judiciare, ca și la etapele de pregătire și dispunere, este necesară o interacțiune permanentă în plan profesional între ordonator și expert. Aceasta ar permite ordonatorului să satisfacă la timp demersurile expertului, să prezinte informații și explicații pe marginea anumitor circumstanțe ale cauzei, să furnizeze către expert date noi, obținute în procesul urmăririi penale ulterioare, care au importanță pentru cercetările realizate, să precizeze întrebările înaintate sau să adreseze întrebări suplimentare. În unele cazuri, în procesul efectuării expertizei judiciare devin cunoscute date noi despre care ordonatorul trebuie informat în mod de urgență, pentru a lua în termen restrâns măsurile necesare”²⁴⁴.

În cazul organizării migrației ilegale sunt dispuse diferite expertize (de exemplu, a documentelor, a mijloacelor și a tehnologiilor informaționale etc.) pentru cercetarea obiectivă, completă și sub toate aspectele a circumstanțelor cauzei, de aceea cooperarea organului de urmărire penală cu instituțiile de expertiză devine importantă în obținerea probelor corespunzătoare. Se pot obține informații și probe pentru planificarea ulterioară a cercetărilor și înaintarea versiunilor.

De exemplu, într-un caz de organizare a migrației ilegale au fost efectuate 53 de percheziții, în cadrul cărora s-au ridicat mai multe telefoane mobile, calculatoare, diplome,

²⁴² Cauza penală nr. 2021871004, în care urmărirea penală a fost începută la 02.10.2021 de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, constituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza art. 362/1 alin. (3) Cod penal.

²⁴³ Dolea Igor (coordonator), Ghidul ordonatorului expertizei judiciare / Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2022, p. 1.

²⁴⁴ Dolea Igor (coordonator), Ghidul ordonatorului expertizei judiciare / Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2022, p. 34.

permise de conducere, clișee din metal cu ajutorul cărora se confecționau diplome, 180 de ștampile/sigilii de la diferite instituții de stat și alte acte și obiecte importante cazului. În urma dispunerii și efectuării expertizelor necesare s-a constatat că sigiliile și ștampilele, precum și peste 200 de acte erau false, s-au obținut probe privind convorbirile între infractori și victime, modul de comitere a infracțiunii și alte date importante. Datorită expertizelor s-au putut planifica și alte acțiuni procesuale și măsuri speciale de investigații²⁴⁵.

O altă formă specifică de interacțiune și cooperare a organului de urmărire penală este cea cu angajații poliției de frontieră. Datorită atribuțiilor de serviciu, poliția de frontieră asigură securitatea frontalierei, menținerea regimului frontierei de stat, regimului zonei de frontieră, precum și a regimului și ordinii publice în punctele de trecere a frontierei de stat, precum și alte atribuții ce sunt reglementate în art. 6 din Legea cu privire la Poliția de Frontieră²⁴⁶. Din numărul total de cauze penale pornite în baza art. 362/1 Cod penal în perioada anilor 2020 – 6 luni ale anului 2023, 94,7% au fost pornite de organul de urmărire penală instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră (în continuare IGPF), iar celelalte de către procuratură, Centrul pentru Combaterea Traficului de Ființe Umane a Inspectoratului General al Poliției și alte organe de urmărire penală instituite în cadrul Poliției²⁴⁷.

Totodată, constatăm că interacțiunea și cooperarea comună dintre organul de urmărire penală cu ofițerii de investigații din cadrul IGPF și cu polițiștii de frontieră, care au calitatea de organ de constatare, pe cazurile de organizare a migrației ilegale este una strânsă și destul de efectivă. Implicarea organului de constatare este imediată, deoarece aceștia fie depistează victimele acestei infracțiuni în momentul verificării actelor ce permit traversarea frontierei de stat sau a mijloacelor de transport, fie reținerea migraților în zona de frontieră în momentul traversării ilegale a frontierei de stat etc.

Un exemplu relevant este cazul reținerii, în preajma semnelor de frontieră 1243 aflat la malul râului Prut în apropierea s. Ghioltosu, r-nul Cantemir (la hotar cu UE), 4 persoane aflate ilegal pe teritoriul Republicii Moldova, originari din Sri Lanka, care au intrat ilegal în R. Moldova. Aceștia s-au dovedit a fi victime ale migrației ilegale, pe care au organizat-o mai multe persoane din Ucraina, R. Moldova, Norvegia și România, iar țara de destinație fiind Elveția și Franța. În cadrul perchezițiilor, într-un apartament din mun. Chișinău și într-un hotel au fost

²⁴⁵ Cauza penală nr. 2021920004, în care urmărirea penală a fost începută la 17.02.2021, de către Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale a Procuraturii Generale a Republicii Moldova, în baza elementelor componenței de infracțiune prevăzute de art. 165 alin. (3) lit. a), 361 alin. (2) lit. b) și art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal.

²⁴⁶ Legea nr. 283 din 28.12.2011 cu privire la Poliția de Frontieră. Publicat: 20.04.2012 în Monitorul Oficial Nr. 76-80 art. 245.

²⁴⁷ Analiza efectuată de noi s-a efectuat în baza datelor statistice oferite de Serviciul Tehnologii Informaționale a Ministerului Afacerilor Interne a Republicii Moldova.

depistați 7 migrați, cetățeni ai Sri Lanka²⁴⁸. În cadrul cauzei penale respective, au fost întreprinse acțiuni de urgență cu implicarea agenților sub acoperire, ofițerilor de investigații (ofițerilor operativi), polițiști de frontieră de toate nivele, procurori, judecători de instrucție și alți angajați ai Ministerului Afacerilor Interne. Datorită implicării și reacționării prompte și comune s-a reușit identificarea altor victime, reținerea bănușilor, deștructurarea întregii rețele infracționale. Practic toate acțiunile cele mai importante au fost efectuate în câteva ore, iar rezultatele au fost pe măsura așteptărilor. Interacțiunea, cooperarea și implicarea comună a mai multor subdiviziuni, în mod special a Poliției de Frontieră, în investigația organizării migrației ilegale, dirijate efectiv de persoana care efectuează urmărirea penală, a fost una valoroasă.

Există și cazuri în care cooperarea devine mai dificilă, deoarece unii angajați ai poliției de frontieră comit abuzuri, acte de corupție și alte ilegalități, care facilitează comiterea infracțiunii de organizare a migrației ilegale. Partea pozitivă este că organul de urmărire penală, în aceste cazuri, cooperează cu serviciile operative, obținând rezultate scontate, indentificând astfel de angajați pentru a fi trași ulterior la răspunderea penală.

De exemplu, în cazul organizării migrației ilegale a mai multor cetățeni ai Ucrainei de către persoane din stânga Nistrului (Transnistria – regiune neconstituțională a Republicii Moldova și necontrolată de autoritățile naționale) s-a constatat că un angajat al Sectorului Poliției de Frontieră Valea Perjei a facilitat infracțiunea respectivă, fiindu-i efectuate percheziții și ulterior acesta a fost reținut de organul de urmărire penală²⁴⁹.

O altă formă de interacțiune și cooperare organul de urmărire penală o are cu angajații Inspectoratului General pentru Migrațiune al Ministerului Afacerilor Interne (în continuare IGM). Cooperarea acestora acordă posibilitatea obținerii informațiilor despre străini, scopul sosirii în Republica Moldova, perioada aflării lor în țară, accesul la dosarele perfectate pentru străini etc. O problemă întâlnită este invitarea la muncă a unor cetățeni străini din țările cu risc de firmele din Republica Moldova pentru a fi angajați ulterior în construcții sau în alte domenii. Înșă scopul real al reprezentanților acestora este organizarea migrației ilegale în țările UE.

Un exemplu elocvent este cazul din 06.08.2023, unde aproximativ la ora 07:10 min., pe direcția SF 1086 adâncime 5 km, în extravilanul localității Holboca, județul Iași, România, au fost depistate cinci persoane de origine afro-asiatică, care au trecut ilegal frontiera moldo-română pe direcția semnelui de frontieră 1078, aval 100 metri din or. Ungheni. Datorită cooperării urgente dintre organul de urmărire penală, ofițerii de investigații și poliția de frontieră,

²⁴⁸ Cauza penală nr. 2016872026, în care urmărirea penală a fost începută la 10.03.2016 de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Departamentului Poliției de Frontieră, în baza elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal.

²⁴⁹ Cauza penală nr. 2023870584 în care urmărirea penală a fost pornită la 18.05.2023 de organul de urmărire penală instituit în cadrul Direcției Regionale Vest a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră în baza elementelor componente de infracțiune prevăzută de art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal.

persoanele nominalizate au fost identificate și s-a constatat că acestora li s-au organizat migrația ilegală de către persoane din țările lor de origine, care acționau în complicitate cu persoane din Republica Moldova, India și România²⁵⁰. Persoanelor respective li s-au perfectat actele de către o firmă din Chișinău, indicând în invitație că scopul venirii acestora în Republica Moldova este muncă în compania de construcție. Aceste acte au fost prezentate Inspectoratului General pentru Migrație în vederea eliberării vizelor corespunzătoare.

Prin urmare, organul de urmărire penală trebuie activ să coopereze cu angajații acestui inspectorat, întrucât să fie posibilă indentificarea persoanelor invitate și a celor care le-a invitat și perfectat dosarul necesar, localizarea acestora etc.

Totodată, există multiple cazuri când străinii sunt cazați în Centrele de Cazare care se află în gestiunea Inspectoratului General pentru Migrație, iar ulterior aceștia devin victime ale migrației, părăsesc aceste centre, organizându-li-se de către infractori deplasarea spre frontiera de stat, în vederea migrației ilegale în Uniunea Europeană.

De exemplu, la data de 20.02.2023, aproximativ la orele 23:55 min., pe direcția semnului de frontieră 1045, în perimetrul s. Gherman r-nul Ungheni, au fost reținuți doi cetățeni ai Republicii Liban în timp ce încercau să traverseze ilegal frontiera de stat, fiind călăuziți de către un cetățean al României. Pe acest caz a fost începută urmărirea penală, unde s-a constatat că, în perioada anului 2023, un grup de persoane compus din cetățeni ai României, Turciei și ai Republicii Moldova, prealabil împărțind rolurile, acționând cu intenție directă, determinând activități criminale la nivel transfrontalier și urmărind scopul obținerii unui folos financiar sau material în urma organizării migrației ilegale a străinilor din țările de risc migrațional în spațiul Uniunii Europene, au creat o schemă criminală bine organizată, potrivit căreia, folosind statul Republica Moldova ca zonă de tranzit, organizează transportarea, intrarea și șederea cetățenilor străini în statele membre ale Uniunii Europene. Totodată, s-a constatat că cetățenii Republicii Liban erau plasați în Centrele de Cazare, iar ulterior au fugit din ele²⁵¹.

Datorită interacțiunii și cooperării cu angajații IGM s-au putut întreprinde măsuri urgente pentru reținerea acestora și, respectiv, pentru identificarea persoanelor care le-au invitat, scopul aflării acestora pe teritoriul țării și alte informații relevante cauzei penale. În rezultat, au fost reținute trei persoane, cetățeni ai României, cărora li s-a aplicat măsuri preventive.

²⁵⁰ Cauza penală nr. 2023870938, intentată la 07.08.2023 de către organul de urmărire penală a Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzută de art. 362/1 alin. (3), lit. a) Cod penal.

²⁵¹ Cauza penală nr. 2023870167, în care urmărirea penală a fost începută la 21.02.2023 de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră în baza elementelor componente ale infracțiune prevăzută de art. 362¹ alin. (3) lit. a) Cod penal.

Este lăudabil faptul că, echipele manageriale ale IGM și IGPF efectuează în permanență ședințe privind nivelul de cooperare bilaterală, rezultatele comune obținute, dar și prioritățile de interacțiuni și conlucrare în domeniul managementului migrației.

Un exemplu în acest sens, este ședința din 21.08.2023, unde „*delegația Poliției de Frontieră a lansat discuții pe linia intensificării colaborării și stabilirii unor acțiuni comune în ceea ce privește diminuarea trecerilor ilegale ale frontierei de stat de către persoanele din țările de risc migrațional. În acest sens, a fost subliniat faptul că în majoritatea cazurilor de migrație ilegală sunt cetățenii străini care au statutul de solicitant de azil sau altă formă de protecție, sau cu permise de muncă în Republica Moldova. Pe fapt, părțile au abordat starea lucrurilor conform ultimelor cazuri, când mai mulți cetățeni străini au fost reținuți în timp ce încercau fraudulos să treacă frontiera din Republica Moldova în România sau nemijlocit reținuți pe teritoriul statului vecin. Astfel, s-a propus revizuirea planurilor de cooperare bilaterale, a listelor de înștiințare la nivel central, regional și tactic precum și a datelor de contact pe sectoarele de responsabilitate. Planificarea și desfășurarea acțiunilor coordonate, întru asigurarea operațiunilor comune și contracarării conform competenței a acțiunilor ilegale. De asemenea, eficientizarea la maxim a schimbului operativ de informații și date între angajații celor două arme MAI, pentru sporirea controlului asupra diferitor categorii de migranți, dar și în scopul excluderii oricărui risc la frontieră*”²⁵².

Cooperare efectivă organul de urmărire penală trebuie să-l aibă cu birourile de traducere. Or, ținând cont de specificul infracțiunii de organizare a migrației ilegale, victimele acesteia sunt din țările cu risc sporit și, respectiv, nu sunt vorbitori de limbă română. Prin urmare, victimele sunt reținute la frontieră, acestea trebuie audiate, iar în lipsa translatorului este practic imposibilă efectuarea acestei acțiuni. Totodată, practica denotă că, tergiversarea audierii acestor victime duce la îngreunarea investigației, stabilirea căilor de intrare pe teritoriul țării, stabilirea făptuitorilor, modul de comitere a infracțiunii etc. Aceiași situație este cu avocații, deoarece în momentul reținerii infractorilor în punctele de trecere a frontierei de stat sau pe frontiera verde (de exemplu, reținerea călăuzilor) este necesară întreprinderea acțiunilor de urgență (până la 3 ore potrivit art. 273 alin. (4) CPP și art. 167 alin. (1) CPP) pentru reținerea acestora. În plus, dacă sunt mai mulți bănuți, nu cunosc limba etc. situația devine mai complicată. De aceea, dacă există o cooperare sănătoasă între aceste instituții, atunci se va reuși nu doar partea pozitivă a investigațiilor, ci, în primul rând, și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în cadrul procesului penal.

²⁵² Informația preluată de pe situl oficial al Inspectoratului General pentru Migrațiune. Disponibilă: <https://igm.gov.md/ro/content/managementul-migra%C8%9Biei-discutat-azi-%C3%AEntre-igm-%C8%99i-igpf> [accesată: 22.08.2023].

Mass-media au fost întotdeauna o sursă de informații pentru organele de aplicare a legii. Libertatea mass-mediei proclamată de Constituție și implementată în societate, libertatea de gândire și de exprimare, dreptul de a căuta, primi, transmite, produce și distribui în mod liber informații în orice mod legal au transformat mass-media într-o a patra putere în stat. Deși multe rapoarte din mass-media sunt senzaționale și nefondate, o analiză atentă a site-urilor de radio, televiziune, publicații și internet poate oferi doar informații valoroase de importanță operațională. Reportajele mass-media sunt deosebit de valoroase în cazurile de organizare a migrației ilegale, deoarece investigațiile jurnalistice permit nu numai efectuarea de verificări preliminare direcționate asupra faptelor de organizare a intrării ilegale, șederii, tranzitului migranților, ci și identificarea modalităților de comitere a infracțiunii și a persoanelor implicate în comiterea infracțiunii respective sau a victimelor acestei infracțiuni. Importanța mass-media ca participant important în procesul de interacțiune cu organele de aplicare a legii va crește constant. Și aceasta impune conducerii acestor organe obligația de a dezvolta și implementa forme și metode noi și eficiente de astfel de interacțiune.

În același timp, nu ar trebui să primim doar pasiv informații din mass-media, ci trebuie să se dezvolte o relație de „feedback”, transmiterea informațiilor necesare jurnaliștilor pentru a iniția un „val invers” de răspunsuri care vor conține informații valoroase.

Una din cele mai bune cooperări sau chiar cea mai valoroasă este cooperarea și interacțiunea organului de urmărire penală cu organul de constatare și cel care desfășurează măsurile speciale de investigații (ofițerii operativi).

Practica denotă că, interacțiunea și cooperarea între aceste organe în cazurile de organizare a migrației ilegale este una din cele mai efective. Activitățile persoanei care efectuează urmărirea penală și activitățile desfășurate de subdiviziunile care desfășoară măsuri speciale de investigații se completează atât sub aspect funcțional, cât și informațional.

Pe bună dreptate în literatura criminalistică se menționează că, „o importanță primordială se acordă interacțiunii organului de urmărire penală și organelor operative, fiindcă fiecare lucrător al acestor organe are metodele și mijloacele sale de descoperire a infracțiunii, și de aceea este foarte important ca aceste posibilități să fie folosite în complex”²⁵³.

Nu întâmplător unii doctrinari menționează că, „pentru a soluționa efectiv problemele apărute, a descoperi infracțiunea și pe autorii ei, este necesar ca ofițerul de urmărire penală mai întâi să-și definească rațional și creator orientarea cercetărilor, căile și mijloacele de îndeplinire a sarcinilor care stau în fața sa. Totodată el trebuie să organizeze și realizeze interacțiunea cu

²⁵³ Денежкин Б., Основы взаимодействия органов предварительного следствия с другими государственными органами и общественностью при расследовании предупреждении преступлений: учеб. Пособие. Саратов, 2006, p. 4.

organele speciale de investigații, întru obținerea de informații ce pot deveni probe în cauza cercetată (...)²⁵⁴.

Un exemplu în acest sens, este cazul din noaptea de 05.08.2023 spre 06.08.2023, unde, în baza unei informații operative, angajații Inspectoratului General al Poliției de Frontieră au reținut cetățeanul indian SL în zona de frontieră a or. Ungheni. Interacțiunea dintre organul de urmărire penală și cel ce îndeplinește activitatea specială de investigații a rezultat în identificarea și localizarea acestuia, precum și incriminarea lui a tentativei de trecere ilegală a frontierei de stat, iar ulterior și a organizării migrației ilegale a 9 persoane din Bangladesh, regiunea Brahmanbaria, or. Charnarayan Pur²⁵⁵.

Este logică și necesară interacțiunea și cooperarea organului de urmărire penală cu organele care îndeplinesc măsurile speciale de investigații (ofițerii de investigații – ofițerii operativi), deoarece aceștia au sarcina impusă de lege în vederea combaterii infracționalității. Argumente în acest sens sunt reglementările art. 2 al Legii privind activitatea specială de investigații²⁵⁶, potrivit cărora „Sarcinile activității speciale de investigații sunt: a) relevarea atentatelor criminale, prevenirea, curmarea infracțiunilor și identificarea persoanelor care le organizează și/sau le comit; b) descoperirea și cercetarea infracțiunilor; c) căutarea persoanelor dispărute fără urmă ori a celor care se ascund de organele de urmărire penală sau de instanța de judecată ori se eschivează de la executarea pedepsei; c¹) depistarea bunurilor provenite din activități ilegale și colectarea probelor privind aceste bunuri; d) colectarea de informații despre posibile evenimente și/sau acțiuni ce ar putea pune în pericol securitatea statului”.

„Scopul și sarcinile de bază ale interacțiunii organelor de urmărire penală cu organele de constatare sunt: prevenirea, relevarea, curmarea și descoperirea activităților infracționale și a persoanelor care le organizează, le comit sau le-au comis; cercetarea obiectivă, completă și sub toate aspectele a infracțiunilor; acordarea ajutorului organului de urmărire penală la efectuarea acțiunilor de urmărire penală; efectuarea măsurilor speciale de investigații; demascarea persoanelor care au comis infracțiuni, reținerea, aducerea forțată sau arestarea acestora în ordinea

²⁵⁴ Gheorghiu Mihail, Rolul ofițerului de urmărire penală la cercetarea criminalistică a infracțiunilor. Publicat în cadrul Culegerii comunicărilor din cadrul Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Realități și perspective ale învățământului juridic național” din 1 și 2 octombrie 2019, organizată cu ocazia aniversării de 60 de ani ai Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova. Disponibil: <https://juridicemoldova.md/7086/rolul-ofițerului-de-urmarire-penala-la-cercetarea-criminalistica-a-infracțiunilor.html> [accesată: 17.07.2023].

²⁵⁵ Cauza penală nr. 2023870930 pornită la 06.08.2023 de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră în baza elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 27, 362 Cod penal; Cauza penală nr. 2023870938, în care urmărirea penală a fost începută la 07.08.2023 de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzută de art. 362/1 alin. (3), lit. a) Cod penal;

²⁵⁶ Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații. Publicat: 08.06.2012 în Monitorul Oficial Nr. 113-118 art. 373.

prevăzută de lege; căutarea persoanelor care se sustrag de la răspunderea penală și a persoanelor dispărute fără urmă; căutarea bunurilor care s-au pierdut în urma infracțiunii; asigurarea restituirii la maximum a prejudiciului cauzat prin infracțiune; asigurarea securității participanților la proces și a altor persoane; stabilirea cauzelor și condițiilor care au contribuit la săvârșirea infracțiunii și luarea măsurilor întru înlăturarea acestor cauze și condiții; respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului atât în procesul penal, cât și pe parcursul activității speciale de investigații; repunerea în drepturi a cetățenilor a căror drepturi și libertăți au fost încălcate în rezultatul acțiunilor infracționale”²⁵⁷.

„La baza conlucrării organelor de urmărire penală cu alte subdiviziuni stau următoarele principii: respectarea strictă a legalității și competenței; independența procesuală a ofițerului de urmărire penală la exercitarea atribuțiilor procesuale și luarea deciziilor; rolul activ al ofițerului de urmărire penală în conducerea și exercitarea procesului de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații din momentul înregistrării faptei penale; planificarea coordonată a măsurilor speciale de investigații; independența subdiviziunilor de investigații în alegerea, în limitele legii, a tacticii, metodicii și tehnicii speciale la efectuarea măsurilor speciale de investigații, dacă acestea nu au fost dispuse la concret de procuror, ofițerul, sau conducătorul organului de urmărire penală; colaborării prompte și neîntrerupte din momentul sesizării despre activitatea infracțională și până la terminarea urmăririi penale; perfecționării permanente a formelor și metodelor de interacțiune a organului de urmărire cu alte subdiviziuni ale Ministerului afacerilor interne și Inspectoratului General al Poliției al Ministerului afacerilor interne”²⁵⁸.

Implicarea ofițerilor de investigații (ofițeri operativi) în cadrul grupei de urmărire penală este o decizie corectă, tactică, logică și, totodată, efectivă. Membrii grupului respectiv în permanență sunt interconectați, prin planificarea corectă a acțiunilor procesuale și a măsurilor speciale de investigații, aleg tactica și metodică de cercetare, delimitează rolurile fiecăruia, schimbă rapid informațiile ce le devin cunoscute, acționează prompt la schimbarea situației etc. Pentru aceasta ofițerul de urmărire penală care conduce cu grupul respectiv trebuie să elaboreze, cel puțin la etapa inițială, un plan de lucru în acest sens, cu stabilirea responsabililor de activitățile planificate, a termenului de executare și raportare. Este foarte efectiv ca o dată la câteva zile sau, după caz, la schimbarea situației, ofițerul de urmărire penală conducător să desfășoare ședințe cu membrii grupului de urmărire penală pentru aprecierea activităților efectuate, precum și pentru schimbul de informații, păreri, noi versiuni etc.

²⁵⁷ Ordinul Inspectoratului General al Poliției nr. 138 din 11.11.2013 privind aprobarea instrucțiunilor referitoare la organizarea activității de urmărire penală în cadrul Inspectoratului General al Poliției, pct. 139.

²⁵⁸ Ordinul Inspectoratului General al Poliției nr. 138 din 11.11.2013 privind aprobarea instrucțiunilor referitoare la organizarea activității de urmărire penală în cadrul Inspectoratului General al Poliției, pct. 141.

Pe bună dreptate în literatura de specialitate se menționează că, „fără o atare conlucrare, investigarea este dificilă, or, aceste două organe sunt un mecanism ale cărui piese trebuie să lucreze consecvent, uniform și strâns legate între ele, iar fără una din aceste piese mecanismul nu este funcțional”²⁵⁹.

Ne aliniem părerilor unor autori care menționează că, „metoda principală de interacțiune și coordonare, specifică prin conținutul și scopul său, este activitatea comună a organului de urmărire penală și a organului ce înfăptuiește măsurile speciale de investigații”²⁶⁰.

„Interacțiunea dintre organele de urmărire penală și cele de constatare sau cele ce înfăptuiesc măsurile speciale de investigații trebuie să fie bazată pe lege, iar metodele de lucru pe care le au ambele organe în comun trebuie îndreptate spre descoperirea, examinarea și preîntâmpinarea infracțiunilor”²⁶¹.

Legea procesuală penală prevede interacțiunea organului de urmărire penală, a celui de constatare și celui care înfăptuiește activitatea specială de investigații în următoarele forme procesuale principale: efectuarea acțiunilor ce se impun în vederea constatării *bănuielii rezonabile* cu privire la comiterea infracțiunii de organizare a migrației ilegale (art. 273 CPP); efectuarea măsurilor speciale de investigații (secțiunea a 5-a CPP); coordonarea, conducerea și controlarea efectuării măsurilor speciale de investigații (art. 132/3 alin. (2) CPP); executarea dispozițiilor de către organele de poliție sau alte organe competente cu privire la reținere, aducerea forțată, arestare și la alte acțiuni procesuale, precum și acordarea ajutorului necesar la efectuarea acțiunilor de urmărire penală (art. 57 alin. (2) pct. 11) CPP); conducerea, din momentul înregistrării faptei social periculoase, a măsurilor speciale de investigații pentru descoperirea infracțiunii, căutarea persoanelor dispărute fără urmă, precum și a bunurilor care s-au pierdut în urma săvârșirii infracțiunii (art. 57 alin. (2) pct. 9) CPP); alte acțiuni prevăzute de CPP sau de legile speciale.

Există și forme neprocesuale (organizațional-tactice) de interacțiune și cooperare între aceste două organe. Aceste forme se exprimă în: elaborarea în comun a versiunilor criminalistice, a tacticii și metodei de cercetare, de reacție și de intervenție; planificarea coordonată a cercetării infracțiunii, luând în calcul forțele, mijloacele, resursele disponibile, capacitatea grupului de urmărire penală, necesitatea implicării altor subdiviziuni pentru acordarea unui suport corespunzător. Uneori forma de organizare tactică devine foarte

²⁵⁹ Ostavciuc Dinu, Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii, Editura Pro Universitaria, București, 2023, p. 153.

²⁶⁰ Герасимов И. Ф. Понятие РИ ВИДЫ взаимодействия участников расследования преступлений. С. 6.

²⁶¹ Герасимов И.Ф., Взаимодействие органов предварительного следствия и дознания при расследовании особо опасных преступлений: автореф. дисс. ...канд. юрид. Наук. Свердловск, 1966, p. 3-4.

importantă, în special atunci când se alege tactica de intervenție și consecutivitatea acțiunilor procesuale de până la reținerea infractorilor și după reținerea acestora.

Din cele expuse, putem distinge două forme de interacțiune și coordonare, și anume: procedurale și neprocedurale (organizațional-tactice). Pentru o investigație efectivă trebuie aplicate ambele forme, deoarece, din punctul de vedere procesual și tactic, ele depind una de alta, în special în investigarea organizării migrației ilegale.

Nu putem trece cu vederea nici cooperarea organului de urmărire penală cu organizațiile nonguvernamentale ce-și desfășoară activitatea pe teritoriul Republicii Moldova. Aceste organizații pot furniza informații privind victimele infracțiunii de organizare a migrației ilegale identificate în țară sau peste hotare, victimele care au fost consiliate psihologic etc.

Din cele menționate se desprinde faptul că, organul de urmărire penală interacționează nu doar cu organele de constatare sau cele ce înfăptuiesc activitatea specială de investigații, ci și cu alte organe de urmărire penală și cu alte agenții. Această conlucrare face investigația mai rapidă și mai eficientă.

Organizarea interacțiunii eficiente este, desigur, cea mai bună metodă organizatorică și tactică. Crearea unui sistem organizatoric și managerial care funcționează rațional pentru investigarea unei infracțiuni în general, și pentru organizarea migrației ilegale în special, este un mijloc fundamental de rezolvare a sarcinilor primare ale investigației, deoarece prin aceasta este posibilă depășirea cu succes a oricărui situații dificile de cercetare. Pe de altă parte, după cum menționează pe bună dreptate A. M. Kaminsky, „dacă nu se formează un astfel de sistem, atunci situațiile dificile pot rămâne fără rezolvare”²⁶².

Este evident că, pentru a eficientiza procesul de investigare, sunt necesare informații suplimentare despre structura criminală, personalitatea infractorilor, numărul victimelor și identitatea acestora, modul de comitere a infracțiunii, mijloacele folosite etc. Aceste informații pot să provină de la mai multe subdiviziuni și instituții, care le-au obținut fie grație atribuțiilor funcționale sau prin alte metode și mijloace legale. Organul de urmărire penală intrând în posesia acestor informații, împreună cu informațiile deja disponibile, trebuie să le analizeze, întrucât să reducă varietatea versiunilor, să poată planifica eficient investigațiile, întrucât să poată să tragă o concluzie credibilă și să primească decizii concrete asupra cauzei penale.

Unii cercetători consideră că, „în prezent, legislația procesual penală a Republicii Moldova nu reglementează explicit conceptul interacțiunii organului de urmărire penală cu alte instituții la investigarea infracțiunilor. Rămâne inexplicabil faptul de ce normele legale nu stabilesc bazele normative exhaustive ale instituției interacțiunii, în condițiile în care această

²⁶² Каминский А. М. Рефлективный анализ и моделирование как средство преодоления тупиковых ситуаций расследования. Ижевск, 1998.

activitate reprezintă unul din mecanismele primordiale care determină reușita procesului de descoperire și cercetare a infracțiunilor”²⁶³.

Firește că nu există un algoritm de interacțiune și cooperare între organul de urmărire penală cu alte instituții și subdiviziuni sau între aceste subdiviziuni. Credem că nici nu trebuie elaborat un astfel de algoritm, deoarece, în dependență de situație, de circumstanțele cazului, de comportamentul părților în proces, de metoda de comitere a infracțiunii etc., organul de urmărire penală sau alte instituții și subdiviziuni își aleg propriile metode și mecanisme în vederea unei interacțiuni și cooperări efective.

În acest sens, CtEDO a statuat că, „(...), *nici articolul 6, nicio altă prevedere a Convenției nu impune statelor să se conformeze unor concepte (...) referitoare la limitele admisibile ale interacțiunii (...). Întrebarea este întotdeauna dacă, într-o cauză, sunt îndeplinite cerințele Convenției (...)*”²⁶⁴. Aceste deziderate sunt aplicabile și subiectului cercetat, deoarece organul de urmărire penală, procurorul, organele ce îndeplinesc măsurile speciale de investigații, cele de constatare, dar și alte autorități și instituții (de exemplu, instituțiile de expertiză, poliția de frontieră, angajații pentru migrație) deși sunt independente una față de alta trebuie să interacționeze și să coopereze, în limita legală, în vederea combaterii infracționalității. Cu alte cuvinte, nici CtEDO nu impune careva limite de interacțiune, cu condiția că această interacțiune să fie una legală.

4.2. Asistența juridică internațională în materie penală privind investigarea organizării migrației ilegale

Fenomenul migrației ilegale, reprezintă o problemă cu care se confruntă Republica Moldova din momentul obținerii independenței și până în prezent. Cauzele care determină „dezvoltarea” acestuia sunt de ordin economic, social, precum și poziției geografice a Republicii Moldova, care se află la hotarul între partea estică și cea vestică a continentului European, implicit la hotarul cu Uniunea Europeană. La fel, o contribuție majoră care a determinat dezvoltarea acestui fenomen reprezintă acțiunile militare care au loc pe teritoriul Ucrainei.

Datorită faptului, că organizarea și realizarea migrației ilegale implică activitatea mai multor persoane, care preponderent se află pe teritoriul diferitor state, combaterea acestui fenomen este posibil doar prin implicarea întregii Comunități Europene și cu instrumente juridice eficiente.

²⁶³ Oganesean Armen, Baza normative a interacțiunii în cercetarea infracțiunilor, În: Revista Institutului Național al Justiției, nr. 3 (46), 2018, Chișinău, p. 17.

²⁶⁴ Hotărârea CtEDO, Henryk Urban și Ryszard Urban c. Poloniei, din 30.11.2010 (§. 46). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-101962> [accesată: 17.08.2023].

În condițiile în care criminalitatea internațională, a căpătat odată cu deschiderea frontierelor o amploare din ce în ce mai mare, subiectul cooperării juridice internaționale în materie penală ca mijloc eficient de prevenire și combatere a migrației ilegale își justifică actualitatea și importanța.

Principiul cooperării este astăzi unanim admis în raporturile internaționale dintre state, contribuind la cunoașterea reciprocă, la asigurarea progresului și la întărirea păcii.

Este cunoscut faptul că, organizarea migrației ilegale se caracterizează prin complexitate, caracter multistructural, precum și sfera sa teritorială. Or, infracțiunea respectivă cuprinde nu doar teritoriul unui stat, ci poate cuprinde teritoriile mai multor state, în dependență de țara de origine, țara sau țările de tranzit și țara ori țările de destinație. Cu alte cuvinte, mișcarea sau deplasarea migrantilor ilegali peste frontiera de stat a Republicii Moldova este cel mai important element structural al acțiunilor criminale de organizare a migrației ilegale și caracterizează însăși natura acestui act criminal.

Este evident că, pentru a contracara în mod eficient infracțiunea de organizare a migrației ilegale este nevoie de un sistem funcțional al organelor de aplicare a legii, iar una dintre principalele componente structurale ale acestora este cooperarea internațională.

Cu toate acestea, pentru ca cooperarea în procesul de combatere a organizării migrației ilegale la nivel internațional să fie eficientă, aceasta trebuie să îndeplinească cerințele de consecvență, ceea ce necesită adoptarea și implementarea prevederilor internaționale care reglementează furnizarea unei varietăți de legi reciproce, asistență în materie penală între state, între organele de aplicare a legii etc. Astfel de acte includ convenții, tratate și acorduri, precum și protocoale care le completează.

Studiul efectuat de noi scoate în evidență faptul că până în prezent nici normele juridice internaționale, nici cele interne nu definesc în mod concret asistența juridică internațională în materie penală. În literatura de specialitate la fel nu există o opinie unică privind definirea acestei noțiuni. Cu alte cuvinte, până în prezent, cercetătorii nu au ajuns la un consens privind definirea noțiunii de asistență judiciară internațională în materie penală și, respectiv, astăzi nu avem o definiție clară a acesteia.

De exemplu, Kimberly Prost consideră că, „asistența juridică internațională în materie penală reprezintă un proces prin care un stat solicită sau oferă unui alt stat ajutor în vederea colectării probelor în cauzele penale”²⁶⁵.

Rodica Mihaela Stănoiu menționează că, „cooperarea judiciară în materie penală constituie o expresie a colaborării între statele suverane”²⁶⁶. Neagu Ion, continuând ideea

²⁶⁵ Prost, K. *Pratique et nouvelles tendances de l'entraide judiciaire: l'avenir de la coopération internationale*. Ottawa, 1998. [on-line] http://www.oas.org/Juridico/mla/fr/can/fr_can_prost98.html [accesată: 22.08.2023].

doctrinarei menționate, adaugă că această colaborare este „menită să consolideze solidaritatea internațională în lupta contra fenomenului criminalității”²⁶⁷.

O serie de autori rețin că „prin asistență penală cu caracter judiciar se înțelege asistența pe care organele judiciare dintr-un alt stat o acordă în cursul desfășurării unui proces penal organelor judiciare din statul unde are loc procesul și care constă, în concret, în efectuarea, predarea sau comunicarea unor acte procedurale necesare soluționării aceluși proces”²⁶⁸.

„Putem defini asistența juridică internațională în materie penală ca fiind sprijinul reciproc pe care și-l acordă statele în activitatea de descoperire, judecare și pedepsire a infractorilor”²⁶⁹.

Din câte observăm sunt utilizate două noțiuni: cea de asistență juridică internațională și cea de cooperare internațională. Unii autori menționează că asistența juridică internațională în materie penală „este asimilată în totalitate celei de cooperare internațională în materie penală”²⁷⁰. Asimilarea celor două noțiuni nu este apreciată de noi, deoarece „asistența” și „cooperarea” nu sunt sinonime.

Astfel, potrivit dicționarului limbii române, asistența este „totalitatea persoanelor care asistă la ceva” sau „sprijin, ajutor”²⁷¹, iar cooperarea este „faptul de a coopera; muncă în comun” ori „a lucra împreună cu cineva, a-și da concursul”²⁷².

Conform dicționarului juridic, prin asistență judiciară se înțelege „*un drept pe care îl poate încuviința instanța de judecată acelei persoane care nu este în stare să facă față cheltuielilor unei judecăți, fără a primejdui propria sa întreținere sau a familiei sale, de a beneficia de acordarea de scutiri, reduceri, eşalonări sau amânări pentru plata taxelor judiciare de timbru, a timbrului judiciar și a cauțiunilor sau asigurarea apărării gratuite printr-un avocat delegat de baroul avocaților*”²⁷³. „Cooperarea judiciară în materie penală se bazează pe principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare și include măsuri de apropiere a legislațiilor statelor membre în mai multe domenii. Tratatul de la Lisabona a creat o bază mai solidă pentru dezvoltarea unui spațiu de justiție penală, (...)”²⁷⁴.

²⁶⁶ Stănoiu Rodica Mihaela, *Asistența juridică internațională în materie penală*, București, Editura Academiei, 1975, p. 14.

²⁶⁷ Neagu Ion, *Tratat de procedură penală. Partea special*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Editura Universul Juridic, 2010, p. 645.

²⁶⁸ Dongoroz Vintilă, Kahane Siegfried, Antoniu George, Bulai Constantin, Iliescu Nicoleta, Stănoiu Rodica Mihaela, *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea specială, Volumul II*, Editura Academiei Republicii Sovietice România, București, 1976, p. 411.

²⁶⁹ Pântea Andrei, *Asistența juridică internațională în materie penală*, Chișinău, 2020, p. 12.

²⁷⁰ Zbancă Tatiana, *Asistența juridică internațională în materie penală*, Note de curs, Chișinău, 2013, p. 2. Disponibilă: <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/asistenta-juridica-internationala-in-materie-penala/>

²⁷¹ <https://dexonline.ro/definitie/asisten%C8%9B%C4%83>

²⁷² <https://dexonline.ro/definitie/cooperare>

²⁷³ <https://legeaz.net/dictionar-juridic/asistenta-judiciara>

²⁷⁴ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/155/cooperarea-judiciara-in-materie-penala>

Nu ne punem ca scop de a intra în polemici vizavi de aspectele respective, doar aducem câteva păreri doctrinare.

Pe bună dreptate Anastasiu Crișu apreciază că, „în terminologia anterioară era consacrată sintagma „asistență judiciară internațională”, care cuprindea diferite forme de întrajutorare între state în domeniul judiciar”²⁷⁵. Tot el, în continuarea ideii, menționează că, „în prezent, termenul deja consacrat este „cooperare”, și aceasta nu întâmplător, ci tocmai pentru a semnifica o nouă abordare: noua reglementare a instituțiilor cooperării nu presupune doar a acorda pasiv asistența unui alt stat, ci a colabora activ cu autoritățile celuilalt stat”²⁷⁶. „Noile forme de cooperare presupun constituirea de echipe comune, cu atribuții comune”²⁷⁷. Susținem pe deplin această abordare, adăugând că un stat nu trebuie să asiste un alt stat în combaterea criminalității, deoarece această activitate ar putea fi apreciată ca una pasivă. Din contra, statele sunt obligate să coopereze în prevenirea și combaterea infracțiunilor, în special a celor transfrontaliere, iar la etapa urmăririi penale, trebuie să aibă un rol pro-activ în administrarea probelor și alte acțiuni. Sigur că o formă a cooperării este și asistența juridică internațională. Cu alte cuvinte, noțiunea de cooperare internațională în materie penală are un sens mult mai larg decât asistența juridică internațională în materie penală și, totodată, se referă și la alte forme care pot depăși însuși procesul penal.

De aceeași părere este și cercetătorul Andrei Pântea, care menționează că, „asistența juridică internațională în materie penală reprezintă una din formele de cooperare a statelor lumii în plan juridic, deși „*asistența juridică internațională*” și „*cooperarea juridică internațională*”, inclusiv în domeniul penal, diferă ca conținut”²⁷⁸. Tot autorul dat ne spune că, „există frecvente cazuri în care termenul de asistență juridică este exclusiv întrebuintat pentru a desemna activitatea de cooperare între state în materie penală”²⁷⁹. „Asistența juridică internațională se consideră ca fiind una din formele de cooperare judiciară internațională”²⁸⁰.

„Asistența judiciară în materie penală se solicită de autoritățile judiciare competente din statul solicitant și se acordă de autoritățile judiciare din statul solicitat. De aici, cel mai adesea rezultă și o terminologie diferită astfel încât, în prima accepțiune, este asistența judiciară, iar în cea de-a doua – asistența juridică. Astfel, asistența juridică internațională se referă la asistența juridică cu caracter judiciar (sau procesual) prin care se înțelege asistența pe care organele

²⁷⁵ Crișu Anastasiu, Drept procesual penal, Partea specială, conform noului Cod de procedură penală, Ediția a 2-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2020, p. 498.

²⁷⁶ Crișu Anastasiu, Drept procesual penal, Partea specială, conform noului Cod de procedură penală, Ediția a 2-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2020, p. 498.

²⁷⁷ Radu Florin Răzvan, Cooperarea judiciară internațională în materie penală. Îndrumar pentru practicieni, Editura Wolters Kluwer, București, 2009, p. 19.

²⁷⁸ Pântea Andrei, Asistența juridică internațională în materie penală, Chișinău, 2020, p. 9.

²⁷⁹ *Op.cit.* p. 11.

²⁸⁰ *Op.cit.* p. 13.

judiciare dintr-un stat o acordă în cursul procesului penal organelor judiciare din statul în care are loc activitatea judiciară și care constă în efectuarea, predarea sau comunicarea unor acte procesuale necesare soluționării acelei cauze”²⁸¹.

După noi, cooperarea internațională în materie penală reprezintă o modalitate de ajutor reciproc, precum și o activitate comună între diferite state ale lumii, stabilite în mod concret prin tratate, convenții, acorduri, etc., care vizează în final promovarea și protejarea unor interese naționale, regionale sau mondiale, în baza principiului respectării independenței și suveranității fiecărei părți contractante. Cooperarea respectivă are un rol activ în vederea combaterii criminalității, în special celei transfrontaliere, prin formele stabilite în actele semnate de părți.

Cercetarea efectuată, precum și reieșind din practica judiciară, dar și din experiența proprie, investigarea completă, obiectivă și sub toate aspectele, efectivă și în termeni rezonabili a infracțiunii de organizare a migrației ilegale, nu poate fi realizată dacă nu există o anumită interacțiune între organele judiciare la diferite faze și etape. Această interacțiune este și mai importantă, dar și specifică, datorită caracterului transfrontalier al acestei infracțiuni.

Interacțiunea organelor judiciare din diferite state face posibilă obținerea nu doar a informațiilor operative necesare cazului, dar și administrarea probelor, reținerea infractorilor, identificarea de noi victime ale organizării migrației ilegale, precum și alte beneficii legale.

Această interacțiune a organelor judiciare din diferite țări este posibilă doar prin intermediul cooperării internaționale în materie penală. Dreptul internațional evaluează organizarea migrației ilegale ca activitate infracțională controlată de organizații criminale transnaționale, care atrage consecințe grave pentru securitatea persoanei, a societății și a statului, încălcări grave ale drepturilor omului, aducând venituri ilegale semnificative infractorilor. Prin urmare, combaterea organizării migrației ilegale nu poate fi reglementată numai de normele interne ale statelor, ci și de actele internaționale cărora li se atribuie și lupta împotriva infracțiunilor respective.

Astfel, este de menționat faptul că, cooperarea juridică internațională în materie penală este reglementată de actele internaționale²⁸², europene²⁸³, a țărilor-membre ale Comunității

²⁸¹ *Op.cit.* p. 11-12.

²⁸² Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptată la New York la 15.11.2000. Ratificată prin Legea Republicii Moldova nr. 15-XV din 17.02.2005. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 35, pag. 333. În vigoare pentru Republica Moldova din 16.10.2005; Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptat la New York la 15.11.2000. Ratificat prin Legea Republicii Moldova nr. 16-XV din 17.02.2005. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 35, pag. 421. În vigoare pentru Republica Moldova din 16 octombrie 2005.

²⁸³ Convenția europeană de extrădare din 13.12.1957, adoptată la Paris, intrată în vigoare la 28.04.1960. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr.1183-XIII din 14.05.1997. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1998, volumul 1, pag. 318; Al doilea Protocol adițional la Convenția europeană de extrădare din 17.03.1978. Ratificat prin Legea nr.270-XV din 21.06.2001; Al treilea Protocol la Convenția europeană de extrădare din 12.04.2013. Monitorul Oficial nr.411-420/687 din 24.11.2017. Protocolul ratificat prin Legea nr. 214 din 20.10.2017; Convenția

Statelor Independente (CSI)²⁸⁴ și cele bilaterale²⁸⁵, de Codul de procedură penală²⁸⁶ și de Legea nr. 371 din 01.12.2006²⁸⁷.

europenă de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr.1332-XIII din 26.09.1997. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 14, pag. 71; Convenția asupra transferării persoanelor condamnate, adoptată la Strasbourg, 21.03.1983. Ratificată prin Legea nr.69-XV din 11.03.2004. În vigoare pentru Republica Moldova din 01.09.2004. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 35, pag. 61; Protocolul adițional la Convenția europeană asupra transferării persoanelor condamnate, adoptat la Strasbourg la 18.12.1997. Ratificat prin Legea nr.70-XV din 11.03.2004. În vigoare pentru Republica Moldova din 01.09.2004. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 35, pag. 189; Convenția privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitate infracțională, adoptată la Strasbourg la 08.11.1990. Ratificată prin Legea Republicii Moldova nr. 914-XV din 15.03.2002. În vigoare pentru Republica Moldova din 1 septembrie 2002. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 35, pag. 107; Acord de cooperare pentru prevenirea și combaterea infracționalității transfrontaliere, adoptat la București, la 26.05.1999. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.670-XIV din 11.11.99. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2001, volumul 27, pag. 91. În vigoare pentru Republica Moldova din 01.02.2000; Convenția de cooperare polițienească pentru Europa de Sud-Est, realizată la Viena la 05.05.2006. În vigoare din iulie 2008. Ratificată prin Legea nr. 5-XVI din 07.02.2008. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2009, volumul 43, pag. 4;

²⁸⁴ Carta de la Ialta a GUUAM, semnată la 07.06.2001 de către Republica Azerbaidjan, Georgia, Republica Moldova, Republica Uzbekistan și Ucraina. Ratificată prin Legea Republicii Moldova nr. 24-XVI din 14.04.2005; Acord privind colaborarea între Guvernele statelor-membre GUUAM în domeniul combaterii terorismului, crimei organizate și altor tipuri de crime grave. Semnat la Ialta la 20.07.2002. În vigoare din 19.09.2007. Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 990 din 03.09.2007. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2009, volumul 43, pag. 264; Convenția cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnată la Minsk la 22.01.1993. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 402-XIII din 16.03.95. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 16, pag. 262. În vigoare pentru Republica Moldova din 26.03.1996; Protocol la Convenția privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 22.01.1993, semnat la Moscova la 28.03.1997. Ratificat prin Legea Republicii Moldova nr. 164-XV din 04.04.2003; Acordul privind colaborarea statelor-membre ale Comunității Statelor Independente în lupta cu migrația ilegală, semnat la Moscova la 06.03.1998. Ratificat prin Legea Republicii Moldova nr.890-XV din 28.02.2002; Acordul de colaborare a statelor-membre ale Comunității Statelor Independente în lupta cu criminalitatea, încheiat la Moscova la 25.11.1998. Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 794 din 08.08.2001. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 37, pag. 170. În vigoare pentru Republica Moldova din 22.08.2001; Acordul privind colaborarea în sfera însoțirii speciale a activității operative de investigații, încheiat la Moscova la 18.12.1998. Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 778 din 19.08.1999; Hotărârea cu privire la Regulamentul bazei de date generale cu privire la migrații ilegali și persoanele, cărora intrarea în statele-membre ale Acordului de colaborare a statelor-membre ale CSI în lupta cu migrația ilegală este interzisă în conformitate cu legislația națională în vigoare, și ordinea schimbului de informații privind migrația ilegală, semnată la Moscova la 25.01.2000. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 37, pag. 316. În vigoare pentru Republica Moldova din 25.01.2000; Protocolul adițional la Acordul între Guvernele Statelor participante la Cooperarea Economică a Mării Negre privind cooperarea în combaterea criminalității, în special a formelor sale organizate, semnat la Kiev la 15.03.2002. Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 1569 din 09.12.2002; Acordul dintre guvernele statelor-membre ale Comunității Statelor Independente privind schimbul de informații în domeniul luptei cu criminalitatea, semnat la Astana la 22.05.2009. Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 82 din 08.02.2016. Publicat în Monitorul Oficial nr. 44-48/181 din 26.02.2016.

²⁸⁵ Acord bilateral între Republica Moldova și Bosnia și Herțegovina privind asistența juridică reciprocă în materie civilă și penală, semnat la Chișinău la 19.06.2012. Ratificat prin Legea nr. 33-XVI din 14.04.2005. Publicat în Monitorul Oficial nr. 139-143 din 05.06.2015; Tratat între Republica Moldova și Republica Azerbaidjan cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, întocmit la Baku la 26.10.2004. Publicat în ediția specială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 36, pag. 134. În vigoare din 12 februarie 2006; Tratat între Republica Moldova și România privind asistența juridică în materie civilă și penală, semnat la Chișinău la 06.07.1996. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1018-XIII din 03.12.1996. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 20, pag. 364. În vigoare din 22 martie 1998; Tratat între Republica Moldova și Republica Lituania cu privire la asistența juridică și la raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnat la Chișinău la 09.02.1993. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1487a-XIII din 10.06.1993. În vigoare din 18.02.1995. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 19, pag. 313; Acord între Republica Moldova și Republica Turcia cu privire la asistența juridică în materie civilă, comercială și penală, semnat la Ankara la 22.05.1996. În vigoare din 23.02.2001. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1017-XIII din 03.12.1996. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2002, volumul 29, pag. 355; Tratat între Republica Moldova și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală, semnat la Kiev la

Este de menționat faptul că, cooperarea juridică internațională în materie penală include nu doar activitatea procesual-penală, dar și activitatea schimbului operativ de informații, prin diferite mijloace, inclusiv cele electronice, fax, telefon etc. Aceste informații, pe de o parte, pot servi organelor de constatare pentru stabilirea bănuielii rezonabile cu privire la comiterea organizării migrației ilegale, iar pe de altă parte, pot servi ca informații utile pentru organul de urmărire penală și procuror în vederea întocmirii cererii de asistență juridică internațională în materie penală.

Astăzi, în cadrul Inspectoratului General al Poliției, activează Centrul de cooperare polițienească internațională, care are misiunea de a gestiona și facilita schimbul de informații operative la nivel internațional, regional și național, în domeniul combaterii criminalității, prin intermediul canalelor de legătură avute la dispoziție (INTERPOL, EUROPOL și SELEC/GUAM). Totodată, subdiviziunea respectivă asigură schimbul informațional dintre subdiviziunile naționale care realizează măsurile speciale de investigație și autoritățile de aplicare a legii din străinătate, gestionează fluxul informațional de interes operativ aferent cooperării internaționale și furnizarea informațiilor de domeniu cu respectarea regulilor de confidențialitate și de protecție a datelor cu caracter personal, precum și contribuie la dezvoltarea cooperării internaționale în lupta împotriva criminalității în domeniul schimbului de date și informații operative²⁸⁸.

Un rol important în vederea schimbului operativ de informații îl are și Agenția FRONTEX. Din luna august 2008, autoritățile din Republica Moldova colaborează strâns cu această agenție, iar datorită ultimei polițiștii de frontieră, în special cu cei din România și Ucraina, pot obține informații urgente cu privire la traversarea frontierei de stat a migranților ilegali, fac schimb de informații la zi despre situația la frontieră, își pot mobiliza urgent forțele privind operațiunile comune de reținere a migranților ilegali și a persoanelor care le însoțesc (de exemplu, a călăuzelor).

Acest schimb operativ de informații ajută organului de constatare de a stabili bănuiala rezonabilă cu privire la comiterea infracțiunii de organizare a migrației ilegale, sesizarea

13.12.1993. În vigoare din 24.04.1995. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 261-XIII din 04.11.1994. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 22, pag. 85; Tratat între Republica Moldova și Republica Letonia cu privire la asistența juridică și la raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnat la Riga la 14.04.1993. În vigoare din 18.06.1996. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 19, pag. 278; Tratat între Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, încheiat la Moscova, la 25.02.1993. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 260-XIII din 04.11.1994. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 21, pag. 49.

²⁸⁶ Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003. Publicat: 05.11.2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699. Republicat în temeiul art. IV al Legii nr. 252 din 8 noiembrie 2012 – Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.263-269, art.855.

²⁸⁷ Legea Nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală. Publicat: 02.02.2006 în Monitorul Oficial Nr. 14-17 art. 42.

²⁸⁸ <https://politia.md/ro/profile-departments/centrul-cooperare-politieneasca-internationala> [accesată: 21.07.2023].

organului de urmărire penală, reținerea migranților ilegali, stabilirea și ridicarea actelor false, identificarea altor victime, precum și a infractorilor, stabilirea traseului infracțional parcurs, constatarea locului traversării ilegale a frontierei Republicii Moldova, stabilirea țării de origine, de tranzit și de destinație a migranților, precum și alte informații relevante cazului. Bineînțeles că datorită acestor informații se pot întocmi comisii rogatorii sau chiar forma echipe comune de investigații.

Totodată, specific pentru Republica Moldova și România este Centrul Comun de Contact Galați, care este o structură creată cu scopul cooperării bilaterale pe mai multe domenii, implicit a combaterii migrației ilegale, identificări de persoane etc. Centrul respectiv este un sprijin și un instrument efectiv de interacțiune rapidă și optimă în vederea soluționării în timp real a deficiențelor avute la frontiera comună, în special schimbul informațiilor privitoare la documentele false, la cazurile de migrațiune ilegală, schimb operativ de date privind schimbarea situației etc.

În literatura de specialitate corect s-a reținut că este necesar a se face o clasificare a asistenței juridice internaționale, în funcție de formele în care este realizată, și anume: „în forme cu caracter informativ și forme cu caracter procesual”²⁸⁹. Susținem părerea respectivă, menționând că prin canalele INTERPOL, EUROPOL, SELEC/GUAM, FRONTEX se are în vedere forma cu caracter informativ. Ulterior, după începerea urmăririi penale este necesară o cooperare juridică internațională care va cuprinde forma procesuală.

De exemplu, pe data de 05.01.2023, aproximativ la ora 12:30 min., pe comunicația DN 24 C, în apropierea localității Santa Mare, județul Botoșani, România, au fost depistate șase persoane de origine afro-asiatică care nu-și justificau prezența. În timpul cercetărilor efectuate, cetățenii afro-asiatici au indicat că au trecut ilegal frontiera moldo-română pe direcția semnului de frontieră 1002, aval 300 metri din satul Bisericieni, raionul Glodeni. Din relatările cetățenilor afro-asiatici, s-a constatat că contra plată, li s-a organizat migrația ilegală de către persoane din țările lor de origine, care acționau în complicitate cu persoane din Republica Moldova și România. Prin utilizarea formei cu caracter informativ, au fost informate autoritățile din Republica Moldova (poliția de frontieră), unde în comun, în termeni proximi, s-au efectuat toate acțiunile de rigoare în vederea începerii urmăririi penale, predării migranților, identificarea

²⁸⁹ Stănoiu Rodica Mihaela, *Asistența juridică internațională în materie penală*, Editura Academiei Republicii Sovietice România, București, 1975, p. 80; Cryer, R.; Friman, H.; Robinson, D.; Wilmschurst, E. *An introduction to international criminal law and procedure*. 2-nd edition. Cambridge University Press, 2010, p. 88.

acestora, identificarea făptuitorilor, efectuarea altor acțiuni procesuale, inclusiv cele de constrângere²⁹⁰.

La nivelul Uniunii Europene există și alte autorități misiunea cărora este destinată pentru intensificarea cooperării în lupta cu criminalitatea. De exemplu, Consiliul Uniunii Europene a decis crearea EUROJUST. „Acest organ al Uniunii Europene este competent în ceea ce privește anchetele și urmărirea penală referitoare la criminalitatea gravă care afectează cel puțin două state membre. Rolul său este de a promova coordonarea între autoritățile competente ale diferitelor state membre, dar și de a facilita acordarea asistenței judiciare internaționale și executarea cererilor de remitere și de extrădare”²⁹¹.

„Eurojust este constituită dintr-o echipă de înalt nivel compusă din juriști, avocați, procurori și judecători, precum și din alți experți juridici din fiecare stat membru al Uniunii Europene. Eurojust poate acorda asistență juridică imediată și ajută anchetatorii, procurorii și judecătorii din statele membre, în cazuri de crime sau delictе cu caracter transnațional. Eurojust poate sfătui autoritățile unui stat membru de a lua anumite măsuri și să inițieze și/sau să coordoneze anchete sau să constituie echipe de investigație. Cu toate acestea, Eurojust nu are dreptul să inițieze sau să desfășoare propriile investigații. Acest nou serviciu nu aduce atingere legislațiilor naționale și nu are vocație de a le armoniza. Acesta va ajuta judecătorii și procurorii naționali în cazuri de crime transnaționale, lucrând împreună cu Rețeaua Judiciară Europeană”²⁹².

Este îmbucurător faptul că la 10.07.2014, la Haga, Republica Moldova (reprezentată de Procurorul General) a semnat cu Eurojust (reprezentat de Președintele acestui organ) un Acord de Cooperare²⁹³, care, la data de 21.10.2016, a intrat în vigoare, după ratificarea acestui Acord de către UE. La 28.05.2015 a fost adoptată Legea nr. 113²⁹⁴ prin care Acordul menționat a fost ratificat de către Republica Moldova. Potrivit art. 2 din Legea nr. 113 din 28.05.2015, Procuratura Generală a fost desemnată autoritatea centrală care „*va întreprinde măsurile necesare pentru realizarea prevederilor acordului menționat*”.

²⁹⁰ Cauza penală nr. 2023870010, în care urmărirea penală a fost începută la 09.01.2023 de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art. art. 362/1 alin. (3), lit. a) Cod penal.

²⁹¹ Hurdubaie Ioan, Cadrul instituțional-juridic al cooperării internaționale pentru valorificarea probelor infracțiunii, Asociația criminaliștilor din România, București, 2010, p. 80.

²⁹² Țarălungă Victoria, Huțanu Ioan, Asistența juridică internațională în materie penală între statele-membre ale uniunii europene. În: Revista moldovenească de drept internațional și relații internaționale / nr. 2, 2010, p. 15.

²⁹³ <https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/InternationalAgreements/Eurojust-Republic-of-Moldova-2014-07-10-RO.pdf> [accesată: 12.07.2023].

²⁹⁴ Legea nr. 113 din 28.05.2015 pentru ratificarea Acordului de cooperare dintre Republica Moldova și Eurojust. Publicat: 19.06.2015 în Monitorul Oficial Nr. 150-159 art. 319.

Această realizare permite o cooperare mult mai strânsă și mult mai operativă în vederea prevenirii, descoperirii, judecării și pedepsirii infractorilor, implicit și a celor care au comis organizarea migrației ilegale, în special de către organizațiile criminale organizate.

„Cooperarea cu EUROJUST pe parcursul anului 2022 a continuat în următoarele cazuri: solicitări pro active despre descrierea cadrului legal național – 7 (în 2021 – 7); solicitări de asistență inițiate de Republica Moldova – 4 (Ucraina (3) și Suedia (1)) (în 2021 – 5); solicitări legate de investigații penale – 13 (în 2021 – 15); negocierea și semnare a Acordurilor de formare a Echipelor Comune de Investigații (ECI) – 3 (în 2021 – 7); participări la ședințele de coordonare – 10 (în 2021 – 8)”²⁹⁵.

Mai recent, la 13.07.2022, la Chișinău, a fost încheiat un Acord de lucru privind cooperarea dintre Parchetul European și Procuratura Generală a Republicii Moldova²⁹⁶. Acordul respectiv a fost încheiat cu scopul de a facilita cooperarea judiciară. Grație acestuia, părțile pot face schimb de informații strategice, precum și a alege și alte forme de cooperare operațională și instituțională, ceea ce este o noutate pentru așa gen de cooperare, în special pentru Republica Moldova. Părțile pot coopera implicit pentru crearea echipelor comune de anchetă și extrădarea persoanelor aflate în urmărire penală. Potrivit art. 13 din Acordul menționat, *„(1) Părțile comunică prin orice mijloace prin care poate fi realizată o înregistrare scrisă, inclusiv prin mijloace securizate de comunicare electronică. (2) La nivel operațional, părțile cooperează direct. Cererile de asistență sau deciziile judiciare adresate EPPO se trimit biroului central. (3) La nivel strategic și de conducere, părțile comunică prin intermediul procurorului-șef european și al procurorului general al Republicii Moldova”*. Prevederile respective acordă posibilități enorme în vederea schimbului operativ de informații, crearea urgentă a echipelor comune de investigații, organizarea investigațiilor rapide și fără aspecte birocratice etc.

Reieșind din prevederile art. 532 Cod procedură penală, autoritățile prin intermediul cărora se pot transmite cererile de asistență juridică internațională în materie penală sunt:

- a) Ministerul Justiției în cazurile în care cauza penală se află pe rolul instanțelor de judecată și este necesară transmiterea cererii de asistență juridică internațională;
- b) Procuratura Generală în cazurile în care investigațiile se efectuează în faza de urmărire penală de către organele de urmărire penală sau procurori;
- c) Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene în cazurile în care cererile de asistență juridică internațională în materie penală sunt formulate în temeiul Statutului

²⁹⁵ Raport privind activitatea procuraturii pentru anul 2022, Chișinău, 2023, p. 107. Disponibil: <https://www.procuratura.md/sites/default/files/2023-03/RAPORT%20DE%20ACTIVITATE%202022.pdf> [accesată: 24.07.2023].

²⁹⁶ Acord de lucru privind cooperarea dintre Parchetul European și Procuratura Generală a Republicii Moldova, încheiat la 13.07.2022, la Chișinău. Disponibil: https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2022-07/Signed%20WA%20between%20EPPO%20and%20GPO%20of%20Moldova_RO_0.pdf [accesată: 12.07.2023].

de la Roma al Curții Penale Internaționale, pe cale diplomatică. Cererile respective se transmit prin intermediul acestei autorități naționale, cu excepția cazurilor când, pe bază de reciprocitate, se prevede o altă modalitate de adresare.

Formele asistenței juridice internaționale în materie penală sunt: transmiterea înscrisurilor, datelor și informațiilor; comunicarea actelor de procedură; citarea martorilor, experților și persoanelor urmărite; comisiile rogatorii; echipele comune de investigații; transferul, la solicitare, de proceduri penale; extrădarea; transferul persoanelor condamnate; recunoașterea hotărârilor penale ale instanțelor judecătorești străine; comunicarea cazierului judiciar.

„Suplimentar formelor indicate, în cooperarea cu Curtea Penală Internațională prevederile prezentei legi se aplică și următoarelor forme de cooperare juridică internațională în materie penală: predarea persoanei, subiect al cererii Curții Penale Internaționale; executarea hotărârilor Curții Penale Internaționale; identificarea persoanei, localizarea acesteia și localizarea bunurilor; identificarea, localizarea și punerea sub sechestru a produselor infracțiunilor, a bunurilor, a activelor și a instrumentelor care sunt legate de infracțiuni, în scopul confiscării eventuale a acestora, fără a prejudicia drepturile terților de bună-credință; examinarea localităților, inclusiv exhumarea și examinarea cadavrelor îngropate în gropi comune; efectuarea perchezițiilor și punerea sub sechestru; protecția victimelor, martorilor și păstrarea probelor; alte forme de asistență care nu sunt interzise de legislația Republicii Moldova, menite să faciliteze investigarea și urmărirea penală referitoare la infracțiunile a căror examinare ține de competența Curții Penale Internaționale”²⁹⁷.

În cazurile de investigare a organizării migrației ilegale unul din cele mai frecvente forme de asistență juridică internațională în materie penală este cererea de comisie rogatorie. Cererea respectivă se întocmește în cazul în care organul de urmărire penală sau procurorul care instrumentează cauza penală, în care urmărirea penală s-a început în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art. 362/1 Cod penal, consideră necesar să fie efectuate acțiuni de urmărire penală pe teritoriul statelor de origine, de tranzit sau de destinație a migranților ilegali. Cererea dată se va adresa organului de urmărire penală din statul străin prin intermediul Secției asistență juridică internațională a Procuraturii Generale.

Cererile de comisie rogatorie și documentele anexă se prezintă Secției asistență juridică internațională a Procuraturii Generale în două exemplare, în limba română și în limba oficială a statului solicitat (dacă această prevedere se conține în actul internațional), fie în una din limbile

²⁹⁷ A se vedea prevederile art. 1 alin. (4) al Legii nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală. Publicat: 02.02.2006 în Monitorul Oficial Nr. 14-17 art. 42.

oficiale ale Consiliului Europei (engleză sau franceză). În cazurile statelor-membre ale CSI, un exemplar a cererii de asistență juridică internațională în materie penală va fi tradus în limba rusă.

Cererea de comisie rogatorie va fi întocmită după formă și conținut în corespundere cu prevederile art. 537 alin. (1) Cod de procedură penală, „în caz contrar ea nu va fi executată de către autoritățile statului solicitant”²⁹⁸. „În cazul în care statul solicitat este parte la mai multe tratate internaționale sau bilaterale se va indica tratatul internațional principal și tratatul internațional sau bilateral în funcție de categoria infracțiunii”²⁹⁹.

„În scopul de a evita solicitarea de către autoritățile străine a informațiilor suplimentare sau înaintării comisiilor rogatorii repetate, textul cererii va cuprinde acțiunile necesare a fi executate”³⁰⁰, „în privința căror persoane și calitatea acestora în cadrul cauzei penale, implicit se va indica și datele descrise la art. 537 alin. (1), pct. 5) Cod procedură penală, precum și ce acțiune în concret se solicită (de pildă, este necesar audierea unui martor, atunci se vor indica chiar și întrebările la care urmează acesta să răspundă, în cazul ridicării de documente se va indica concret lista actelor necesare etc.)”³⁰¹.

În cazul în care sunt necesare efectuarea acțiunilor de urmărire penală care necesită a fi dispuse sau autorizate potrivit Codului de procedură penală, atunci acestea trebuie întocmite și anexate la cererea de comisie rogatorie (de exemplu, ordonanța de ridicare, ordonanța, încheierea de percheziție etc.). Toate actele se autentifică cu ștampila instituției solicitante.

Pe parcursul anului 2022, Procuratura Generală a înaintat altor țări 9 cereri de comisie rogatorie pe cazurile de organizare a migrației ilegale³⁰². Comisiile rogatorii au o importanță destul de mare în vederea administrării probatoriului în cauzele penale de acest gen.

Drept exemplu poate servi materialele cauzei penale nr. 2021670188, în care urmărirea penală a fost începută în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal (organizarea migrației ilegale săvârșită de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală). În cadrul investigațiilor s-a constatat că, în perioada cuprinsă între aprilie 2021 și martie 2022, un grup criminal organizat format din persoane de diferite naționalități, aflându-se în Republica Moldova, Ucraina, Turcia și țările membre ale Uniunii Europene, acționând cu statornicie și intenție directă, având un grad înalt de coordonare al acțiunilor, împărțind în prealabil rolurile, determinând planul activității criminale la nivel transfrontalier și urmărind

²⁹⁸ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Chișinău, 2021, p. 338.

²⁹⁹ Regulamentul cu privire la organizarea activității de asistență juridică internațională a Procuraturii Republicii Moldova, aprobat prin Ordinul Procurorului General nr. 44/71 din 28.09.2018 (pct. 3.5.).

³⁰⁰ Regulamentul cu privire la organizarea activității de asistență juridică internațională a Procuraturii Republicii Moldova, aprobat prin Ordinul Procurorului General nr. 44/71 din 28.09.2018 (pct. 3.6.).

³⁰¹ Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Chișinău, 2021, p. 340.

³⁰² Raport privind activitatea procuraturii pentru anul 2022, aprobat prin Ordinul Procurorului General interimar al Republicii Moldova nr. nr. 25/3 din 15.03.2023, Chișinău, 2023, p. 46. Disponibil: <https://www.procuratura.md/sites/default/files/2023-03/RAPORT%20DE%20ACTIVITATE%202022.pdf> [accesată: 19.07.2023].

scopul obținerii direct sau indirect al unui folos financiar sau material, în urma organizării migrației ilegale a străinilor originari din Turcia în spațiul Uniunii Europene, folosind Republica Moldova ca zonă de tranzit, precum și loc de obținere a unor acte de identitate false, au creat o schemă criminală în vederea, organizării, transportării și intrării cetățenilor străini în Uniunea Europeană care nu sânt nici cetățeni, nici rezidenți ai acestui stat, având un profit calculat în bază de rolul, funcția și sarcina avută spre executare de la conducătorul grupului criminal ori alți membri ai grupului menționat de o ierarhie mai joasă.

În cadrul cauzei penale respective, urmare a acordului de colaborare semnat între Procurorii Generali ai Republicii Moldova și Ucrainei, a fost acceptată cererea de comisie rogatorie privind efectuarea unor acțiuni procesuale, printre care și percheziții. În urma acestora, s-au putut obține probe în vederea identificării făptuitorilor, probării vinovăției acestora, stabilirea și ridicarea actelor false, precum și stabilirea unor alți complici.

Analiza efectuată de noi ne arată că, organele de urmărire penală și procuratura nu utilizează cererea de comisie rogatorie pe măsura așteptărilor, deși sunt temeuri în acest sens. De exemplu, organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, gestionează mai multe cauze penale, în care au înaintat 28 de comisii rogatorii³⁰³, din ele doar 7 au fost executate, 14 neexecutate (de către: autoritățile din România – 7; Turcia – 3; Germania – 1; Federația Rusă – 1; Republica Cehă – 1; Italia - 1), iar 7 din ele se află la procuror. Este de menționat faptul că, unele din cererile de comisii rogatorii nu au fost expediate de către procuror, deoarece au fost întocmite mai recent, iar altele – nu se cunoaște motivul aflării la procuratură. Cele 14 cereri de comisii rogatorii neexecutate au un termen ce depășește 6 luni, iar din acest motiv organul de urmărire penală și procurorul nu pot termina urmărirea penală în termeni rezonabili.

O altă formă aplicabilă în cazurile de organizare a migrației ilegale este crearea echipelor comune de investigații, care s-a demonstrat a fi foarte eficientă.

„Pentru cauzele transfrontaliere a fost aplicat pe larg unul din instrumentele de bază ale asistenței juridice internaționale în materie penală, și anume Echipele comune de investigații cu organele de drept ale țărilor de destinație, unele din care au continuat din perioadele precedente, altele fiind inițiate în perioada de raport, după cum urmează: la 14.01.2022, a fost încheiat acordul ECI între Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (în continuare „PCCOCS”) și Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, Romania (în continuare „DIICOT”), într-un caz de organizare și favorizare a migrației ilegale; La 22.11.2022, au fost încheiate 2 Acorduri ECI (1 - pe 6 luni și al doilea - pe 12 luni)

³⁰³ Informația a fost oferită autorilor de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.

între PCCOCS și Procuratura Generală a Ucrainei pe 2 dosare distincte de organizare a migrației ilegale; Pe parcursul anului 2022 a avut loc o ședință de coordonare destinată reprezentanților organelor de drept din Republica Moldova, Italia și Ungaria pe marginea investigării acțiunilor de trafic de persoane ale unui grup criminal organizat. Ca rezultat, s-a decis formarea ECI între PCCOCS și autoritățile Italiei și schimb spontan de informații cu Ungaria. A continuat cooperarea în cadrul a 3 echipe comune de investigații constituite în perioadele precedente cu colegi din jurisdicții străine, inclusiv Franța, România și Italia. Investigând aspectele financiare ale cazurilor de trafic de ființe umane, a infracțiunilor asimilate și conexe acestora (inclusiv și organizarea migrației ilegale) în anul 2022, de către procurori în 8 cauze penale a fost dispusă efectuarea investigațiilor financiare paralele de către Agenția de recuperare a bunurilor infracționale. Ca urmare au fost aplicate sechestre pe bunuri în valoare de peste 7.871.106 lei. Abordând aspectele de implicare a grupurilor criminale organizate în infracțiunile de trafic de ființe umane, menționăm că acestea au fost minuțios controlate de organele de drept în perioada anului 2022. Astfel, în rezultatul desfășurării măsurilor speciale de investigații, de către ofițerii Centrului pentru combaterea traficului de persoane a Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne au fost documentate și anihilate 12 grupări criminale organizate (GCO), specializate în: - trafic de persoane în scop de exploatare prin muncă – 2 GCO; - organizarea migrației ilegale – 2 GCO; - trafic în scop de exploatare sexuală comercială și proxenetism – 8 GCO”.³⁰⁴

Elocvent este cazul din data de 03.08.2018, unde organul de urmărire penală a fost sesizat despre faptul că mai multe persoane nestabilite de organul de urmărire penală în scopul obținerii directe sau indirecte a unui folos financiar, au organizat intrarea, șederea ilegală pe teritoriul Republicii Moldova, mai multor persoane de origine afro-asiatică, care nu sunt nici cetățeni, nici rezidenți ai Republicii Moldova, ca ulterior ultimii să iasă ilegal de pe teritoriul Republicii Moldova³⁰⁵. În cauza respectivă a fost creată o echipă comună de investigații cu autoritățile din România. Datorită activității comune au putut fi interceptați și identificați făptuitorii, au fost administrate probe care dovedesc vinovăția infractorilor, s-au putut face rapid schimb de date.

Un alt caz relevant este cel investigat de Centrul pentru combaterea traficului de persoane al Inspectoratului Național de Investigații în comun cu Secția combaterea traficului de ființe

³⁰⁴ Raport privind activitatea procuraturii pentru anul 2022, aprobat prin Ordinul Procurorului General interimar al Republicii Moldova nr. nr. 25/3 din 15.03.2023, Chișinău, 2023, p. 47. Disponibil: <https://www.procuratura.md/sites/default/files/2023-03/RAPORT%20DE%20ACTIVITATE%202022.pdf> [accesată: 19.07.2023].

³⁰⁵ Cauza penală nr. 2018874103, în care urmărirea penală a fost începută de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza semnelor componente de infracțiune prevăzute de art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal.

umane din cadrul Direcției urmărire penală și criminalistică a Procuraturii Generale³⁰⁶. Pe parcursul efectuării investigațiilor au fost identificați 11 membrii cetățeni ai Republicii Moldova (unii fiind anterior condamnat pe asemenea genuri de infracțiuni) care aveau rolurile bine determinate în activitatea grupării nominalizate. Totodată în urma acțiunilor de urmărire penală și a celor speciale de investigații în privința membrilor grupării a mai fost pornită o cauză penală nr. 2021820004 pentru organizarea migrației ilegale și falsificarea documentelor art. 361 alin. (2) lit. b) și art. 362¹ alin. (3) lit. a) Cod penal.

În scopul documentării activității ilicite a tuturor persoanelor implicate, la 04.05.2020 a fost semnat un Acord de constituire a unei Echipe comune de investigații internațională între țările Moldova – România – Franța. Acțiunile de urmărire penală desfășurate concomitent în trei state au fost coordonate și acoperite financiar de către OEP Europol în cadrul Operațiunii „AINTOX”. În procesul efectuării măsurilor speciale de investigații au fost identificați membrii grupării atât cetățeni ai Franței și României cât și cetățeni ai Republicii Moldova, care se ocupau cu perfectarea documentelor false (buletine de identitate, permise de conducere, pașapoarte românești și diplome de absolvire a instituțiilor de învățământ), transportarea cetățenilor din Republica Moldova în Franța, unde ultimii erau angajați la diferite șantiere de construcții și exploatați prin muncă.

La 22.02.2021, în comun cu organele de drept ale României și Franței, de către angajații Centrului pentru combaterea traficului de persoane au fost efectuate concomitent mai multe percheziții în domiciliile, automobile, oficiile și în locurile de muncă ale figuranților, în urma cărora, au fost depistate și ridicate: documente și diplome false, materia primă pentru perfectarea documentelor și diplomelor, ștampile a diferitor instituții de stat, banii proveniți în urma activității criminale și ridicate automobile de lux. Pe teritoriul Republicii Moldova au fost efectuate 24 percheziții, din care 13 la domiciliile figuranților, 7 automobile și 4 în officii și locuri de muncă a figuranților. În rezultatul măsurilor efectuate au fost reținute 12 persoane, iar încă 15 urmau a fi recunoscuți în calitate de bănuși pentru deținerea actelor false și organizarea migrației ilegale.

Totodată au fost ridicate mai multe telefoane mobile cu ajutorul cărora au fost comise infracțiunile, calculatoare, informații pe suport de hârtie, acte false și anume: mai multe diplome, un permis de conducere fals, banii în suma de 40 000 lei și 8500 Euro prezumați a fi proveniți în

³⁰⁶ Cauza penală nr. 2020928003, în care urmărirea penală a fost începută de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Centrului pentru combaterea traficului de persoane al Inspectoratului Național de Investigații al Inspectoratului General al Poliției, în temeiul unei bănușii rezonabile, precum că de către un grup criminal organizat au fost comise infracțiunile de trafic de ființe umane, organizarea migrației ilegale și falsificarea documentelor, art. 165 alin.(3) lit. a) art. 361 alin. (2) lit. b) și art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal.

urma activității criminale. Este de menționat faptul că au fost depistate clișee din metal cu ajutorul cărora se confecționau diplome false. În concret au fost depistate: 180 de ștampile/sigilii de la diferite instituții de stat și 200 de diplome false.

Autoritățile din România au efectuat 14 percheziții la domiciliu și oficii, unde au fost ridicate 80 000 Euro și 10 automobile de lux și 2 skyjet. Autoritățile din Franța au efectuat 15 percheziții la domiciliu, oficii și locurile de cazare a victimelor, unde au fost depistate 28 victime (cetățeni ai Republicii Moldova, la 4 din ele au fost depistate acte false românești), mijloace bănești, armament, automobile de lux și obiecte de preț.

Din cele expuse, „dorim să încurajăm practicienii, în special subdiviziunile care fac investigații în materia crimei organizate să purceadă la crearea echipelor comune de investigații. Or, datorită acestora pot fi obținute cu mult mai multe informații și probe în vederea tragerii la răspundere penală a infractorilor – membrii ai unei grupări criminale organizate. Doar prin utilizarea acestei forme a asistenței juridice internaționale în materia penală investigația va fi una efectivă, asigurând calitatea actului de justiție și încrederea societății în instituțiile statului”³⁰⁷.

În continuare este de menționat faptul că alte forme de cooperare internațională în materie penală în cazul investigării infracțiunii de organizare a migrației ilegale nu au fost utilizate, deși, acestea sunt eligibile acestui gen de infracțiuni (extrădarea, transferul persoanei condamnate etc.).

4.3. Concluzii la Capitolul 4

Interacțiunea și cooperarea organelor de urmărire penală cu alte instituții și subdiviziuni reprezintă cele mai eficiente metode și tehnici de combatere a infracțiunii de organizare a migrației ilegale, deoarece reprezintă factori determinanți pentru o investigație de succes, în primul rând datorită latenței crescute a infracțiunilor din această categorie.

Organizarea interacțiunii eficiente este, desigur, cea mai bună metodă organizatorică și tactică. Crearea unui sistem organizatoric și managerial care funcționează rațional pentru investigarea unei infracțiuni în general, și pentru organizarea migrației ilegale în special, este un mijloc fundamental de rezolvare a sarcinilor primare ale investigației, deoarece prin aceasta este posibilă depășirea cu succes a oricărei situații dificile de cercetare.

Constatăm, totodată, că nu există un algoritm de interacțiune și cooperare între organul de urmărire penală cu alte instituții și subdiviziuni sau între aceste subdiviziuni. Credem că nici nu trebuie elaborat un astfel de algoritm, deoarece, în dependență de situație, de circumstanțele

³⁰⁷ Ostavciuc Dinu, Osoianu Tudor, Echipelile comune de investigații – formă a asistenței juridice internaționale în materie penală. În: Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice (Ediția a II-a). Materialele Conferinței științifice cu participare internațională din 08 decembrie 2022. Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, Chișinău, 2023, p. 295.

cazului, de comportamentul părților în proces, de metoda de comitere a infracțiunii etc., organul de urmărire penală sau alte instituții și subdiviziuni își aleg propriile metode și mecanisme în vederea unei interacțiuni și cooperări efective. În plus, nu trebuie impuse limite admisibile ale interacțiunii atâta timp cât aceasta este bazată pe lege.

Distingem două forme de interacțiune și coordonare, și anume: procedurale și neprocedurale (organizațional-tactice). Pentru o investigație efectivă trebuie aplicate ambele forme, deoarece, din punctul de vedere procesual și tactic, ele depind una de alta, în special în investigarea organizării migrației ilegale.

Recomandăm crearea în continuare a grupelor de urmărire penală, prin implicarea ofițerilor de investigații. În același context, recomandăm ofițerului de urmărire penală să desfășoare ședințe periodice cu membrii grupului de urmărire penală pentru a valorifica informațiile oferite de aceștia și stabilirea unor noi sarcini și termene de executare.

Totodată, cercetarea efectuată ne-a demonstrat că, termenul utilizat în denumirea Capitolului IX al Codului de procedură penală și cel utilizat în denumirea Legii nr. 371 din 01.12.2006 nu este unul corespunzător, din care motive propunem modificarea și completarea acestora prin substituirea cuvântului „asistență” cu cuvântul „cooperare”.

Recomandăm organelor de urmărire penală și procuraturii folosirea asistenței juridice internaționale în materie penală în cazul investigării organizării migrației ilegale, expedierea cererilor de comisii rogatorii în termeni utili. La fel, recomandăm utilizarea în continuare a echipelor comune de investigații, care sunt efective în aceste cazuri.

Pentru a îmbunătăți eficacitatea interacțiunii și cooperării în vederea constatării și investigării organizării migrației ilegale este necesar de a întreprinde și următoarele acțiuni:

- coordonarea activităților subdiviziunilor Ministerului Afacerilor Interne și îmbunătățirea managementului acestora în contextul schimbării proceselor de migrație;
- organizarea unui sistem de interacțiune curentă între organele afacerilor interne și alte entități implicate în problemele migrației și ocupării forței de muncă a populației;
- implementarea pe bază comună a unei informări constante și a activității analitice pentru a identifica direcția și natura fluxurilor de migrație ilegală;
- informarea reciprocă cu privire la persoanele care au comis fapte de așa natură;
- informarea reciprocă privind persoanele străine care au venit din țările cu risc sporit;
- atragerea atenției speciale privind firmele și persoanele care invită cetățeni străini și înăsprirea verificărilor în acest sens;
- crearea unui sistem pentru schimbul urgent de informații, în contextul digitalizării proceselor în cadrul Ministerului Afacerilor Interne;
- înăsprirea controlului la frontiera de est a țării.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele științifice obținute în urma elaborării prezentei cercetări constau în:

a) *determinarea nivelului de investigare a infracțiunilor legate de organizarea migrației ilegale.* Cercetarea a evidențiat complexitatea acestui fenomen și a identificat lacunele în practicile actuale de investigare, punând bazele unor abordări îmbunătățite pentru investigarea eficientă a acestor infracțiuni;

b) *fundamentarea științifică a conținutului caracteristicii criminalistice privind organizarea migrației ilegale.* S-au elaborat elementele structurale ale caracteristicii criminalistice, incluzând metodele de pregătire, comitere și disimulare a infracțiunii, specificitatea mediului de săvârșire, precum și profilurile organizatorilor și migranților implicați;

c) *stabilirea circumstanțelor care stau la baza bănuielii rezonabile de comitere a infracțiunilor.* S-au determinat indicatorii specifici și semnele caracteristice care permit identificarea și documentarea activităților legate de organizarea migrației ilegale, asigurând temeiuri clare pentru începerea urmăririi penale;

d) *identificarea situațiilor tipice de urmărire penală.* Au fost formulate tipologii distincte ale situațiilor întâlnite în investigarea infracțiunilor de organizare a migrației ilegale, stabilindu-se un set de acțiuni tactice adaptate pentru fiecare context investigative;

e) *argumentarea algoritmilor de investigare criminalistică.* S-a elaborat un algoritm integrat pentru cercetarea infracțiunilor de organizare a migrației ilegale, care combină utilizarea măsurilor speciale de investigație, colectarea probelor și aplicarea tehnicilor avansate de monitorizare;

f) *îmbunătățirea mecanismelor de cooperare națională și internațională.* Cercetarea a identificat modalitățile prin care cooperarea între instituțiile naționale și organizațiile internaționale, precum Europol și Interpol, poate fi optimizată pentru investigarea eficientă a cazurilor transfrontaliere;

g) *formularea recomandărilor pentru creșterea eficienței procesului de investigare.* S-au propus soluții practice pentru îmbunătățirea cadrului legislativ, eficientizarea măsurilor de control la frontieră și utilizarea tehnologiilor avansate în investigarea organizării migrației ilegale;

h) *eficientizarea utilizării măsurilor speciale de investigație și a acțiunilor de urmărire penală.* Studiul a subliniat necesitatea extinderii aplicării măsurilor special de investigații, precum și efectuarea tactică corectă a acțiunilor procesuale pentru identificarea rețelelor infracționale și documentarea activităților acestora, contribuind la destructurarea organizațiilor criminale implicate în migrația ilegală.

Rezultatele obținute oferă un cadru teoretic și practic valoros, merit să îmbunătățească semnificativ procesul de investigare a organizării migrației ilegale și să sprijine organele de aplicare a legii în combaterea acestui fenomen complex și dinamic.

În urma cercetării realizate, au fost formulate concluzii generale și recomandări esențiale pentru perfecționarea metodicii de investigare a organizării migrației ilegale. Rezultatele acestui studiu doctoral evidențiază aspecte fundamentale care contribuie la eficientizarea procesului de investigare și la dezvoltarea unui cadru criminalistic adaptat noilor provocări.

Astfel, principalele **concluzii generale** care au rezultat din cercetare sunt următoarele:

1) Evaluarea stării actuale a infraționalității de organizare a migrației ilegale în Republica Moldova evidențiază un fenomen complex, influențat de factori geopolitici, economici și sociali, care continuă să evolueze în contextul actual marcat de instabilitate regională și globală. Cercetarea efectuată relevă o creștere semnificativă a numărului de cazuri de organizare a migrației ilegale, determinată în special de impactul conflictului din Ucraina, dar și de persistența fluxurilor migratorii din Asia și Africa. Tendințele actuale arată o profesionalizare și diversificare a rețelelor infraționale implicate, care utilizează metode sofisticate, inclusiv falsificarea documentelor, coruperea funcționarilor publici și exploatarea lacunelor legislative. De asemenea, utilizarea tehnologiilor moderne, cum ar fi criptomonede și aplicațiile de comunicare criptată, facilitează organizarea activităților ilegale la nivel transnațional, îngreunând identificarea și investigarea autorilor. Particularitățile infraționalității de organizare a migrației ilegale includ: implicarea unor rețele bine structurate, cu o distribuție clară a rolurilor; exploatarea vulnerabilităților migranților și a refugiaților, în special în contextul crizelor umanitare; cooperarea internațională insuficient coordonată, care afectează eficiența combaterii fenomenului; conexiuni evidente cu alte forme de criminalitate transnațională, cum ar fi traficul de persoane, traficul de droguri și spălarea banilor.

2) Elaborarea caracteristicii criminalistice a organizării migrației ilegale relevă o problemă complexă, influențată de factori geopolitici, economici și sociali. Cercetarea realizată evidențiază faptul că organizarea migrației ilegale în Republica Moldova prezintă trăsături distincte, reflectate în modalitățile de comitere, mediul infrațional și profilul subiecților implicați.

Modalitățile de pregătire, comitere și disimulare. Organizarea migrației ilegale implică un proces bine coordonat, în care fiecare etapă este planificată cu atenție pentru a minimiza riscurile de detectare: *pregătirea infrațiunii* – se utilizează platforme online pentru recrutarea migranților, falsificarea documentelor și stabilirea rutelor de tranzit. Rețelele criminale adoptă metode tehnologice avansate, cum ar fi aplicațiile criptate, pentru comunicare. Adesea, acestea corup funcționari publici sau utilizează companii aparent legale pentru a ascunde activitățile

infracționale; *comiterea infracțiunii* – migrații sunt transportați prin zone izolate, rute maritime sau utilizând infrastructura de transport legală. Rețelele infracționale exploatează vulnerabilitățile sistemului de control la frontieră și lipsa coordonării internaționale pentru a-și desfășura activitățile; *disimularea infracțiunii* – organizatorii distrug documentele incriminatoare, folosesc identități false și efectuează tranzacții financiare anonime, inclusiv prin criptomonede. Aceștia își protejează activitățile prin măsuri conspirative, precum utilizarea codurilor criptate în comunicații.

Mediul de săvârșire a infracțiunilor. Migrația ilegală se desfășoară într-un mediu variat și complex, influențat de factori geografici, politici și tehnologici: *locațiile fizice* – frontierele internaționale, aeroporturile, porturile maritime și zonele rurale izolate sunt frecvent utilizate pentru tranzit. În aceste zone, infractorii exploatează lipsa echipamentelor de supraveghere și resursele limitate ale autorităților; *mediul virtual* – rețelele sociale, platformele online și aplicațiile criptate permit recrutarea migraților, coordonarea transportului și gestionarea tranzacțiilor financiare. Acest mediu anonim complică procesul de identificare a autorilor infracțiunilor; *factori geopolitici* – conflictele armate, precum cel din Ucraina, creează fluxuri migratorii masive, iar Republica Moldova devine o zonă de tranzit importantă. Instabilitatea politică și economică din alte regiuni accentuează această tendință.

Caracteristica criminalistică a subiecților. Subiecții implicați în organizarea migrației ilegale sunt diversificați și prezintă profiluri diferite în funcție de rolul lor în rețea: *organizatorii* – aceștia sunt de obicei liderii rețelelor, coordonând toate etapele infracțiunii. Mulți dintre aceștia au cunoștințe juridice și logistice, utilizând lacunele legislative pentru a evita răspunderea penală; *complicii* – pot include funcționari publici corupți, șoferi, intermediari sau angajați ai companiilor care facilitează transportul sau obținerea documentelor necesare; *migrații* – aceștia provin din zone afectate de conflicte, sărăcie sau instabilitate politică. Sunt adesea exploatați financiar, plătind sume considerabile pentru a ajunge în țările de destinație.

3) Cercetarea evidențiază faptul că depistarea promptă a bănuielii rezonabile de către organele de constatare și sesizarea rapidă a organelor de urmărire penală sunt esențiale pentru eficientizarea investigațiilor și administrarea probatoriului. Începutul urmăririi penale este caracterizat de o serie de particularități, care influențează în mod direct calitatea și rapiditatea procesului de investigare. Un element distinctiv este faptul că bănuiala rezonabilă rezultă mai frecvent din actele de constatare realizate de organele de constatare decât din plângeri sau denunțuri, ceea ce reflectă latența acestor infracțiuni. În majoritatea cazurilor, urmărirea penală este începută în urma reținerii migraților în zona de frontieră sau în punctele de trecere, când autoritățile pot verifica documentele și obiectele deținute, efectua audieri preliminare și analiza

datele disponibile în bazele de date gestionate de Inspectoratul General pentru Migrație și Inspectoratul General al Poliției de Frontieră.

Pentru stabilirea bănuielii rezonabile și începerea urmăririi penale, este necesară o analiză complexă a următoarelor circumstanțe: *organizarea sosirii și șederii ilegale* (stabilirea modalităților de traversare a frontierei, identificarea persoanelor implicate în facilitarea transportului, sursele de finanțare și rețelele de sprijin); *manifestarea intrării și șederii ilegale* (identificarea locului și momentului trecerii ilegale a frontierei, durata șederii și justificarea lipsei documentelor legale); *tranzitarea ilegală* (determinarea țării de origine, traseul parcurs, scopul tranzitului și verificarea documentației aferente); *stabilirea relațiilor infracționale* (identificarea complicilor, rețelelor criminale și legăturilor dintre migranți și organizatorii migrației ilegale).

Particularitățile care pot influența începerea urmăririi penale includ volumul mare de lucru, caracterul transfrontalier al infracțiunilor, lipsa de experiență a organului de constatare și a celui de urmărire penală și întârzierea sesizărilor.

4) Cercetarea a evidențiat cinci situații tipice de urmărire penală în investigarea organizării migrației ilegale: *reținerea în flagrant*; *reținerea unui suspect cu legături în grupuri criminale* (situațiile în care este identificat un bănuț suspectat de implicare în rețele infracționale, dar lipsesc informațiile complete despre ceilalți participanți); *identificarea migranților ilegali* (cazurile în care migranții sunt descoperiți fără documente legale, ceea ce conduce la investigarea persoanelor care au facilitat intrarea și șederea lor); *descoperirea activităților de falsificare a documentelor* (cazurile în care sunt identificați bănuți sau grupări criminale specializate în falsificarea documentelor necesare migrației ilegale); *depistarea infracțiunilor conexe* (infracțiuni de organizare a migrației ilegale descoperite în timpul investigării altor fapte penale). Pentru fiecare dintre aceste situații, s-au elaborat algoritmi de acțiuni și măsuri ce necesită a fi efectuate.

5) Investigația organizării migrației ilegale în Republica Moldova evidențiază dificultăți semnificative de ordin juridic și organizatoric în cooperarea dintre organele de aplicare a legii, atât la nivel național, cât și internațional. Deficiențele normative, suprapunerile de competențe, lipsa clarității în atribuțiile de coordonare și lipsa unor protocoale standardizate de colaborare între instituțiile naționale creează vulnerabilități în desfășurarea eficientă a investigațiilor. Totodată, dificultățile de comunicare și coordonare între instituțiile naționale și internaționale afectează negativ rapiditatea și eficiența operațiunilor.

6) Cercetarea subliniază importanța desfășurării unor acțiuni de urmărire penală în investigarea organizării migrației ilegale, care, deși respectă principiile generale ale tacticii criminalistice, prezintă anumite particularități specifice:

Particularitățile efectuării audierilor și confruntărilor: aplicarea simultană a celor trei componente ale audierii (procesuală, tactică criminalistică și psihologie judiciară) este esențială pentru obținerea de rezultate relevante; metode precum conversația strategică, reducerea tensiunii, așteptarea, surprinderea cu întrebări neprevăzute și prezentarea bruscă a probelor sunt folosite pentru a obține declarații complete și veridice; dese ori ofițerul de urmărire penală nu are timpul necesar pentru etapa de pregătire a audierii, totuși, pregătirea pentru această acțiune este esențială, cu definirea clară a subiectului, întocmirea unei liste de întrebări specifice și cunoașterea detaliată a cazului pentru a evita vulnerabilitățile în timpul audierii; migranții ilegali trebuie audiați rapid, deoarece există riscul sustragerii de la investigație sau expulzării; este necesară implicarea traducătorilor și obținerea de informații detaliate despre rutele de migrație, persoanele implicate și circumstanțele organizării migrației; confruntarea este relevantă chiar și atunci când bănuitul refuză să facă declarații, deoarece permite obținerea de informații suplimentare prin întrebările puse martorului și poate contribui la clarificarea situațiilor neelucidate. *Migrantul ilegal, în dependență de circumstanțe, este întrebat cu privire la:* care au fost motivele care au determinat migrantul să pătrundă ilegal pe teritoriul Republicii Moldova? în ce moment, locație și condiții specifice a avut loc traversarea frontierei de stat de către migrant? cine a facilitat intrarea ilegală în țară și care au fost acțiunile concrete desfășurate de acele persoane? (se vor detalia aspecte precum: cine a achiziționat biletele de transport, cine a furnizat documentele falsificate, cine a coordonat și realizat transportul, precum și cine a asigurat preluarea și însoțirea migrantului până la destinație), care a fost durata șederii migrantului pe teritoriul Republicii Moldova? de câte ori a mai vizitat migrantul Republica Moldova? în cazul unor vizite anterioare, cum s-au desfășurat intrarea și ieșirea din țară? când a avut loc intrarea în Republica Moldova și care a fost scopul exact al acestei deplasări? ce tip de documente au fost utilizate pentru a facilita intrarea pe teritoriul național? migrantul a apelat la Inspectoratul General pentru Migrație pentru obținerea unor acte sau reglementări legale? care au fost sursele de venit sau mijloacele de subzistență ale migrantului în perioada șederii în țară? a desfășurat vreo activitate împreună cu alte persoane și ce cunoștințe deține despre acestea? a încheiat migrantul acorduri, contracte sau alte înțelegeri pe durata șederii sale și care este natura acestora? cine a facilitat deschiderea sau desfășurarea unor activități economice sau comerciale de către migrant? care este statul de origine al migrantului, prin ce țări a tranzitat până a ajunge în Republica Moldova și care este destinația finală a călătoriei? ce intenții a avut migrantul privind deplasarea către țara de destinație și care sunt motivele absenței documentelor necesare pentru tranzit? cum s-a realizat traversarea graniței Republicii Moldova, care a fost traseul parcurs, tipul de transport utilizat și ce persoane au sprijinit această deplasare?

În timpul *cercetării la fața locului* este necesar: stabilirea exactă a locului traversării ilegale a frontierei, inclusiv semnele de frontieră și reperele geografice; identificarea urmelor fizice: amprente, urme de pași, obiecte abandonate, echipamente utilizate în traversarea frontierei; utilizarea fotografierii și filmării pentru documentarea vizuală detaliată, implicit cu utilizarea dronelor, hărților etc.; stabilirea vehiculelor utilizate pentru transportul migranților, inclusiv verificarea compartimentelor ascunse; stabilirea documentelor de identitate, actelor falsificate, telefoanelor mobile, hărților, biletelor de transport; stabilirea obiectelor personale care pot oferi indicii privind traseul migranților; fixarea momentului comiterii infracțiunii (de ex. pe timp de noapte, prin zone greu accesibile); indicarea traseelor de deplasare și a punctelor de tranzit; fixarea locurilor de cazare temporară pentru a descoperi urme de prezență (paturi, obiecte de igienă, alimente); fixarea și indicarea persoanelor prezente la locul faptei (migranți, călăuze, șoferi). Cercetarea la fața locului este necesară în regim de urgență pentru a preveni distrugerea probelor; formarea unui perimetru de securitate pentru a evita eschivarea suspectilor; utilizarea echipamentelor speciale de detectare și a specialiștilor (chinologi, criminaliști); cercetarea minuțioasă a vehiculelor: compartimente ascunse, spații neobișnuite; cercetarea detaliată a spațiilor de cazare, evidența documentelor și a obiectelor personale.

În cazul *cercetării (examinării) obiectelor și documentelor* trebuie atrasă atenția asupra: *aspectului fizic* (deteriorarea hârtiei, pierderea luciului, exfolieri, pete gri/galbene, micro crăpături, decolorări suspecte, rugozitate anormală, neconcordanțe între ștampile și fotografii), *conținutului* (verificarea datelor de identitate, inconsecvențele din text, erori gramaticale care indică falsuri, diferențe caligrafice). Este necesară *examinarea suporturilor electronice* (CD-uri, hard disk-uri, stick-uri USB cu date video, audio, documente scanate), *a bazelor de date* (ale Poliției de Frontieră, Inspectoratului General pentru Migrațiune), *a răspunsurilor oficiale* (parvenite de la ambasade, Interpol, centre de contact transfrontaliere), *a rețelelor de socializare* (examinarea profilurilor, identificarea legăturilor dintre bănuți și victime, analiza comunicărilor, localizarea geografică a interacțiunilor), *a convorbirilor telefonice* (verificarea convorbirilor pentru a stabili conexiunile dintre membrii rețelei, corelarea datelor GPS pentru confirmarea prezenței suspectilor în locații cheie), *a obiectelor personale* (haine, accesorii, obiecte personale care pot oferi indicii despre traseul sau implicarea în activități ilegale.

Perchezițiile și ridicările de obiecte și documente sunt efectuate în domiciliile bănuților sau locurile unde aceștia au viza de reședință, în locurile de muncă ale bănuților sau sediile firmelor implicate în plasarea forței de muncă sau în activități turistice, în spații temporare de cazare (hoteluri, apartamente, case). *Obiecte și documente vizate pentru ridicare*: pașapoarte, permise de muncă, documente de ședere temporară, bilete de călătorie, chitanțe, registre contabile, contracte de muncă fictive, laptopuri, telefoane mobile, cartele SIM, hard diskuri,

imprimante, sigilii, ștampile, consumabile tipografice, carduri de credit, chitanțe de transferuri de bani, registre de plăți și altele.

Prezentarea spre recunoaștere trebuie efectuată cât mai curând posibil după fapta infracțională, pentru a valorifica memoria proaspătă a martorilor. Este necesară utilizarea transmisiunii video pentru victimele traumatizate sau vulnerabile, reducând impactul emoțional. După recunoaștere este necesară confruntarea, consolidând rezultatele identificării.

Specific pentru *verificarea declarațiilor la locul infracțiunii* este că aceasta se efectuează atât la locul comiterii faptei, cât și în locuri relevante (ex: locuri de întâlnire, adăposturi temporare, trasee de transport), există posibilitatea de a descoperi probe noi (obiecte, documente) fără necesitatea unei ordonanțe separate. La efectuarea acestei acțiuni se poate utiliza hărțile topografice, fotografiile, materialele video și modelarea computerizate. Este necesară fixarea traseelor și a explicațiilor pe hărți semnate de participanți.

Din analiza efectuată, luând în considerare doctrina și practica judiciară, concluzionăm că investigarea infracțiunii de organizare a migrației ilegale necesită o abordare complexă, adaptată la specificul acestei infracțiuni. Particularitățile derivă din statutul juridic al străinilor și diversitatea metodelor utilizate pentru comiterea acestor infracțiuni. Este esențial ca organele de urmărire penală să adopte strategii proactive, să elaboreze planuri bine structurate pentru acțiunile procesuale și să utilizeze eficient expertizele și măsurile speciale de investigații. *Expertizele recomandate* includ: grafoscopică, tehnică a documentului, tehnologia informațiilor, portret, dactiloscopică, biologică și medico-legală. Acestea sunt esențiale pentru verificarea autenticității documentelor, stabilirea identității persoanelor implicate și obținerea de probe relevante. *Măsurile speciale de investigații*, cum ar fi interceptarea comunicațiilor, colectarea informațiilor de la furnizorii de servicii de comunicații electronice, monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informațiile financiare, identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice, investigația sub acoperire, urmărirea vizuală și culegerea de informații, joacă un rol decisiv în colectarea probelor și descoperirea rețelelor infracționale.

În baza concluziilor formulate, venim cu următoarele **recomandări și propuneri de lege ferenda**, în vederea îmbunătățirii metodicii de cercetare a organizării migrației ilegale:

1) Evoluția metodelor infracționale și caracterul transfrontalier al migrației ilegale impun o abordare mai flexibilă și extinsă a cadrului legislativ. Limitarea actuală a măsurilor speciale de investigație nu este suficientă pentru a face față complexității acestor infracțiuni, ceea ce ridică întrebări cu privire la logica legislatorului. În acest sens, este necesară o revizuire a articolelor 138, 138/4 alin. (4), 138/5 alin. (3), 138/10 și 138/11 ale CPP, astfel încât să permită dispunerea și efectuarea măsurilor speciale de investigații corespunzătoare și în cazul faptei prevăzute la art.

362/1 alin. (1) Cod penal. O astfel de extindere a măsurilor speciale ar oferi organelor de urmărire penală instrumentele necesare pentru a contracara eficient rețelele infracționale internaționale, întărind capacitatea statului de a asigura un proces de justiție echitabil și complet.

2) Se propune modificarea și completarea art. 273 Cod procedură penală și a art. 11 alin. (2) al Legii nr. 216/2003, astfel încât să reglementeze termenul de până la 60 de zile pentru stabilirea bănuielii rezonabile cu privire la infracțiune.

3) În cazul migranților ilegal, atunci când există temeiurile prevăzute în art. 109 alin. (3) CPP, recomandăm organului de urmărire penală să propună procurorului înaintarea demersului corespunzător judecătorului de instrucție pentru ca aceștia să fie audiați. Demersurile respective trebuie înaintate în termeni mai restrânși, deoarece multe victime (martori) se sustrag de la organul de urmărire penală, fug din Centrele de plasament temporar etc. Cel puțin, organul de urmărire penală să efectueze confruntări pentru a fi posibilă aplicarea art. 371 alin. (1) pct. 2) CPP. Pentru ca investigația să fie eficientă, propunem modificarea și completarea legii procesuale penale ca atunci când există temeiurile reglementate în art. 109 alin. (3) CPP, demersul respectiv să fie dispus în termen de 3 zile din momentul constatării temeiurilor vizate.

4) În vederea neinterpretării ambiguu a art. 118 CPP, propunem introducerea unei norme noi în legea procesuală penală, care se definească o nouă acțiune procesuală de sine stătătoare – examinarea obiectelor, documentelor (inclusiv cu date informatice) și a sit-urilor oficiale sau orice alt tip de adrese electronice. Astfel încât, examinarea să fie efectuată separat de examinarea în cadrul cercetării la fața locului, ridicării, percheziției etc.

5) În cazul în care sunt mai mulți făptuitori și victime ale migrației ilegale, în special în cazurile în care se intenționează a traversa ilegal frontiera de stat a Republicii Moldova, iar locul exact al traversării nu se cunoaște, recomandăm implicarea unui număr considerabil de angajați ai organelor de drept (de exemplu, polițiști de frontieră), datorită suprafeței mari a teritoriului cercetat. În plus, înainte de începerea acestei acțiuni de urmărire penală, este recomandabil să se stabilească un perimetru de securitate în jurul locului ce urmează a fi cercetat pentru a preveni încercările ilegaliștilor de a fugi din locul examinării, având în vedere reticența lor de a contacta autoritățile din cauza prezenței ilegale pe teritoriul țării.

6) Este recomandabil ca cercetarea la fața locului să fie realizată cu utilizarea înregistrării video sau a fotografiilor, a tehnicii de supraveghere a frontierei de stat, deoarece aceasta permite nu doar documentarea mai completă și obiectivă, în dinamică, a desfășurării conținutului și rezultatelor acțiunii de urmărire penală, ci și utilizarea eficientă a materialelor obținute atât la analiza și evaluarea datelor disponibile, cât și la planificarea și desfășurarea versiunilor și acțiunilor corespunzătoare legate de verificarea acestora. Ofițerul de urmărire penală și membrii grupului de urmărire penală pot viziona înregistrarea de mai multe ori, observând astfel în mod

calm detalii care trebuie subliniate și utilizate la pregătirea audierilor, verificarea declarațiilor la fața locului, planificarea și dispunerea măsurilor speciale de investigații etc.

7) După prezentarea unei persoane pentru recunoaștere, recomandăm să se efectueze o confruntare între identificator și persoana identificată, mai ales în cazurile din această categorie, când se poate confirma din nou rezultatul identificării printr-o confruntare. În timpul confruntării, victima (martorul) are ocazia, aflându-se lângă persoana care a organizat intrarea și/sau șederea sa, să confirme declarațiile anterioare și, în același timp, ofițerul de urmărire penală obține o probă suplimentară a vinovăției respectivei persoane. În plus, dacă organul de urmărire penală o dată ce a identificat persoana recunoscută de victimă (martor) va purcede la audiere și confruntare atunci rezultatele vor fi unele pozitive și eficiente, fiindcă memoria celui ce recunoaște este proaspătă și nevicată, iar investigațiile se vor face prin economisirea ulterioară a timpului, vor fi operative, administrând un probatoriu incontestabil.

8) În cazuri specifice (de exemplu, când victimele au frică, teamă etc. de organizatorul infracțiunii) recomandăm ca prezentarea spre recunoaștere să fie efectuată prin intermediul transmisiunii televizate a imaginii. În același timp, este recomandabil ca atunci când anterior a fost efectuată măsura specială de investigații – culegerea de informații – prin intermediul fotorobotului și al altor metode ce oferă posibilitatea de a identifica cu o probabilitate sporită o persoană, prezentarea spre recunoaștere trebuie să fie efectuată, în special pe viu.

9) Recomandăm crearea în continuare a grupelor de urmărire penală, prin implicarea ofițerilor de investigații. În același context, recomandăm ofițerului de urmărire penală să desfășoare ședințe periodice cu membrii grupului de urmărire penală pentru a valorifica informațiile oferite de aceștia și stabilirea unor noi sarcini și termene de executare.

10) Totodată, cercetarea efectuată ne-a demonstrat că, termenul utilizat în denumirea Capitolului IX al Codului de procedură penală și cel utilizat în denumirea Legii nr. 371 din 01.12.2006 nu este unul corespunzător, din care motive propunem modificarea și completarea acestora prin substituirea cuvântului „asistență” cu cuvântul „cooperare”.

11) Pentru a îmbunătăți eficacitatea interacțiunii și cooperării în vederea constatării și investigării organizării migrației ilegale este necesar de a întreprinde și următoarele acțiuni:

- Consolidarea mecanismelor de cooperare interinstituțională – elaborarea de protocoale standardizate de colaborare între instituțiile naționale și internaționale, inclusiv cu poliția de frontieră, Inspectoratul General pentru Migrațiune și organismele internaționale relevante;
- Crearea echipelor mixte de investigație – în special pentru cazurile transfrontaliere, echipele ar trebui să includă ofițeri de urmărire penală, experți în migrație și reprezentanți ai altor state, facilitând schimbul rapid de informații și coordonarea acțiunilor operative;

- Digitalizarea procesului de cooperare – implementarea unor platforme electronice sigure pentru schimbul de date operative între instituții, reducând riscurile de întârziere și pierdere a informațiilor relevante;
- Însăsprirea controlului la frontiera de est a țării.

BIBLIOGRAFIE:

1. Acord bilateral între Republica Moldova și Bosnia și Herțegovina privind asistența juridică reciprocă în materie civilă și penală, semnat la Chișinău la 19.06.2012. Ratificat prin Legea nr. 33-XVI din 14.04.2005. Publicat în Monitorul Oficial nr. 139-143 din 05.06.2015;
2. Acord de cooperare pentru prevenirea și combaterea infracționalității transfrontaliere, adoptat la București, la 26.05.1999. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.670-XIV din 11.11.99. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2001, volumul 27, pag. 91. În vigoare pentru Republica Moldova din 01.02.2000;
3. Acord de lucru privind cooperarea dintre Parchetul European și Procuratura Generală a Republicii Moldova, încheiat la 13.07.2022, la Chișinău. Disponibil: https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2022-07/Signed%20WA%20between%20EPPO%20and%20GPO%20of%20Moldova_RO_0.pdf [accesată: 12.07.2023];
4. Acord între Republica Moldova și Republica Turcia cu privire la asistența juridică în materie civilă, comercială și penală, semnat la Ankara la 22.05.1996. În vigoare din 23.02.2001. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1017-XIII din 03.12.1996. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2002, volumul 29, pag. 355;
5. Acord privind colaborarea între Guvernele statelor-membre GUUAM în domeniul combaterii terorismului, crimei organizate și altor tipuri de crime grave. Semnat la Ialta la 20.07.2002. În vigoare din 19.09.2007. Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 990 din 03.09.2007. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2009, volumul 43, pag. 264;
6. Acordul de colaborare a statelor-membre ale Comunității Statelor Independente în lupta cu criminalitatea, încheiat la Moscova la 25.11.1998. Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 794 din 08.08.2001. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 37, pag. 170. În vigoare pentru Republica Moldova din 22.08.2001;
7. Acordul dintre guvernele statelor-membre ale Comunității Statelor Independente privind schimbul de informații în domeniul luptei cu criminalitatea, semnat la Astana la 22.05.2009. Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 82 din 08.02.2016. Publicat în Monitorul Oficial nr. 44-48/181 din 26.02.2016;
8. Acordul privind colaborarea în sfera însoțirii speciale a activității operative de investigații, încheiat la Moscova la 18.12.1998. Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 778 din 19.08.1999;

9. Acordul privind colaborarea statelor-membre ale Comunității Statelor Independente în lupta cu migrația ilegală, semnat la Moscova la 06.03.1998. Ratificat prin Legea Republicii Moldova nr.890-XV din 28.02.2002;
10. Al doilea Protocol adițional la Convenția europeană de extrădare din 17.03.1978. Ratificat prin Legea nr.270-XV din 21.06.2001;
11. Al treilea Protocol la Convenția europeană de extrădare din 12.04.2013. Monitorul Oficial nr.411-420/687 din 24.11.2017. Protocolul ratificat prin Legea nr. 214 din 20.10.2017;
12. Alexe Iris, Păunescu Bogdan (coordonatori), Studiu asupra fenomenului imigrației în România. integrarea străinilor în societatea românească, Fundația SOROS România, 2011, p. 33-34. Disponibil: https://arps.ro/documente/studiu_privind_fenomenul_imigratiei.pdf [accesată: 07.06.2024]. 419 p. ISBN 978-973-0-10715-9;
13. Antoniu George, Explicații teoretice ale Codului de procedură penală, Partea generală, volumul I, Editura Academiei Române, București, 1975, 434 p.;
14. Bercheșan Vasile, Cercetarea penală (Criminalistică – teorie și practică), Îndrumar complet de cercetare penală. Editura și tipografia ICAR, București, 2002, 420 p.;
15. Botezatu Raisa, Dolea Igor, Roman Dumitru [et al.] Codul de procedură penală. Comentariu, Chișinău, Editura Cartier, 2005, 768 p. ISBN 9975-79-342-8;
16. Buzev A., Cebotari S. Migrația ilegală – factor de amenințare a securității Republicii Moldova, Moldoscopie, 2019, nr.1 (LXXXIV);
17. Carta de la Ialta a GUUAM, semnată la 07.06.2001 de către Republica Azerbaidjan, Georgia, Republica Moldova, Republica Uzbekistan și Ucraina. Ratificată prin Legea Republicii Moldova nr. 24-XVI din 14.04.2005;
18. Cauza penală nr. 2016872026, în care urmărirea penală a fost începută la 10.03.2016 de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Departamentului Poliției de Frontieră, în baza elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal;
19. Cauza penală nr. 2018874103, în care urmărirea penală a fost începută de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza semnelor componente de infracțiune prevăzute de art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal;
20. Cauza penală nr. 2020870088, începută la 11.08.2020 de același organ de urmărire penală; cauza penală nr. 2021041343, începută la 08.11.2021 de către organul de urmărire penală al Inspectoratului de poliție Bălți a Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova;

21. Cauza penală nr. 2020870089, în care urmărirea penală a fost începută la 11.08.2020 de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor componenței de infracțiune prevăzute de art. 362/1 Cod penal;

22. Cauza penală nr. 2020870131, în care urmărirea penală a fost începută la 21.08.2020 de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor componenței de infracțiune prevăzute de art. 362/1 Cod penal;

23. Cauza penală nr. 2020928003, în care urmărirea penală a fost începută de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Centrului pentru combaterea traficului de persoane al Inspectoratului Național de Investigații al Inspectoratului General al Poliției, în temeiul art. 165 alin.(3) lit. a) art. 361 alin. (2) lit. b) și art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal;

24. Cauza penală nr. 2021871004, în care urmărirea penală a fost începută la 02.10.2021 de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza art. 362/1 alin. (3) Cod penal;

25. Cauza penală nr. 2021920004, în care urmărirea penală a fost începută la 17.02.2021, de către Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale a Procuraturii Generale a Republicii Moldova, în baza elementelor componenței de infracțiune prevăzute de art. 165 alin. (3) lit. a), 361 alin. (2) lit. b) și art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal;

26. Cauza penală nr. 2022870278, în care urmărirea penală a fost începută la 10.03.2022, de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, conform elementelor componenței de infracțiune prevăzute de art. 362¹ alin. (3) lit. a) Cod penal;

27. Cauza penală nr. 2023870010, în care urmărirea penală a fost începută la 09.01.2023 de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art. art. 362/1 alin. (3), lit. a) Cod penal;

28. Cauza penală nr. 2023870010, în care urmărirea penală a fost începută la 09.01.2023 de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art. art. 362/1 alin. (3), lit. a) Cod penal.

29. Cauza penală nr. 2023870167, în care urmărirea penală a fost începută la 21.02.2023 de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul

Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor componenței ale infracțiune prevăzută de art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal;

30. Cauza penală nr. 2023870167, în care urmărirea penală a fost începută la 21.02.2023 de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră în baza elementelor componenței ale infracțiune prevăzută de art. 362¹ alin. (3) lit. a) Cod penal;

31. Cauza penală nr. 2023870223, pornită la 06.03.2023 de către organul de urmărire penală instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în temeiul unei bănuieli rezonabile de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 362/1 alin.(3) din Codul penal;

32. Cauza penală nr. 2023870527, în care urmărirea penală a fost începută la 05.05.2023 de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor componenței ale infracțiune prevăzută de art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal;

33. Cauza penală nr. 2023870584, în care urmărirea penală a fost începută la 18.05.2023 de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor componenței ale infracțiune prevăzută de art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal;

34. Cauza penală nr. 2023870930 pornită la 06.08.2023 de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră în baza elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 27, 362 Cod penal;

35. Cauza penală nr. 2023870938, în care urmărirea penală a fost începută la 07.08.2023 de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzută de art. 362/1 alin. (3), lit. a) Cod penal;

36. Cauza penală nr. 2024870234, disjunsă la 26.02.2024 din cauza penală 2023871181, de către Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, conform elementelor infracțiunii prevăzută de art. 362/1 alin.(3) lit. a) din Codul penal;

37. Cauza penală nr. 2024870470, în care urmărirea penală a fost pornită la 14.04.2024, de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, în baza elementelor componenței de infracțiune prevăzută de art. 362/1 alin. (3) lit. a) Cod penal;

38. Cauza penală nr. 2024871333, în care urmărirea penală s-a început la 07.07.2024, în baza art. 362/1, alin. (3), lit. a) Cod penal, de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră;

39. Cicală Alexandru, Particularitățile măsurii speciale de investigații „Urmărirea vizuală”, în: Revista Națională de Drept nr. 3(245)/2021/ISSN 1811-0770/ISSNe 2587-411x, pp. 49-56;
40. Ciopraga Aurel, Tratat de tactică criminalistică, Editura Gama, Iași, 1996, 481 p. ISBN: 973-95120-2-X.
41. Cod penal al Republicii Moldova Nr. 985 din 18-04-2002, publicat : 14-04-2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195;
42. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14.03.2003. Publicat: 05.11.2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699. Republicat în temeiul art. IV al Legii nr. 252 din 8 noiembrie 2012 – Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.263-269, art.855;
43. Cojocar Ion, Analiza juridico-penală a organizării migrației ilegale, Teză de doctor în drept, Chișinău, 2023. Disponibilă: https://anacec.md/files/Cojocari-teza_0.pdf [accesată: 09.08.2024];
44. Cojocar Radion, Țical George-Marius, Elucidarea conținutului obiectului juridic în procesul de încadrare a infracțiunilor, În: „Legea și Viața”, Publicație științifico-practică, Iulie - August 2022, p. 39. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/30-42_0.pd (accesat la 06.09.2024).
45. Convenția asupra transferării persoanelor condamnate, adoptată la Strasbourg, 21.03.1983. Ratificată prin Legea nr.69-XV din 11.03.2004. În vigoare pentru Republica Moldova din 01.09.2004. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 35;
46. Convenția cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnată la Minsk la 22.01.1993. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 402-XIII din 16.03.95. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 16. În vigoare pentru Republica Moldova din 26.03.1996;
47. Convenția de cooperare polițienească pentru Europa de Sud-Est, realizată la Viena la 05.05.2006. În vigoare din iulie 2008. Ratificată prin Legea nr. 5-XVI din 07.02.2008. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2009, volumul 43, pag. 4;
48. Convenția europeană de asistență juridică în materie penală, semnată la Strasbourg la 20.04.1959. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr.1332-XIII din 26.09.1997. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 14, pag. 71;
49. Convenția europeană de extrădare din 13.12.1957, adoptată la Paris, intrată în vigoare la 28.04.1960. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr.1183-XIII din 14.05.1997. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1998, volumul 1, pag. 318;
50. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptată la New York la 15.11.2000. Ratificată prin Legea Republicii Moldova nr. 15-XV din

17.02.2005. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 35, pag. 333. În vigoare pentru Republica Moldova din 16.10.2005;

51. Convenția privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitate infracțională, adoptată la Strasbourg la 08.11.1990. Ratificată prin Legea Republicii Moldova nr. 914-XV din 15.03.2002. În vigoare pentru Republica Moldova din 1 septembrie 2002. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 35, pag. 107;

52. Covalciuc Ion, Controlul și valorificarea măsurilor speciale de investigații în procesul penal, Chișinău, 2022. (77 p. ISBN 978-9975-135-58-0);

53. Crișu Anastasiu, Drept procesual penal, Partea generală, Ediția a 6-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2022, 690 p. ISBN 978-606-27-2125-1;

54. Crișu Anastasiu, Drept procesual penal, Partea specială, conform noului Cod de procedură penală, Ediția a 2-a, revizuită și actualizată, Editura Hamangiu, București, 2020, 567 p. ISBN: 978-606-27-1522-9;

55. Cryer, R.; Friman, H.; Robinson, D.; Wilmschurst, E. An introduction to international criminal law and procedure. 2-nd edition. Cambridge University Press, 2010, 640 p. ISBN: 9781108741613;

56. Datele statistice furnizate de Serviciul Tehnologii Informaționale a Ministerului Afacerilor Interne a Republicii Moldova privind infracțiunile de organizare a migrației ilegale pentru perioada anilor 2020 – 6 luni 2023;

57. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 50 din 31.05.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 59g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 326 alin. (11) din Codul penal și a unor prevederi din articolul 283 alin. (1) din Codul de procedură penală (pct. 27);

58. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. DCC68/2019 din 14.05.2019 de inadmisibilitate a sesizării nr. 87g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 362/1 din Codul penal. Publicat: 19.07.2019 în Monitorul Oficial Nr. 230-237 art. 156;

59. Dicționar juridic. Disponibil: <https://legeaz.net/dictionar-juridic/locul-faptei> [accesată: 14.08.2022];

60. Dolea Igor (coordonator), Ghidul ordonatorului expertizei judiciare / Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2022, 276 p. ISBN 978-9975-87-972-9;

61. Dolea Igor. Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ). Chișinău. Ed. Cartea Juridică. 2016, 1172 p. ISBN 978-9975-3111-3-7;

62. Dongoroz Vintilă, Kahane Siegfried, Antoniu George, Bulai Constantin, Iliescu Nicoleta, Stănoiu Rodica Mihaela, Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea specială, Volumul II, Editura Academiei Republicii Sovietice România, București, 1976, 436 p.;
63. Doraș Simion, Criminalistica, Volumul II, Elemente de tactică, Editura Tipografia Centrală, Chișinău, 1999, (281 p. ISBN: 5376020169);
64. Dosar 1-19150782-12-1-20092019, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani;
65. Dosar nr. 1-1347/2021 /1-18146744-12-1-18082020-2/ Judecătoria Buiucani;
66. Dosar nr. 1-29/2023 (1-23008712-15-1-18012023) Judecătoria Cahul, sediul Principal;
67. Dosar nr. 1-3402/2019 (PIGD/ 1-19135623-12-1-19082019);
68. Dosar nr. 1-908/2024 (1-24037115-12-1-04042024) Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana;
69. Dosar nr. 1-908/2024 (1-24037115-12-1-04042024) Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana;
70. Dosar nr. 1-908/2024 (1-24037115-12-1-04042024);
71. Dosarul nr. 1-3046/2023 (PIGD 1-23174256-21-1-06122023) Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani;
72. Dosarul nr. 1-604/2023 (1-23034562-12-1-07032023) Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani;
73. Dosarul nr.1-152/24 (1-24073924-46-1-05072024) Judecătoria Soroca;
74. Faigher, Anatolie. Clasificarea și tipologia personalității infractorului / Anatolie Faigher // Conferința științifică națională cu participare internațională „Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective”, Ed. a 4-a, 26-27 iunie 2020;
75. Gheorghită Mihai, Caracteristica și modelul criminalistic al infracțiunilor,, Revista ”Avocatul poporului”, nr.1-2, 2012. p.11-14;
76. Gheorghită Mihail, Rolul ofițerului de urmărire penală la cercetarea criminalistică a infracțiunilor. Publicat în cadrul Culegerii comunicărilor din cadrul Conferinței științifice națională cu participare internațională „Realități și perspective ale învățământului juridic național” din 1 și 2 octombrie 2019, organizată cu ocazia aniversării de 60 de ani ai Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova. Disponibil: <https://juridicemoldova.md/7086/rolul-ofițerului-de-urmarire-penala-la-cercetarea-criminalistica-a-infracțiunilor.html> [accesată: 17.07.2023];
77. Gheorghită Mihail, Tratat de criminalistică. Chișinău, Editura „Tipografia Centrală”, 2017, 872 p. ISBN: 978-9975-53-834-3;

78. Gina-Aurora Necula, Caracteristică criminalistică a organizării migrației ilegale, LEGEA ȘI VIAȚA, Publicație științifico-practică, Ediție specială, 2023, p. 88. (https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/88-93_46.pdf);

79. Glavan Boris, Abordări conceptuale privind activitatea specială de investigații în condițiile statului de drept, Teză de doctor habilitat în drept, Chișinău, 2024. Disponibilă: <https://anacec.md/files/Glavan-tezaDH.pdf> [accesată: 02.08.2024];

80. Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration, Resolution adopted by the General Assembly on 19 December 2018. <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n18/451/99/pdf/n1845199.pdf> [accesată: 21.01.2025];

81. Hotărârea CtEDO, Henryk Urban și Ryszard Urban c. Poloniei, din 30.11.2010 (§. 46). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-101962> [accesată: 17.08.2023];

82. Hotărârea CtEDO, Kalēja c. Letoniei, din 05.10.2017 (§§ 37, 38, 41, 45). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-177344> [accesată: 17.09.2023];

83. Hotărârea CtEDO, Reiner și alții c. României, din 27.09.2007 (§ 48). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-122797> [accesată: 13.04.2023];

84. Hotărârea CtEDO, Velikova c. Bulgariei, din 18.05.2000 (§ 80). Disponibilă: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-58831> [accesată: 22.10.2022];

85. Hotărârea cu privire la Regulamentul bazei de date generale cu privire la migrații ilegali și persoanele, cărora intrarea în statele-membre ale Acordului de colaborare a statelor-membre ale CSI în lupta cu migrația ilegală este interzisă în conformitate cu legislația națională în vigoare, și ordinea schimbului de informații privind migrația ilegală, semnată la Moscova la 25.01.2000. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 37, pag. 316. În vigoare pentru Republica Moldova din 25.01.2000;

86. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. HCC4/2017 din 07.02.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 424 alin. (2), 431 alin. (1) pct. 11) din Codul de procedură penală și articolul 362/1 din Codul penal (sesizările nr. 145g/149g/2016). Publicat: 30.06.2017 în Monitorul Oficial Nr. 216-228 art. 74;

87. Hotărârea Guvernului nr. 808 din 23.11.2022 cu privire la aprobarea Programului privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025. Publicat: 19.01.2023 în Monitorul Oficial Nr. 10-12 art. 21;

88. <https://border.gov.md/doi-barbati-din-ucraina-un-functionar-al-bma-si-complicele-sau-cercetati-pentru-facilitarea> (vizitat la 11 octombrie 2024);

89. <https://dexonline.ro/definitie/asisten%C8%9B%C4%83> [accesată: 10.07.2023];

90. <https://dexonline.ro/definitie/cooperare> [accesată: 10.07.2023];

91. <https://legeaz.net/dictionar-juridic/asistenta-judiciara> [accesată: 10.07.2023];

92. <https://politia.md/ro/profile-departments/centrul-cooperare-politieneasca-internationala> [accesată: 21.07.2023];
93. <https://politia.md/ro/profile-departments/centrul-cooperare-politieneasca-internationala> [accesată: 21.07.2023];
94. <https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/InternationalAgreements/Eurojust-Republic-of-Moldova-2014-07-10-RO.pdf> [accesată: 12.07.2023];
95. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/155/cooperarea-judiciara-in-materie-penala> [accesată: 12.07.2023];
96. https://www.unhcr.org/emergencies/ukraine-emergency?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiA0MG5BhD1ARIsAEcZtwTAxS-Im-S56AN1MwMsenRIJwkF55YFSAX33M-oipLRPBLn5oZIRAaAnDEEALw_wcB (vizitat 07 octombrie 2024);
97. Hurdubaie Ioan, Cadrul instituțional-juridic al cooperării internaționale pentru valorificarea probelor infracțiunii, Asociația criminaliștilor din România, București, 2010, 253 p. ISBN: 978-973-0-08281-4;
98. Informația oferită autorilor de organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne, instituit în cadrul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră;
99. Informația preluată de pe situl oficial al Inspectoratului General pentru Migrațiune. Disponibilă: <https://igm.gov.md/ro/content/managementul-migra%C8%9Biei-discutat-azi-%C3%AEntre-igm-%C8%99i-igpf> [accesată: 22.08.2023];
100. Informații prezentate de Serviciul Tehnologii Informaționale a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, care gestionează Baza Centrală de Date (Registrul informației cu privire la infracțiuni);
101. Introduction to Trafficking in Persons and the Smuggling of Migrants. Training module for police officers of the united nations multidimensional integrated stabilization mission in Mali. United Nations Office on Drugs and Crime, Vienna, 2020, 52 p. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2020/UNODC_-_Training_Manual_on_TIP_-_SOM_for_MINUSMA_UNPOL.pdf [accesată: 27.06.2024].
102. Jitariuc V., Năstas A., Caracteristica criminalistică a infracțiunilor informatice, Revista Română de Criminalistică Numărul 4/2022;
103. Lapatnikov M. V., Procedural and forensic aspects of excitation and investigation of criminal illegal immigration. Legal Science and Practice: Bulletin of the Nizhny Novgorod Academy of the Ministry of Internal Affairs of Russia, p.102-108;

104. Larionov I. A., The situation of crimes in the sphere of illegal migration and its mainstreaming in the preparation of interrogations of suspected (accused), Bulletin of the Ufa Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Russia., 2019. P. 74-80.;
105. Legea nr. 113 din 28.05.2015 pentru ratificarea Acordului de cooperare dintre Republica Moldova și Eurojust. Publicat: 19.06.2015 în Monitorul Oficial Nr. 150-159 art. 319;
106. Legea Nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova. Publicat: 24-09-2010 în Monitorul Oficial Nr. 179-181 art. 610;
107. Legea nr. 216 din 29.05.2003 cu privire la Sistemul informațional integrat automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni. Publicat: 08.08.2003 în Monitorul Oficial Nr. 170-172 art. 695;
108. Legea Nr. 269 din 09-11-1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova. Publicat: 26-01-1995 în Monitorul Oficial Nr. 6 art. 54;
109. Legea nr. 270 din 18.12.2008 privind azilul în Republica Moldova. Publicat: 13.03.2009 în Monitorul Oficial Nr. 53-54 art. 145;
110. Legea nr. 283 din 28.12.2011 cu privire la Poliția de Frontieră. Publicat: 20.04.2012 în Monitorul Oficial Nr. 76-80 art. 245;
111. Legea Nr. 371 din 01.12.2006 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală. Publicat: 02.02.2006 în Monitorul Oficial Nr. 14-17 art. 42;
112. Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații. Publicat: 08.06.2012 în Monitorul Oficial Nr. 113-118 art. 373;
113. Legea nr. 17 din 17.02.2005 pentru ratificarea Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate Publicat : 04.03.2005 în Monitorul Oficial Nr. 36-38 art. 126;
114. Legea nr. 15 din 17-02-2005 pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate. Publicat: 04-03-2005 în Monitorul Oficial Nr. 36-38 art. 122. Versiune în vigoare din data 01.10.2012, în baza modificărilor prin LP120 din 25.05.12, MO103/29.05.12 art. 353;
115. Mircea Ion, Criminalistica, Ediția a II-a, Editura Lumina Lex, București, 2010, 352 p.
116. Neagu Ion, Damaschin Mircea, Tratat de procedură penală, Partea generală, Ediția a III-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2020, 800 p. ISBN 978-606-39-0600-8;

117. Neagu Ion, Damaschin Mircea, Tratat de procedură penală, Partea generală, Ediția a III-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2020, 800 p. ISBN 978-606-39-0600-8;

118. Neagu Ion, Tratat de procedură penală. Partea special, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Editura Universul Juridic, 2010, 679 p. ISBN 978-973-127-320-4;

119. Necula Gina-Aurora, The particulars of detecting the elements of the crime and initiating criminal prosecution in the case of committing the crime of organizing illegal migration (Specific factors in detecting illegal immigration: elements of the offense and the initiation of criminal prosecution), Publicație științifico-practică, Legea și Viața, ediție specială, 2024. Disponibilă: https://www.academy.police.md/wp-content/uploads/2024/06/Conferinta_internationala_LV_editie_speciala_24_06_2024.pdf

[accesată: 03.09.2024];

120. Nota informativă la Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (privind activitatea specială de investigații). Disponibilă: <https://justice.gov.md/ro/content/proiectul-de-lege-pentru-modificarea-unor-acte-normative-privind-activitatea-speciala-de-1> [accesată: 03.07.2024];

121. Oganesean Armen, Baza normative a interacțiunii în cercetarea infracțiunilor, În: Revista Institutului Național al Justiției, nr. 3 (46), 2018, Chișinău, p. 17-21;

122. Online Edition - Basic Training Manual on Investigating and Prosecuting the Smuggling of Migrants. United Nations. Disponibil: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/migrant-smuggling/electronic-basic-training-manual-on-investigating-and-prosecuting-smuggling-of-migrants.html> [accesată: 14.08.2024].

123. Ordinul Inspectoratului General al Poliției nr. 138 din 11.11.2013 privind aprobarea instrucțiunilor referitoare la organizarea activității de urmărire penală în cadrul Inspectoratului General al Poliției;

124. Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Rusnac Constantin, Tactica acțiunilor de urmărire penală, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020. ISBN 9789975336604;

125. Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Chișinău, 2021, 494 p. ISBN: 978-9975-157-58-2;

126. Osoianu Tudor, Ostavciuc Dinu, Urmărirea penală, Monografie, București, Editura Pro Universitaria, 2023, 410 p. ISBN: 978-606-26-1715-8;

127. Ostavciuc Dinu, Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii, Editura Pro Universitaria, București, 2023, 250 p. ISBN: 978-606-26-1707-3;

128. Ostavciuc Dinu, Necula Gina-Aurora, Specificity of criminal evidence detection as well of the initiation of prosecution for the organised immigration crime. În: Fiat Iustitia, nr. 2, 2023, Cluj-Napoca, p. 98 (96-111). Disponibilă: <https://fiatiustitia.ro/wp-content/uploads/2024/06/Fiat-iustitia-nr.-2-an.-2023-26.06.2024-Acad-96-111.pdf> [accesată: 05.04.2024];

129. Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Cercetarea infracțiunilor din materia crimei organizate, Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală, Colecția juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020;

130. Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Metodica cercetării organizării migrației ilegale, Ghid metodic pentru ofițerii se urmărire penală, Colecția juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020;

131. Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Tactica efectuării audierilor, Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală, Colecția Juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, Chișinău, 2020, 72 p. ISBN 978-9975-3364-4-4;

132. Ostavciuc Dinu, Odagiu Iurie, Tactica efectuării cercetării la fața locului, Ghid metodic pentru ofițerii de urmărire penală, Colecția juridică a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Editura Cartea Militară, Chișinău, 2020. (ISBN 978-9975-3364-5-1, 38 p.);

133. Ostavciuc Dinu, Osoianu Tudor, Echipele comune de investigații – formă a asistenței juridice internaționale în materie penală. În: Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice (Ediția a II-a). Materialele Conferinței științifice cu participare internațională din 08 decembrie 2022. Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, Chișinău, 2023, p. 289-296. ISBN: 978-9975-135-66-5;

134. Ostrovari P., Teoriile contemporane ale personalității infractorului, Vector European, Nr.2/2020. P.14-19;

135. Pactul privind migrația și azilul din 10 aprilie 2024. Parlamentul european. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_ro [accesată: 18.01.2025];

136. Pântea Andrei, Asistența juridică internațională în materie penală, Chișinău, 2020, 152 p. ISBN: 978-9975-3293-4-7;

137. Prost, K. Pratique et nouvelles tendances de l'entraide judiciaire: l'avenir de la coopération internationale. Ottawa, 1998. [on-line] http://www.oas.org/Juridico/mla/fr/can/fr_can_prost98.html [accesată: 22.08.2023].

138. Protocol împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptat la New York la 15.11.2000. Ratificat prin Legea Republicii Moldova nr. 16-XV din 17.02.2005. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 35, pag. 421. În vigoare pentru Republica Moldova din 16 octombrie 2005;

139. Protocol la Convenția privind asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală din 22.01.1993, semnat la Moscova la 28.03.1997. Ratificat prin Legea Republicii Moldova nr. 164-XV din 04.04.2003;

140. Protocolul adițional la Acordul între Guvernele Statelor participante la Cooperarea Economică a Mării Negre privind cooperarea în combaterea criminalității, în special a formelor sale organizate, semnat la Kiev la 15.03.2002. Aprobata prin Hotărârea Guvernului nr. 1569 din 09.12.2002;

141. Protocolul adițional la Convenția europeană asupra transferării persoanelor condamnate, adoptat la Strasbourg la 18.12.1997. Ratificat prin Legea nr.70-XV din 11.03.2004. În vigoare pentru Republica Moldova din 01.09.2004. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 2006, volumul 35, pag. 189;

142. Radu Florin Răzvan, Cooperarea judiciară internațională în materie penală. Îndrumar pentru practicieni, Editura Wolters Kluwer, București, 2009, 646 p. ISBN: 978-973-1911-31-1;

143. Radu Florin Răzvan, Cooperarea judiciară internațională în materie penală. Îndrumar pentru practicieni, Editura Wolters Kluwer, București, 2009, 646 p. ISBN: 978-973-1911-31-1.

144. Raisa Botezatu. Igor Dolea. Dumitru Roman [et al.] Codul de procedură penală. Comentariu. Chișinău. Ed. Cartier. 2005. p. 401.

145. Raport privind activitatea procuraturii pentru anul 2022, aprobat prin Ordinul Procurorului General interimar al Republicii Moldova nr. nr. 25/3 din 15.03.2023, Chișinău, 2023, p. 46. Disponibil: <https://www.procuratura.md/sites/default/files/2023-03/RAPORT%20DE%20ACTIVITATE%202022.pdf> [accesată: 19.07.2023].

146. Raport privind activitatea procuraturii pentru anul 2022, Chișinău, 2023. Disponibil: <https://www.procuratura.md/sites/default/files/2023-03/RAPORT%20DE%20ACTIVITATE%202022.pdf> [accesată: 19.07.2023];

147. Raport privind activitatea procuraturii pentru anul 2022, Chișinău, 2023. Disponibil: <https://www.procuratura.md/sites/default/files/2023-03/RAPORT%20DE%20ACTIVITATE%202022.pdf> [accesată: 24.07.2023];

148. Regulamentul cu privire la organizarea activității de asistență juridică internațională a Procuraturii Republicii Moldova, aprobat prin Ordinul Procurorului General nr. 44/71 din 28.09.2018;

149. Sentința Judecătoria Hâncești, sediul Central, din 17.08.2022, emisă în Dosarul nr. 1-234/2022. Disponibil: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/0369f9c9-cfc2-4d9f-8ccf-32bc61eef098 [accesată: 09.05.2024].

150. Sentința Judecătoria Botanica, mun. Chișinău, din 19.03.2015, emisă în dosarul nr. 1-280/14. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/83d102bb-49ce-e411-b888-005056a5d154 [accesată: 18.04.2024].

151. Sentința Judecătoria Cahul, sediul Central, din 11.10.2022, emisă în Dosarul nr. 1-327/2022. Disponibilă: https://jch.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/34e3cc54-5b66-4e80-a615-b5b6f892e7c4 [accesată: 06.08.2024];

152. Sentința Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani) din 18.11.2019, emisă în Dosarul nr. 12-1-19030-03042019 (1-1731/19);

153. Sentința Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, din 05.03.2019, emisă în Dosarul nr. 1-691/2018. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/9ebdd7f9-1040-e911-80d7-0050568b021b [accesată: 08.02.2024];

154. Sentința Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, din 18.11.2019, emisă în Dosarul nr. 1-1731/19. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/99b7301e-3f57-47da-9ed1-c5fad79816aa [accesată: 05.06.2024];

155. Sentința Judecătoria Chișinău, sediul Central din 11.07.2018, emisă în Dosarul nr. 1-152/2018. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/a103ab1f-0889-e811-80d5-0050568b021b [accesată: 09.02.2023];

156. Sentința Judecătoria Chișinău, sediul Central, din 01.11.2018, emisă în Dosarul nr. 1-679/2018. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/53f5afb6-1de0-e811-80d5-0050568b021b [accesată: 04.04.2024];

157. Sentința Judecătoria Chișinău, sediul Central, din 23.06.2017, emisă în Dosarul nr. 1-272/17. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/3eb532dc-0758-e711-80d3-0050568b4c47 [accesată: 02.11.2023];

158. Sentința Judecătoria Chișinău, sediul Central, din 23.06.2017, emisă în Dosarul nr. 1-268/16. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/d10369bc-cd58-e711-80d3-0050568b4c47 [accesată: 13.11.2023];

159. Sentința Judecătoria Chișinău, sediul Central, din 23.06.2017, emisă în Dosarul nr. 1-272/17. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/3eb532dc-0758-e711-80d3-0050568b4c47 [accesată: 02.11.2023];

160. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, din 07.05.2019, emisă în Dosarul nr. 1-613/2017. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/beb2cc16-de70-e911-80d7-0050568b021b [accesată: 07.08.2023];

161. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, din 26.06.2018, emisă în Dosarul nr. 1-118/2017. Disponibilă: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/8a6ae257-177a-e811-80d4-0050568b021b [accesată: 14.11.2023];

162. Sentința Judecătorei Cimișlia, sediul Central, din 27.02.2018 (pct. 4), emisă în Dosarul nr. 1-27/18. Disponibilă: https://jcm.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/dbeb8f40-af1b-e811-80d5-0050568b44c1 [accesată: 16.02.2024];

163. Sentința Judecătorei Cimișlia, sediul Central, din 27.02.2018, emisă în Dosarul nr. 1-27/18. Disponibilă: https://jcm.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/dbeb8f40-af1b-e811-80d5-0050568b44c1 [accesată: 04.03.2023];

164. Sentința Judecătorei Comrat, sediul Ciadîr-Lunga din 30.05.2024, emisă în Dosarul nr. 1-28/2024. Disponibilă: https://jco.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/675da13f-3005-4011-a080-c8c956216562 [accesată: 06.08.2024];

165. Sentința Judecătorei Comrat, sediul Ciadîr-Lunga, din 17.08.2023, emisă în Dosarul nr. 1-98/2023. Disponibilă: https://jco.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/0d51d132-08ad-4bbf-afe0-e67dcaec08d1 [accesată: 06.10.2023];

166. Sentința Judecătorei Comrat, sediul Ciadîr-Lunga, din 29.08.2023, emisă în Dosarul nr. 1-11/2023. Disponibilă: https://jco.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/b7982f7e-8226-4da7-9158-ce65bb86a6e1 [accesată: 06.10.2023].

167. Sentința Judecătorei Drochia, sediul Rîșcani, din 16.10.2019, emisă în Dosarul nr. 1 – 189/2019. Disponibilă: https://jdr.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/4e16064a-d74c-4674-87cd-7cb40bfab0d4 [accesată: 08.04.2024];

168. Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 05.06.2018, emisă în Dosarul nr. 1-5/2018. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/a42916f4-9269-e811-80d5-0050568b7027 [accesată: 09.05.2024];

169. Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 06.06.2024, emisă în Dosarul nr. 1-155/2024. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/50c1a21b-9c30-4286-8fbf-cbee438920d9 [accesată: 01.08.2024];

170. Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 17.01.2024, emisă în Dosarul nr.1- 297/2022. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/95b49155-78f0-4b07-970d-46241b5e17bb [accesată: 11.08.2024];

171. Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 21.07.2020, emisă în Dosarul nr. 1-129/20. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/80651d34-2bd4-4577-a037-74ee750dc98f [accesată: 21.01.2024];

172. Sentința Judecătorei Hîncești, sediul Central, din 25.07.2024, emisă în Dosarul nr. 1-163/2024. Disponibilă: https://jhn.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/dd8070aa-5ca4-45c0-90df-2983ddc96251 [accesată: 11.08.2024];

173. Sentința Judecătorei Soroca, sediul Central, din 21.09.2017, emisă în Dosarul nr. 1-395/16. Disponibilă: https://jsr.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/5a021b1e-cc9e-e711-80d6-0050568b4d5b [accesată: 16.11.2023];

174. Sentința Judecătorei Ungheni, din 08.07.2024, emisă în Dosarul nr. 1-84/2024. Disponibilă: https://jun.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/33152dcb-cfbd-40e5-ae6e-387ba92e6de9 [accesată: 10.08.2024];

175. Stancu E., Tratat de criminalistică, Ediția a V-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010, 839 p.;

176. Stancu Emilian, Tratat de criminalistică, Editura Universul Juridic, București, 2002, 704 p.;

177. Stancu Emilian, Tratat de criminalistică, Ediția a V-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010, 840 p. ISBN 9789731273877.

178. Stancu Emilian, Tratat de criminalistică, Ediția a VI-a, revăzută, Editura Universul Juridic, București, 2015, 847 p. ISBN 978-606-673-673-2;

179. Stănoiu Rodica Mihaela, Asistența juridică internațională în materie penală, Editura Academiei Republicii Sovietice România, București, 1975, 201 p.;

180. Suciu Elena, Aspecte procesual-penale privind investigarea organizării migrației ilegale, În: Materialele Conferinței științifice naționale „Codul de procedură penală al Republicii Moldova – 20 de ani de la intrarea în vigoare”, Chișinău, Republica Moldova, 9 noiembrie 2023.

Disponibilă: https://www.academy.police.md/wp-content/uploads/2024/01/Materialele_conferintei_Codul_procedura_penala_RM-20_ani.pdf [accesată: 18.07.2024]. (pp. 145-151 ISBN: 978-9975-170-09-3);

181. The role of organized crime in the smuggling of migrants from West Africa to the European Union. United Nations Office on Drugs and Crime, 30.05.2011. Disponibil: <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/migrant-smuggling/the-role-of-organized->

[crime-in-the-smuggling-of-migrants-from-west-africa-to-the-european-union.html](https://www.unodc.org/documents/toc/factsheets/TOC12_fs_migrantsmuggling_EN_Plain.pdf) [accesată: 14.08.2024].

182. Transnational organized crime fact sheet. Smuggling of migrants — The harsh search for a better life. United Nations Office on Drugs and Crime. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/toc/factsheets/TOC12_fs_migrantsmuggling_EN_Plain.pdf [accesată: 25.06.2024].

183. Tratat între Republica Moldova și Federația Rusă cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, încheiat la Moscova, la 25.02.1993. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 260-XIII din 04.11.1994. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 21, pag. 49;

184. Tratat între Republica Moldova și Republica Azerbaidjan cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, întocmit la Baku la 26.10.2004. Publicat în ediția special „Tratate internaționale”, 2006, volumul 36. În vigoare din 12.02.2006;

185. Tratat între Republica Moldova și Republica Letonia cu privire la asistența juridică și la raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnat la Riga la 14.04.1993. În vigoare din 18.06.1996. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 19, pag. 278;

186. Tratat între Republica Moldova și Republica Lituania cu privire la asistența juridică și la raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, semnat la Chișinău la 09.02.1993. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1487a-XIII din 10.06.1993. În vigoare din 18.02.1995. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 19, pag. 313;

187. Tratat între Republica Moldova și România privind asistența juridică în materie civilă și penală, semnat la Chișinău la 06.07.1996. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1018-XIII din 03.12.1996. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 20, pag. 364. În vigoare din 22 martie 1998;

188. Tratat între Republica Moldova și Ucraina privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală, semnat la Kiev la 13.12.1993. În vigoare din 24.04.1995. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr. 261-XIII din 04.11.1994. Publicat în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1999, volumul 22, pag. 85;

189. Tudorache A., *Criminalistica*, Editura Nomina Lex, București, 2010, 202 p.;

190. Țărălungă Victoria, Huțanu Ioan, *Asistența juridică internațională în materie penală între statele-membre ale uniunii europene*. În: *Revista moldovenească de drept internațional și relații internaționale* / nr. 2, 2010, p. 7-20;

191. Vizdoagă Ion și alții, Ghid practic pentru investigarea infracțiunilor de trafic de persoane, finanțat de Oficiul pentru Monitorizarea și Combaterea Traficului de Persoane al Departamentului de Stat al Statelor Unite în baza Termenilor Grantului nr. S-SGTIP-10-GR-0023 vizând proiectul „Prevenirea corupției și impunității în lupta împotriva traficului de persoane prin abilitarea media și prin consolidarea cooperării între societatea civilă și organele de drept 2010-2013” implementat de Organizația Internațională pentru Migrație (OIM). Chișinău, 2013;

192. Volonciu N. (coord. șt.), Codul de procedură penală comentat, Ediția a 3-a, București, 2017, p. 294;

193. Zbancă Tatiana, Asistența juridică internațională în materie penală, Note de curs, Chișinău, 2013, 79 p. Disponibilă: <https://dreptmd.wordpress.com/cursuri-universitare/asistenta-juridica-internationala-in-materie-penala/> [accesată: 21.08.2023];

194. Ахмедшин Р. Л., Криминалистическая характеристика личности преступника, Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук, Томск – 2006;

195. Баев О., Солодов Д., Производство следственных действий: криминалистический анализ УПК РФ, практика, рекомендации, 2-е изд., Москва, 2010, 240 с.;

196. Белкин Р. С. Курс советской криминалистики. 1978. Том 2. 410 с.;

197. Белкин Р.С., Тактика допроса / в кн.: Лившиц Е., Белкин Р.С., Тактика следственных действий, Москва, 1997;

198. Бирюков С.Ю. Методика расследования организации незаконной миграции. Учебное пособие. Волгоград, 2008. 92 с.;

199. Бирюков С.Ю., Особенности расследования организации незаконной миграции, Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Волгоград, 2008;

200. Бышевский Ю.Ю. Миграция как криминологическая проблема и ее специфика на Северном Кавказе: дис ... канд. юрид. наук. Ставрополь, 2005. С. 105 – 107;

201. Власенко Н., Степанов В. Тактика проверки показаний на месте // Законность. 2008. № 1, сс. 152-158, 158 с.;

202. Военкова Е.А. Криминологическая характеристика преступника-мигранта // Диалог. 2017. № 1 (6). p. 12-15;

203. Герасимов И.Ф., Взаимодействие органов предварительного следствия и дознания при расследовании особо опасных преступлений: автореф. дисс. ...канд. юрид. Наук. Свердловск, 1966, 8 с.;

204. Денежкин Б., Основы взаимодействия органов предварительного следствия с другими государственными органами и общественностью при расследовании предупреждении преступлений: учеб. Пособие. Саратов, 2006, 144 с. ISBN 5-7924-0436-4;
205. Ждановских А.Е. Этапы расследования преступления // Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права. Иркутск: Изд-во БГУЭП, 2010, № 3. р. 80-82;
206. Желтобрюхов С. Очная ставка не оправдывает себя как следственное действие // Российская юстиция. 2008. № 1. С. 56;
207. Каминский А. М. Рефлексивный анализ и моделирование как средство преодоления тупиковых ситуаций расследования. Ижевск, 1998, 82 с.;
208. Козлов В.Ф. Особенности субъективных признаков состава преступления, предусмотренного ст. 322.1 Уголовного кодекса Российской Федерации // Миграционное право. 2010. № 1. С. 20 – 24;
209. Колесниченко А.Н. Научные и правовые основы расследования отдельных видов преступлений: Автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук. – Харьков, 1967. р. 16;
210. Копылов И.А. Следственная ситуация и тактическое решение: учеб.пособие. Волгоград, 1988. р.6;
211. Коршунова О.Н., Степанова А.А. и др., Курс криминалистики: В 3 т. Т. 1. Общетеоретические вопросы. Криминалистическая техника. Криминалистическая тактика. Изд-во «Юрид. центр Пресс», 2004, 683 с.;
212. Кушпель Е.В., Бирюков СЮ. Методика расследования преступлений, связанных с незаконной миграцией. Метод. Рекомендации. Волгоградская Академия МВД РФ. Волгоград, 2007. С. 22;
213. Лукашук И., Международное право. Особенная часть: учебник. Москва, 2001. Disponibilă: http://www.cawater-info.net/bk/water_law/pdf/lukashuk.pdf [accesată: 12.06.2023];
214. Питерцев С.К., Степанов А.А. Тактические приемы допроса: Уч. пособие. - СПб., 1994, 56 с.;
215. Плеснева Л. П. Формы взаимодействия следователя с органами дознания. В: Вестник Восточно-Сибирского Института МВД России, 2015, №4, 119-125 с. ISSN 2071-8136;
216. Подольный Н.А. Подготовительный к расследованию этап - этап формирования информационной основы раскрытия и расследования преступлений // Библиотека криминалиста. Научный журнал. М.: Юрлитинформ, 2014, № 4 (15). р. 249-257;

217. Подопригра А.А. Типичные следственные ситуации и программы действий следователя (дознания) на первоначальном этапе расследования // Российский следователь. М.: Юрист, 2008, № 19. р. 9-13.
218. Позднышов А.Н., Плясова И.В. К вопросу о феномене криминальной миграции // Юристъ-Правоведъ. 2005. № 4 (15). р. 78 – 82;
219. Полежаева С.А., Левченко О.П., Ткач Е.В. Организация и методика раскрытия и расследования преступлений, связанных с незаконной миграцией. Академия управления МВД России. — Москва, 2006, 236 с.;
220. Самойлюк Н.В. Криминологическая характеристика личности преступника-мигранта // Вестник Дальневосточного юридического института МВД России. 2013. № 1 (24). р. 31 – 39;
221. Степанов В. В., Научные и правовые основы предъявления для опознания при расследовании преступлений / Степанов В. В., Михайлова Ю. Н., Саратов, 2003, 168 с.;
222. Сухарникова А.В., Методика расследования преступлений, совершаемых в сфере организации незаконной миграции, Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, №г. 43/9/1891, 12.05.2010;
223. Сухарникова А.В., Тактические особенности допроса свидетелей-иммигрантов по делам об организации незаконной миграции. Правоохранительная деятельность органов внутренних дел России зарубежных государств в контексте современных научных исследований: Материалы международной научно-теоретической конференции адъюнктов и докторантов. Санкт-Петербург ,28.06.2008./Сост. Е.Д. Проценко, Н.В.Дементьева и др.-СПб.:Изд-во СПбун-та МВД России, 2008, с. 220-222.
224. Худина Т.Ф. Методика расследования преступлений, связанных с незаконным оформлением документов для въезда и проживания в России иностранных граждан и лиц без гражданства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Иркутск, 2008. р. 10 – 11;
225. Яблоков Н.П. Криминалистическая характеристика преступления и типичные следственные ситуации как важные факторы разработки методики преступлений // Вопросы борьбы с преступностью. М.: Юрид. лит., 1979, № 30. р. 110-122.

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, Gina-Aurora NECULA, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Gina-Aurora NECULA

/...../

„17” ianuarie 2025

Gina Aurora Necula

Data nașterii: 12/12/1975

Cetățenie: română

CONTACT

📍 str. Domnească nr. 47
800146 Galați, România
(Muncă)

✉️ gina.necula@ugal.ro

☎️ (+40) 723270747

🌐 learnromanian.udjg.ro

europass

EXPERIENȚA PROFESIONALĂ

01/02/1999 - ÎN CURS

Conferențiar dr. Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați,
Facultatea Transfrontalieră

1. Activități:

2. Conferențiar univ., oct. 2015 – prezent, Facultatea Transfrontalieră
3. Lector univ., oct. 2005 – sept. 2015, Facultatea de Litere
4. Asistent univ., oct. 2000 – sept. 2005, Facultatea de Litere
5. Preparador univ., feb. 1999 – sept. 2000, Facultatea de Litere
6. Profesor titular în învățământul preuniversitar, sept. 1998 - iun. 1999, Grupul Școlar „Traian”, Galați

Responsabilități:

1. Director de departament la departamentul de științe generale, Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
2. Decan, Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați (2020-2024)
3. Director de departament la departamentul de științe generale, Facultatea Transfrontalieră, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați (2019-2020)
4. Prodecan didactic al Facultății Transfrontaliere, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați (2015-2019)
5. Membru în Comisia de evaluare a calității științifice și didactice a proiectelor de manuale școlare din Ministerul Educației Naționale, în calitate de specialist extern pentru avizare științifică; manuale de limba română pentru școlile cu predare în limbile minorităților naționale (2018-2019)
6. Membru în Consiliul Facultății Transfrontaliere (2015-prezent)
7. Membru în comisia Juridică a Senatului Universității „Dunărea de Jos” din Galați
8. Coordonator al programului de studii *Limba română ca limbă străină* în Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați (Hot. CA 12/02.10.2012)
9. Coordonator al programului de studii *Limba română pentru cetățeni străini. An pregătitor* (2018-prezent)
10. Coordonator al programului de studii - *Limba română - limbaje specializate*, Extensiunea Facultății de Medicină și Farmacie a Universității „Dunărea de Jos” din Galați în Enna, Italia (2015-prezent)
11. Coordonator al programului MEVLANA în Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
12. Director al Centrului de Cercetare *Limba noastră*, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
13. Expert lingvist în proiectul Erasmus+, Acțiunea cheie 1, cu titlul: *Învățământ superior, mobilități între țările Programului finanțat din fonduri europene nerambursabile, din 2020 - prezent.*
14. Redactor-șef al revistei de educație lingvistică și dialog intercultural în spațiu transfrontalier *Limba noastră* ISSN 2393 – 3003; ISSN-L 2393 – 3003
15. Membru în colectivul de redacție al publicației *International Education and Learning Review* ISSN: 2659-5915 URL: <https://journals.epistemopolis.org/index.php/learner/> Published by: Global Knowledge Academic, Madrid
16. Membru în comisia de verificare și corectură a *Editurii Galați University Press* (GUP)
17. Membru în colegiul de redacție al Revistei LEGEA ȘI VIAȚA, ISSN 1810-309X <http://www.legeasiviata.in.ua/index.php/reviste?id=398>
18. Redactor-șef al revistei ACROSS – A Comprehensive Review of Societal Studies <http://www.across-journal.com/index.php/across/about/editorialTeam>
19. Editor-șef al revistei LIMBĂ ȘI SIMȚIRE ROMÂNEASCĂ DINCOLO DE GRANIȚE, ISSN 3008 - 6272

01/2018 – 02/2018 Ismail, Ucraina

● **Profesor invitat** Izmail State Univeristy of Humanities

Schimb de bune practici în didactica predării limbii române ca limbă minoritară.

06/2019 – 07/2019 Artvin, Turcia

● **Profesor invitat** ARTVIN CORUH UNIVERSITY

Implementing strategies and tools for Teaching Mother Tongue to Foreigners.

04/2019 – 05/2019 Chisinau, Moldova

● **Profesor invitat** Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Educație lingvistică și comunicare interculturală

04/2020 – 05/2020 Chisinau, Moldova

● **Profesor invitat** Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Politici lingvistice în context european

06/2021 – 07/2021 Chisinau, Moldova

● **Profesor invitat** Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Interculturalitate și intertextualitate

05/2022 – 06/2022 Chisinau, Moldova

● **Profesor invitat** Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Didactica limbii române ca limbă nematernă

06/2023 – 07/2023 Chisinau

● **Profesor invitat** Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Didactics of Content and Language Integrated Learning (CLIL)

EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ

15/07/2010

● **Licențiat în Științe Juridice, specializarea drept** Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, Facultatea de Științe Juridice, Sociale și Politice

15/09/2006 Iași, România

● **Doctor în filologie în Domeniul fundamental de doctorat Științe umaniste, Domeniul Filologie prin Ordinul Ministrului nr. 5764 din 28.11.2006** Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Litere

01/07/1998 Galați, România

● **Licențiat în Filologie, specializarea limba și literatura română - limba și literatura engleză** Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, Facultatea de Litere și Științe

● **Cursuri de formare parcurse**

2004 - *Sistemele de studii pentru învățământ deschis la distanță. Cartea și cursul în format electronic*

2007 - *Practici europene în E-learning*

2008 - *Managementul calității în învățământul la distanță*

2013 - *Curs de perfecționare în predarea românei ca limbă străină*, Universitatea „Babeș - Bolyai”, Cluj-Napoca, România, prin *Institutul Limbii Române ca Limbă Europeană* al Facultății de Litere
2013 - Stagiul de formare națională DIDACTICA PREDĂRII LIMBII ȘI LITERATURII ROMÂNE, din cadrul proiectului „Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învățământul superior”, cod proiect: POSDRU/87/1.3/S/63709, Sinaia
2014 - *Curs de perfecționare în predarea românei ca limbă străină*, Universitatea „Babeș - Bolyai”, Cluj-Napoca, România, prin *Institutul Limbii Române ca Limbă Europeană* al Facultății de Litere (2),
2016 - CLIL-Technology&ICT Tools for Teachers working with CLIL, organizate de Executive Training Institute (ETI), St. Julian's, Malta
2016 - Languages & IT training, Universidad Politécnica de Valencia, Spania, în cadrul Erasmus International Staff Training Week
2017 - 'Integrating minority, migrant & refugee children at European schools & society' 9.07.2017 -15.07.2017, Limassol, Cipru
2017 - Curs de perfecționare în predarea limbii române ca limba străină, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
2017 - CREATIVE LANGUAGES. Developing creativity in language classes, Université de Bretagne Occidentale (UBO)
2019 Training „Împreună schimbăm în bine societatea în care trăim” desfășurat în cadrul Săptămânii limbii române organizat de Direcția Generală Educație, Tineret și sport a Consiliului Municipal Chișinău, Centrul de Studiere a Limbii Române pentru Minoritățile Naționale, Academia Nicolae Dumitrescu
2020 - Curs postuniversitar DFCTT – Marketingul unităților de cercetare științifică
2020 - Innovations in Language Teaching Methodologies, Croația, 2 – 8 august 2020, online
2020 - Secretele Zoom-ului - Tot ce trebuie să știi despre ZOOM pentru a-l folosi la maximum, Sellification
2020 - Captivează-ți elevii în Online mai ceva ca în clasa, organizat de Sellification
2022 - *Language and Dialogue from an Intercultural Perspective* la Universitatea Transilvania din Brașov

COMPETENȚE LINGVISTICE

LIMBĂ(I) MATERNĂ(E): română

Altă limbă (Alte limbi):

engleză

Comprehensiune orală C2

Exprimare scrisă C1

Citit C2

Conversație C1

Scris C1

franceză

Comprehensiune orală B2

Exprimare scrisă B1

Citit B2

Conversație B1

Scris B1

italiană

Comprehensiune orală B1

Exprimare scrisă A2

Citit B1

Conversație A2

Scris A2

spaniolă

Comprehensiune orală B1
Exprimare scrisă A2
Citit B1
Conversație A2
Scris A2

Niveluri: A1 și A2 Utilizator de bază B1 și B2 Utilizator independent C1 și C2 Utilizator experimentat

COMPETENȚE ORGANIZATORICE

Competențe organizatorice

- **Bune abilități de time management** deprinse în calitate de responsabil de proiecte în perioada 2015-2019.
- **Gândire analitică** dezvoltată în procesul de realizare a dosarelor de autorizare/acreditare pentru programele de studii coordonate.
- **Capacitate de multitasking** – abilitate dobândită ca responsabil de proiecte, ca prodecan al Facultății Transfrontaliere și ca director de departament.
- **Gândire creativă** – demonstrată prin programele de studii create, proiectele conduse și evenimentele științifice și culturale coordonate.

COMPETENȚE DE COMUNICARE ȘI INTERPERSONALE

Competențe de comunicare și interpersonale

- **Bune abilități de public speaking** dobândite de-a lungul activității prin cursurile predate, prin emisiunile radio sau TV la care am participat, precum și prin evenimentele științifice și sociale organizate
- **Comunicare eficientă în echipă**, dovedită în timpul proiectelor de succes coordonate
- **Ascultare activă** care a dus la rezolvarea problemelor apărute în colectiv
- **Abilități de training**: am format un colectiv omogen și activ care se implică în predarea limbii române cetățenilor români veniți în România

COMPETENȚE DOBÂNDITE LA LOCUL DE MUNCĂ

Competențe dobândite la locul de muncă

- **Capacitate de a lucra eficient sub presiune**, dobândită ca responsabil în comisiile de autorizare, acreditare sau evaluare periodică pentru programele de studii din facultate.
- **Proactivitate**, dobândită în timpul cursurilor de formare/perfecționare la care am participat.
- **Adaptabilitate și flexibilitate** – demonstrată de succesul pe care l-au înregistrat activitățile coordonate în Moldova, Ucraina, Italia, România.
- **Responsabilitate** – am organizat activități științifice, culturale și educative ale căror grupuri țintă au variat ca vârste între 5 și 70 de ani.

CURSURI DE FORMARE CONTINUĂ CREATE ȘI COORDONATE

2007 – 2024

Cursuri de formare continuă create și coordonate - FORMATOR

- Limba română pentru studenții străini (2011 – prezent)
- Didactica limbii române ca limbă străină (2011 – prezent)
- Didactica CLIL – predarea integrate a limbii române și a conținuturilor (2022 – prezent)
- Educația lingvistică prin dialogul culturilor (2024)
- Curs de perfecționare pentru cadrele didactice care predau limba română în țările din jurul României (2011, 2012, 2015, 2020, 2022, 2023)
- Limba română pentru cetățenii străini aflați temporar în România - curs de formare continua (2011, 2012, 2013, 2014)
- Comunicare profesională (Nivel de competență lingvistică B2, C1, C2 - 2012)
- Limba română ca limbă străină. An pregătitor (2012 – prezent)
- Limba și literatura română (program de conversie profesională – 2014)
- Limba română ca limbă străină. Limbaje specializate (2015 – prezent)
- Limbă, cultură și civilizație românească (2012 – 2017)

- Limba română ca limbă străină pentru programe internaționale: ERASMUS, GRUNDTVIG, doctoranzi ai UDJG etc. (2007, 2008, 2015-prezent)
- Limba română ca limbă străină - Nivel de competență lingvistică A1
- Limba română ca limbă străină - Nivel de competență lingvistică A2
- Limba română ca limbă străină - Nivel de competență lingvistică B1
- Limba română ca limbă străină - Nivel de competență lingvistică B2
- Limba română ca limbă străină - Nivel de competență lingvistică C1
- Limba română ca limbă străină - Nivel de competență lingvistică C2
- Predarea-învățarea integrată a conținutului și a limbii române ca limbă străină în cadrul disciplinelor socio-umane (2015)
- Limba și literatura română pentru alolingvi (2015-2018)

PROGRAME DE STUDII ÎNȚIATE LA FACULTATEA TRANSFRONTALIERĂ

● Programe de studii create și coordonate la Facultatea Transfrontalieră

- Limba română - identitate și deschidere culturală (masterat)
- Comunicare, multiculturalitate și multilingvism (masterat)
- An pregătitor de limba română pentru cetățenii străini
- Limba și literatura ucraineană - limba și literatura română (licență)
- Comunicare instituțională (masterat)
- Limbi moderne în dialog intercultural (masterat)

CURS CREAT ȘI COORDONAT PENTRU STUDENȚII ERASMUS

● Curs creat și coordonat pentru studenții ERASMUS

- Curs de limbă, cultură și civilizație românească
- Curs de limba română ca limbă nematernă - Nivel A1
- Curs de limba română ca limbă nematernă - Nivel A2

VOLUME COLECTIVE, MANUALE ȘI AUXILIARE DIDACTICE

● Manuale și auxiliare didactice coordonate în calitate de autor

1. Angela POPOVICI, Gina NECULA, Ionel APOSTOLATU, Lora GÎRLEANU și Lidia ALERGUȘ, *Comunicăm distractiv în limba română*, ISBN 978-9975-115-81-0, Chișinău, 2015.
2. Angela POPOVICI, Gina NECULA, *Caiet de caligrafie*, ISBN 978-9973-134-06-8, Garamont Studio, Chișinău, 2016.
3. Angela Popovici, Gina Aurora Necula, Ionel Apostolatu coord., *Auxiliar didactic pentru predarea disciplinei educația tehnologică pe baza metodologiei CLIL*. Ministerul Educației al Republicii Moldova. ISBN 978-9975-3007-2-8, Chișinău, Lyceum, 2016.
4. Angela Popovici, Gina Aurora Necula, Ionel Apostolatu coord., *Auxiliar didactic pentru predarea disciplinei educația muzicală pe baza metodologiei CLIL*. Ministerul Educației al Republicii Moldova. ISBN 978-9975-3007-3-5, Chișinău, Lyceum, 2016.
5. Angela Popovici, Gina Aurora Necula, Ionel Apostolatu coord., *Auxiliar didactic pentru predarea disciplinei educația plastică pe baza metodologiei CLIL*. Ministerul Educației al Republicii Moldova. ISBN 978-9975-3007-4-2, Chișinău, Lyceum, 2016.
6. Angela Popovici, Gina Aurora Necula, Ionel Apostolatu coord., *Auxiliar didactic pentru predarea disciplinei educația fizică pe baza metodologiei CLIL*. Ministerul Educației al Republicii Moldova. ISBN 978-9975-3007-1-1, Chișinău, Lyceum, 2016.
7. *Ghid pentru implementarea metodologiei CLIL în învățământul primar* (coord. Angela Popovici și Gina Necula), ISBN 978-606-696-061-8, Editura GUP, Galați, 2016.
8. Gina Aurora NECULA, Anca Elena RĂDUCAN, Marilena NIȚĂ, Alina PREDA, *Curs practic de limba română pentru studenți străini (B1+)*, ISBN 978-606-696-092-2, Editura GUP, Galați, 2017.
9. Gina Aurora NECULA (coord.), *Limba română pentru studenții străini. Limbaj medical - nivel B2*, ISBN ISBN 978-606-092-2, Galați, Editura GUP, Galați, 2017.
10. Gina Aurora Necula, Alina Preda, Liliiana Scânteii, *Culegere de texte adaptate pe nivel de competență lingvistică pentru clasele I-IV*, ISBN 978-973-0-28451-5, Editura ELCO, Galați, 2018.
11. Gina Aurora Necula, Alina Preda, Alexandra Toma, *Limbaj specializat - Științe juridice și administrative*, ISBN 978-973-0-29470-5, Editura ELCO, Galați, 2019.
12. Gina Aurora Necula, Alexandra Toma, Alina Ganea, Mihaela Ifrim, Ionel Apostolatu, *Manual de gramatică pentru elevii din școlile cu predare în limbile minorităților naționale*, ISBN 978-973-0-31046-7, Editura ELCO, Galați, 2019.

13. Gina Aurora Necula și Mihaela Alina Ifrim (coord.) INTERDISCIPLINARITATE ȘI DIALOG MULTICULTURAL : VOL I, ISBN 978-973-0-31022-1, Editura ELCO, Galați, 2019.
14. *Ascultăm și vorbim românește. Ghidul profesorului*. Auxiliar la manualele de Limba și literatura română pentru instituțiile cu instruire în limbile minorităților naționale. Chișinău, Editura Garomont Studio, 2022. 82 p. ISBN 978-9975-162-27-2.

Manuale și auxiliare didactice coordonate în calitate de autor

15. Gina Aurora Necula, Alexandra Monica Toma, Ionel Apostolatu, Alina Elena Ganea, Mihaela Alina Ifrim, Georgiana Ciobotaru, *Manual de gramatică pentru elevii din școlile cu predarea în limbile minorităților naționale*, Ediția a II-a, Cluj-Napoca, Editura Cărții de Știință, ISBN 978-606-17-1965-5, 2022.
16. POPOVICI Angela, NECULA Gina-Aurora, DERMENGI Svetlana. *Limba și literatura română. Texte audio, exerciții, fișe de lucru, teste de evaluare*. Manual auxiliar pentru cl. a V-a (Nivel A2), instituții cu instruire în limbile minorităților naționale). Chișinău, Editura Garomont Studio, 2023, 152 p. ISBN 978-9975-162-57-9.
17. POPOVICI Angela, NECULA Gina-Aurora. *Ascultăm și comunicăm distractiv*. Material auxiliar pentru elevi și profesori. (instituții cu instruire în limbile minorităților naționale, Nivel A1.1). Chișinău, Editura Garomont Studio, 63 p. ISBN 978-9975-162-46-3.

Volume colective și manuale în calitate de recenzor

- Limba, literatura și cultura română: provocări și perspective, ISBN 978-86-6153-730-1, https://doi.org/10.18485/clc_romana60.2023
- Manual de limba română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară, clasa a III-a, 2018, Ministerul Educației
- Manual de limba română pentru școlile și secțiile cu predare în limba germană, clasa a IV-a, 2018, Ministerul Educației

Volume colective în calitate de editor

- Gina-Aurora NECULA, Alexandra-Monica TOMA, Maricica STOICA, "APPROACHES ON THE QUALITY OF LIFE. CROSS-BORDER PERSPECTIVES", CEEOL, 2023, ISBN 978-3-949607-34-9, <https://ceeolpress.com/book/28#gsc.tab=0>
- Gina-Aurora NECULA, Maricica STOICA, Mihaela-Alina IFRIM (eds.) CROSS-BORDER RESEARCH – INTERDISCIPLINARY INSIGHTS AND BORDERLESS PERSPECTIVES, ISBN: 978-3-949607-34-9, E-ISBN-13: 978-3-949607-35-6
- Necula, G. O. Gheorghiu, D. Oprea. 2023. *Society, Communication and Politics. Discursive Patterns* (ACROSS 7(1)/2023), Galați: GUP
- Necula, G. O. Gheorghiu, A. Toma. 2023. *Imagined and True Stories of the Multicultural Self*. (ACROSS 7(2)/2023), Galați: GUP
- Necula, G. O. Gheorghiu, G. Ciobotaru. 2023. *New Approaches to Language Teaching* (ACROSS 7(3)/2023), Galați: GUP
- Necula, G. O. Gheorghiu, L. Usatii. 2023. *Translation and Aspects of Cultural Mediation* (ACROSS 7(4)/2023), Galați: GUP
- Necula, G. O. Gheorghiu, A. Nastas. 2023. *Cross-border Laws and Regulations* (ACROSS 7(5)/2023), Galați: GUP
- Necula, G. O. Gheorghiu, I. Mitea. 2023. *International Relations and Regional Patterns of Development* (ACROSS 7(6)/2023), Galați: GUP
- Gina-Aurora Necula, Carmelia Mariana Dragomir Bălănică, Alexandra-Monica Toma (eds.) "[Cross-border Perspectives and Interdisciplinary Approaches of Life Quality](https://www.ceeol.com/search/book-detail?id=1084072)", CEEOL, 2022, ISBN 978-3-949607-20-2, <https://www.ceeol.com/search/book-detail?id=1084072>
- Gina-Aurora NECULA, Alexandra Monica TOMA, Maricica STOICA, APPROACHES ON THE QUALITY OF LIFE. CROSS-BORDER PERSPECTIVES, CEEOL, 2023, ISBN: 978-3-949607-34-9, E-ISBN-13: 978-3-949607-35-6.
- Gina-Aurora NECULA, Mihaela IFRIM, Maricica STOICA, CROSS-BORDER RESEARCH – INTERDISCIPLINARY INSIGHTS AND BORDERLESS PERSPECTIVES, ISBN: 978-3-949607-36-3, E-ISBN-13: 978-3-949607-37-0

PROIECTE

Proiecte - COORDONATOR

1. 2009 - Program de finanțare ANCS - Colocviul Internațional „Paradigma discursului ideologic”, în baza contractului nr. 0007M/1.04.2009
2. 2011 - Program de finanțare ANCS - Colocviul Internațional „Paradigma discursului ideologic”, în baza contractului nr. 16M/1.04.2011
3. 2015 - *Limba română – de la „limbă de stat” la limbă de comunicare în UTA Găgăuzia, Rep. Moldova* (finanțat de Departamentul pentru relația cu românii de pretutindeni al Ministerului de Externe)
4. 2016 - *Politici educaționale de eficientizare a predării limbii române ca limbă maternă*, în colaborare cu Ministerul Educației din Republica Moldova (finanțat de Ministerul de Externe)
5. 2016 – 2019 *Program de eficientizare a predării limbii române în școlile din UTA Găgăuzia și din Raionul Taraclia, Republica Moldova* (finanțat de Ministerul pentru Românii de Pretutindeni)
6. 2016 – 2018 *Program de internaționalizare în învățământul superior din România și Ucraina. Mobilități academice* (finanțat de Ministerul pentru Românii de Pretutindeni)

7. 2017-2018 *Stagiu de pregătire oferit de Țara mamă pentru cadrele didactice din școlile românești din Ucraina* (finanțat de Ministerul Educației Naționale)
8. 2018-2019 *INTERDISCIPLINARITATE ȘI DIALOG MULTICULTURAL - MODELE DE BUNE PRACTICI - ÎN ROMÂNIA, REPUBLICA MOLDOVA ȘI UCRAINA. Promovarea culturii și educației din perspectiva extinderii comunicării, cooperării, toleranței în România, Republica Moldova și Ucraina* (finanțat din Fondul pentru Finanțarea Situațiilor Speciale - conform prevederilor OMEN nr. 3694/2019)
9. 2019 - *Incursiuni lingvistice în regiunea de sud a Basarabiei - Ismail Ucraina prin școli de vară în limba română, D2/C/130/15.07.2019, MPRP – DPRRP / Educație – „Nicolae Iorga”*
10. 2019 - *Program de eficientizare a predării limbii române în școlile din Găgăuzia și din raionul Taraclia, Republica Moldova, D2/C/147/31.07.2019, MPRP – DPRRP / Educație – „Nicolae Iorga”*
11. 2020 - *Program de eficientizare a predării limbii române în școlile din Găgăuzia și din raionul Taraclia, Republica Moldova, DRRM/C/18_31.07.2020, Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova*
12. 2021 - *Program de internaționalizare în învățământul superior din România și Ucraina . Mobilități academice, DRP / C/ 52.19.10.2021, Departamentul pentru Românii de Pretutindeni (SGG-DRP)*
13. 2022 - *Abordări transfrontaliere și interdisciplinare privind calitatea vieții, Abordări transfrontaliere și interdisciplinare privind calitatea vieții*
14. 2023 - *Proiect pentru sprijinirea integrării studenților străini Unitate în diversitate – integrarea lingvistică și culturală a studenților străini*
15. 2023 - *Proiect pentru finanțarea colaborării interdisciplinare și interinstituționale în domeniul educației și cercetării, în sprijinul etnicilor români, în parteneriat cu instituții partenere din Republica Moldova și Ucraina*
16. 2023 - *Activități transfrontaliere pentru integrarea lingvistică și culturală a românilor de pretutindeni și dezvoltarea spațiului european al educației*

Proiecte - MEMBRU

- „Abordări privind calitatea vieții la nivel transfrontalier trilateral România-Moldova –Ucraina (CV-TT/RO-MO-UCR), contract de finanțare nr. 1739/29.03.2023
- Cultură și simțire românească dincolo de granițe, DRP/C/244/2023
- Program de integrare în mediul lingvistic și cultural românesc a etnicilor din Ucraina în contextul digitalizării”, DRP/C/95/ 13.06.2023
- PROIECT ERASMUS + PROIECT ERASMUS ACȚIUNEA CHEIE 1 – ÎNVĂȚĂMÂNT SUPERIOR, MOBILITĂȚI ÎNTRE ȚĂRILE PROGRAMULUI, (2018- prezent)
- Competențe durabile pentru un viitor sustenabil în sprijinul studenților români de pretutindeni, contract nr. DRP/C/198/17.10.2022
- „Susținerea egalității de șanse și promovarea, profesională a femeilor – PROGRES” POSDRU/144/6.3/S/129743, 2019
- PROGRAMUL NAȚIONAL pentru îmbunătățirea calității învățării limbii române în instituțiile de învățământ general cu instruire în limbile minorităților naționale, 2016-2020, Ministerul Educației al Republicii Moldova
- „Dezvoltarea și implementarea unui program-pilot integrat pentru creșterea accesului la învățământul superior pentru persoane cu dizabilități”, Nr. de identificare al contractului: POSDRU/86/1.2/S/63951, Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013, Axa prioritară 1: „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”
- *Programul de formare și conștientizare în asigurarea calității în învățământul la Distanță - ID, organizat și desfășurat de Universitatea Spiru Haret, în parteneriat cu Academia Comercială din Satu Mare și TÜV Austria - România, în cadrul Proiectului POSDRU/86/1.2/S/60720*
- „Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învățământul superior”, cod proiect: POSDRU/87/1.3/S/63709, Sinaia, 4-10 februarie 2013
- *Inovație și schimbare în educație, acreditat de către Centrul Național de Formare a Personalului din Învățământul Preuniversitar prin decizia nr. 21/28.02.2008; programul câștigat prin licitație la Inspectoratul Școlar al Județului Galați și destinat cadrelor didactice din învățământul preuniversitar*

Workshopuri și școli de vară - COORDONATOR

- Provocări în predarea limbii române pentru alolingvi [Microsoft Word - Program conferinta Comrat FINAL.docx \(ugal.ro\)](#) 2023
- Perspectives on Cross-Border Security in the Era of Special Operations December 5 – 10, 2023 - Chisinau, Republic of Moldova https://transfrontaliera.ugal.ro/files/cercetare/ICCR_2023/ICCR_2023_-_Invitation_-_Perspectives_on_Cross-Border_Security.pdf
- *Dezvoltarea spațiului european al educației* – Constanța (2022, 2023)
- *Perspective privind securitatea transfrontalieră în era operațiunilor speciale* – Chișinău (2022, 2023)
- *Workshop de cultură și limbă românească în Brașov*, câștigat prin competiție conform OM nr. 5505, 2021

- Săptămână interculturală: Integrarea culturală a studenților străini care studiază în România, câștigată prin competiție conform prevederilor ORDIN nr. 3322/2021 privind constituirea și utilizarea fondului pentru finanțarea situațiilor speciale care nu pot fi integrate în formula de finanțare a instituțiilor de învățământ superior de stat, pentru anul 2021
- Școală de vară – Curs de limbă, cultură și civilizație românească pentru profesorii care predau în limba română în Ucraina, 2019
- Curs de integrare culturală și lingvistică „UNITATE ÎN DIVERSITATE” pentru studenții de la universitățile „Grigore Țambac” din Taraclia, Republica Moldova și Universitatea Umanistă de Stat din Ismail, Ucraina, 2015, 2016, 2017
- Politici educaționale de eficientizare a predării limbii române ca limbă nematernă, în colaborare cu Ministerul Educației din Republica Moldova, 2015

REDACTOR-ȘEF REVISTE

2015 – ÎN CURS

- **Limba noastră**, https://transfrontaliera.ugal.ro/files/2022/01/LIMBA_NOASTRA_2_22.pdf, editată de GUP, ISSN 2393 - 3003; ISSN-L 2393 - 3003

2020 – ÎN CURS

- **ACROSS – A Comprehensive Review of Societal Studies**, <http://www.across-journal.com/index.php/across/about/editorialTeam>

MEMBRU ÎN COLECTIVE DE REDACȚIE

- **The International Education and Learning Review**
<https://journals.epistemopolis.org/index.php/learner>
- **Legea și Viața**
Revistă științifico-practică a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, ISSN 1810-309X
- **2010 – 2012**
- **Communication Interculturelle et Littérature**
Revistă academică, anuală, Cod CNCIS 489 / 2010, ISSN 1844 – 6965;

DIRECTOR CENTRU DE CERCETARE

2021 – ÎN CURS

- **Centrul de Cercetare “Limba noastră”** - <http://learnromanian.udjg.ro/despre-noi/>

CO-AUTOR PLATFORMĂ EDUCAȚIONALĂ

2020 – ÎN CURS

- **Coautor al platformei educaționale online <https://limbanoastra.ro/> dedicată învățării limbii române ca limbă străină**

RECENZOR

- **Limba română literară. Perspective contemporane**
Aurica Nicoară, Georgiana Ciobotaru, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj, 2022, ISBN: 978-606-17-2000-2
- **CURS DE LIMBAJ SPECIALIZAT ROMÂNĂ CA LIMBĂ STRĂINĂ. ȘTIINȚE UMANISTE ȘI ARTE - PROGRAMUL ACADEMIC ANUL PREGĂTITOR**
Georgiana Ciobotaru, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2023, ISBN: 978-606-17-2184-9
- **Limba, literatura și cultura română: provocări și perspective**
Faculty of Phylology, University of Belgrade, ISBN: 978-86-6153-730-1

https://doi.org/10.18485/cllc_romana60.2023

● **Cognitive and Language Sciences**

Scientific and Technical Committee & Editorial Review Board, Code: 8655-2293-5262-9663

TRADUCĂTOR RO-ENG / ENG-RO

● **SLOOP – SHARING LEARNING OBJECTS ÎN AN OPEN PERSPECTIVE**

LEONARDO DA VINCI Project, 2007, www.sloopproject.eu

● **Communication Interculturelle et Littérature**

2010-1011

● **“Abordări transfrontaliere și interdisciplinare privind calitatea vieții”, contract de finanțare nr. RF 3624/30.09.2021/2022**

● **“Abordări privind calitatea vieții la nivel transfrontalier trilateral România-Moldova – Ucraina (CV-TT/RO-MO-UCR), contract de finanțare nr. 1739/29.03.2023**

Galați, 2024